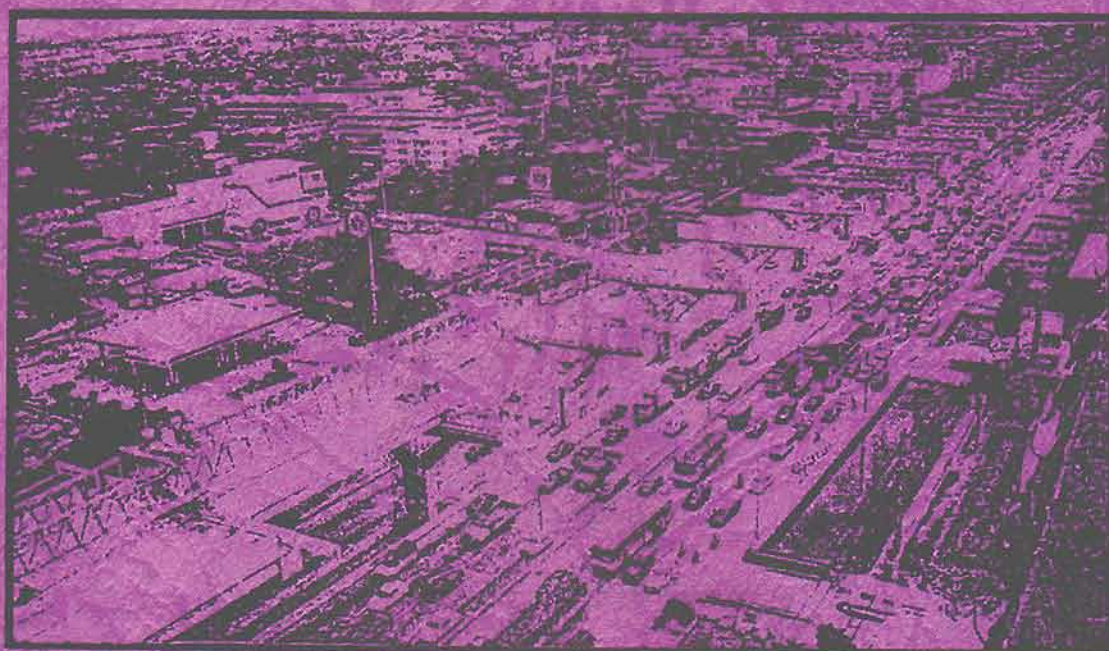

การสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง

ปี พ.ศ.2537

จัดทำโดย

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พฤศจิกายน 2537

รายงานการสำรวจ

การสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง
ปี พ.ศ.2537

จัดทำโดย

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ

เสนอต่อ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พฤศจิกายน 2537

คำนำ

ภาวะทางสังคมในเขตเมือง เป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่จะต้องทำการศึกษาวิจัย เพราะจะเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่สามารถจะนำไปใช้ประโยชน์ในด้านขององค์ความรู้ที่มีต่อสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงที่จะมีขึ้นในอนาคต สิ่งที่น่าสนใจในเชิงวิชาการคือคนในสังคมเมืองมีทัศนคติอย่างไรต่อภาวะทางสังคมที่เป็นอยู่ในขณะที่ทำการสำรวจนั้น การได้รับข้อมูลที่เป็นภาพสะท้อนออกมาจากความคิดเห็นของผู้ที่อยู่ในสังคมนั้นเองย่อมเป็นภาพที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้เสนอโครงการเพื่อจะศึกษาเรื่องนี้ต่อฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับมอบหมายให้ทำการสำรวจทัศนคติของคนที่อาศัยอยู่ในสังคมเมือง 5 แห่งคือ กรุงเทพมหานคร เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลเมืองนครราชสีมา เทศบาลเมืองชลบุรี และเทศบาลเมืองหาดใหญ่ โดยมีลักษณะการสำรวจแบบต่อเนื่องเป็นเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี 2536 จนถึงปี 2540 ทั้งนี้เพื่อติดตามดูการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อภาวะทางสังคมของประชากรในพื้นที่เขตเมืองดังกล่าว

ในการสำรวจเรื่องนี้ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาในภูมิภาคโดยผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ซึ่งต้องขอขอบคุณไว้ในที่นี้ คือ

ดร.พิชัย สนแจ้ง	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
รศ.กนก ไตสุรัตน์	วิทยาลัยครูนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
รศ.เบญจมา จิรภัทรพิมล	คณะสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
อาจารย์สุกรี เมฆทันต์	สำนักอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผลที่ได้จากการสำรวจ จะแสดงทัศนคติของคนที่อยู่ในสังคมเมืองที่มีต่อภาวะทางสังคมที่เกิดขึ้นและมีอยู่ในสังคมนั้น ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ในด้านการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเมืองแล้ว ยังจะเป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาประกอบการวางแผนและหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาสังคมเมืองที่พึงประสงค์ต่อไป

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พฤศจิกายน 2537

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะผู้ศึกษา

คณะผู้วิจัย

ดร.วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์	นักวิจัย
นางสุรียา วีรวงศ์	นักวิจัย
นางกอบกุล สามัคคี	นักวิจัย
นางสาวสุดธิดา วงศ์สถาพรพัฒน์	นักวิจัย
นายพินิจ ลาภานานนท์	นักวิจัยและเลขานุการโครงการ

นักวิจัยผู้ช่วย

นางสาวสุภิญญา ตั้งสุจริต
นางสาวอรุณญา แวอาลี
นางสุรีย์ สุทธาโรจน์

ผู้บันทึกข้อมูลและพิมพ์รายงาน

นางสาวจินตนา วิทย์
นางสาวจรรยา เขียมอนันต์
นางสาวอรุณี วิจิตรพัชร
นางสาวเกรียงวิภา ภาณุวัฒน์พงษ์กุล
นางสาวกิตติดา เหล่ากิติโรจน์
นางสาวอรุณญา แวอาลี
นางสุรีย์ สุทธาโรจน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
แนวคิดพื้นฐานการวิจัย	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
สถานภาพการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
เนื้อหาที่น่าสนใจ	5
บทที่ 2 ระเบียบวิธีการวิจัย	6
การสุ่มตัวอย่างประชากร	6
1. ในเขตกรุงเทพมหานคร	6
2. ในเขตเมืองหลัก	7
การสำรวจข้อมูล	8
1. การร่างและทดสอบแบบสอบถาม	8
2. การสำรวจข้อมูล	10
ลักษณะพื้นฐานของประชากรตัวอย่าง	13
บทที่ 3 ผลการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง	16
ประเด็นเกี่ยวกับครอบครัว	16
1. ทัศนคติต่อความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว	16
2. ทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร	18
3. ทัศนคติต่อการแบ่งบทบาทหน้าที่ของสามีและภรรยา	19
4. ทัศนคติต่อความเสมอภาคทางเพศ	24
5. ทัศนคติต่อคนชราในครอบครัว	27
6. ทัศนคติต่อการแก้ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว	28
ประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย	30
1. ทัศนคติต่อความสำคัญของการทำงานและการออกกำลังกาย	30
2. ทัศนคติต่อการรักษาสุขภาพอนามัย	31
ประเด็นเกี่ยวกับระบบการศึกษา	33
1. ทัศนคติต่อเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอน	33
2. ทัศนคติต่อหลักสูตรการศึกษา	36
ประเด็นเกี่ยวกับการเสนอข่าวสารต่อสาธารณะ	41
1. ทัศนคติต่อการเสนอข่าวสารสาธารณะ	41
2. ทัศนคติต่อจรรยาบรรณของสื่อมวลชน	43

	หน้า
ประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมและศาสนา	46
1. ทศนคติต่อประเด็นทางค่านิยมและวัฒนธรรม	46
2. ทศนคติที่มีต่อศาสนา	51
ประเด็นเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง	59
1. ทศนคติเกี่ยวกับการยอมรับนายกรัฐมนตรีนอกจากทหารและพลเรือน	59
2. ทศนคติเกี่ยวกับการผูกขาดในการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง	61
3. ทศนคติเกี่ยวกับการมุ่งหาประโยชน์ส่วนตัวของนักการเมือง	62
4. ทศนคติเกี่ยวกับการคอร์รัปชันในวงราชการ	63
5. ทศนคติเกี่ยวกับความนิยมในอาชีพรับราชการ	65
6. ทศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของข้าราชการ	66
7. ทศนคติเกี่ยวกับสิทธิของผู้ที่มีอายุ 18 ปีในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	67
ประเด็นเกี่ยวกับทศนคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม	69
1. ทศนคติต่อการร่วมมือรักษาสาธารณสมบัติและลดมลภาวะที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น	69
2. ทศนคติต่อผลกระทบของการสร้างเขื่อน	73
3. ทศนคติต่อการเป็นแหล่งสร้างมลภาวะของโรงงานอุตสาหกรรม	75
ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข	77
1. ทศนคติต่อปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข	77
2. ทศนคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ควรได้รับการแก้ไข	85
บทที่ 4 สรุปและเสนอแนะ	95
สรุปทศนคติที่มีต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง	95
1. ประเด็นเรื่องทศนคติที่มีต่อครอบครัว	95
2. ประเด็นทศนคติที่มีต่อทางด้านสุขภาพอนามัย	96
3. ประเด็นทศนคติที่มีต่อการศึกษา	97
4. ประเด็นทศนคติที่มีต่อการเสนอข่าวสารต่อสาธารณะ	97
5. ประเด็นปัญหาที่มีต่อวัฒนธรรมและการศาสนา	98
6. ประเด็นทศนคติที่มีต่อการเมืองและการปกครอง	99
7. ประเด็นทศนคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม	100
8. ประเด็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข	100
ข้อเสนอแนะ	100
ภาคผนวก ก. สรุปข้อคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาการเสนอผล การสำรวจทศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง ปี 2536	105
ภาคผนวก ข. แบบสอบถาม	120.
ภาคผนวก ค. ผลการทดสอบค่าสหสัมพันธ์	124

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 แสดงลักษณะพื้นฐานของประชากรตัวอย่าง	13
ตารางที่ 3-1 ครอบครัวในเมืองมีความห่างเหินมากขึ้นระหว่างพ่อแม่และลูก	17
ตารางที่ 3-2 การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในเมืองมุ่งแต่ให้ความสะดวกสบายทางวัตถุมากกว่าให้ความรักและความอบอุ่น	19
ตารางที่ 3-3 ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนจะราบรื่นถ้าผู้หญิงทำหน้าที่ดูแลบ้านมากกว่าออกไปทำงานนอกบ้าน	20
ตารางที่ 3-4 สามีมีหน้าที่แบ่งเบาภาระงานบ้านในเรื่องซักผ้าของสมาชิกในครอบครัว	22
ตารางที่ 3-5 สามีมีหน้าที่รับผิดชอบแบ่งเบาภาระของภรรยาในเรื่องงานเลี้ยงลูก	23
ตารางที่ 3-6 ผู้หญิงไทยยังไม่มีความสามารถเท่าเทียมกับผู้ชายในทุกด้าน	25
ตารางที่ 3-7 ครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ พ่อแม่จะเลือกส่งเสียให้ลูกชายได้เรียนสูงกว่าลูกสาว	26
ตารางที่ 3-8 ในอนาคตคนแก่จะกลายเป็นภาระหนักของครอบครัวในเมือง	28
ตารางที่ 3-9 คู่สามีภรรยาที่มีบุตรแล้ว แต่มีปัญหาหรือไม่เข้าใจกันควรจะหย่ากันเสียเลย	29
ตารางที่ 3-10 ความจำเป็นที่จะต้องทำงานให้เสร็จมีความสำคัญมากกว่าการออกกำลังกาย	31
ตารางที่ 3-11 คนไทยทุกวันนี้ฝากความหวังในเรื่องสุขภาพอนามัยไว้กับแพทย์	32
ตารางที่ 3-12 ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนของโรงเรียนที่บุตรหลานเรียนอยู่	34
ตารางที่ 3-13 วิธีการเรียนการสอนยังเน้นการให้ความจำเพื่อให้สอบไล่ได้มากกว่าการฝึกฝนให้คิดอย่างมีเหตุผล	36
ตารางที่ 3-14 หลักสูตรการศึกษาในระบบโรงเรียนยังไม่ประยุกต์ให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	37
ตารางที่ 3-15 หลักสูตรการเรียนทุกระดับควรมีการสอดแทรกด้านจริยธรรมให้มากขึ้น	39
ตารางที่ 3-16 ระบบการศึกษาปัจจุบันจะสร้างภาวะการแข่งขันระหว่างบุคคลมากขึ้น	40
ตารางที่ 3-17 ปัจจุบันการเสนอข่าวสารต่างๆ มักทำให้ประชาชนสับสนในข้อเท็จจริง	42
ตารางที่ 3-18 นักหนังสือพิมพ์ไทยประพฤติดนโดยยึดถือจรรยาบรรณในอาชีพอยู่เสมอ	44
ตารางที่ 3-19 การผลิตรายการโทรทัศน์มุ่งสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการให้ข่าวสารความรู้	45
ตารางที่ 3-20 เด็กๆ สมัยนี้ให้ความเคารพพ่อแม่น้อยลง	47
ตารางที่ 3-21 คนไทยยังคงให้ความสำคัญด้านอายุไขอยู่มาก	48
ตารางที่ 3-22 การคบหาสมาคมของคนในสังคมปัจจุบันมุ่งหวังที่จะได้รับผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าการให้ความจริงใจต่อกัน	50
ตารางที่ 3-23 การบริจาคเงินให้สมาคมและมูลนิธิทำกิจการเพื่อสาธารณประโยชน์ดีกว่าการบริจาคเงินให้ศาสนสถาน	52
ตารางที่ 3-24 ปัจจุบันพระสงฆ์ไทยแสดงบทบาทด้านเผยแผ่คำสอนทางพุทธศาสนาน้อยกว่าบทบาทด้านอื่น	54

	หน้า
ตารางที่ 3-25 คนไทยมักจะศรัทธาในตัวพระสงฆ์หรือนักบวชมากกว่ายึดมั่นในคำสอนทางศาสนา	55
ตารางที่ 3-26 ความเชื่อบาปและบุญเป็นความเชื่อที่ล้าสมัยในปัจจุบัน	57
ตารางที่ 3-27 ประเพณีที่ชาวไทยต้องผ่านการบวชยังคงเป็นเรื่องสำคัญในสังคมปัจจุบัน	58
ตารางที่ 3-28 ประชาชนให้การยอมรับนายกรัฐมนตรีนอกจากฝ่ายทหารมากกว่านายกรัฐมนตรีนอกจากฝ่ายพลเรือน	60
ตารางที่ 3-29 การผูกขาดในการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองจะมีมากขึ้น	61
ตารางที่ 3-30 นักการเมืองมุ่งหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ของประชาชน	63
ตารางที่ 3-31 การคอร์รัปชันในวงราชการทั้งข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองนับวันมีแต่จะลดน้อยลง	64
ตารางที่ 3-32 คนไทยยังนิยมรับราชการมากกว่าอาชีพอื่นๆ	65
ตารางที่ 3-33 ข้าราชการส่วนใหญ่ปฏิบัติตนเป็นผู้ให้บริการประชาชนมากกว่าทำตัวเป็นเจ้านาย	67
ตารางที่ 3-34 ผู้ที่มีอายุ 18 ปี สมควรที่จะมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้	68
ตารางที่ 3-35 ประชาชนให้ความร่วมมือกันมากขึ้นในการช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ	70
ตารางที่ 3-36 ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการลดมลภาวะที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนมากขึ้น	72
ตารางที่ 3-37 การสร้างเขื่อนก่อให้เกิดประโยชน์ที่คุ้มค่ามากกว่าการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพรรณไม้	74
ตารางที่ 3-38 การสนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นเท่ากับเป็นการสร้างแหล่งมลภาวะให้มากขึ้น	76
ตารางที่ 3-39 ความสำคัญของปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข : อาชญากรรม	79
ตารางที่ 3-40 ความสำคัญของปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข : ยาเสพติด	81
ตารางที่ 3-41 ความสำคัญของปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข : โสเภณี	82
ตารางที่ 3-42 ความสำคัญของปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข : แรงงานเด็ก	83
ตารางที่ 3-43 ความสำคัญของปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข : การว่างงาน	84
ตารางที่ 3-44 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเมืองที่สำรวจ	85
ตารางที่ 3-45 ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : จราจร	87
ตารางที่ 3-46 ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : ระบบขนส่งมวลชน	88
ตารางที่ 3-47 ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : ที่พักอาศัย	89
ตารางที่ 3-48 ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : น้ำท่วม	90
ตารางที่ 3-49 ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : ขยะมูลฝอย	91
ตารางที่ 3-50 ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : อากาศเสีย	92
ตารางที่ 3-51 ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : น้ำเสีย	93
ตารางที่ 3-52 ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : เสียงรบกวน	94

บทที่ 1

บทนำ

แนวคิดพื้นฐานการวิจัย

สภาพการณ์ปัจจุบันที่เศรษฐกิจกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในทุกส่วนของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือชนบท จึงเป็นที่น่าสนใจว่าความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละสังคม สิ่งที่จะช่วยสร้างความเข้าใจได้บ้างในระดับหนึ่งคือ การศึกษาทัศนคติของประชาชน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นจากความเชื่อ ค่านิยม และโลกทัศน์ของประชาชนต่อภาวะต่างๆในสังคมที่เขาใช้ชีวิตอยู่ การพิจารณาทัศนคติดังกล่าวจะช่วยให้เราทราบถึงแนวโน้มของปัญหาที่จะเกิดขึ้นและเป็นไปในสังคม โดยเฉพาะสังคมเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ในขณะนี้ อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการวางแผนตลอดจนหามาตรการแก้ไขป้องกันให้ทันต่อเหตุการณ์เพื่อให้ความมั่นคงทางสังคมของประเทศไทยดำเนินต่อไปอย่างสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้น

การศึกษาทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง ได้รับความสนใจต่อเมืองหลักใหญ่ ๆ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ 5 เมือง คือ กรุงเทพมหานคร เทศบาลเมืองนครเชียงใหม่ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ เทศบาลเมืองนครราชสีมา และเทศบาลเมืองชลบุรี ความสนใจที่จะศึกษาในเขตเมืองครั้งนี้เกิดจากเหตุผลที่ว่าเมืองเป็นแหล่งที่จะรับภาวะการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วกว่าสังคมชนบท และโดยสภาพสังคมเมืองเป็นสังคมที่มีลักษณะวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนซับซ้อน โดยเฉพาะเศรษฐกิจกำลังขยายตัวส่งผลให้เมืองหลักต่างๆของประเทศไทย กลายเป็นแหล่งรวมของพลเมืองที่หลากหลายทั้งที่เป็นประชาชนเดิมและที่เป็นประชาชนอพยพจากส่วนต่างๆของประเทศ สังคมเมืองจึงเป็นจุดสนใจที่จะศึกษาว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองหลักเหล่านี้จะมีทัศนคติอย่างไรต่อภาวะทางสังคมต่างๆ ตลอดจนปัญหาที่ประชาชนในเมืองคิดว่าเป็นปัญหาที่สำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขา

แนวคิดพื้นฐานของโครงการศึกษาทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมืองคือ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและเมืองหลักในแต่ละภูมิภาคดังกล่าวแล้ว โดยมีเนื้อหาสาระของข้อมูลที่สำรวจครอบคลุมหลายด้านคือ ภาวะทางด้านครอบครัว ภาวะทางด้านสุขภาพอนามัย ภาวะทางการศึกษา ภาวะทางการงานหรืออาชีพต่อสาธารณะ ภาวะทางวัฒนธรรมและศาสนา ภาวะทางการเมือง การปกครอง และภาวะทางด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งประเด็นปัญหาสำคัญด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่สมควรได้รับการแก้ไข ผลจากการสำรวจจะแสดงให้เห็นว่าคนในเมืองใหญ่เหล่านี้มีความ คิดเห็นต่อข้อความซึ่งจะแสดงภาวะทางสังคมต่างๆอย่างไร ซึ่งจะเป็นเสมือนตัวบ่งชี้ได้ว่าภาวะทางสังคมดังกล่าว มีแนวโน้มอย่างไรในปัจจุบันและอนาคต

การสำรวจทัศนคติในภาวะทางด้านครอบครัวมีประเด็นพื้นฐานความคิดมาจากการพิจารณาว่าครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมหน่วยเล็กที่สุด ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลอย่างใกล้ชิดมากที่สุด การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัวจะมีผลโดยตรงต่อวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม การศึกษาเพื่อรับรู้ถึงความเป็นไปของครอบครัวในปัจจุบันและเพื่อวิเคราะห์ถึงทิศทางหรือแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับตัวของประชาชนต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

ภาวะทางด้านสุขอนามัยของประชาชนถือเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะบ่งชี้ถึงคุณภาพชีวิตของประชาชน และโดยความเป็นจริงแล้วการดูแลสุขภาพของตนเองเป็นวิธีที่พึงปฏิบัติมากที่สุด ประชาชนไม่ควรนำสุขภาพตนเองไปฝากไว้กับแพทย์หรือนุคลากรที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขอนามัย เพราะสิ่งที่ควรปฏิบัติมากที่สุดคือการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บมิใช่การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ “การไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ” ถือเป็นคำจำกัดความที่เหมาะสมที่สุดของการมีคุณภาพชีวิตในด้านสุขอนามัย

ทางการศึกษาแม้ว่าจะมีผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลและสังคมไทยน้อยกว่าภาวะทางด้านครอบครัว แต่การศึกษาคือรากฐานสำคัญที่จะจัดเตรียมความพร้อมของปัจเจกบุคคลต่อการดำเนินชีวิตในสังคม อีกทั้งการศึกษาเป็นตัวบ่งชี้สำคัญประการหนึ่งต่อการจัดช่วงชั้นของสังคมไทย รวมทั้งการสร้างโอกาสในการเคลื่อนย้ายทางสังคม การศึกษาจึงเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานประการหนึ่งของสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองที่มีความซับซ้อนทางสังคมมากกว่าสังคมชนบท การรู้ถึงทัศนคติของประชาชนในสังคมเมืองต่อระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จึงน่าจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาให้เหมาะสมต่อสังคมไทยมากขึ้น

ภาวะทางการเรียนการสอนข่าวสารต่อสาธารณะเน้นประเด็นการเรียนการสอนข่าวสารของสื่อสารมวลชน อันเป็นรูปแบบการเรียนการสอนต่อประชาชนในวงกว้าง ข่าวสารที่น่าเสนอออกสู่สังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสารที่ถูกต้องหรือผิดพลาดย่อมก่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจของปัจเจกชนในทางใดทางหนึ่ง หรืออาจก่อให้เกิดความสับสนในข้อเท็จจริงจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมโดยรวมได้ ประชาชนจึงควรจะมีโอกาสตรวจสอบการทำงานของ สื่อสารมวลชนทุกแขนงด้วย

การสำรวจทัศนคติต่อภาวะด้านวัฒนธรรมและศาสนาเป็นสิ่งที่ช่วยให้เราทราบถึงสังคมไทยปัจจุบันยังคงรักษาวัฒนธรรม ระบบค่านิยม และความเชื่อที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษไว้มากน้อยเพียงไร โดยเฉพาะมีสิ่งที่ดีๆ อะไรบ้างที่ยังคงรักษาและสืบทอดไว้ได้ และสิ่งที่ดีๆ อะไรบ้างที่กำลังอยู่ในภาวะการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมถอย ทั้งนี้ในการสำรวจทัศนคติจะเน้นเฉพาะระบบค่านิยมหลักของสังคม จริยธรรมและศาสนา ซึ่งถือเป็นปัจจัยพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย

ภาวะทางการเมืองการปกครองของประเทศซึ่งมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลมาโดยตลอด และลักษณะของความมีอิทธิพลของข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองจะคงมีอยู่มากน้อยเพียงใดในทัศนะของประชาชน โดยทั่วไปเป็นเรื่องที่ควรได้รับการศึกษาอย่างยิ่งเรื่องหนึ่งในการสำรวจครั้งนี้

ทางด้านสิ่งแวดล้อม มีแนวความคิดสำคัญที่ทางคณะผู้ศึกษาสนใจ คือความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเองและการมองสาเหตุของการเกิดมลภาวะหรือการทำลายสภาพแวดล้อมในสายตาของคนในเมือง ผลจากการศึกษาทัศนคติจะแสดงให้เห็นว่าคนในเมืองมองประเด็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้อย่างไร และอะไรเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เขาคิดว่าสำคัญที่สุดที่จะต้องได้รับการแก้ไขซึ่งน่าที่จะสนใจพิจารณา

อย่างไรก็ตามมีสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงสำหรับการศึกษาทัศนคติของคนเมืองคือ สภาพชีวิตในเมืองมีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็วไปตามสภาพเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจมีอิทธิพลหรือไม่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของคนที่ย้ายอยู่ในเขตเมืองก็ได้ ด้วยข้อเท็จจริงนี้ทำให้เป็นข้อพิจารณาได้อย่างหนึ่งว่าการศึกษาทัศนคติจะไม่สามารถให้คำตอบได้ชัดเจนด้วยการศึกษาเพียงครั้งเดียว แต่จะต้องเป็นการศึกษาต่อเนื่องเพื่อให้สามารถนำ ข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน ซึ่งจะทำให้มองเห็นได้ชัดเจนว่าทัศนคติของคนที่อยู่ในเมืองจากการศึกษาครั้งนี้จะ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรหรือไม่ตามช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงไปโดยใช้คำถามเดียวกัน ถ้าคำตอบที่ได้มีแนวโน้มคงที่เหมือนเดิม ก็แสดงว่านั่นเป็นลักษณะวิถีชีวิตที่เป็นปกติของคนในเมืองของในเวลานั้น แต่ถ้าทัศนคตินั้นมีการเปลี่ยนแปลงไป

ตามช่วงเวลา ก็จะแสดงให้เห็นได้ว่าในสังคมนั้นมีการเคลื่อนไหวหรือปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

คณะผู้ศึกษามีความเชื่อมั่นว่าการสำรวจทัศนคติของประชาชนในเขตเมืองต่อภาวะทางสังคมในปัจจุบัน จะเป็นการเริ่มต้นที่ดีที่จะดำเนินการเพื่อการจัดระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับภาวะทางสังคมที่เป็นอยู่และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอนาคตของสังคมไทย สำหรับผลเบื้องต้นจากการสำรวจน่าจะเป็นประโยชน์สำคัญต่องานวิชาการด้านภาวะทางสังคมในอนาคต โดยเฉพาะการเป็นฐานข้อมูลสำคัญต่อการวิจัยภาวะทางสังคมในเขตเมืองในปัจจุบันที่ยังได้รับความสนใจน้อยกว่าการศึกษาวิจัยในเขตชนบท

วัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสำรวจทัศนคติของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองที่มีต่อภาวะทางสังคมในปัจจุบันโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับภาวะทางสังคมที่เป็นอยู่และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนในการนำไปพิจารณาประกอบการวางแผนและแนวทางที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาสังคมไทยต่อไป

2. ขอบเขตของการวิจัย

การสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมืองนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและเมืองหลักในแต่ละภูมิภาคโดยมีเนื้อหาสาระของข้อมูลที่จัดเก็บประกอบด้วย ภาวะทางครอบครัว (เช่น ความใกล้ชิดและความห่างเหินระหว่างพ่อแม่และลูก บทบาทของสามีและภรรยาในการอบรมเลี้ยงดูลูก และความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ) ภาวะทางสุขภาพอนามัย (เช่น การป้องกันและรักษาโรค การออกกำลังกาย การส่งเสริมคุณภาพชีวิตในสังคม) ภาวะทางการศึกษา (เช่น หลักสูตรและวิธีการเรียนการสอน) ภาวะทางด้านการเล่นอสังหาริมทรัพย์ต่อสาธารณะ (เช่น จรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์และผู้ดำเนินรายการทางโทรทัศน์ และผลการเสนอข่าวสารต่อประชาชน) ภาวะทางวัฒนธรรมและศาสนา (เช่น จริยธรรมในการคบซึ่งกันและกัน ความเชื่อและระบบค่านิยมทางสังคม ความศรัทธาและบทบาทของศาสนาต่อสังคมไทย) ภาวะทางการเมืองการปกครอง (เช่น การปฏิบัติตัวของข้าราชการและนักการเมือง) และภาวะทางสิ่งแวดล้อม (เช่น มลภาวะจากอุตสาหกรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ความร่วมมือในการรักษาสาธารณสุขสมบัติและลดมลภาวะ)

ประชากรครอบคลุมและประชากรตัวอย่างในการสำรวจได้กำหนดไว้ดังนี้

(1) ประชากรครอบคลุมคือผู้ที่อยู่อาศัยในเขตเมือง หมายถึงประชากรที่มีที่พักอาศัยอยู่ในเขตเมือง ยกเว้นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในวัด กรมทหาร โรงเรียนประจำ หอพักและสถานกักกันต่างๆ

(2) หน่วยในการศึกษา เป็นระดับ “ครอบครัว” คือต้องมีคนอยู่ร่วมกันตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป และมีการนึ่งหาอาหารและใช้สาธารณูปโภคต่างๆร่วมกันในฐานะครอบครัวหนึ่ง

(3) หน่วยในการวิเคราะห์ จะเป็นการวิเคราะห์ทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัวที่จะถูกสุ่มตัวอย่างขึ้นมา แต่บุคคลนั้นต้องเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กันเป็นครอบครัว สำหรับบุคคลที่เป็นผู้อาศัยร่วมหรือคนรับใช้ในครัวเรือนของครอบครัวนั้นจะไม่อยู่ในข่ายการสำรวจ

(4) อายุของประชากร กำหนดอายุขั้นต่ำตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป โดยจะมีสัดส่วนของประชากรตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรจำแนกตามอายุและเพศ โดยอ้างอิงจากสำมะโนประชากร

(5) การสำรวจจะครอบคลุมทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและเมืองหลักในภูมิภาคได้แก่ เชียงใหม่ นครราชสีมา ชลบุรี และหาดใหญ่

(6) การสำรวจทัศนคติจะดำเนินการปีละ 1 ครั้ง โดยจะทำการสำรวจในพื้นที่เดิมและโครงสร้างประชากรตัวอย่างเช่นเดิมในทุกๆปีตลอดช่วงระยะเวลาระหว่างปี 2536-2540

สถานภาพการวิจัย

การดำเนินงานโครงการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง เป็นงานวิจัยต่อเนื่องที่จะดำเนินการสำรวจข้อมูลทุกปีติดต่อกันเป็นระยะเวลา 5 ปี การสำรวจข้อมูลในปีแรกดำเนินการในช่วงระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม 2536 ส่วนในปีที่สองได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนกรกฎาคม 2537 และคาดว่าจะดำเนินการสำรวจต่อเนื่องไปจนครบ 5 ครั้ง ในปี 2540

การจัดทำโครงการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมืองของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อจัดทำเป็นโครงการภารกิจหลักของสถาบัน โดยมุ่งหวังให้เป็นการผลักดันให้เกิดฐานข้อมูลทางสังคมของเขตเมืองขึ้นเป็นลำดับต่อไป

สำหรับการดำเนินงานโครงการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมืองระยะที่ 1 ระหว่างปี 2535-2536 กล่าวได้ว่าจะสามารถดำเนินการได้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยได้จำแนกภาวะทางสังคมที่ใช้เป็นปัจจัยแสดงทัศนคติของคนที่อยู่อาศัยในเขตเมือง จำแนกผลการสำรวจข้อมูลได้เป็น 7 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นเรื่องครอบครัว สุขภาพอนามัย การศึกษา วัฒนธรรมและศาสนา การเมืองและการปกครอง สิ่งแวดล้อม และประเด็นเรื่องปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ควรได้รับการแก้ไข พร้อมกันนี้ได้จัดสัมมนาเพื่อเสนอผลการสำรวจข้อมูล ณ ห้องประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2536

ในการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมืองระยะที่ 2 ระหว่างปี 2536-2537 ได้มีการเพิ่มประเด็นการวิเคราะห์เป็น 8 ประเด็น คือแยกประเด็นภาวะทางด้าน การเสนอข่าวสารต่อสาธารณะ ออกจากภาวะทางด้าน การศึกษา และที่สำคัญคือในการสำรวจครั้งนี้ได้มีการปรับปรุงแบบสอบถามให้เกิดความสมบูรณ์ทางด้านเนื้อหา (content validity) มากขึ้น โดยนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสัมมนามาพิจารณาปรับปรุงแบบสอบถามในหลายประเด็น ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดการปรับปรุงเครื่องมือวัดในบทต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(1) ผลจากการสำรวจจะสามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในเขตเมืองสำคัญๆทั่วประเทศที่มีต่อภาวะทางสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยเปรียบเทียบกับในอดีต

(2) ผลการวิเคราะห์ทัศนคติของประชาชนในเขตเมืองสำคัญเปรียบเทียบกับในแต่ละปีจะช่วยให้สามารถทราบถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอนาคตได้

(3) ผลการวิเคราะห์ทัศนคติของประชาชนในแต่ละครั้งจะช่วยให้ทราบว่าในภาวะทางสังคมแต่ละช่วงเวลานั้นมีปรากฏการณ์ทางสังคมใดบ้างที่เป็นปัญหาหรือเงื่อนไขที่ควรจะศึกษาวิจัยในทางลึกเพื่อให้ทราบถึงภาวะทางสังคมได้ชัดเจนขึ้น

(4) ผลจากการวิเคราะห์ทัศนคติของประชาชนและการศึกษาวิจัยในทางลึกกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่น่าสนใจจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่หน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนจะนำไปพิจารณาประกอบการกำหนดนโยบาย การวางแผน และแนวทางที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาสังคมไทยต่อไป

(5) ผลจากการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในแต่ละปีนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการวิเคราะห์ไปพัฒนาเป็นโครงการวิจัยทางสังคม หรือนำผลไปใช้ในการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะทางสังคมในเขตเมือง โดยเฉพาะในประเด็นที่สอดคล้องหรือแตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบกับแต่ละช่วงเวลา

เนื้อหาที่นำเสนอ

จากลักษณะของโครงการวิจัยซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจทัศนคติ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจึงมีจำนวนมาก คือปีละประมาณ 11,000 ตัวอย่าง และโดยเงื่อนไขการวิจัยเป็นการวิจัยแบบต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 5 ปี ดังนั้นเพื่อให้ผลการสำรวจสามารถจัดทำเป็นข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของเขตเมือง จึงขอนำเสนอรายงานผลการสำรวจระยะที่ 2 โดยแบ่งรายงานผลการสำรวจเป็น 2 เล่ม เล่ม 1 เป็นรายงานผลการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมืองปี 2537 และเล่ม 2 เป็นรายงานผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการสำรวจข้อมูลทั้งสองครั้ง ระหว่างปี 2536 และ 2537

สำหรับรายงานผลการสำรวจในเล่ม 1 นั้น นอกจากบทนำนี้แล้ว ในบทที่ 2 จะได้กล่าวถึงระเบียบวิธีการวิจัย และการรวบรวมข้อมูล ในบทที่ 3 เป็นการเสนอผลการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในแต่ละประเด็นรวม 8 ประเด็น และในบทที่ 4 เป็นการสรุปถึงผลการสำรวจข้อมูลในครั้งนี้ ตลอดจนข้อเสนอแนะต่อการสำรวจข้อมูลในปีต่อไป นอกจากนี้ยังมีภาคผนวกที่ประกอบไปด้วย 3 ภาคผนวก คือ ภาคผนวก ก. สรุปข้อคิดเห็นจากการสัมมนาผลการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมืองปี 2536 ภาคผนวก ข. แบบสอบถามที่ปรับปรุงเพื่อใช้สำรวจข้อมูลในปี 2537 ภาคผนวก ค. ผลการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ของข้อมูลจากการสำรวจ

ในรายงานเล่มที่ 2 จะประกอบด้วยรายงานผลการวิเคราะห์จำนวน 3 บท คือบทที่ 1 วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการสำรวจระหว่างปี 2536 และ 2537 บทที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการสำรวจและข้อสังเกตที่น่าสนใจ บทที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบและข้อเสนอแนะต่อมาตรการทางสังคม

บทที่ 2

ระเบียบวิธีการวิจัย

การดำเนินงานโครงการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมืองเป็นงานวิจัยที่ต้องเคร่งครัดมากในเรื่องของระเบียบวิธีการวิจัย เพราะจะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการวิเคราะห์ข้อมูล การจัดการข้อมูลพื้นฐาน และการปรับปรุงการสำรวจให้ได้ผลงานที่จะสามารถอ้างอิงและใช้ประโยชน์ทางวิชาการได้ต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบวิธีการวิจัยในขั้นตอนของการสุ่มตัวอย่าง และการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเคร่งครัดในเรื่องระเบียบวิธีการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้ทางสถิติ

การสุ่มตัวอย่างประชากร

การสำรวจตามโครงการนี้กำหนดการจัดเก็บข้อมูลสำรวจเฉพาะในเขตเมือง ซึ่งจำแนกได้เป็นเขตกรุงเทพมหานครและเมืองหลักในภูมิภาคต่างๆ ได้แก่ เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลเมืองนครราชสีมา เทศบาลเมืองชลบุรี และเทศบาลเมืองหาดใหญ่ โดยกำหนดจำนวนตัวอย่าง ดังนี้

เขตเมือง	จำนวนตัวอย่าง
กรุงเทพมหานคร	3,000
เทศบาลนครเชียงใหม่	2,000
เทศบาลเมืองนครราชสีมา	2,000
เทศบาลเมืองชลบุรี	2,000
เทศบาลเมืองหาดใหญ่	2,000
รวม	11,000

สำหรับวิธีการสุ่มตัวอย่างประชากร ในแต่ละเขตเมืองต้องการลักษณะตัวอย่างที่อิงความน่าจะเป็น (Probability Sample) โดยมีขั้นตอนและเทคนิคดังนี้

1. ในเขตกรุงเทพมหานคร

มีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

- 1) กำหนดพื้นที่ครอบคลุม (Geographical Coverage) โดยกำหนดอาณาเขตที่ต้องการจากแผนที่มาตรฐานของกรุงเทพมหานครให้ครอบคลุมจำนวน 150 Grid
- 2) กำหนดขนาดของตัวอย่าง (Sample Size) ประมาณ 3000 ตัวอย่าง โดยในแต่ละ Grid จะมีตัวอย่างโดยเฉลี่ย 20 ตัวอย่าง
- 3) กำหนดกรอบตัวอย่าง (Sampling Frame) โดยเริ่มต้นจากการกำหนดจุดหรือแบ่งพื้นที่ในแผนที่ (Mapping) เพื่อทำการแบ่งส่วนมาตรฐาน (Standard Segment Size) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ากรอบพื้นที่ (Area Frame) โดยแบ่งแต่ละ Grid ออกเป็น 100 Sub-grid แล้วทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการจับสลากหมายเลข Sub-grid โดย Sub-grid ที่ถูก

จับสลากมาได้และใช้สำหรับการสำรวจทุกครั้งเป็น Sub-grid หมายเลข 43 และได้ใช้ Sub-grid หมายเลขนี้เป็นตัวแทนจุดสำรวจของแต่ละ Grid ทั้งหมด

4) ทำการสำรวจ Sub-grid ที่สุ่มเลือกได้ ของแต่ละ Grid เพื่อกำหนดว่าจุดสำรวจนั้นมีที่ตั้งอยู่ ณ ตำแหน่งที่กลุ่มอาคารใด (Block Survey) โดยที่เขตของกลุ่มอาคารนั้นจะต้องล้อมรอบด้วยถนนหรือซอย (ขนาดที่รถยนต์วิ่งสวนทางกันได้) หรือคันคู้่น้ำ หรือกำแพงของสถานที่ที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัยตามปกติ เช่น สถานที่ราชการ โรงงาน โรงเรียน วัด และกรมทหาร (และสถานที่เหล่านี้ไม่ได้รับการจัดให้อยู่ในข่ายการสำรวจ) แล้วสำรวจกลุ่มอาคารนั้นเพื่อจัดทำแผนผังรายละเอียดของครัวเรือน พร้อมทั้งจัดทำหมายเลข ของครัวเรือนสำหรับกำหนดจุดตัวอย่าง ณ จุดสำรวจ

5) กำหนดขนาดตัวอย่าง ณ จุดสำรวจ (Size of Sample Take per Cluster) ไว้จำนวน 20 ตัวอย่างต่อจุดสำรวจเป็นพื้นฐานสำหรับการสุ่มตัวอย่าง จากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling) โดยคำนวณช่วงของตัวอย่างจากจำนวนครัวเรือนในกลุ่มอาคารหารด้วยจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ แล้วใช้วิธีสุ่มกระจายอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลากเพื่อให้ได้หมายเลขครัวเรือนในแต่ละช่วงที่จะถูกเลือกเป็นตัวอย่าง

6) กำหนดประชากรในข่ายสำรวจเพื่อการวิเคราะห์ (Demographical Domain) จากครัวเรือนที่ถูกคัดเลือก ซึ่งได้แก่บุคคลภายในครัวเรือนเป็นหลัก โดยใช้วิธีสุ่มกระจายอย่างง่าย เพื่อให้หน่วยสุดท้ายมีโอกาสเท่ากันที่จะถูกเลือกเป็นตัวอย่าง

2. ในเขตเมืองหลัก

มีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างที่แตกต่างจากในเขตกรุงเทพมหานครเล็กน้อย ดังนี้คือ

1) แบ่งแผนที่เมืองหลักแต่ละแห่งเป็น Grid พร้อมกับให้หมายเลข Grid แบบเรียงตัวเลขต่อเนื่องกัน โดยแต่ละ Grid มีพื้นที่ประมาณ 1 ตารางกิโลเมตร แล้วจึงสุ่มเลือกหมายเลขเริ่มต้นของ Grid ที่เป็นตัวอย่างเพื่อทำ Systematic Sampling ให้กระจายในพื้นที่ต่างๆของเมืองหลักแต่ละแห่งรวม 10 หรือ 20 Grid ทั้งนี้แล้วแต่ขนาดของเมืองและจำนวน Grid ที่แบ่งได้จากแผนที่

2) เมื่อเลือกพื้นที่ตัวอย่างได้จำนวน Grid ตามที่ต้องการ แต่ละ Grid จะถูกแบ่งเป็น 100 Sub-grid และทำการสุ่มตัวอย่าง Sub-grid โดยใช้ Sub-grid หมายเลข 43 เช่นเดียวกับในเขตกรุงเทพมหานคร โดยในแต่ละ Grid จะเลือกสุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสำรวจ 5-10 Sub-grid ตามสภาพความเป็นจริงทางกายภาพของแต่ละเขตเทศบาล

3) เมื่อได้ Sub-grid ที่เป็นตัวอย่างแล้วจะจัดส่งเจ้าหน้าที่ออกไปสำรวจจุดสภาพพื้นที่เพื่อทำแผนที่โดยสังเขปของแต่ละกลุ่มอาคาร และจัดทำบัญชีจำนวนครัวเรือนเพื่อการสุ่มตัวอย่าง

4) จากบัญชีจำนวนครัวเรือนและแผนที่โดยสังเขปดังกล่าวนั้นจะถูกนำมาสุ่มกระจายอย่างง่ายเพื่อให้ได้ครัวเรือนตัวอย่างในแต่ละ Sub-grid จำนวน 20 ตัวอย่าง

5) ในแต่ละครัวเรือนที่ถูกสุ่มตัวอย่างไว้ นั้น จะมีการสุ่มกระจายอย่างง่ายอีกครั้ง เพื่อกำหนดคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละครัวเรือนว่า จะต้องเป็นผู้มีเพศและอายุตรงตามสัดส่วนที่จำแนกไว้ในแต่ละกลุ่มอาคารหรือไม่

การสำรวจข้อมูล

1. การร่างและทดสอบแบบสอบถาม

1.1 การร่างแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบกรอกข้อมูลเอง โดยเนื้อหาแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คำถามเพื่อการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การดำเนินงานในปี 2536 นั้นแบบสอบถามที่ร่างขึ้นนี้ได้นำไปทดสอบความมั่นคงด้านเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการนำข้อความที่สร้างขึ้นเสนอต่อนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีเมืองและการศึกษาภาวะทางสังคม ให้เป็นผู้พิจารณาข้อความที่จะใช้สำรวจทั้งในส่วนที่ 1 และ 2 ว่ามีความมั่นคงด้านเนื้อหาตามประเด็นวัตถุประสงค์การวิจัยเพียงใด จากนั้นจะนำข้อวิจารณ์ไปใช้ปรับปรุงเนื้อหาให้ครอบคลุมประเด็นต่างๆและตัวแปรต่างๆที่กำหนดในการวิจัยครั้งนี้ให้สมบูรณ์ขึ้น หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Pre-test) จากประชาชนที่สุ่มเลือกแบบมีจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) ทั้งนี้เพื่อทดสอบว่าผู้ที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกันสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและตอบได้ทันทีหรือไม่ จากนั้นจึงนำข้อบกพร่องในแต่ละข้อความมาปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนที่จะทำการสำรวจข้อมูลจริง

สำหรับในปี 2537 หลังจากที่คณะวิจัยได้จัดสัมมนาเพื่อเสนอผลการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมืองระยะที่ 1 ณ ห้องประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2536 คณะวิจัยได้รวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสัมมนา (ดูภาคผนวก ก.) และนำมาปรับปรุงเครื่องมือในการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ในการสำรวจปี 2537

1.2 การปรับปรุงและทดสอบแบบสอบถาม

ผลการสำรวจข้อมูลในปี 2536 ช่วยให้คณะผู้วิจัยทราบว่า มีประเด็นคำถามบางประเด็นที่มีลักษณะเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นค่านิยมของคนไทยที่ฝังแน่น ซึ่งผลการสำรวจข้อมูลได้ปรากฏผลในทิศทางใดทิศทางหนึ่งอย่างเด่นชัด โดยมี 3 คำถามที่มีลักษณะดังกล่าวคือ

- (1) โรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นกับคนเรานั้นสามารถป้องกันได้
- (2) คนไทยในปัจจุบันมีปัญหาเรื่องสุขภาพจิตกันมาก
- (3) ความกตัญญูยังเป็นค่านิยมหลักของสังคมไทยในปัจจุบัน

ทั้งนี้ผลการสำรวจข้อมูลในทั้ง 3 ข้อ มีผู้เห็นด้วยมากกว่าร้อยละ 80 ในทุกเขตเมือง เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับความเห็นต่างๆ ที่มีผู้เสนอในการสัมมนา (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ก.) คณะวิจัยร่วมกันพิจารณาแล้วจึงตัดสินใจตัดคำถามทั้ง 3 ข้อออก และเพิ่มคำถามใหม่แทนใน 3 ข้อคือ

- (1) ปัจจุบันการเสนอข่าวสารต่างๆมักทำให้ประชาชนสับสนในข้อเท็จจริง
- (2) คนไทยมักศรัทธาในตัวพระสงฆ์หรือนักบวชมากกว่ายึดมั่นในคำสอนทางศาสนา

(3) ผู้ที่มีอายุ 18 ปี สมควรที่จะมีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้นอกจากนี้คณะวิจัยยังได้ปรับปรุงคำถามเดิม 5 ข้อ เพื่อให้มีความชัดเจนในประเด็นคำถาม และเพื่อป้องกันการตีความประเด็นคำถามที่อาจจะคลาดเคลื่อนหรือสับสนได้ โดยมีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

(1) “ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนจะราบรื่นถ้าผู้หญิงเน้นบทบาทหน้าที่ดูแลบ้านมากกว่าตำแหน่งหน้าที่ในอาชีพการทำงานนอกบ้าน” ได้แก้ไขเป็น “ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวจะราบรื่น ถ้าผู้หญิงเน้นบทบาทหน้าที่ดูแลบ้านมากกว่าออกไปทำงานนอกบ้าน”

(2) “สามีมีหน้าที่แบ่งเบาภาระงานบ้านในเรื่องงานซักผ้า” ได้แก้ไขเป็น “สามีมีหน้าที่แบ่งเบาภาระงานบ้านในเรื่องซักผ้าของสมาชิกในครัวเรือน”

(3) “คนแก่จะกลายเป็นภาระหนักของครอบครัวในเมืองในอนาคต” ได้แก้ไขเป็น “ในอนาคต คนแก่จะกลายเป็นภาระหนักของครอบครัวในเมือง”

(4) “ความจำเป็นที่จะต้องทำงานให้เสร็จมีความสำคัญมากกว่าการออกกำลังที่เคยทำอยู่” ได้ตัดออกบางส่วนเป็น “ความจำเป็นที่จะต้องทำงานให้เสร็จมีความสำคัญมากกว่าการออกกำลังกาย”

(5) “ปัจจุบันพระสงฆ์ไทยแสดงบทบาทด้านเผยแพร่คำสอนทางพุทธศาสนาน้อยกว่าบทบาทด้านอื่น (โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ ฯลฯ)” ได้เปลี่ยนคำว่า “เผยแพร่” เป็นคำว่า “เผยแผ่” (ตามคำแนะนำของผู้เข้าร่วมสัมมนา)

สำหรับคำถาม 3 ข้อที่เพิ่มขึ้นมาแทนประเด็นเก่านั้น คณะวิจัยได้นำไปทดสอบความแม่นยำด้านเนื้อหา (content validity) ด้วยการนำประเด็นคำถามไปเสนอขอความคิดเห็นและคำแนะนำจากนักวิชาการด้านเมืองและการศึกษาภาวะทางสังคมและปรับปรุงตามความเหมาะสม นอกจากนี้คณะวิจัยยังได้นำแบบสอบถามชุดใหม่นี้ไปทดสอบเพิ่มเติมด้วยการไปสำรวจข้อมูลที่เขตเทศบาลเมืองนครราชสีมาจำนวน 100 ชุด เพื่อการทดสอบความคิดเห็นของประชากรในเขตเมืองว่าประเด็นคำถามใหม่ทั้งสามนั้นมีความโน้มเอียงของร้อยละไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งหรือไม่ซึ่ง ผลการทดสอบปรากฏผลดังนี้

ประเด็นคำถาม	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็นด้วย
- ปัจจุบันการเสนอข่าวสารต่างๆมักทำให้ประชาชนสับสนในข้อเท็จจริง	65.0%	15.0%	20.0%
- คนไทยมักศรัทธาในตัวพระสงฆ์หรือนักบวชมากกว่ายึดมั่นในคำสอนทางศาสนา	70.0%	9.0%	21.0%
- ผู้ที่มีอายุ 18 ปี สมควรที่จะมีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้	60.0%	15.0%	25.0%

ผลการสำรวจความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงทิศทางของความคิดเห็นที่โน้มเอียงไปในกลุ่มผู้เห็นด้วยมากกว่าไม่เห็นด้วย โดยมีร้อยละของผู้ที่ตอบเฉยๆน้อย แสดงให้เห็นว่าประเด็นคำถามทั้งสามนี้ ไม่ก่อให้เกิดภาวะสับสนหรือลังเลใจในการแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ร้อยละของผู้ที่เห็นด้วยแม้ว่าจะสูงเกินกว่าร้อยละ 60 แต่ก็ไม่สูงมากจนกลายเป็นความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน โดยยังมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับประเด็นคำถามนี้อีกประมาณ

ร้อยละ 20-25 จึงกล่าวได้ว่าประเด็นคำถามเหล่านี้ควรจะสะท้อนความคิดเห็นต่อภาวะที่เป็นเงื่อนไขทางสังคมในเขตเมืองได้ดี และควรจะบรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของคำถามในการสำรวจข้อมูลครั้งนี้ได้ ดังรายละเอียดของแบบสอบถามในภาคผนวก ข.

2. การสำรวจข้อมูล

การสำรวจข้อมูลจะใช้วิธีการส่งพนักงานสำรวจไปติดต่อกับประชากรตัวอย่างโดยตรง เพื่อทำความเข้าใจกับผู้ที่ถูกสุ่มเป็นตัวอย่างและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดให้ใช้วันเสาร์และอาทิตย์เป็นวันที่พนักงานสำรวจไปติดต่อส่งแบบสอบถาม และถ้าผู้ตอบแบบสอบถามไม่สะดวกที่จะตอบแบบสอบถามในทันที พนักงานสำรวจจะขอนัดเพื่อรับแบบสอบถามคืนในสัปดาห์ถัดไปหรือตามวันที่ตกลง

พนักงานสำรวจที่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลแบบสอบถามครั้งนี้มีจำนวน 15 คนสำหรับกรุงเทพมหานคร ส่วนในเขตเมืองหลักแต่ละแห่งใช้พนักงานสำรวจจำนวน 10 คน โดยให้รับผิดชอบพื้นที่ตัวอย่างคนละ 10 Sub-grid แต่ให้ทำการสำรวจกันเป็นทีม ๆ ละ 2-3 คน เพื่อให้มีการตรวจสอบและรับผิดชอบร่วมกัน

ในการดำเนินงานสำรวจข้อมูลได้กำหนดให้พนักงานสำรวจดำเนินการเป็นลำดับขั้น ดังนี้

(1) จัดทำแผนผังรายละเอียดของครัวเรือน โดยวาดรูปอาณาเขตของกลุ่มอาคาร พร้อมกับระบุเลขที่บ้านภายในกลุ่มอาคาร รวมทั้งชื่อถนนและสถานที่ซึ่งเป็นจุดสังเกต

--	--	--

ชื่อถนน

ชื่อถนน

	17	18		19	20		1	2		3	4		5	6		
		16	15		14	13		12	11		10	9		8	7	
															ธนาคาร	
															วัด	

ชื่อถนน

ชื่อถนน

--	--	--

(2) ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบโดยคำนวณช่วงของตัวอย่างจากจำนวนครัวเรือนในกลุ่มอาคารหารด้วยจำนวนตัวอย่างที่ต้องการคือ 20 ตัวอย่าง แล้วใช้วิธีสุ่มกระจายอย่างง่ายด้วยการจับสลากเพื่อให้ได้หมายเลขครัวเรือนในแต่ละช่วงที่จะถูกเลือกเป็นตัวอย่าง (เตรียมสลากหมายเลข 1 ถึง 9 ไว้)

(3) กำหนดครัวเรือนซึ่งจะให้ เป็นจุดเริ่มต้นของการทอดแบบสอบถามโดยใช้วิธีสุ่มกระจายอย่างง่ายด้วยการจับสลาก เพื่อเรียงลำดับครัวเรือนที่ถูกสุ่มเป็นตัวอย่าง

(4) กำหนดประชากรในชายสำรวจเพื่อการวิเคราะห์จากครัวเรือนที่ถูกคัดเลือก ซึ่งได้แก่บุคคลภายในครัวเรือนเป็นหลัก ตามหลักเกณฑ์อายุและเพศดังนี้

(4.1) เลือกตัวอย่างทั้ง 20 ตัวอย่างตามกลุ่มอายุและเพศจากหมายเลขที่กำหนดไว้ดังนี้

อายุ	+60	55-59	50-54	45-49	40-44	35-39	30-34	25-29	20-24	-19
ชาย	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19
หญิง	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20

(4.2) ในกรณีที่ครัวเรือนตัวอย่างตามหมายเลขที่กำหนดไม่มีสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุตามกลุ่มที่กำหนดไว้ ให้เลือกตัวอย่างทดแทนที่เป็นเพศเดียวกันและมีอายุอยู่ในช่วง 10 ปีช่วงเดียวกัน (คือช่วงที่ขีดเส้นคู่)

(4.3) ถ้าไม่มีสมาชิกที่กำหนดใน (4.2) ให้เลือกตัวอย่างที่เป็นเพศเดียวกันแต่มีอายุต่ำลงมาเป็นลำดับๆ ที่ละช่วง 5 ปี (คือช่องที่ถัดมาทางขวามือที่ละช่อง)

(4.4) ถ้าไม่มีสมาชิกเพศเดียวกับที่กำหนดใน (4.1) ให้เลือกตัวอย่างที่เป็นเพศตรงข้ามโดยเริ่มจากช่วงอายุเดียวกับหมายเลขตัวอย่างที่กำหนด ถ้าไม่มีสมาชิกดังกล่าวนี้ให้เริ่มดำเนินการตาม (4.2) และ (4.3) จะสามารถเลือกตัวอย่างทดแทนได้ในที่สุด

(4.5) ให้ทำความตกลงกับผู้ถูกสุ่มตัวอย่างเรื่องวันที่ที่จะมารับแบบสอบถามคืน พร้อมทั้งจัดทำบัญชีบุคคลที่ถูกคัดเลือกโดยระบุชื่อและนามสกุล เลขที่บ้าน ซอย ถนน และตำบล

ลำดับ	ชื่อและนามสกุล	ที่อยู่	รหัส
.....
.....
.....
.....

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะของคำถามที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลเป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อภาวะทางสังคม ซึ่งจำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ รวม 8 ประเด็นคือ ภาวะทางครอบครัว ภาวะทางสุขภาพอนามัย ภาวะทางการศึกษา ภาวะทางด้าน การเสนอข่าวสารต่อสาธารณะ ภาวะทางวัฒนธรรมและศาสนา ภาวะทางการบริหารและการเมือง ภาวะทางสิ่งแวดล้อม และประเด็นเรื่องปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่สมควรได้รับแก้ไข โดยให้ผู้ตอบแสดงทัศนคติต่อคำถามซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปิด รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 คำถามว่ามีทัศนคติ “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” หรือมีทัศนคติ “เฉยๆ” กับคำถามเหล่านั้น แต่ละคำถามจะมีเพียงประโยคเดียวและถามอย่างตรงไปตรงมาไม่ซับซ้อน คำถามเหล่านี้ได้ผ่านการทดสอบเชิงเนื้อหาจนเชื่อมั่นได้ว่าครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการสำรวจจริง และเชื่อมั่นว่าผู้ตอบที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างๆกันสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและตอบได้ทันที

ข้อมูลที่จัดเก็บนี้ได้นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำชุดแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปลงรหัสและจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลด้วยโปรแกรม dBASE และทำการประมวลผลเพื่อวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ด้วยโปรแกรม SPSS ในลักษณะของมาตรวัดเป็นคะแนน เพื่อระบุระดับของทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในด้านต่างๆ จำแนกตามตัวแปรสถานการณ์ทางเศรษฐกิจสังคมในแต่ละเขตเมือง เพื่อทำการสังเคราะห์ระดับของทัศนคติภาวะทางสังคมโดยภาพรวม และเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการสำรวจข้อมูลในแต่ละปี

สำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติในรายงานผลการสำรวจ (เล่ม 1) นี้ เทคนิคทางสถิติที่ใช้ประกอบด้วย

(1) ค่า Mean, Standard Deviation, Coefficient of Variation และ Percentile

(2) ค่า Correlation of variables

การวิเคราะห์ข้อมูลจะเริ่มต้นการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละตัว กับตัวแปรทัศนคติต่อภาวะทางสังคมที่จะประเด็นคำถาม ทั้งนี้เพื่อการตรวจสอบค่า r (Correlation of Variables) ว่าจะมีตัวแปรใดบ้างที่มีค่าสหสัมพันธ์น่าสนใจและควรจะใช้เป็นตัวแปรต้นในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลจากการทดสอบสถิติพบว่าไม่มีตัวแปรคู่ใดที่มีค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ (ค่า r) สูงกว่า 0.1858 (ดังรายละเอียดในภาคผนวก ค.) อย่างไรก็ตามในการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวนี้ได้เลือกดำเนินการทดสอบสหสัมพันธ์เฉพาะตัวแปรที่สามารถปรับให้เป็น ordinal data ได้ ตัวแปรส่วนบุคคลบางตัวต้องถูกตัดออกไปจากการทดสอบสหสัมพันธ์คือ อาชีพ และตำแหน่งในอาชีพ เพราะไม่สามารถปรับให้เป็น ordinal data ได้ และยังมีตัวแปรรายได้ของผู้ตอบและรายจ่ายของครัวเรือนที่ต้องตัดออกไปจากการทดสอบเพราะข้อมูลไม่สมบูรณ์ เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามไม่ยินดีให้ข้อมูลในส่วนนี้ (มีแบบสอบถามที่ปล่อยว่างในสองตัวแปรนี้มาเป็นจำนวนมาก) ดังนั้นตัวแปรที่ใช้ทดสอบสหสัมพันธ์จึงประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพการสมรส และขนาดครอบครัว

ผลการทดสอบสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวนี้ แสดงนัยทางสถิติว่าตัวแปรส่วนบุคคลแต่ละตัวแปรกับตัวแปรทัศนคติต่อภาวะทางสังคมแต่ละตัวแปรมีความเป็นอิสระต่อกัน ไม่มีตัวแปรส่วนบุคคลใดเลยที่มีผลกระทบต่อเชิงสหสัมพันธ์ต่อตัวแปรทัศนคติ ซึ่งหมายความว่าในการนำเสนอผลการสำรวจทัศนคติในครั้งนี้นี้การจะเลือกใช้ตัวแปรส่วนบุคคลตัวใดตัวหนึ่งเพื่อเสนอผลการสำรวจจะไม่มีผลกระทบต่อความโน้มเอียงของทัศนคติในแต่ละประเด็น

ด้วยเหตุนี้ในการนำเสนอผลการสำรวจทัศนคติครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาได้ตัดสินใจเลือกตัวแปรอายุเป็นตัวแปรหลักเพียงตัวแปรเดียว ทั้งนี้มีเหตุผลที่สำคัญคือในการสำรวจทัศนคติครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับภาวะทางสังคมที่เป็นอยู่และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอนาคต การเลือกใช้ตัวแปรอายุเป็นตัวแปรหลักในการเสนอผลการสำรวจทัศนคติในแต่ละปีจะช่วยให้อาจมองเห็นแนวโน้มของความคิดเห็นและแนวโน้มของภาวะทางสังคมในอนาคตได้ดีกว่าตัวแปรอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการจะตอบสนองจุดมุ่งหมายนี้ได้จะต้องเลือกใช้ตัวแปรที่สามารถจำแนกความแตกต่างหรือทิศทางการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติของประชากรที่ศึกษาได้ อายุเป็นตัวแปรที่มีความต่อเนื่องในเชิงตัวเลขและเวลา การเลือกใช้ตัวแปรอายุจึงจะสามารถบ่งบอกถึงความโน้มเอียงของทัศนคติทิศทางการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ และแนวโน้มของภาวะทางสังคมที่จะเปลี่ยนแปลงไปหรืออาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ดีกว่าตัวแปรอื่น ๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งนำเสนอเป็นตารางสถิติวิเคราะห์จึงเป็นตารางสถิติที่แสดงค่าความแตกต่างของประเด็นทัศนคติในแต่ละประเด็นตามกลุ่มอายุเพียงตัวแปรเดียว โดยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของการอภิปรายและสรุปผล โดยใช้เทคนิคทางสถิติดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

ลักษณะพื้นฐานของประชากรตัวอย่าง

การสำรวจข้อมูลครั้งนี้สามารถรวบรวมข้อมูลได้ทั้งสิ้น 10,940 ตัวอย่าง เป็นข้อมูลที่สำรวจในเขตกรุงเทพมหานคร 3,000 ตัวอย่าง เทศบาลนครเชียงใหม่ 2,000 ตัวอย่าง เทศบาลเมืองหาดใหญ่ 2,000 ตัวอย่าง เทศบาลเมืองนครราชสีมา 2,000 ตัวอย่าง และเทศบาลเมืองชลบุรีอีก 1,940 ตัวอย่าง หลังจากที่ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและตัดแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออกแล้ว เหลือจำนวนแบบสอบถามที่ใช้ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสิ้น 10,924 ตัวอย่าง จำนวนตัวอย่างที่ต่ำกว่าเป้าหมายการสำรวจเป็นข้อมูลในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมาจำนวน 9 ตัวอย่าง และเทศบาลเมืองชลบุรีอีก 67 ตัวอย่าง โดยในเขตเทศบาลนครราชสีมา มีแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 1,991 ตัวอย่าง และเขตเทศบาลเมืองชลบุรีจำนวน 1,933 ตัวอย่าง สำหรับในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีที่มีจำนวนตัวอย่างต่ำกว่าเป้าหมายมาก เนื่องจากเทศบาลเมืองชลบุรีมีขนาดเล็กการแบ่ง Grid เพื่อการสุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งได้เพียง 10 Grid ประกอบกับในบาง Grid เป็นสถานที่ราชการ เขตทหาร หรือสนามกีฬาประจำจังหวัด จึงไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลในบาง Grid ให้ได้จำนวน Sub-grid ตามที่ต้องการ (ในการสำรวจปีต่อไปจะแก้ปัญหานี้โดยการพิจารณาเพิ่มการเลือก Sub-grid เฉพาะใน Grid ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง)

ผลการสำรวจข้อมูลครั้งนี้สามารถจำแนกลักษณะพื้นฐานของประชากรตัวอย่างได้ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 แสดงลักษณะพื้นฐานของประชากรตัวอย่าง

ตัวแปร	ความถี่	ร้อยละ
เพศ	5,118	46.9
ชาย	5,806	53.1
หญิง		
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	1,298	11.9
20-29 ปี	3,179	29.1
30-39 ปี	2,962	27.1
40-49 ปี	1,901	17.4
50-59 ปี	1,040	9.5
ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	544	5.0
สถานภาพสมรส		
โสด	4,310	39.5
แต่งงานแล้ว	6,614	60.5

ตารางที่ 2-1 แสดงลักษณะพื้นฐานของประชากรตัวอย่าง (ต่อ)

ตัวแปร	ความถี่	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	2,578	23.6
มัธยมศึกษา	3,338	30.6
อาชีวศึกษาหรืออนุปริญญา	2,077	19.0
ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป	2,931	26.8
ขนาดของครอบครัว		
ไม่เกิน 2 คน	804	7.4
3 คน	1,829	16.7
4 คน	3,483	31.9
5 คน	2,121	19.4
6 คน	1,240	11.4
มากกว่า 6 คน	1,447	13.2
ไม่ได้ทำงาน	329	3.0
สถานภาพในอาชีพ		
ลูกจ้างรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ	1,791	16.4
ลูกจ้างเอกชน	2,323	21.3
ธุรกิจส่วนตัว	2,704	24.7
ช่วยธุรกิจของครอบครัวโดยได้รับค่าจ้าง	170	1.6
ช่วยธุรกิจของครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง	225	2.1
นิสิต นักศึกษา	1,992	18.2
แม่บ้าน	1,390	12.7
รวมประชากรตัวอย่าง	10,924	100.0

จากข้อมูลในตารางข้างต้นจะเห็นว่าประชากรตัวอย่างในการสำรวจทัศนคติครั้งนี้มีร้อยละ 46.9 เป็นเพศชาย และอีกร้อยละ 53.1 เป็นเพศหญิง โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 20-39 ปี (อายุ 20-29 ปีร้อยละ 29.1 และอายุ 30-39 ปีร้อยละ 27.1) ทั้งนี้มีถึงร้อยละ 60.5 ที่แต่งงานหรือเคยแต่งงานมาแล้ว ส่วนผู้ที่เป็นโสดมีอยู่เพียงร้อยละ 39.5 โดยครอบครัวในเมืองที่สำรวจนี้มีขนาดครอบครัว 4 คนมากที่สุด คือร้อยละ 31.9 รองลงมา มีขนาดครอบครัว 5 คน ร้อยละ 19.4 ขนาด 3 คนร้อยละ 16.7 ขนาดมากกว่า 6 คนร้อยละ 13.2 ขนาด 6 คนร้อยละ 11.4 และมีครอบครัวที่มีขนาดไม่เกิน 2 คนเพียงร้อยละ 7.4 เท่านั้น หากจะพิจารณาเปรียบเทียบขนาดครอบครัว อาจกล่าวได้ว่าครอบครัวในเมืองส่วนมากมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว เพราะมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นครอบครัวที่มีสมาชิกไม่เกินกว่า 4 คน

เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาพบว่าประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาไม่เกินกว่าชั้นมัธยมศึกษา คือมีผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าร้อยละ 23.6 จบระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 30.6 ขณะที่ผู้จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาหรืออนุปริญญาร้อยละ 19.0 และจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าอีกร้อยละ 26.8

สำหรับด้านสถานภาพในอาชีพของประชากรตัวอย่างพบว่า ประชากรตัวอย่างจากการสำรวจครั้งนี้มีสถานภาพเป็นผู้ที่ทำธุรกิจส่วนตัวมากที่สุดคือร้อยละ 24.7 รองลงมาเป็นลูกจ้างเอกชนร้อยละ 21.3 เป็นนิสิตนักศึกษา ร้อยละ 18.2 เป็นลูกจ้างรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจร้อยละ 16.4 มีสถานภาพเป็นแม่บ้านร้อยละ 12.7 ทำงานในลักษณะช่วยธุรกิจของครอบครัวโดยได้รับค่าจ้างร้อยละ 1.6 ทั้งนี้มีผู้ที่ไม่ได้ทำงานหรือไม่มีงานทำอีกร้อยละ 2.1 จากตัวเลขที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าประชากรในเขตเมืองที่ทำกาารสำรวจนี้มากกว่าครึ่งหนึ่งทำงานอยู่ในภาคเอกชนทั้งในสถานภาพที่เป็นเจ้าของธุรกิจเอง เป็นลูกจ้างเอกชน และช่วยงานธุรกิจของครอบครัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง

การสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมืองแบ่งออกตามเนื้อหาได้ 8 ประเด็น คือ ครอบครัว สุขภาพ อนามัย การศึกษา การเสนอข่าวสารต่อสาธารณะ วัฒนธรรมและศาสนา การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อม และ ปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข ในแต่ละประเด็นได้เสนอข้อความให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยหรือรู้สึกเฉยๆกับข้อความ แล้วจึงนำคำตอบนั้นมาประมวลว่าประชากรที่อยู่ในเขตเมืองมีทัศนคติต่อแต่ละประเด็นนั้นอย่างไร ผลที่ได้รับการสำรวจจะแสดงให้เห็นว่าภาวะทางสังคมในเขตเมืองหลักในปี พ.ศ.2537 ในสายตาของคนที่อยู่ในเมืองนั้นมีอะไรบ้างที่น่าสนใจพิจารณาว่าภาวะนั้นเป็นปัญหาที่ควรจะได้รับแก้ไขหรือควรได้รับการส่งเสริมให้มีความสำคัญยิ่งขึ้น เพื่อการมีสังคมที่เข้มแข็งสามารถปรับตัวเข้ากับการพัฒนาที่มาอย่างรวดเร็วนั้นได้โดยมีปัญหาน้อยที่สุด

ผลการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเมืองหลักทั้ง 5 เมือง คือ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ หาดใหญ่ นครราชสีมา และชลบุรี ในแต่ละประเด็นจะแสดงรายละเอียดในรายงานผลการสำรวจดังต่อไปนี้

ประเด็นเกี่ยวกับครอบครัว

1. ทัศนคติต่อความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาประเทศจากสังคมเกษตรมาสู่สังคมอุตสาหกรรม กระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมและการกลายเป็นเมือง ได้ส่งผลกระทบต่อสถาบันต่างๆ ทางสังคมเรื่อยมา และเริ่มปรากฏผลชัดเจนในช่วงสองสามทศวรรษที่ผ่านมา สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก กล่าวคือจากการที่แต่เดิมสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ครอบครัวส่วนใหญ่มีบทบาทหน้าที่ทางเศรษฐกิจด้านการระดมแรงงานเพื่อการผลิตพืชผลต่างๆ ดังนั้นครอบครัวจึงมีขนาดใหญ่ ระบบการพึ่งพาและความสัมพันธ์อันที่เครือญาติมีสูง แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนวิถีการผลิตด้วยการมุ่งเน้นการผลิตทางอุตสาหกรรมและกลายเป็นสังคมเมืองมากขึ้น มีผลกระทบต่อโครงสร้างของครอบครัว ทั้งในด้านขนาดและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ขนาดของครอบครัวในเมืองเริ่มเล็กลงและเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น เนื่องจากปัจจัยสนับสนุนหลายด้าน อาทิครอบครัวไม่มีความจำเป็นต้องระดมแรงงานจำนวนมากเพื่อการผลิตทางการเกษตรอีกต่อไป วิทยาการทางการแพทย์สมัยใหม่ในด้านการคุมกำเนิด ภาวะทางเศรษฐกิจที่ทำให้คู่สามีภรรยามองเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีบุตรน้อย เหล่านี้เป็นต้น ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวก็เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้คู่สามีภรรยาต้องออกไปปฏิบัติอาชีพนอกบ้าน จึงมอบหมายภาระหน้าที่การดูแลบุตรให้อยู่ในความดูแลของพี่เลี้ยงหรือสถานรับเลี้ยงเด็ก และเมื่อเติบโตขึ้นก็ส่งเข้าโรงเรียนให้ครูทำหน้าที่อบรมขัดเกลาแทน ดังนั้นโอกาสในการที่พ่อ แม่ ลูก จะอยู่ใกล้ชิดสนิทสนมกันย่อมมีแนวโน้มที่จะลดลงไปเรื่อยๆ

จากการสอบถามทัศนคติต่อข้อความว่า “ครอบครัวในเมืองมีความห่างเหินมากขึ้นระหว่างพ่อ แม่ และลูก” ผลการสำรวจข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีทัศนคติ “เห็นด้วย” ต่อคำถ่ามนี มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 69.5 ถึงร้อยละ 71.8 (เชียงใหม่ร้อยละ 71.8 ชลบุรีร้อยละ 71.6 กรุงเทพมหานครร้อยละ 71.0 นครราชสีมาร้อยละ

70.6 และหาคัดใหญ่ร้อยละ 69.5 สำหรับผู้ที่มึทัศนคติ 'ไม่เห็นด้วย' มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่าง ร้อยละ 12.1 ถึงร้อยละ 21.6 (นครราชสีมาร้อยละ 21.6 เชียงใหม่ร้อยละ 16.2 หาคัดใหญ่ร้อยละ 16.1 ชลบุรีร้อยละ 14.8 และกรุงเทพมหานครร้อยละ 12.1) ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามว่า 'เฉยๆ' ต่อคำถามนี้มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่าง 7.8 ถึง 16.9 (นครราชสีมาร้อยละ 7.8 เชียงใหม่ร้อยละ 12.0 ชลบุรีร้อยละ 13.6 หาคัดใหญ่ร้อยละ 14.4 และ กรุงเทพมหานครร้อยละ 16.9)

ตารางที่ 3-1 : ครอบครัวยในเมืองมีความห่างเหินมากขึ้นระหว่างพ่อแม่และลูก

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	67.3	73.2	71.5	67.1	70.4	75.8	71.0
เฉยๆ	22.5	17.1	16.9	15.8	14.4	11.1	16.9
ไม่เห็นด้วย	10.2	9.7	11.6	17.1	15.2	13.1	12.1
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	70.3	73.7	70.9	69.2	74.1	76.0	71.8
เฉยๆ	19.4	14.2	11.2	8.9	10.4	7.5	12.0
ไม่เห็นด้วย	10.3	12.1	17.9	21.9	15.5	16.5	16.2
หาคัดใหญ่							
เห็นด้วย	70.4	69.9	71.0	70.1	59.7	63.6	69.5
เฉยๆ	19.0	16.3	10.6	12.6	14.7	21.2	14.4
ไม่เห็นด้วย	10.6	13.8	18.4	17.3	25.6	15.2	16.1
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	75.5	69.6	68.7	73.7	70.7	64.6	70.6
เฉยๆ	8.2	9.5	7.0	8.2	6.3	6.7	7.8
ไม่เห็นด้วย	16.3	20.9	24.3	18.1	23.0	28.7	21.6
ชลบุรี							
เห็นด้วย	75.4	72.9	70.9	69.1	71.3	61.7	71.6
เฉยๆ	13.4	14.7	13.7	11.9	8.2	18.1	13.6
ไม่เห็นด้วย	11.2	12.4	15.4	19.0	20.5	20.2	14.8

เมื่อพิจารณาทัศนคติของผู้ตอบในแต่ละกลุ่มอายุพบว่า มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี กับกลุ่มอายุสูงกว่า 60 ปี ในเขตเมืองนครราชสีมา หาคัดใหญ่ และชลบุรี กล่าวคือในทั้ง 3 เขตเมืองดังกล่าว กลุ่มผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จะเป็นกลุ่มที่มีทัศนคติเห็นด้วยเป็นร้อยละที่สูงกว่ากลุ่มอายุที่สูงกว่า 60 ปี ในทางกลับกันในเขตเมืองเชียงใหม่และกรุงเทพมหานคร เมื่อเปรียบเทียบจำนวนร้อยละของทัศนคติที่เห็นด้วยของกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี กับกลุ่มอายุ 60 ปี กลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม และจำนวนผู้ที่ตอบเฉยๆ ในกลุ่มอายุทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่าง

อย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือในเชียงใหม่ผู้ตอบเฉยๆ ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนร้อยละ 19.4 ในขณะที่กลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนเพียงร้อยละ 7.5 สำหรับกรุงเทพมหานครในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนร้อยละ 22.5 และกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนร้อยละ 11.1 ซึ่งน่าที่จะแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้มีอายุน้อยกำลังอยู่ในภาวะที่ลังเลใจ ในการที่จะแสดงทัศนคติว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับปรากฏการณ์ตามข้อความดังกล่าว

2. ทัศนคติต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร

จากการสอบถามทัศนคติที่ว่า "การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในเมืองมุ่งแต่จะให้ความสะดวกสบายทางวัตถุมากกว่าให้ความรักและความอบอุ่น" ผลจากการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติ "เห็นด้วย" กับข้อความนี้มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 61.4 ถึงร้อยละ 67.2 (นครราชสีมาร้อยละ 67.2 เชียงใหม่ร้อยละ 66.5 ชลบุรีร้อยละ 65.3 กรุงเทพมหานครร้อยละ 62.4 และหาดใหญ่ร้อยละ 61.4) ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี ทัศนคติ "ไม่เห็นด้วย" ต่อข้อความนี้มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 16.1 ถึงร้อยละ 27.0 (หาดใหญ่ร้อยละ 27.0 เชียงใหม่ร้อยละ 24.0 นครราชสีมาร้อยละ 22.6 กรุงเทพมหานครร้อยละ 19.9 และชลบุรีร้อยละ 16.1) ส่วน ผู้ที่ตอบว่า "เฉยๆ" ต่อข้อความดังกล่าวนี้มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 9.5 ถึงร้อยละ 18.6 (ชลบุรีร้อยละ 18.6 กรุงเทพมหานครร้อยละ 17.7 หาดใหญ่ร้อยละ 11.6 นครราชสีมาร้อยละ 10.2 และเชียงใหม่ร้อยละ 9.5)

จากผลการสำรวจพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มอายุที่ต่างกันในแต่ละเขตเมือง ยกเว้นกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี กล่าวคือกลุ่มผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปในแต่ละกลุ่มมีสัดส่วนของผู้ที่ "เห็นด้วย" "ไม่เห็นด้วย" และ "เฉยๆ" ใกล้เคียงกันกับค่าเฉลี่ย แต่ที่น่าสังเกตคือกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีของเขตเมืองนครราชสีมาและชลบุรีกลับเป็นกลุ่มอายุที่มีทัศนคติเห็นด้วยกับข้อความนี้เป็นจำนวนร้อยละที่สูงกว่ากลุ่มอายุที่สูงกว่าขึ้นไป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงนัยว่าผู้ตอบแบบสอบถามในเขตเมืองใหญ่ในภูมิภาคที่ต่างกันนั้น แม้ว่าจะมีแนวโน้มของการมีทัศนคติเห็นด้วยไปในทิศทางเดียวกัน แต่ก็ยังมีจำนวนผู้ที่เห็นด้วยในจำนวนร้อยละที่แตกต่างกันในแต่ละเขตเมือง เฉพาะในเขตเมืองนครราชสีมาและชลบุรีกลุ่มผู้ที่มีวัยวุฒิต่ำกว่า 20 ปีมีทัศนคติเห็นด้วยค่อนข้างมากว่าการอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในเมืองมุ่งแต่จะให้ความสะดวกสบายทางวัตถุมากกว่าการให้ความรักและความอบอุ่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3-2 : การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในเมืองมુંแต่ให้ความสะดวกสบายทางวัดมากกว่าให้
ความรักและความอบอุ่น

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	59.7	66.0	63.9	57.4	56.3	65.6	62.4
เฉยๆ	20.8	17.6	16.0	19.3	19.0	9.1	17.7
ไม่เห็นด้วย	19.5	16.4	20.1	23.3	24.7	25.3	19.9
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	63.4	71.1	66.3	62.6	64.4	68.6	66.5
เฉยๆ	17.2	10.3	9.5	7.6	7.4	5.0	9.5
ไม่เห็นด้วย	19.4	18.6	24.2	29.8	28.2	26.4	24.0
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	55.1	65.5	60.2	62.8	54.3	66.7	61.4
เฉยๆ	20.4	10.1	10.1	8.5	14.7	12.1	11.6
ไม่เห็นด้วย	24.5	24.4	29.7	28.7	31.0	21.2	27.0
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	71.9	68.5	66.3	66.7	65.5	64.0	67.2
เฉยๆ	12.8	10.6	10.1	10.5	10.0	6.7	10.2
ไม่เห็นด้วย	15.3	20.9	23.6	22.8	24.5	29.3	22.6
ชลบุรี							
เห็นด้วย	71.1	65.1	66.3	59.8	60.7	60.6	65.3
เฉยๆ	18.9	20.9	16.2	16.0	21.3	21.3	18.6
ไม่เห็นด้วย	10.0	14.0	17.5	24.2	18.0	18.1	16.1

3. ทัศนคติต่อการแบ่งบทบาทหน้าที่ของสามีและภรรยา

3.1 “ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนจะราบรื่นถ้าผู้หญิงทำหน้าที่ดูแลบ้านมากกว่าออกไปทำงานนอกบ้าน”

จากสภาวะทางเศรษฐกิจและผลกระทบของการพัฒนาประเทศที่มีผลทำให้ทั้งสามีและภรรยาจะต้องไปประกอบอาชีพการงานนอกบ้านด้วยกันทั้งคู่ แต่ด้วยค่านิยมดั้งเดิมที่มุ่งเน้นให้ผู้หญิงเป็นผู้รับภาระหน้าที่ในการดูแลงานบ้านมากกว่าที่จะไปประกอบอาชีพนอกบ้าน และคาดหวังว่าเมื่อผู้หญิงอยู่รับภาระหน้าที่ดังกล่าวแทนการออกไปทำงานนอกบ้านจะมีผลให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนราบรื่นมากกว่า

ผลการสำรวจข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีทัศนคติ “เห็นด้วย” ต่อข้อความนี้มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 40.6 ถึงร้อยละ 55.0(หาดใหญ่ร้อยละ 55.0 เชียงใหม่ร้อยละ 52.0 นครราชสีมาร้อยละ 50.1 กรุงเทพฯ

มหานครร้อยละ 46.0 และชลบุรีร้อยละ 40.6) ในขณะที่ผู้ที่มีทัศนคติ 'ไม่เห็นด้วย' มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 25.8 ถึงร้อยละ 35.4 (นครราชสีมาร้อยละ 35.4 เชียงใหม่ร้อยละ 31.3 หาดใหญ่ร้อยละ 29.2 กรุงเทพมหานครร้อยละ 28.4 และชลบุรีร้อยละ 25.8) ส่วนผู้ที่ตอบว่า 'เฉยๆ' มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 14.5 ถึงร้อยละ 33.6 (ชลบุรีร้อยละ 33.6 กรุงเทพมหานครร้อยละ 25.6 เชียงใหม่ร้อยละ 16.7 หาดใหญ่ร้อยละ 15.8 และนครราชสีมาร้อยละ 14.5)

ตารางที่ 3-3 : ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนจะราบริ้นถ้าผู้หญิงทำหน้าที่ดูแลบ้านมากกว่าออกไป

ไปทำงานนอกบ้าน

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	39.9	40.8	46.6	51.7	53.9	62.6	46.0
เฉยๆ	30.4	26.7	26.7	23.7	20.1	16.2	25.6
ไม่เห็นด้วย	29.7	32.5	26.7	24.6	26.0	21.2	28.4
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	37.7	47.1	51.3	54.5	62.1	73.5	52.0
เฉยๆ	35.4	19.0	15.3	13.2	12.1	5.0	16.7
ไม่เห็นด้วย	26.9	33.9	33.4	32.3	25.8	21.5	31.3
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	46.7	49.7	57.2	60.4	65.1	69.6	55.0
เฉยๆ	23.0	17.5	12.8	14.1	10.9	15.2	15.8
ไม่เห็นด้วย	30.3	32.8	30.0	25.5	24.0	15.2	29.2
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	43.9	48.3	51.0	48.1	52.0	61.0	50.1
เฉยๆ	14.8	12.9	16.4	16.4	12.4	13.4	14.5
ไม่เห็นด้วย	41.3	38.8	32.6	35.5	35.6	25.6	35.4
ชลบุรี							
เห็นด้วย	34.0	41.2	40.4	42.0	50.8	45.8	40.6
เฉยๆ	33.4	32.3	37.3	31.6	27.9	34.0	33.6
ไม่เห็นด้วย	32.6	26.5	22.3	26.4	21.3	20.2	25.8

เมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มอายุของผู้ตอบพบว่า จำนวนผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วย มีจำนวนร้อยละที่สูงขึ้นแปรตามกลุ่มอายุ กล่าวคือกลุ่มอายุที่ต่ำกว่า 20 ปี จะเป็นกลุ่มที่มีทัศนคติเห็นด้วยต่อข้อความจำนวนร้อยละที่ค่อนข้างต่ำกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ โดยเฉพาะในเขตเมืองชลบุรี เชียงใหม่ และกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 34.0, 37.7 และ 39.9 ตามลำดับ) และในกลุ่มอายุเดียวกันนี้ของเขตเมืองเชียงใหม่มีผู้ที่ตอบว่า 'เฉยๆ' อยู่เป็นจำนวนร้อยละ 35.4 ซึ่งสูง

กว่าค่าเฉลี่ย (ร้อยละ 16.7) นอกจากนี้ในเขตเมืองนครราชสีมาพบว่าในกลุ่มอายุเดียวกันนี้มีผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้สูงถึงร้อยละ 41.3 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ย (ร้อยละ 35.4)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบข้อความดังกล่าว แสดงนัยที่บ่งบอกถึงสภาวะของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทางสังคมมีผลกระทบต่อทัศนคติของคนในกลุ่มอายุที่ต่างกัน กล่าวคือคนวัยรุ่นหรือคนรุ่นใหม่เริ่มมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับความสำคัญของบทบาทของผู้หญิงในการทำงานนอกบ้าน และยังคงความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนให้ราบรื่นได้ ในขณะที่คนสูงวัยมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการเน้นบทบาทของผู้หญิงในการดูแลบ้านมากกว่าการออกไปทำงานนอกบ้าน ทั้งนี้เพื่อให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนเป็นไปด้วยความราบรื่น อย่างไรก็ตามจากผลการสำรวจดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงการปรับบทบาทหน้าที่ของชายหญิงในสังคมเมืองกำลังเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญในการที่จะทำให้สถาบันครอบครัวสามารถที่จะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์และรักษาความเป็นครอบครัวไทยไว้ได้อย่างสอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งในปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

3.2 “สามีมีหน้าที่แบ่งเบาภาระงานบ้านในเรื่องซักผ้าของสมาชิกในครอบครัว”

การปฏิบัติสืบต่อกันมาจากสังคมแบบประเพณีจนถึงสังคมสมัยใหม่ในปัจจุบันภาระหน้าที่ในการดูแลงานบ้านงานเรือนยังเป็นภาระหน้าที่ที่ผู้หญิงไทยส่วนมากจะต้องทำไปพร้อมๆ กับการทำงานนอกบ้าน งานซักผ้าเป็นงานหนึ่งในภาระงานบ้านที่ผู้หญิงได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบมาตั้งแต่ยุคก่อน จนกระทั่งเข้ามาสู่การแต่งงานหรือการมีครอบครัว ส่วนผู้ชายจะถูกเลี้ยงดูให้หลักการงานดังกล่าวให้กับผู้หญิงมาตลอด อย่างไรก็ตามในสภาพสังคมปัจจุบัน ผู้ชายซึ่งมีบทบาทหน้าที่การเป็นสามีและพ่อได้เข้ามาแบ่งเบาภาระหน้าที่งานซักผ้าจากภรรยาบ้างแล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยเหลือและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันไม่ว่าจะอยู่ในภาวะที่ยินยอมพร้อมใจหรือไม่ ก็ตาม

จากผลการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีทัศนคติ ‘เห็นด้วย’ ‘ไม่เห็นด้วย’ และ ‘เฉยๆ’ มีจำนวนร้อยละใกล้เคียงกันในแต่ละเขตเมือง กล่าวคือในจำนวนผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยมีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 40.9 ถึงร้อยละ 49.2 (ชลบุรีร้อยละ 49.2 นครราชสีมาร้อยละ 45.9 เชียงใหม่ร้อยละ 44.9 กรุงเทพมหานครร้อยละ 42.2 และหาดใหญ่ร้อยละ 39.1) ส่วนผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วย มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 21.9 ถึงร้อยละ 33.1 (หาดใหญ่ร้อยละ 32.0 นครราชสีมาร้อยละ 33.1 เชียงใหม่ร้อยละ 28.9 กรุงเทพมหานครร้อยละ 27.5 และชลบุรีร้อยละ 21.9) สำหรับกลุ่มผู้ตอบเฉย ๆ มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 21.0 ถึงร้อยละ 30.3 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 30.3 ชลบุรีร้อยละ 28.9 เชียงใหม่ร้อยละ 26.2 หาดใหญ่ร้อยละ 28.9 และนครราชสีมาร้อยละ 21.0)

เมื่อพิจารณาทัศนคติในกลุ่มอายุที่ต่างกัน พบว่ามีลักษณะเช่นเดียวกันกับภาพรวมข้างต้นในทุกเขตเมือง ยกเว้นในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ในเขตเมืองชลบุรี เชียงใหม่ หาดใหญ่ และกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในเขตเมืองชลบุรี เชียงใหม่ จำนวนผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยในกลุ่มอายุดังกล่าวมีจำนวนแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุที่สูงขึ้น แต่กลับเป็นไปในทิศทางที่กลับกัน กล่าวคือในเขตเมืองชลบุรีจำนวนร้อยละของผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยในกลุ่มอายุ 20 ปี มีจำนวนร้อยละ 57.4 ในขณะที่กลุ่มอายุสูงขึ้นไปจะมีจำนวนร้อยละอยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 46.3 ถึงร้อยละ 52.1 ส่วนในเขตเมืองเชียงใหม่ในกลุ่มอายุ 20 ปี กลับมีผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยมีจำนวนร้อยละ 28.6 ในขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุมีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 44.8 ถึงร้อยละ 50.0

ตารางที่ 3-4 : สามีมีหน้าที่แบ่งเบาภาระงานบ้านในเรื่องซักผ้าของสมาชิกในครอบครัว

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	34.3	43.4	43.9	41.8	40.8	45.5	42.2
เฉยๆ	36.3	33.8	28.1	27.4	25.0	22.2	30.3
ไม่เห็นด้วย	29.4	22.8	28.0	30.8	34.2	32.3	27.5
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	28.6	45.4	44.8	48.3	50.0	48.8	44.9
เฉยๆ	40.6	26.1	27.4	22.4	25.3	13.2	26.2
ไม่เห็นด้วย	30.8	28.5	27.8	29.3	24.7	38.0	28.9
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	30.6	39.6	43.4	37.5	38.0	40.9	39.1
เฉยๆ	34.7	30.1	28.2	26.4	24.0	22.7	28.9
ไม่เห็นด้วย	34.7	30.3	28.4	36.1	38.0	36.4	32.0
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	40.3	46.8	50.6	44.7	43.5	44.5	45.9
เฉยๆ	30.1	24.1	16.8	21.0	18.7	17.1	21.0
ไม่เห็นด้วย	29.6	29.1	32.6	34.3	37.8	38.4	33.1
ชลบุรี							
เห็นด้วย	57.4	47.1	46.3	52.1	41.8	47.9	49.2
เฉยๆ	26.9	31.4	30.5	24.5	28.7	25.5	28.9
ไม่เห็นด้วย	15.7	21.5	23.2	23.4	29.5	26.6	21.9

จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ โดยภาพรวมน่าที่จะแสดงนัยการเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองที่มีผลต่อทัศนคติในด้านการแบ่งเบาภาระหน้าที่ในเรื่องงานซักผ้าว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่สามีควรจะต้องแบ่งเบาภาระหน้าที่นี้มาจากภรรยา และการอบรมเลี้ยงดูเด็กชายหญิงในครอบครัวก็ควรที่จะปลูกฝังความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ดังกล่าวเพื่อมิให้ภาระหน้าที่นั้นตกอยู่กับหญิงแต่เพียงฝ่ายเดียวดังเช่นสังคมดั้งเดิม อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าการที่ผู้ตอบในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งมีทัศนคติในทิศทางตรงกันข้าม น่าจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กชายหญิงยังคงมีความแตกต่างกัน แม้ว่าทัศนคติของพ่อแม่อาจจะเปลี่ยนแปลงไป แต่การเลี้ยงดูหรือการปฏิบัติยังคงเป็นแบบเดิมซึ่งมีผลให้คนรุ่นใหม่มีทัศนคติดังกล่าว

3.3 “สามีมีหน้าที่รับผิดชอบแบ่งเบาภาระของภรรยาในเรื่องงานเลี้ยงลูก”

งานเลี้ยงลูกเป็นอีกภาระหน้าที่หนึ่งที่สังคมไทยคาดหวังว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้เป็นแม่มากกว่าพ่อ เนื่องจากสังคมไทยในอดีตฝ่ายชายมีบทบาทเป็นผู้ทำหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว ส่วนผู้หญิงมีบทบาทที่จะต้องรับภาระหน้าที่เลี้ยงลูก อย่างไรก็ตามอิทธิพลจากกระแสการพัฒนาที่ผ่านมาในช่วงสามทศวรรษ ได้ผลักดันให้ผู้ชายต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของตนมิใช่แต่เพียงการหาเลี้ยงครอบครัวเพียงอย่างเดียวแต่ต้องแบ่งเบาภาระหน้าที่การเลี้ยงลูกจากภรรยาด้วย โดยเฉพาะในสังคมยุคปัจจุบันที่การเลี้ยงบุตรเพื่อให้เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมเป็นภาระที่ยากยิ่งที่พ่อแม่จะต้องรับภาระร่วมกัน

ตารางที่ 3-5 : สามีมีหน้าที่รับผิดชอบแบ่งเบาภาระของภรรยาในเรื่องงานเลี้ยงลูก

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	68.0	73.0	67.7	63.5	60.2	74.7	68.4
เฉยๆ	20.5	16.5	16.7	21.3	20.1	16.2	18.1
ไม่เห็นด้วย	11.5	10.5	15.6	15.2	19.7	9.1	13.5
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	71.4	86.1	82.9	79.1	81.0	78.5	81.5
เฉยๆ	22.9	8.3	8.9	10.7	11.5	11.6	10.7
ไม่เห็นด้วย	5.7	5.6	8.2	10.2	7.5	9.9	7.8
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	73.3	74.7	78.2	73.6	65.9	62.1	74.4
เฉยๆ	17.9	15.7	13.8	12.6	18.6	13.6	15.0
ไม่เห็นด้วย	8.8	9.6	8.0	13.8	15.5	24.3	10.6
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	67.9	76.9	76.0	71.1	71.0	68.3	73.0
เฉยๆ	14.8	9.9	11.0	12.5	14.8	15.2	12.4
ไม่เห็นด้วย	17.3	13.2	13.0	16.4	14.2	16.5	14.6
ชลบุรี							
เห็นด้วย	78.0	60.7	57.0	62.1	56.6	56.4	62.5
เฉยๆ	15.1	23.8	28.0	18.6	18.0	22.3	22.2
ไม่เห็นด้วย	6.9	15.5	15.0	19.3	25.4	21.3	15.3

ผลการสำรวจทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามในเขตเมืองทั้ง 5 แห่งพบว่าผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วย มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 62.5 ถึงร้อยละ 81.5 (เชียงใหม่ร้อยละ 81.5 หาดใหญ่ร้อยละ 74.4 นครราชสีมาร้อยละ 73.0

กรุงเทพมหานครร้อยละ 68.4 และชลบุรีร้อยละ 62.5) ส่วนผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยมีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 7.8 ถึงร้อยละ 15.3 (ชลบุรีร้อยละ 15.3 นครราชสีมาร้อยละ 14.6 กรุงเทพมหานครร้อยละ 13.5 หาดใหญ่ร้อยละ 10.6 และเชียงใหม่ร้อยละ 7.8) ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามว่า 'เฉยๆ' มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 10.7 ถึงร้อยละ 22.2 (ชลบุรีร้อยละ 22.2 กรุงเทพมหานครร้อยละ 18.1 หาดใหญ่ร้อยละ 15.0 นครราชสีมาร้อยละ 12.4 และเชียงใหม่ร้อยละ 10.7)

เมื่อพิจารณาทัศนคติของผู้ตอบในแต่ละกลุ่มอายุพบว่า มีความแตกต่างกันในบางเขตเมืองและเป็นไปในทิศทางที่ตรงกันข้าม อาทิ กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยมีจำนวนร้อยละต่ำกว่า (ร้อยละ 68.0) กลุ่มอายุ 20-29 ปี และอายุสูงกว่า 60 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 73.0 และร้อยละ 74.7 ตามลำดับ) และในเขตเมืองเชียงใหม่และนครราชสีมาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเขตกรุงเทพมหานคร แต่ต่างกันตรงที่กลุ่มอายุดังกล่าวมีจำนวนร้อยละของผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยเป็นจำนวนร้อยละที่ต่ำกว่าทุกกลุ่มอายุ ส่วนเขตเมืองชลบุรีและหาดใหญ่กลับมีทิศทางตรงกันข้ามกับเขตเมืองทั้ง 3 แห่งข้างต้น โดยเฉพาะในเขตเมืองชลบุรีนั้น ผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนร้อยละ 78 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ย (ร้อยละ 62.5) และสูงกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ทั้งหมด (ร้อยละ 56.6 ถึงร้อยละ 62.1) ส่วนหาดใหญ่นั้นผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีถึงอายุ 40-49 ปี มีจำนวนร้อยละสูงกว่า (ร้อยละ 73.3 ถึงร้อยละ 78.2) กลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 62.1 ถึงร้อยละ 65.9)

จากผลของการสำรวจและการวิเคราะห์ข้างต้นมีข้อสังเกตว่า ทัศนคติคนวัยต่างกันในแต่ละเมืองที่ต่างกันยังมีลักษณะที่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แม้ว่าต่างก็มีทัศนคติเห็นด้วยกับการที่สามีต้องมีหน้าที่รับผิดชอบแบ่งเบาภาระของภรรยาในเรื่องงานเลี้ยงดูลูกก็ตาม

4. ทัศนคติต่อความเสมอภาคทางเพศ

4.1 'ผู้หญิงไทยยังไม่มีความสามารถเท่าเทียมกันกับผู้ชายในทุกด้าน'

ในสังคมเมืองปัจจุบันบทบาทหน้าที่ด้านการทำงานนอกบ้านของผู้หญิงค่อนข้างจะเห็นได้ชัดขึ้นว่ามีงานอาชีพหลากหลายและโอกาสที่ผู้หญิงเข้าไปมีตำแหน่งสำคัญ ๆ ในระดับหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาชั้นสูงก็มีมากขึ้น ตัวอย่างเช่นกรณีผู้หญิงที่เป็นนักธุรกิจและประสบความสำเร็จในสาขาธุรกิจต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามสังคมไทยยังให้โอกาสกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศจึงยังปรากฏให้เห็นอยู่ โดยมีผู้อ้างสาเหตุมาจากปัจจัยที่ว่าผู้ชายนั้นมีความสามารถเหนือกว่าผู้หญิง ผู้หญิงยังไม่มีความสามารถเท่าเทียมกับผู้ชายได้ในทุกด้าน ซึ่งประเด็นนี้ยังมีประเด็นโต้แย้งกันอยู่หลายๆ ประการ ทั้งจากฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

ผลการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีทัศนคติ 'เห็นด้วย' 'ไม่เห็นด้วย' และ 'เฉยๆ' มีจำนวนร้อยละที่ใกล้เคียงกันในแต่ละเขตเมือง กล่าวคือในจำนวนผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยมีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 37.2 ถึงร้อยละ 41.8 (นครราชสีมาร้อยละ 41.8 เชียงใหม่ร้อยละ 41.7 หาดใหญ่ร้อยละ 40.3 ชลบุรีร้อยละ 38.0 และกรุงเทพมหานครร้อยละ 37.2) ส่วนผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยมีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 39.5 ถึงร้อยละ 43.9 (หาดใหญ่ร้อยละ 43.9 เชียงใหม่ร้อยละ 42.9 นครราชสีมาร้อยละ 42.3 กรุงเทพมหานครร้อยละ 39.9 และชลบุรีร้อยละ 39.5) สำหรับกลุ่มที่ตอบว่า 'เฉยๆ' มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 15.4 ถึงร้อยละ 22.9 (เชียงใหม่ ร้อยละ 15.4 หาดใหญ่ร้อยละ 15.8 นครราชสีมาร้อยละ 15.9 ชลบุรีร้อยละ 22.5 และกรุงเทพมหานครร้อยละ 22.9)

อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจแสดงว่ามีความแตกต่างกันระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มอายุที่ต่างกันในแต่ละเขตเมือง ยกเว้นชลบุรี กล่าวคือกลุ่มผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จะมีผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยมีจำนวนร้อยละสูงกว่ากลุ่มผู้ที่มีอายุสูงกว่าอย่างชัดเจน

ตารางที่ 3-6 : ผู้หญิงไทยยังไม่มีความสามารถเท่าเทียมกับผู้ชายในทุกด้าน

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	33.0	32.2	39.0	42.0	42.3	50.5	37.2
เฉยๆ	25.1	23.0	25.3	20.1	21.8	14.1	22.9
ไม่เห็นด้วย	41.9	44.8	35.7	37.9	35.9	35.4	39.9
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	28.0	42.4	41.8	39.4	49.4	53.7	41.7
เฉยๆ	21.7	15.8	14.9	17.3	12.1	6.6	15.4
ไม่เห็นด้วย	50.3	41.8	43.3	43.3	38.5	39.7	42.9
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	28.5	37.9	45.3	41.3	51.2	40.9	40.3
เฉยๆ	17.1	18.5	13.6	15.0	12.4	15.2	15.8
ไม่เห็นด้วย	54.4	43.6	41.1	43.7	36.4	43.9	43.9
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	33.7	42.2	40.2	43.8	42.9	47.6	41.8
เฉยๆ	13.8	15.6	18.2	14.8	17.8	11.6	15.9
ไม่เห็นด้วย	52.5	42.2	41.6	41.4	39.3	40.8	42.3
ชลบุรี							
เห็นด้วย	30.3	41.5	41.0	39.0	38.5	25.5	38.0
เฉยๆ	25.7	22.2	23.4	19.0	14.8	27.7	22.5
ไม่เห็นด้วย	44.0	36.3	35.6	42.0	46.7	46.8	39.5

จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวแสดงนัยว่าสังคมเมืองเริ่มมีแนวโน้มของการยอมรับความสามารถของผู้หญิงว่าเท่าเทียมกับผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนรุ่นใหม่

4.2 'ครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ พ่อแม่จะเลือกส่งเสียให้ลูกชายได้เรียนสูงกว่าลูกสาว'

การเลี้ยงดูลูกในครอบครัวไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังมีการเลือกปฏิบัติต่อลูกสาวและลูกชายมาโดยตลอด โดยเฉพาะการให้โอกาสในการศึกษาเล่าเรียนที่พ่อแม่มักจะให้โอกาสกับบุตรชายมากกว่าบุตรสาวโดยได้รับ

อิทธิพลมาจากสังคมดั้งเดิมที่ยังเกรงว่าการส่งบุตรสาวไปเรียนหนังสือจะเป็นการเปิดโอกาสให้ลูกสาวเสียคนเร็วขึ้น บ้างก็เกรงว่าลูกสาวจะไม่สามารถช่วยตนเองได้เพราะผู้หญิงเป็นเพศอ่อนแอ ดังนั้นถ้าหากครอบครัวมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเมื่อพ่อแม่จะต้องตัดสินใจเลือกที่จะส่งเสียลูกให้เรียนต่อในชั้นสูงขึ้นไป พ่อแม่มักจะให้โอกาสลูกชายมากกว่าลูกสาว

ผลสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติไปในทิศทางเดียวกันกล่าวคือ ผู้ที่มีทัศนคติ "ไม่เห็นด้วย" "เห็นด้วย" และ "เฉยๆ" มีจำนวนร้อยละที่ใกล้เคียงกันในทุกเขตเมือง อาทิ ผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วย มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 40.1 ถึงร้อยละ 59.0 (เชียงใหม่ร้อยละ 59.0 นครราชสีมาร้อยละ 57.0 หาดใหญ่ร้อยละ 53.4 กรุงเทพมหานครร้อยละ 46.5 และชลบุรีร้อยละ 40.1) สำหรับผู้ที่ไม่แสดงทัศนคติเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย คือเฉยๆ นั้น มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 16.0 ถึงร้อยละ 28.2 (ชลบุรีร้อยละ 28.2 กรุงเทพมหานครร้อยละ 24.6 หาดใหญ่ร้อยละ 18.9 นครราชสีมาร้อยละ 18.0 และเชียงใหม่ร้อยละ 16.0) ส่วนผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยมีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 25.0 ถึงร้อยละ 31.7 (ชลบุรีร้อยละ 31.7 กรุงเทพมหานครร้อยละ 28.9 หาดใหญ่ร้อยละ 27.7 นครราชสีมาร้อยละ 25.0 และเชียงใหม่ร้อยละ 25.0)

ตารางที่ 3-7 : ครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ พ่อแม่จะเลือกส่งเสียให้ลูกชายได้เรียนสูงกว่าลูกสาว

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	24.4	25.9	28.4	32.9	37.7	33.3	28.9
เฉยๆ	25.8	26.8	23.7	23.3	21.5	19.2	24.6
ไม่เห็นด้วย	49.8	47.3	47.9	43.8	40.8	47.5	46.5
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	19.4	24.8	24.1	23.4	25.3	43.0	25.0
เฉยๆ	29.7	17.4	14.7	13.5	11.5	10.7	16.0
ไม่เห็นด้วย	50.9	57.8	61.2	63.1	63.2	46.3	59.0
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	22.6	29.0	25.5	32.3	31.0	27.3	27.7
เฉยๆ	25.2	19.5	17.6	16.1	17.1	16.7	18.9
ไม่เห็นด้วย	52.2	51.5	56.9	51.6	51.9	56.0	53.4
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	26.5	21.1	26.3	26.6	26.3	25.0	25.0
เฉยๆ	20.4	19.8	18.4	17.4	16.0	14.0	18.0
ไม่เห็นด้วย	53.1	59.1	55.3	56.0	57.7	61.0	57.0
ชลบุรี							
เห็นด้วย	20.8	33.3	35.2	37.6	32.8	24.4	31.7
เฉยๆ	36.6	30.2	25.7	23.0	17.2	27.7	28.2
ไม่เห็นด้วย	42.6	36.5	39.1	39.4	50.0	47.9	40.1

เมื่อพิจารณาทัศนคติของผู้ตอบที่อยู่ในกลุ่มอายุต่างกันพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นเขตเมือง เชียงใหม่ ที่พบว่ามีความต่างกันมากระหว่างผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี กับกลุ่มอายุสูงกว่า 60 ปี ทั้งผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยและผู้ที่เฉยๆ กล่าวคือ ในจำนวนร้อยละของผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยของกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนร้อยละ 19.4 แต่กลุ่มผู้สูงอายุสูงกว่า 60 ปีขึ้นไปมีจำนวนร้อยละของผู้ที่เห็นด้วยเป็นจำนวนถึงร้อยละ 43.0 และในขณะเดียวกันผู้ที่มีทัศนคติ 'เฉยๆ' ของกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนร้อยละ 29.7 ส่วนกลุ่มผู้ที่มีอายุสูงกว่า 60 ปี มีจำนวนร้อยละ 10.7

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวแสดงนัยว่า สังคมเมืองเริ่มมีแนวโน้มในการยอมรับว่าจะไม่เลือกปฏิบัติต่อลูกสาวและลูกชายในด้านการส่งเสริมให้เล่าเรียน แม้ว่าครอบครัวจะมีปัญหาทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามยังมีข้อสงสัยว่าในขณะเดียวกันผู้ที่มีทัศนคติ 'เฉยๆ' ของกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนร้อยละ 29.7 ส่วนกลุ่มผู้ที่มีอายุสูงกว่า 60 ปี มีจำนวนร้อยละ 10.7

5. ทัศนคติต่อคนชราในครอบครัว

จากสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มว่าขนาดของครอบครัวในเขตเมืองจะเล็กลง และเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นด้วยจากที่คู่สมรสนิยมที่จะตั้งครอบครัวใหม่แยกจากครอบครัวของพ่อแม่ คนชรา ก็จะถูกลดบทบาทความสำคัญลงไปในด้านการตัดสินใจ การช่วยเหลือยืมยืมบุตรหลาน การช่วยเหลือดูแลบ้าน ฯลฯ และในที่สุดคนชราอาจกลายเป็นภาระของครอบครัว รวมทั้งอาจเป็นภาระของสังคมหากจำนวนคนชรามากขึ้นและมีสภาพปัญหาสังคมที่เกิดจากคนชรา

ผลการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือผู้ที่มีทัศนคติ 'ไม่เห็นด้วย' 'เห็นด้วย' และ 'เฉยๆ' มีจำนวนร้อยละที่ใกล้เคียงกันในทุกเขตเมือง โดยมีจำนวนร้อยละของผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วย อยู่ระหว่างร้อยละ 40.9 ถึงร้อยละ 47.7 (นครราชสีมาร้อยละ 47.7 เชียงใหม่ร้อยละ 47.2 หาดใหญ่ร้อยละ 47.1 กรุงเทพมหานครร้อยละ 42.8 และชลบุรีร้อยละ 40.9) ส่วนผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยมีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 28.3 ถึงร้อยละ 33.6 (นครราชสีมาร้อยละ 33.6 เชียงใหม่ร้อยละ 32.9 หาดใหญ่ร้อยละ 31.5 กรุงเทพมหานครร้อยละ 30.1 และชลบุรีร้อยละ 28.3) สำหรับผู้ที่ไม่แสดงทัศนคติไปในทางใดทางหนึ่งคือตอบว่า 'เฉยๆ' นั้น มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 18.7 ถึงร้อยละ 30.8 (ชลบุรีร้อยละ 30.8 กรุงเทพมหานครร้อยละ 27.1 หาดใหญ่ร้อยละ 21.4 เชียงใหม่ร้อยละ 19.9 และนครราชสีมาร้อยละ 18.7)

เมื่อพิจารณาทัศนคติที่มีต่อข้อความในกลุ่มอายุต่างกันในแต่ละเขตเมืองยกเว้นเขตเมืองชลบุรี พบว่าจำนวนผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยจะมีจำนวนร้อยละเพิ่มสูงขึ้นและแปรผันไปตามกลุ่มอายุที่สูงขึ้นตามลำดับ และในทางกลับกันจำนวนผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยจะมีจำนวนร้อยละที่แปรผกผันกับกลุ่มอายุที่สูงขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงนัยว่า การที่คนสูงอายุมองเห็นคุณค่าของตนเองกำลังกลายเป็นภาระหนักของครอบครัวที่อยู่ในเขตเมืองนั้น อาจเป็นด้วยผู้สูงอายุเหล่านั้นได้ประสบกับสภาวะการณ์เช่นนั้นจริง ๆ จึงสะท้อนทัศนคติว่าเห็นด้วยกับข้อความนี้ และในขณะเดียวกันผู้ที่อยู่ในวัยรุ่นและวัยกลางคนที่ทัศนคติไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้เป็นจำนวนมากนั้น อาจแสดงนัยได้หลายประการคือยังมีความเห็นว่าคนสูงอายุเป็นผู้ที่มีคุณค่าต่อครอบครัว หรือมีความเห็นว่าคุณค่าต่อผู้สูงอายุยังเป็นสิ่งที่พึงกระทำ หรือผู้ตอบเหล่านั้นอาจจะไม่กล้าพอที่จะตอบตามความรู้สึกหรือทัศนคติที่แท้จริงออกมาก็เป็นไปได้

ตารางที่ 3-8 : ในอนาคตคนแก่จะกลายเป็นภาระหนักของครอบครัวในเมือง

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	24.1	27.1	30.6	33.1	34.2	49.5	30.1
เฉยๆ	26.7	30.1	27.5	24.5	22.5	19.2	27.1
ไม่เห็นด้วย	49.2	42.8	41.9	42.4	43.3	31.3	42.8
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	20.6	27.7	34.6	33.1	38.5	54.5	32.9
เฉยๆ	25.1	20.4	19.8	18.3	22.4	12.4	19.9
ไม่เห็นด้วย	54.3	51.9	45.6	48.6	39.1	33.1	47.2
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	23.4	30.8	28.2	36.4	43.4	53.0	31.5
เฉยๆ	25.2	21.0	23.5	17.6	19.4	13.6	21.4
ไม่เห็นด้วย	51.4	48.2	48.3	46.0	37.2	33.3	47.1
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	30.1	28.6	32.6	38.4	34.1	42.1	33.6
เฉยๆ	21.4	20.5	19.5	17.1	17.5	14.0	18.7
ไม่เห็นด้วย	48.5	50.9	47.9	44.5	48.4	43.9	47.7
ชลบุรี							
เห็นด้วย	23.1	27.2	30.3	32.7	29.5	27.7	28.3
เฉยๆ	36.9	33.7	29.3	27.1	18.9	25.5	30.8
ไม่เห็นด้วย	40.0	39.1	40.4	40.2	51.6	46.8	40.9

6.ทัศนคติต่อการแก้ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว

สภาพปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น อาทิ การทอดทิ้งเด็ก การทำทารุณกรรมกับเด็กและสตรี การติดยาเสพติดของเด็กวัยรุ่น ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากสาเหตุของสภาพของการแตกแยกในครอบครัวและปัญหาการหย่าร้างกัน สาเหตุดังกล่าวข้างต้นมีผลสืบเนื่องมาจากการที่สามีภรรยาไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามบทบาทที่สังคมคาดหวัง ทั้งบทบาทของการเป็นสามีภรรยาและบทบาทของการเป็นพ่อแม่ จนกระทั่งกลายเป็นปัญหาความไม่เข้าใจกัน เมื่อทั้งสองฝ่ายต่างไม่เข้าใจกันหรือไม่พยายามทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน จึงเป็นเหตุให้ต้องแยกทางกันหรือหย่าขาดจากกันไป กรณีนี้จะมีปัญหามากขึ้นถ้าทั้งสองมีบุตรด้วยกัน ประเด็นนี้เป็นปัญหาที่สัมพันธ์กับทางเลือก 2 ทางคือควรจะแยกทางกันหรือควรจะเสียสละทนอยู่กันไปเพื่อลูก จึงนำเสนอว่าคนเมืองปัจจุบันจะเลือกทางเลือกใด

ผลการสำรวจทัศนคติต่อข้อความดังกล่าวพบว่า ผู้ที่มีทัศนคติ "ไม่เห็นด้วย" "เห็นด้วย" และ "เฉยๆ" มีลักษณะไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วย มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 54.3 ถึงร้อยละ 73.2

(หาดใหญ่ร้อยละ 73.2 เชียงใหม่ร้อยละ 66.0 นครราชสีมาร้อยละ 65.1 กรุงเทพมหานครร้อยละ 56.5 และชลบุรีร้อยละ 54.3) ส่วนผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยมีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 15.7 ถึงร้อยละ 23.6 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 23.6 เชียงใหม่ร้อยละ 22.5 ชลบุรีร้อยละ 21.4 นครราชสีมาร้อยละ 20.5 และหาดใหญ่ร้อยละ 15.7) สำหรับผู้ที่ตอบว่า 'เฉยๆ' มีจำนวนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 11.1 ถึงร้อยละ 24.3 (ชลบุรีร้อยละ 24.3 กรุงเทพมหานครร้อยละ 19.9 นครราชสีมาร้อยละ 14.4 เชียงใหม่ร้อยละ 11.5 และหาดใหญ่ร้อยละ 11.1)

เมื่อพิจารณาทัศนคติในกลุ่มอายุที่ต่างกันพบว่า กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีในเขตเมืองหาดใหญ่ เชียงใหม่ และ กรุงเทพมหานคร มีทัศนคติไม่เห็นด้วยเป็นจำนวนร้อยละ 83.2, 76.0 และ 66.0 ตามลำดับ ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงกว่าทุกกลุ่มอายุและสูงกว่าค่าเฉลี่ยในเขตเมืองเดียวกัน ส่วนเขตเมืองนครราชสีมาและชลบุรีไม่มีความแตกต่างกันแม้กลุ่มอายุจะต่างกัน แต่เขตเมืองชลบุรีในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ผู้ที่ตอบว่าเฉย ๆ มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 31.4 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 3-9 : คู่สามีภรรยาที่มีบุตรแล้ว แต่มีปัญหาหรือไม่เข้าใจกันควรจะหย่ากันเสียเลย

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	16.5	21.5	25.7	29.8	24.3	19.2	23.6
เฉยๆ	17.5	20.9	20.0	17.9	22.2	18.2	19.9
ไม่เห็นด้วย	66.0	57.6	54.3	52.3	53.5	62.6	56.5
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	10.9	19.0	23.9	26.7	27.6	26.4	22.5
เฉยๆ	13.1	10.7	11.4	11.5	14.4	9.1	11.5
ไม่เห็นด้วย	76.0	70.3	64.7	61.8	58.0	64.5	66.0
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	6.9	15.0	17.6	15.8	21.7	27.3	15.7
เฉยๆ	9.9	10.6	11.1	12.0	11.6	15.1	11.1
ไม่เห็นด้วย	83.2	74.4	71.3	72.2	66.7	57.6	73.2
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	16.8	15.9	19.8	26.3	20.5	25.6	20.5
เฉยๆ	18.4	14.9	14.6	13.3	12.7	13.4	14.4
ไม่เห็นด้วย	64.8	69.2	65.6	60.4	66.8	61.0	65.1
ชลบุรี							
เห็นด้วย	13.7	19.4	24.9	23.1	24.6	34.0	21.4
เฉยๆ	31.4	25.6	22.3	20.8	22.1	12.8	24.3
ไม่เห็นด้วย	54.9	55.0	52.8	56.1	53.3	53.2	54.3

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวแสดงนัยว่า สังคมเมืองมีแนวโน้มที่จะไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจหย่าร้างของคู่สามีภรรยาที่มีบุตรด้วยกัน โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่และวัยกลางคน อาจเป็นด้วยเหตุผลที่ไม่อยากให้เกิดปัญหากับเด็กซึ่งกำลังเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญปัญหาหนึ่งในสภาพปัจจุบัน

ประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

ปัญหาสุขภาพอนามัยเป็นปัญหาที่ใกล้ชิดกับแต่ละบุคคลมากที่สุด แต่ในสภาพสังคมเมืองปัจจุบันแต่ละคนมักจะละเลยไม่สนใจต่อสุขภาพอนามัยของตน ด้วยข้ออ้างและเหตุผลต่างๆมากมาย โดยเฉพาะในข้ออ้างเรื่องการไม่มีเวลา เมื่อผนวกเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ แนวโน้มที่คนเมืองมีสุขภาพอนามัยแย่กว่าคนชนบทจึงเห็นได้ชัดมากขึ้นเรื่อยๆ จึงน่าสนใจว่าคนในสังคมเมืองเองมีทัศนคติอย่างไรต่อประเด็นปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัยของตนเอง ซึ่งได้ทำการสำรวจข้อมูลในหลายประเด็นดังนี้

1. ทัศนคติต่อความสำคัญของการทำงานและการออกกำลังกาย

สังคมปัจจุบันเป็นสภาพสังคมที่ต้องทำงานแข่งกับเวลา การต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดทางเศรษฐกิจดูเหมือนจะเป็นภาพปกติที่พบเห็นได้ในสังคมเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเมืองใหญ่ การทุ่มเทกับการทำงานเป็นสิ่งที่คนเมืองยึดถือปฏิบัติเพื่อการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคม ภาพของคนเมืองที่ทำงานหนักมากจนไม่มีเวลาในการพักผ่อนหรือออกกำลังกาย จึงเป็นภาพที่ซ้ำซากจำเจของสังคมเมือง ทั้งๆที่ทุกคนต่างก็ยอมรับว่าการออกกำลังกายเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับสุขภาพ เพราะหากสุขภาพไม่ดีก็ไม่สามารถทำงานให้สำเร็จได้เช่นกัน แต่จะมีคนเพียงส่วนน้อยที่ยึดถือหลักการนี้ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

ผลจากการสำรวจทัศนคติในประเด็นคำถามว่า “ความจำเป็นที่จะต้องทำงานให้เสร็จมีความสำคัญมากกว่าการออกกำลังกาย” พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวโดยในเขตเชียงใหม่เห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ 50.2) รองลงมาคือนครราชสีมา (ร้อยละ 48.2) หาดใหญ่ (ร้อยละ 47.8) กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 42.9) และที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือ เมืองชลบุรี (ร้อยละ 37.0) ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยมากที่สุด คือ เมืองนครราชสีมา (ร้อยละ 34.0) รองลงมาคือกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 32.7) หาดใหญ่ (ร้อยละ 32.0) เชียงใหม่ (ร้อยละ 31.5) และที่ไม่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ชลบุรี (ร้อยละ 30.0) สำหรับผู้ที่ตอบว่าเฉยๆ มากที่สุด คือเมืองชลบุรี (ร้อยละ 33.0) รองลงมาคือ กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 24.4) หาดใหญ่ (ร้อยละ 20.2) เชียงใหม่ (ร้อยละ 18.3) และตอบเฉยๆ น้อยที่สุดคือนครราชสีมา (ร้อยละ 17.8)

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุพบว่ากลุ่มที่เห็นด้วยว่าการทำงานให้เสร็จมีความสำคัญมากกว่าการออกกำลังกาย ส่วนใหญ่ผู้มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ส่วนผู้มีอายุน้อยกว่า 20 ปีในทุกจังหวัดจะตอบว่าเห็นด้วยในสัดส่วนร้อยละที่น้อยที่สุด ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าคนที่มียุอายุ 20 ปีขึ้นไปซึ่งเป็นวัยที่เข้าสู่กระบวนการทำงานแล้ว มีความคิดเห็นและให้ความสำคัญของงานที่ต้องทำให้เสร็จมากกว่าการออกกำลังกาย ซึ่งตรงข้ามกับผู้มีอายุน้อยคือต่ำกว่า 20 ปีที่อาจกำลังยังอยู่ในวัยเรียน และยังไม่คิดถึงการงานได้ชัดเจนเท่ากับผู้มีอายุสูงกว่า

ตารางที่ 3-10 : ความจำเป็นที่จะต้องทำงานให้เสร็จมีความสำคัญมากกว่าการออกกำลังกาย

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	34.6	42.1	44.4	46.9	44.0	41.4	42.9
เฉยๆ	31.4	25.7	22.1	21.9	26.1	14.2	24.4
ไม่เห็นด้วย	34.0	32.2	33.5	31.2	29.9	44.4	32.7
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	30.3	48.5	52.7	50.6	51.7	69.4	50.2
เฉยๆ	31.4	21.8	17.6	14.3	15.0	6.6	18.3
ไม่เห็นด้วย	38.3	29.7	29.7	35.1	33.3	24.0	31.5
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	36.5	49.5	49.3	51.0	48.8	47.0	47.8
เฉยๆ	29.2	21.4	17.8	17.9	12.4	22.7	20.2
ไม่เห็นด้วย	34.3	29.1	32.9	31.1	38.8	30.3	32.0
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	45.9	47.4	50.6	47.1	48.4	48.8	48.2
เฉยๆ	17.4	20.9	16.8	15.3	18.4	16.5	17.8
ไม่เห็นด้วย	36.7	31.7	32.6	37.6	33.2	34.7	34.0
ชลบุรี							
เห็นด้วย	21.4	38.6	41.1	41.3	42.6	42.5	37.0
เฉยๆ	38.9	32.6	32.2	31.2	25.4	33.0	33.0
ไม่เห็นด้วย	39.7	28.8	26.7	27.5	32.0	24.5	30.0

2.ทัศนคติต่อการรักษาสุขภาพอนามัย

เรื่องสุขภาพอนามัยเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนในทุกสังคมต้องคอยดูแลเอาใจใส่ โดยต้องเริ่มสนใจนับตั้งแต่ยังไม่เกิดจนกระทั่งตาย ทั้งนี้ผู้ที่ทุกคนให้ความไว้วางใจและฝากความหวังเรื่องสุขภาพอนามัยอยู่ตลอดมาคือ แพทย์ หากพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงในด้านการแพทย์ของไทยที่ผ่านมา กล่าวได้ว่ากรณีที่ระบบการแพทย์แผนปัจจุบันเข้ามาแทนที่ระบบการแพทย์แผนโบราณ ได้ส่งผลให้คนในสังคมฝากความหวังเรื่องสุขภาพอนามัยไว้กับแพทย์มากยิ่งขึ้น เมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยก็จะต้องไปพบแพทย์เพื่อให้แพทย์บำบัดรักษา แต่ละคนมักจะไม่สนใจดูแลสุขภาพอนามัยด้วยตนเอง ทุกคนคิดแต่เพียงว่าต้องพึ่งพาหรือขอคำปรึกษาจากแพทย์จึงจะรู้สึกปลอดภัยและคิดว่าเป็นการลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคร้ายไข้เจ็บ โดยไม่คิดว่าแต่ละคนสามารถจะป้องกันและดูแลสุขภาพตนเองเพื่อมิให้เจ็บป่วยได้เอง

จากประเด็นคำถามเพื่อสำรวจทัศนคติว่า “คนไทยทุกวันนี้ฝากความหวังในเรื่องสุขภาพอนามัยไว้กับแพทย์” พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นด้วยกับประเด็นคำถามนี้ระหว่างร้อยละ 53.5 ถึง 65.7 โดยในเขตเมืองนครราชสีมามีผู้ที่

เห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ 65.7) รองลงมาคือเชียงใหม่ (ร้อยละ 60.9) ชลบุรี (ร้อยละ 58.4) หาดใหญ่ (ร้อยละ 57.0) และน้อยที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 53.5) ในขณะที่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยมากที่สุดคือหาดใหญ่ (ร้อยละ 24.9) รองลงมาคือเชียงใหม่ (ร้อยละ 24.0) กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 23.2) นครราชสีมา (ร้อยละ 20.9) และน้อยที่สุดคือชลบุรี (ร้อยละ 16.8) ส่วนผู้ตอบเฉยๆ มากที่สุดคือชลบุรี (ร้อยละ 24.8) รองลงมาคือกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 23.3) หาดใหญ่ (ร้อยละ 18.1) เชียงใหม่ (ร้อยละ 15.1) และน้อยที่สุดคือนครราชสีมา (ร้อยละ 13.4)

ตารางที่ 3-11 : คนไทยทุกวันนี้ฝากความหวังในเรื่องสุขภาพอนามัยไว้กับแพทย์

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	55.5	52.9	53.3	53.6	52.5	58.6	53.5
เฉยๆ	25.4	25.4	21.7	24.3	19.7	12.1	23.3
ไม่เห็นด้วย	19.1	21.7	25.0	22.1	27.8	29.3	23.2
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	54.8	57.6	63.3	60.0	61.5	72.7	60.9
เฉยๆ	26.3	19.4	12.2	13.5	13.2	4.1	15.1
ไม่เห็นด้วย	18.9	23.0	24.5	26.5	25.3	23.2	24.0
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	54.4	58.9	54.5	58.4	58.1	63.6	57.0
เฉยๆ	27.0	19.5	15.6	16.4	14.0	9.1	18.1
ไม่เห็นด้วย	18.6	21.6	29.9	25.2	27.9	27.3	24.9
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	62.2	64.0	62.9	68.5	69.5	67.7	65.7
เฉยๆ	18.9	14.7	13.7	11.0	12.4	9.7	13.4
ไม่เห็นด้วย	18.9	21.3	23.4	20.5	18.1	22.6	20.9
ชลบุรี							
เห็นด้วย	45.1	57.6	60.7	66.5	67.2	64.9	58.4
เฉยๆ	40.3	26.5	20.6	18.2	9.8	19.1	24.8
ไม่เห็นด้วย	14.6	15.9	18.7	15.3	23.0	16.0	16.8

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุพบว่า กลุ่มอายุที่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มอายุ 50-59 ปี และมากกว่า 60 ปี โดยกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปีในเขตกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และหาดใหญ่ เป็นกลุ่มที่ตอบว่าเห็นด้วยมากที่สุด ส่วนนครราชสีมาและชลบุรีจะเป็นกลุ่มอายุ 50-59 ปี ในทางกลับกันผู้ตอบว่าเห็นด้วยในสัดส่วนร้อยละค่อนข้างน้อยจะเป็นกลุ่มอายุน้อยกว่า 20 ปี และ 20-29 ปี แต่ที่น่าสนใจคือกลุ่มอายุน้อยกว่า 20 ปีในเขต

เมืองชลบุรีที่ตอบว่าเฉยๆ มีมากถึงร้อยละ 40.3 แตกต่างจากผู้ตอบเฉยๆ ในเขตเมืองอื่นๆ ในทุกกลุ่มอายุ ซึ่งอาจจะพิจารณาได้ว่ากลุ่มคนอายุน้อยในเขตเมืองชลบุรียังไม่แน่ใจว่าควรจะเห็นด้วยหรือไม่ที่จะฝากความหวังเรื่องสุขภาพอนามัยไว้กับแพทย์ ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการการได้เรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยด้วยตนเอง หรืออาจจะมีการประสบการณ์บางอย่างที่เกี่ยวกับแพทย์ กระทั่งเกิดความไม่มั่นใจที่จะให้ความคิดเห็นที่ชี้ชัดลงไปในด้านใดด้านหนึ่งต่อประเด็นนี้

อย่างไรก็ตามผลจากการสำรวจข้อมูลพบว่า โดยภาพรวมแล้วแพทย์ยังคงเป็นบุคคลที่คนเมืองส่วนใหญ่ในทุกเขตเมืองยังให้ความสำคัญและฝากความหวังเรื่องสุขภาพอนามัยไว้ และยังให้ความไว้วางใจมากขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น

ประเด็นเกี่ยวกับระบบการศึกษา

การศึกษาถือเป็นปัจจัยพื้นฐานทางสังคมที่มีความสำคัญต่อทุกคนนักคิดบางท่านใช้การศึกษาเป็นเครื่องวัดระดับความเจริญหรือระดับการพัฒนาของสังคม แต่บางท่านก็แย้งว่าไม่ใช่การศึกษาเพียงปัจจัยเดียวแต่มีปัจจัยอื่นรวมด้วย อย่างไรก็ตามสำหรับสังคมไทยแล้วการศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยสร้างองค์ความรู้ ความคิด ทักษะ ทศนคติ ความเชื่อ ระบบค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมของทุกคนในสังคม เนื่องจากคนไทยมีโอกาสได้รับการศึกษาแตกต่างกัน จึงเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งก่อให้เกิดความแตกต่างในสังคม เกิดปัญหาความไม่เสมอภาคทางสังคม เกิดปัญหาการเอาัดเอาเปรียบระหว่างกัน เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกัน และอีกหลายปัญหา รวมไปถึงปัญหาการอยู่ร่วมกันในสังคม รัฐบาลหลายรัฐบาลจึงให้ความสนใจที่จะขยายระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ปัญหาระบบการศึกษามีใช่เพียงขยายระดับการศึกษาแล้วทุกสิ่งทุกอย่างจะดีขึ้น ประเด็นสำคัญนั้นอยู่ที่ความเหมาะสมในหลักสูตร เนื้อหา และวิธีการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของคนไทยมากกว่า

ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นความคิดพื้นฐานของคณะผู้ศึกษาที่ต้องการจะสำรวจทัศนคติของกลุ่มคนเมืองซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีโอกาสทางการศึกษามากกว่าคนชนบท ว่ามีทัศนคติอย่างไรต่อระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. ทัศนคติต่อเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอน

1.1 "ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนของโรงเรียนที่บุตรหลานเรียนอยู่"

ประเด็นคำถามนี้มีพื้นฐานความคิดที่ว่า เนื้อหาและวิธีการเรียนในระบบโรงเรียนปัจจุบัน ได้รับการกำหนดจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยผ่านกลไกระบบราชการที่กำหนดทุกอย่างจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง การกำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนจากกลุ่มบุคคลเล็กๆ เพียงกลุ่มหนึ่งเป็นกลไกที่ขัดต่อระบบประชาธิปไตยที่เน้นอยู่เสมอถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเรื่องการศึกษา ก็อาจจะเป็นระบบหนึ่งที่ประชาชนต้องการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอน เพราะจะมีผลกระทบต่อบุตรหลานของตนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากผลการสำรวจข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละเขตเมืองมีทัศนคติ "เห็นด้วย" กับคำถามนี้ ระหว่างร้อยละ 48.8 ถึงร้อยละ 64.3 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 58.1 เชียงใหม่ร้อยละ 64.3 หาดใหญ่ร้อยละ 62.1 นครราชสีมาร้อยละ 48.8 และชลบุรีร้อยละ 52.2) มีผู้ที่มีทัศนคติ "เฉยๆ" ระหว่างร้อยละ 16.5 ถึงร้อยละ 32.3

(กรุงเทพมหานครร้อยละ 23.5 เชียงใหม่อ้อยละ 16.5 หาดใหญ่ร้อยละ 16.7 นครราชสีมาร้อยละ 21.8 และชลบุรีร้อยละ 32.3) ในขณะที่มีผู้มีทัศนคติ “ไม่เห็นด้วย” ระหว่างร้อยละ 15.5 ถึงร้อยละ 29.4 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 18.4 เชียงใหม่อ้อยละ 19.2 หาดใหญ่ ร้อยละ 21.2 นครราชสีมาร้อยละ 29.4 และชลบุรีร้อยละ 15.5) จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นด้วยกับคำถามนี้ แสดงให้เห็นว่าการกำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนควรที่จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองของนักเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดด้วย ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามในเขตเมืองเชียงใหม่มีทัศนคติที่เห็นด้วยสูงที่สุดถึงร้อยละ 64.3 ขณะที่เขตเมืองชลบุรีมีทัศนคติที่เห็นด้วยต่ำที่สุดร้อยละ 48.8

ตารางที่ 3-12 : ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนของโรงเรียนที่บุตรหลานเรียนอยู่

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	55.8	59.3	56.7	58.0	59.9	58.6	58.1
เฉยๆ	26.7	23.5	23.9	22.1	23.2	19.2	23.5
ไม่เห็นด้วย	17.5	17.2	19.4	19.9	16.9	22.2	18.4
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	61.7	57.0	67.9	65.9	66.7	71.1	64.3
เฉยๆ	20.0	20.8	13.9	15.8	12.6	14.0	16.5
ไม่เห็นด้วย	18.3	22.2	18.2	18.3	20.7	14.9	19.2
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	58.8	58.9	66.6	64.2	59.7	57.6	62.1
เฉยๆ	20.8	17.9	14.6	15.6	15.5	16.6	16.7
ไม่เห็นด้วย	20.4	23.2	18.8	20.2	24.8	25.8	21.2
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	42.4	49.4	52.8	48.8	45.3	51.2	48.8
เฉยๆ	21.4	22.2	19.6	24.1	24.2	17.7	21.8
ไม่เห็นด้วย	36.2	28.4	27.6	27.1	30.5	31.1	29.4
ชลบุรี							
เห็นด้วย	45.2	50.1	54.1	58.0	56.6	59.6	52.2
เฉยๆ	41.1	32.6	31.2	25.6	25.4	30.8	32.3
ไม่เห็นด้วย	13.7	17.3	14.7	16.4	18.0	9.6	15.5

เมื่อนำข้อมูลจากผลการสำรวจไปวิเคราะห์เปรียบเทียบตามช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละเขตเมือง พบว่าโดยภาพรวมแล้วแต่ละกลุ่มอายุมีร้อยละของทัศนคติที่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และเฉยๆ ในสัดส่วนร้อยละที่ไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยมากนัก ยกเว้นในเขตเมืองเชียงใหม่ที่กลุ่มอายุ 20-29 ปี มีทัศนคติที่เห็นด้วยเพียงร้อยละ 57.0

ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (ร้อยละ 64.3) ค่อนข้างมาก ขณะที่กลุ่มอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป (มีผู้ที่เห็นด้วยสูงสุดถึงร้อยละ 71.1) สำหรับในเขตเมืองนครราชสีมาทัศนคติเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยแตกต่างจากค่าเฉลี่ยอย่างชัดเจน ในขณะที่เขตเมืองชลบุรี มีทัศนคติที่เห็นด้วยและเฉยๆแตกต่างจากค่าเฉลี่ยในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี, 40-49 ปี และมากกว่า 60 ปี

ผลการสำรวจนี้แสดงนัยว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่พึงพอใจต่อการกำหนดเนื้อหา และวิธีการเรียนในระบบโรงเรียนที่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดด้วย และต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการนี้กับโรงเรียนที่บุตรหลานของตนเรียนอยู่ โดยระดับอายุไม่มีผลต่อความแตกต่างในทัศนคติอย่างชัดเจนทั้งในกลุ่มผู้เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และเฉยๆ

1.2 “วิธีการเรียนการสอนยังเน้นการใช้ความจำเพื่อให้สอบไล่ได้มากกว่าการฝึกฝนให้คิดอย่างมีเหตุผล”

ข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับระบบการศึกษาที่สำคัญประการหนึ่งคือ เป็นระบบที่มีวิธีการเรียนการสอนที่มีการทดสอบแบบใช้ความจำมากกว่าการฝึกฝนการคิดอย่างมีเหตุผล คนที่ทำข้อสอบได้ดีคือคนที่ท่องจำเก่ง ดังนั้นผู้ที่จบการศึกษาไปด้วยคะแนนสูงๆจึงอาจเป็นเพียงคนที่ท่องจำเก่งเท่านั้นก็ได้

จากการสำรวจข้อมูลพบว่า มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีทัศนคติ “เห็นด้วย” ค่อนข้างมากระหว่างร้อยละ 58.6 ถึงร้อยละ 68.9 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 64.9 เชียงใหม่ร้อยละ 67.7 หาดใหญ่ร้อยละ 68.9 นครราชสีมาร้อยละ 59.5 และชลบุรีร้อยละ 58.6) ผู้ที่ “ไม่เห็นด้วย” และ “เฉยๆ” มีจำนวนร้อยละไม่แตกต่างกันมากนัก คือ “ไม่เห็นด้วย” มีจำนวนระหว่างร้อยละ 14.6 ถึงร้อยละ 26.4 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 16.6 เชียงใหม่ร้อยละ 19.3 หาดใหญ่ร้อยละ 18.2 นครราชสีมาร้อยละ 26.4 และชลบุรีร้อยละ 14.6) “เฉยๆ” มีระหว่างร้อยละ 12.9 ถึงร้อยละ 26.7 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 18.5 เชียงใหม่ร้อยละ 13.0 หาดใหญ่ร้อยละ 12.9 นครราชสีมาร้อยละ 14.1 และชลบุรีร้อยละ 26.8) แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสำรวจส่วนมากเห็นด้วยว่า วิธีการเรียนการสอนในระบบการศึกษาของไทยยังไม่สร้างเสริมหรือพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักการคิดอย่างมีเหตุผล

เมื่อวิเคราะห์จำแนกตามกลุ่มอายุพบว่าในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองเชียงใหม่ และเมืองหาดใหญ่นั้นแต่ละกลุ่มอายุไม่มีความแตกต่างในแต่ละทัศนคติอย่างชัดเจนและไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยมากนัก ขณะที่เขตเมืองนครราชสีมาแนวโน้มให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ยังมีอายุมากขึ้นยังมีระดับความเห็นด้วยน้อยลง โดยผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีเห็นด้วยร้อยละ 64.8 ขณะที่อายุมากกว่า 60 ปีเห็นด้วยเพียงร้อยละ 51.8 ส่วนในเขตเมืองชลบุรีก็มีความโน้มเอียงในลักษณะเช่นเดียวกับเมืองนครราชสีมา โดยผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีมีทัศนคติเห็นด้วยถึงร้อยละ 71.7 ขณะที่ผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีเห็นด้วยเพียงร้อยละ 46.8 เท่านั้น แต่ประชากรในเขตเมืองชลบุรีมีทัศนคติเฉยๆต่อประเด็นคำถามนี้สูงมากกว่าเขตเมืองอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มอายุสูงกว่า 60 ปี ซึ่งมีทัศนคติเฉยๆ ถึงร้อยละ 38.3

ผลจากการสำรวจ แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีทัศนคติเชิงลบต่อวิธีการเรียนการสอนในปัจจุบัน ที่ขาดมาตรฐานการเรียนการสอนที่จะช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้เพื่อการคิดอย่างมีเหตุผลได้ แต่กลับใช้ความจำหรือการท่องจำเป็นมาตรฐานการวัดผลการศึกษา ซึ่งไม่น่าจะเป็นวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับภาวะสังคมปัจจุบันที่ต้องการบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง มิใช่เพียงนักท่องจำ โดยความโน้มเอียงของความคิดเห็นจะแตกต่างกันไปตามกลุ่มอายุอย่างชัดเจนในเขตเมืองหาดใหญ่และชลบุรี

ตารางที่ 3-13 : วิธีการเรียนการสอนซึ่งเน้นการใช้ความจำเพื่อให้สอบไล่ได้มากกว่าการฝึกฝนให้คิด

อย่างมีเหตุผล

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	69.3	68.9	63.2	58.6	63.4	59.6	64.9
เฉยๆ	18.2	17.1	18.1	21.9	20.1	15.1	18.5
ไม่เห็นด้วย	12.5	14.0	18.7	19.5	16.5	25.3	16.6
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	61.7	67.5	69.3	67.2	70.7	66.1	67.7
เฉยๆ	18.9	14.7	10.9	12.5	10.9	12.4	13.0
ไม่เห็นด้วย	19.4	17.8	19.8	20.3	18.4	21.5	19.3
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	63.5	70.4	71.3	69.8	63.6	60.6	68.9
เฉยๆ	17.5	13.5	10.6	10.6	14.7	18.2	12.9
ไม่เห็นด้วย	19.0	16.1	18.1	19.6	21.7	21.2	18.2
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	64.8	63.1	60.0	59.1	55.0	51.8	59.5
เฉยๆ	7.6	9.5	13.9	16.1	19.0	20.1	14.1
ไม่เห็นด้วย	27.6	27.4	26.1	24.8	26.0	28.1	26.4
ชลบุรี							
เห็นด้วย	71.7	57.9	54.3	55.4	59.0	46.8	58.6
เฉยๆ	17.2	24.8	31.0	29.7	29.5	38.3	26.8
ไม่เห็นด้วย	11.1	17.3	14.7	14.9	11.5	14.9	14.6

2.ทัศนคติต่อหลักสูตรการศึกษา

2.1 "หลักสูตรการศึกษาในระบบโรงเรียนยังไม่ประยุกต์ให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน"

คำถามนี้มีความคิดพื้นฐานที่มุ่งประเด็นการประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน อันเป็นประเด็นที่นักพัฒนาสังคมให้ความสนใจมาก กล่าวคือถ้าหลักสูตรการศึกษาไม่สามารถประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของประชาชนในสังคมได้ การศึกษาก็จะไม่เป็นประโยชน์อะไรต่อสังคมนั้น จะเป็นแต่เพียงเครื่องบ่งชี้ความเจริญ แต่ไม่ใช่เครื่องบ่งชี้การพัฒนา ระบบการศึกษาที่ดี จึงควรมีหลักสูตรที่สามารถประยุกต์ให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของผู้เข้ารับการศึกษานั้นได้

ผลจากการสำรวจข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติที่ “เห็นด้วย” กับคำถามนี้ระหว่างร้อยละ 58.1 ถึงร้อยละ 64.4 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 63.2 เชียงใหม่ร้อยละ 64.4 หาดใหญ่ร้อยละ 58.1 นครราชสีมาร้อยละ 59.3 และชลบุรีร้อยละ 60.1) ซึ่งจะเห็นว่าในแต่ละเขตเมืองมีร้อยละที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ขณะเดียวกันมีผู้ที่มีทัศนคติที่ “ไม่เห็นด้วย” ระหว่างร้อยละ 12.8 ถึงร้อยละ 19.7 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 12.8 เชียงใหม่ร้อยละ 15.0 หาดใหญ่ร้อยละ 18.5 นครราชสีมาร้อยละ 19.7 และชลบุรีร้อยละ 13.3) และมีผู้ที่มีทัศนคติ “เฉยๆ” ระหว่างร้อยละ 20.6 ถึงร้อยละ 26.6 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 24.0 เชียงใหม่ร้อยละ 20.6 หาดใหญ่ร้อยละ 23.4 นครราชสีมาร้อยละ 21.0 และชลบุรีร้อยละ 26.6) จากผลการสำรวจนี้จะเห็นได้ว่าในแต่ละเขตเมืองมีทัศนคติที่ใกล้เคียงกันและบ่งชี้อย่างชัดเจนว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นว่าหลักสูตรการศึกษาในระบบโรงเรียนปัจจุบันนี้ ยังไม่อาจจะนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของคนในสังคมไทยได้ แต่มีประเด็นที่น่าสนใจคือมีผู้ที่มีทัศนคติ “เฉยๆ” ถึงประมาณ 1 ใน 4 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด อันอาจจะเป็นกลุ่มผู้ที่อยู่ในภาวะสับสนหรือลังเลใจต่อหลักสูตรการศึกษา กับแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งน่าสนใจวิเคราะห์ว่ามีเงื่อนไขอะไรที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติเช่นนี้

ตารางที่ 3-14 : หลักสูตรการศึกษาในระบบโรงเรียนยังไม่ประยุกต์ให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์

ในชีวิตประจำวัน

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	61.1	64.2	61.3	62.3	66.6	67.7	63.2
เฉยๆ	24.4	22.5	25.5	26.2	21.8	22.2	24.0
ไม่เห็นด้วย	14.5	13.3	13.2	11.5	11.6	10.1	12.8
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	46.3	62.6	66.0	69.0	69.5	67.8	64.4
เฉยๆ	33.7	22.4	19.8	17.0	16.1	17.3	20.6
ไม่เห็นด้วย	20.0	15.0	14.2	14.0	14.4	14.9	15.0
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	49.6	54.4	61.9	61.6	66.7	57.6	58.1
เฉยๆ	25.9	24.7	22.3	21.7	20.9	24.2	23.4
ไม่เห็นด้วย	24.5	20.9	15.8	16.7	12.4	18.2	18.5
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	53.1	59.9	60.4	63.7	57.7	54.3	59.3
เฉยๆ	20.9	18.8	20.7	19.7	23.6	26.2	21.0
ไม่เห็นด้วย	26.0	21.3	18.9	16.6	18.7	19.5	19.7
ชลบุรี							
เห็นด้วย	62.0	57.1	61.9	60.6	59.0	61.7	60.1
เฉยๆ	24.6	28.3	26.5	25.6	23.0	31.9	26.6
ไม่เห็นด้วย	13.4	14.6	11.6	13.8	18.0	6.4	13.3

เมื่อวิเคราะห์ผลการสำรวจโดยจำแนกตามกลุ่มอายุ ปรากฏว่าความแตกต่างเกิดขึ้นค่อนข้างชัดเจน ระหว่างกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีและสูงกว่า 20 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะกับกลุ่มที่มีทัศนคติที่ “เห็นด้วย” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเขตเมืองเชียงใหม่ ยกเว้นในเขตเมืองเชียงใหม่ หาดใหญ่ และนครราชสีมา ที่กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีมีทัศนคติ “เฉยๆ” และ “ไม่เห็นด้วย” ในสัดส่วนร้อยละที่สูงกว่ากลุ่มอายุอื่นๆอย่างชัดเจน ขณะที่ความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุไม่ชัดเจนในกลุ่มผู้ที่มีทัศนคติ “เฉยๆ” และ “ไม่เห็นด้วย” ในทุกเขตเมือง

ผลการสำรวจนี้แสดงนัยให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาในระบบโรงเรียน ให้เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมจะนำไปประยุกต์ได้อย่างสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ส่วนในกลุ่มผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี แม้จะมีทัศนคติที่เห็นด้วยสูงกว่าแต่ยังมีกลุ่มที่มีทัศนคติเฉยๆ ค่อนข้างสูง คือระหว่างร้อยละ 20.9 ถึงร้อยละ 33.7 ในแต่ละเขตเมืองซึ่งบุคคลกลุ่มนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่เพิ่งจะผ่านพ้นการศึกษาในระบบโรงเรียนมาไม่นานนัก ยังมีความไม่แน่ใจว่าหลักสูตรการศึกษาจะสามารถใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริงหรือไม่ จึงมีความไม่แน่ใจมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ

2.2 ‘หลักสูตรการเรียนทุกระดับควรมีการสอดแทรกด้านจริยธรรมให้มากขึ้น’

ประเด็นคำถามนี้มีได้หมายความว่า ระบบการศึกษาที่ผ่านมาไม่มีการสอดแทรกจริยธรรมในหลักสูตรการเรียนการสอน แต่มีน้อยอยู่ที่มีการสอดแทรกน้อยเกินไปหรือไม่ ควรที่จะมีการเพิ่มด้านจริยธรรมในหลักสูตรการเรียนการสอนให้มากขึ้นหรือไม่ เพราะทุกฝ่ายต่างยอมรับกันว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยอบรมกลุ่มคนและเสริมสร้างจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่ทุกคนในสังคม

ผลจากการสำรวจข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีทัศนคติ “เห็นด้วย” สูงมาก คือระหว่างร้อยละ 69.7 ถึงร้อยละ 89.8 (กรุงเทพฯ ร้อยละ 77.8 เชียงใหม่ร้อยละ 89.8 หาดใหญ่ร้อยละ 86.0 นครราชสีมาร้อยละ 84.4 และชลบุรีร้อยละ 69.7) ขณะที่ผู้ที่มีทัศนคติ “ไม่เห็นด้วย” น้อยมาก เพียงระหว่างร้อยละ 2.5 ถึงร้อยละ 6.6 เท่านั้น (กรุงเทพมหานครร้อยละ 6.1 เชียงใหม่ร้อยละ 2.6 หาดใหญ่ร้อยละ 2.8 นครราชสีมาร้อยละ 6.6 และชลบุรีร้อยละ 6.5) โดยผู้ที่มีทัศนคติ “เฉยๆ” ระหว่างร้อยละ 7.7 ถึงร้อยละ 23.8 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 16.1 เชียงใหม่ร้อยละ 7.7 หาดใหญ่ร้อยละ 11.2 นครราชสีมาร้อยละ 9.0 และชลบุรีร้อยละ 23.8) ผลของการสำรวจข้อมูลที่ปรากฏขึ้นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่ามีเพียงส่วนน้อยที่คิดว่าไม่จำเป็นต้องเพิ่มการเรียนการสอนด้านจริยธรรมให้มากขึ้น และกลุ่มผู้ที่มีทัศนคติเฉยๆ ก็มีอยู่เป็นส่วนน้อยเช่นเดียวกัน ยกเว้นในเขตเมืองชลบุรีที่มีทัศนคติ “เฉยๆ” สูงถึงร้อยละ 23.8 มากกว่าเขตเมืองอื่นอย่างชัดเจน

เมื่อวิเคราะห์โดยจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่าในทุกเขตเมืองมีความโน้มเอียงที่แตกต่างกันในทัศนคติ “เห็นด้วย” และ “เฉยๆ” ตามกลุ่มอายุ กล่าวคือยิ่งมีอายุมากขึ้นยิ่งมีทัศนคติที่ “เห็นด้วย” มากขึ้น และในทางตรงกันข้ามยิ่งมีอายุมากขึ้นยิ่งมีทัศนคติ “เฉยๆ” น้อยลง

ผลการสำรวจข้อมูลนี้ แสดงนัยว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าควรจะมีการสอดแทรกด้านจริยธรรมในหลักสูตรการเรียนการสอนให้มากขึ้นในทุกระดับชั้น อันอาจกล่าวได้ว่าควรจะต้องถึงเวลาแล้วที่จะต้องมาสังคายนาหลักสูตรการเรียนการสอนกันใหม่ ทั้งนี้ระดับอายุมีผลต่อความแตกต่างในทัศนคติอย่างชัดเจนในทุกเขตเมือง

ตารางที่ 3-15 : หลักสูตรการเรียนทุกระดับควรมีการสอดแทรกด้านจริยธรรมให้มากขึ้น

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	70.6	79.9	77.0	76.5	79.9	83.8	77.8
เฉยๆ	21.5	14.1	17.0	17.4	15.5	10.1	16.1
ไม่เห็นด้วย	7.9	6.0	6.0	6.1	4.6	6.1	6.1
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	73.1	87.5	91.5	94.4	93.1	95.0	89.8
เฉยๆ	20.0	9.9	6.3	4.1	4.6	3.3	7.7
ไม่เห็นด้วย	6.9	2.6	2.2	1.5	2.3	1.7	2.5
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	79.2	85.4	88.1	88.3	86.0	89.4	86.0
เฉยๆ	17.2	11.4	10.1	9.7	10.9	4.5	11.2
ไม่เห็นด้วย	3.6	3.2	1.8	2.0	3.1	6.1	2.8
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	82.1	80.8	85.6	85.9	84.9	89.6	84.4
เฉยๆ	12.8	10.8	73.4	8.7	8.5	5.5	9.0
ไม่เห็นด้วย	5.1	8.4	7.0	5.4	6.6	4.9	6.6
ชลบุรี							
เห็นด้วย	63.4	70.7	67.6	75.1	76.2	75.5	69.7
เฉยๆ	30.6	22.9	25.0	17.5	20.5	19.2	23.8
ไม่เห็นด้วย	6.0	6.4	7.4	7.4	3.3	5.3	6.5

2.3 "ระบบการศึกษาปัจจุบันสร้างภาวะการแข่งขันระหว่างบุคคลมากขึ้น"

ประเด็นคำถามนี้ต้องการจะสะท้อนทัศนคติของคนเมืองต่อระบบการแข่งขันทางการศึกษา ซึ่งปัจจุบันนี้มีแนวโน้มว่าจะต้องเริ่มการแข่งขันกันตั้งแต่ชั้นอนุบาล ผู้ปกครองต้องพยายามจัดหาโรงเรียนอนุบาลดีๆ ให้บุตรหลานได้เข้าเรียน ขณะที่ในอดีตการแข่งขันเพื่อเข้าเรียนจะเห็นเด่นชัดในระดับชั้นมัธยมและอุดมศึกษาเท่านั้น

ผลจากการสำรวจข้อมูลพบว่า มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีทัศนคติ "เห็นด้วย" ค่อนข้างมากคืออยู่ระหว่างร้อยละ 69.2 ถึงร้อยละ 83.5 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 73.9 เชียงใหม่ร้อยละ 83.5 หาดใหญ่ร้อยละ 81.3 นครราชสีมาร้อยละ 79.4 และชลบุรีร้อยละ 69.2) ขณะที่มีผู้ "ไม่เห็นด้วย" ระหว่างร้อยละ 6.9 ถึงร้อยละ 9.2 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 9.2 เชียงใหม่ร้อยละ 6.9 หาดใหญ่ร้อยละ 6.9 นครราชสีมาร้อยละ 8.8 และชลบุรีร้อยละ 8.1) และมีผู้ "เฉยๆ" ระหว่างร้อยละ 9.2 ถึงร้อยละ 22.7 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 16.9 เชียงใหม่ร้อยละ 9.6 หาดใหญ่ร้อยละ 11.8 นครราชสีมาร้อยละ 11.8 และชลบุรีร้อยละ 22.7) แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เห็นว่า

ระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบันได้สร้างภาวะการแข่งขันระหว่างบุคคลมากขึ้นกว่าแต่ก่อน อันเป็นเงื่อนไขที่ผู้บริหารประเทศและผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาควรจะให้ความสนใจ และหาทางแก้ไขสภาพการแข่งขันที่เป็นอยู่ให้น้อยลงกว่าเดิม

เมื่อวิเคราะห์โดยจำแนกตามกลุ่มอายุพบว่าในแต่ละกลุ่มอายุไม่มีทัศนคติที่ความแตกต่างกัน คือมีสัดส่วนร้อยละที่ใกล้เคียงกันมาก และไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยมากนักจึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละกลุ่มอายุมีความโน้มเอียงของทัศนคติที่สอดคล้องกันและมีลักษณะที่สอดคล้องกันเช่นนี้ในทุกเขตเมืองด้วย จะมีเพียงเขตเมืองชลบุรีที่ประชากรที่มีทัศนคติ "เฉยๆ" มีสัดส่วนร้อยละสูงกว่าเขตเมืองอื่นๆอย่างชัดเจน

ตารางที่ 3-16 : ระบบการศึกษาปัจจุบันจะสร้างภาวะการแข่งขันระหว่างบุคคลมากขึ้น

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	74.6	75.0	74.4	69.2	73.2	83.8	73.9
เฉยๆ	16.5	16.2	16.6	19.1	18.7	11.1	16.9
ไม่เห็นด้วย	8.9	8.8	9.0	11.7	8.1	5.1	9.2
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	76.0	84.8	84.3	81.4	85.6	88.5	83.5
เฉยๆ	15.4	8.3	9.0	10.4	9.2	7.4	9.6
ไม่เห็นด้วย	8.6	6.9	6.7	8.2	5.2	4.1	6.9
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	75.9	80.3	83.7	83.9	81.4	77.3	81.3
เฉยๆ	16.8	11.6	10.6	10.5	11.6	10.6	11.8
ไม่เห็นด้วย	7.3	8.1	5.7	5.6	7.0	12.1	6.9
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	79.6	79.5	80.2	77.5	80.6	79.3	79.4
เฉยๆ	9.7	12.1	12.8	13.0	10.0	11.0	11.8
ไม่เห็นด้วย	10.7	8.4	7.0	9.5	9.4	9.7	8.8
ชลบุรี							
เห็นด้วย	79.4	70.8	63.0	68.8	66.4	60.6	69.2
เฉยๆ	16.6	20.6	26.7	21.9	27.9	31.9	22.7
ไม่เห็นด้วย	4.0	8.6	10.3	9.3	5.7	7.5	8.1

จึงเป็นเครื่องยืนยันมากขึ้นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มอายุมีทัศนคติสอดคล้องกันว่าระบบการศึกษาปัจจุบันได้สร้างภาวะการแข่งขันระหว่างบุคคลให้มากขึ้น เท่ากับว่าระบบการศึกษาไม่เอื้อให้เกิดความเสมอภาคทางสังคม เพราะโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษาของแต่ละบุคคลไม่เท่าเทียมกัน จึงต้องใช้การแข่งขันเป็นวิธีการ

ตัดสินใจเพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ระบบการศึกษา การศึกษาจึงเปรียบเสมือนเครื่องบ่งชี้ถึงความไม่เท่าเทียมกันในสังคม และบ่งชี้ว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำกันสูง เพราะแม้แต่การศึกษาที่ควรจะเป็นบริการสังคมขั้นพื้นฐาน กลับไม่สามารถจัดสรรให้แก่ทุกคนในสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน

จากผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับระบบการศึกษาทั้งหมดนี้ กล่าวโดยสรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่พึงพอใจต่อระบบการศึกษาในปัจจุบัน ทั้งในเรื่องหลักสูตรเนื้อหา และวิธีการเรียนการสอน จึงควรจะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเสียใหม่ โดยเริ่มจากการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสเข้าร่วมในการกำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนในโรงเรียน อันจะเป็นการรับรู้ความต้องการของบุคคลในระดับล่างขึ้นมา และเป็นการสร้างเสริมระบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ยังจะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้มีเนื้อหาที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ และในหลักสูตรเนื้อหาควรจะต้องสอดแทรกด้านจริยธรรมในการเรียนการสอนให้มากขึ้นด้วย นอกจากนี้ระบบการศึกษาปัจจุบันควรจะต้องลดภาวะการแข่งขันระหว่างบุคคลให้น้อยลง และปรับลดวิธีการเรียนการสอนให้ใช้การท่องจำน้อยลง เปลี่ยนเป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนการคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น

โดยภาพรวมแล้วระบบการศึกษาของไทยควรจะต้องมีการปรับปรุงจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อสร้างเสริมให้บุตรหลานมีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง มิใช่เรียนเพื่อให้ผ่านการสอบไล่ได้ แต่ต้องเรียนให้มีความคิดที่จะประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อประโยชน์สุขและความสำเร็จในชีวิตประจำวันและหน้าที่การงาน แต่ทั้งนี้ถ้าระบบการศึกษายังสร้างภาวะความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ระบบการศึกษาก็จะเป็นเพียงกลไกสังคมที่ตอบสนองความต้องการของผู้ที่มีโอกาสทางสังคมสูงที่สามารถแสวงหาประโยชน์จากระบบการศึกษาได้โดยผ่านระบบการแข่งขันเท่านั้น แต่ประชาชนส่วนใหญ่จะยังไม่ได้รับประโยชน์จากระบบการศึกษาได้ตามสมควร

ประเด็นเกี่ยวกับการเสนอข่าวสารต่อสาธารณะ

ในสังคมปัจจุบันข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็น และนับได้ว่าเป็นการแสดงบทบาทด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ สิ่งสำคัญที่เป็นที่สนใจของผู้รับศึกษาคือสื่อมวลชนเหล่านี้ได้เสนอข่าวสารที่เป็นความจริงมากน้อยเพียงใด รวมถึงประเด็นเรื่องจรรยาบรรณที่คาดว่าจะต้องมีอยู่ในสื่อทั้งสองคือหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ ซึ่งควรจะต้องมีจรรยาบรรณในการนำเสนอข่าวสารเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมสูงสุด คณะผู้ศึกษาจึงสนใจว่าคนในสังคมเมืองมีทัศนคติอย่างไรต่อบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนทั้งสองด้านดังกล่าว

1. ทัศนคติต่อการเสนอข่าวสารสาธารณะ

สังคมไทยในปัจจุบันเป็นสังคมยุคข่าวสาร การสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และทันสมัยมากขึ้น สื่อมวลชนแต่ละสาขาต่างพากันแข่งขันในการนำเสนอข่าวสารต่อประชาชน ซึ่งทำให้การนำเสนอข่าวสารมีความหลากหลายทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบ ด้วยเหตุที่ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข่าวสารในหลาย ๆ ด้านเช่นนี้ ถ้าหากผู้เสนอข่าวสารไม่มีจรรยาบรรณหรือไม่รับผิดชอบต่อข่าวสารข้อมูลที่เสนอ ข่าวสารที่นำเสนออาจทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในข้อเท็จจริงที่ได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเมืองใหญ่ ๆ ที่มีโอกาสได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนหลาย ๆ สาขา ก็ยังมีโอกาสเกิดความสับสนในข่าวสารข้อมูลที่ได้รับมากขึ้น

จากทัศนคติที่ว่า “ปัจจุบันการเสนอข่าวสารต่าง ๆ มักทำให้ประชาชนสับสนในข้อเท็จจริง” พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวระหว่างร้อยละ 61.0 ถึง 82.6 โดยเชียงใหม่เป็นเขตเมืองที่เห็นด้วยมากที่สุด

(ร้อยละ 82.6) รองลงมาคือ นครราชสีมา (ร้อยละ 79.0) หาดใหญ่ (ร้อยละ 78.6) กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 72.6) และที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือชลบุรี (ร้อยละ 61.0)

สำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วยอยู่ในอัตราร้อยละ 7.1 ถึง 9.7 นั้น ชลบุรีเป็นเขตเมืองที่ไม่เห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ 9.7) รองลงมา คือ กรุงเทพมหานครและนครราชสีมา ในระดับเดียวกัน (ร้อยละ 9.6) หาดใหญ่ (ร้อยละ 8.0) และที่ไม่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือ เชียงใหม่ (ร้อยละ 7.1)

ตารางที่ 3-17 : ปัจจุบันการเสนอข่าวสารต่างๆ มักทำให้ประชาชนสับสนในข้อเท็จจริง

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	72.0	76.4	69.8	70.8	67.3	80.8	72.6
เฉยๆ	19.1	17.1	18.0	17.4	21.8	11.1	17.8
ไม่เห็นด้วย	8.9	6.5	12.2	11.8	10.9	8.1	9.6
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	73.1	85.0	82.9	84.0	80.5	82.6	82.6
เฉยๆ	20.6	9.3	9.8	8.4	10.3	9.1	10.3
ไม่เห็นด้วย	6.3	5.7	7.3	7.6	9.2	8.3	7.1
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	68.3	80.3	81.2	79.8	80.6	71.2	78.6
เฉยๆ	21.5	13.1	11.4	11.1	11.6	15.2	13.4
ไม่เห็นด้วย	10.2	6.6	7.4	9.1	7.8	13.6	8.0
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	76.6	80.6	80.5	79.5	74.9	80.5	79.0
เฉยๆ	11.7	11.6	10.3	10.8	12.7	11.6	11.4
ไม่เห็นด้วย	11.7	7.8	9.2	9.7	12.4	7.9	9.6
ชลบุรี							
เห็นด้วย	63.7	60.0	59.2	63.9	63.9	54.3	61.0
เฉยๆ	25.7	29.1	31.6	27.9	24.6	40.4	29.3
ไม่เห็นด้วย	10.6	10.8	9.2	8.2	11.5	5.3	9.7

ส่วนผู้ที่ตอบว่า เฉยๆ อยู่ในช่วงร้อยละ 10.3 ถึง 29.3 โดยชลบุรีเป็นเขตเมืองที่มากที่สุดเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 29.3) รองลงมา คือ กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 17.8) หาดใหญ่ (ร้อยละ 13.4) นครราชสีมา (ร้อยละ 11.4) และที่น้อยที่สุดคือเชียงใหม่ (ร้อยละ 10.3)

เมื่อพิจารณาจากกลุ่มอายุพบว่า ทุกกลุ่มอายุในทุกเขตเมืองค่อนข้างจะเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวโดยกลุ่มอายุ 30-39 ปีในจังหวัดชลบุรีจะเห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ 59.2) ในขณะที่กลุ่มอายุ 20-29 ปี ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็น

กลุ่มที่เห็นด้วยมากที่สุดในทุกกลุ่มอายุและทุกเขตเมือง ส่วนผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยและเฉยๆ นั้นไม่น่าสนใจยกเว้นในกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี ในจังหวัดชลบุรีที่ตอบว่าเฉยๆ ถึงร้อยละ 40.4 ซึ่งค่อนข้างแตกต่างไปจากทุกกลุ่มอายุในทุกเขตเมือง

จากผลการสำรวจแสดงว่าผู้ตอบมีทัศนคติว่าข่าวสารที่ตนได้รับนั้น ส่วนมากทำให้เกิดความสับสนในข้อเท็จจริง โดยเงื่อนไขในปัจจุบันจะขึ้นอยู่กับจรรยาบรรณของสื่อมวลชนในสาขาต่าง ๆ ว่าสื่อมวลชนแต่ละสาขามีความตั้งใจจะนำเสนอข่าวสารที่ตรงกับข้อเท็จจริงน่าเชื่อถือเพียงไร ซึ่งจะได้นำเสนอความคิดเห็นในประเด็นเหล่านี้ในลำดับต่อไป

2. ทัศนคติต่อจรรยาบรรณของสื่อมวลชน

2.1 “นักหนังสือพิมพ์ไทยประพฤติตนโดยยึดถือจรรยาบรรณในอาชีพอยู่เสมอ”

หนังสือพิมพ์ถือเป็นสื่อสารมวลชนที่กระจายออกสู่สังคมมากที่สุด โดยในแต่ละวันจะมีข้อเขียนและบทความที่ออกสู่สายตาประชาชนมากมาย ข้อเขียนต่างๆ ที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์นั้น ถ้าหากเป็นข้อความเป็นความจริงหนังสือพิมพ์ก็จะเป็นสื่อที่ดีที่จะสะท้อนความเป็นจริงให้ประชาชนได้ทราบ แต่ถ้าข้อความนั้นบิดเบือนจากความเป็นจริงนอกจากจะให้ข้อมูลผิดๆ แก่ประชาชนแล้ว ยังจะเป็นการทำลายผู้ที่ตกเป็นข่าวหรือผู้ที่ถูกกล่าวถึงนั้นด้วย ฉะนั้นจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพต่างๆ ทั้งหมดแล้ว อาชีพที่มักถูกกล่าวถึงเรื่องจรรยาบรรณในอาชีพค่อนข้างมากอาชีพหนึ่ง คืออาชีพนักหนังสือพิมพ์ นักหนังสือพิมพ์จะดำรงตนเป็นผู้สร้างสรรค์หรือผู้ทำลายสังคมก็อยู่ที่การประพฤติตนโดยยึดถือจรรยาบรรณในอาชีพได้มากน้อยเพียงไร

จากทัศนคติที่ว่า “นักหนังสือพิมพ์ไทยประพฤติตนโดยยึดถือจรรยาบรรณในอาชีพอยู่เสมอ” พบว่าส่วนใหญ่ตอบว่าไม่เห็นด้วย โดยเขตเมืองที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยมากที่สุดคือหาดใหญ่ (ร้อยละ 49.2) รองลงมาคือ นครราชสีมา (ร้อยละ 48.6) กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 47.8) เชียงใหม่ (ร้อยละ 46.6) และที่ไม่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือชลบุรี (ร้อยละ 42.3)

สำหรับผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยอยู่มีสัดส่วนร้อยละระหว่างร้อยละ 23.5 ถึง 29.3 โดยเชียงใหม่เป็นเขตเมืองที่เห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ 29.3) รองลงมาคือ นครราชสีมา (ร้อยละ 28.8) ชลบุรี (ร้อยละ 26.6) กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 24.9) และที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ หาดใหญ่ (ร้อยละ 23.5)

ส่วนผู้ที่ตอบว่าเฉย ๆ จะอยู่ในช่วงระหว่างร้อยละ 22.6 ถึง 31.1 โดยชลบุรีเป็นเขตเมืองที่ตอบเฉย ๆ มากที่สุด รองลงมาคือ กรุงเทพมหานคร หาดใหญ่ ในระดับเดียวกันทั้งสองเขตเมือง (ร้อยละ 27.3) เชียงใหม่ (ร้อยละ 24.1) และที่ตอบ เฉย ๆ น้อยที่สุดคือ นครราชสีมา (ร้อยละ 22.6)

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่าผู้ตอบอายุ 30 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวในทุกเขตเมือง ส่วนกลุ่มอายุน้อยกว่า 20 ปี จะไม่เห็นด้วยน้อยสุดเหมือนกัน 3 เขตเมืองคือกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และหาดใหญ่ ส่วนนครราชสีมากับชลบุรีนั้นกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยน้อยที่สุดกลับเป็นผู้มีอายุมากกว่า 60 ปี โดยชลบุรีไม่เห็นด้วยร้อยละ 34.0 นครราชสีมาไม่เห็นด้วยร้อยละ 43.3 จากผลการสำรวจดังกล่าวแสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามในทุกกลุ่มอายุในทุกเขตเมืองส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติต่อนักหนังสือพิมพ์ว่ายังไม่เป็นผู้ที่ประพฤติตนโดยยึดถือจรรยาบรรณในอาชีพของตนค่อนข้างมาก

ตารางที่ 3-18 : นกหนังสือพิมพ์ไทยประพุดิตคนโดยชืดถือจรยาบรรณในอาชีพอยู่เสมอ

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	22.8	22.3	26.1	28.0	30.3	18.2	24.9
เฉยๆ	33.6	27.5	26.0	27.0	23.6	27.3	27.3
ไม่เห็นด้วย	43.6	50.2	47.9	45.0	46.1	54.5	47.8
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	25.7	27.9	26.9	28.7	37.9	42.1	29.3
เฉยๆ	37.7	26.5	21.5	23.2	20.1	17.4	24.1
ไม่เห็นด้วย	36.6	45.6	51.6	48.1	42.0	40.5	46.6
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	19.0	21.5	26.5	22.6	24.8	34.8	23.5
เฉยๆ	38.0	27.8	25.5	23.7	24.8	18.2	27.3
ไม่เห็นด้วย	43.0	50.7	48.0	53.7	50.4	47.0	49.2
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	27.6	27.2	25.2	29.4	34.1	32.9	28.8
เฉยๆ	25.5	25.2	22.9	18.9	20.6	23.8	22.6
ไม่เห็นด้วย	46.9	47.6	51.9	51.7	45.3	43.3	48.6
ชลบุรี							
เห็นด้วย	22.3	26.5	27.0	29.7	32.0	24.5	26.6
เฉยๆ	27.1	32.6	34.1	29.7	17.2	41.5	31.1
ไม่เห็นด้วย	50.6	40.9	38.9	40.6	50.8	34.0	42.3

2.2 “การผลิตรายการโทรทัศน์มุ่งสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการให้ข่าวสารความรู้ที่มีสาระแก่ประชาชน”

สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ทันสมัยและเข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็ว เพราะสามารถได้เห็นทั้งภาพและได้ยินเสียงพร้อมๆกันไปได้ สามารถพบเห็นได้ง่ายในแทบทุกครัวเรือนโดยเฉพาะในเขตเมือง ซึ่งกลายเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิตเสมือนเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความทันสมัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอีกทางหนึ่ง ดังนั้นจึงได้มีการแข่งขันผลิตรายการโทรทัศน์ต่างๆขึ้นมากมายทั้งที่เป็นข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงแก่ประชาชนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

จากการสำรวจทัศนคติ “การผลิตรายการโทรทัศน์มุ่งสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการให้ข่าวสารความรู้ที่มีสาระแก่ประชาชน” พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นด้วยระหว่าง ร้อยละ 57.3 ถึง 68.4 โดยเขตเมืองที่เห็นด้วย

มากที่สุดคือเชียงใหม่ (ร้อยละ 68.4) รองลงมาคือ หาดใหญ่ (ร้อยละ 65.0) นครราชสีมา (ร้อยละ 64.8) กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 62.4) และที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือ ชลบุรี (ร้อยละ 57.3)

สำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วยอยู่ระหว่างร้อยละ 13.6 ถึง 17.1 โดยเขตเมืองที่ตอบไม่เห็นด้วยมากที่สุดคือนครราชสีมา (ร้อยละ 17.1) รองลงมาคือหาดใหญ่ (ร้อยละ 15.6) กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 14.8) เชียงใหม่ (ร้อยละ 14.6) และไม่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือชลบุรี (ร้อยละ 13.6)

ส่วนผู้ตอบเฉยๆ มากที่สุดคือชลบุรี (ร้อยละ 29.1) รองลงมาคือกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 22.8) หาดใหญ่ (ร้อยละ 19.4) นครราชสีมา (ร้อยละ 18.1) และตอบเฉยๆ น้อยที่สุดคือ เชียงใหม่ (ร้อยละ 17.0)

เมื่อพิจารณากลุ่มอายุพบว่าในทุกกลุ่มอายุในทุกเขตเมืองเห็นด้วยโดยเฉพาะกลุ่มอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไปจะเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆในทุกเขตเมือง ส่วนกลุ่มอายุที่ตอบว่าเห็นด้วยน้อยที่สุดจะเป็นกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปีเป็นส่วนใหญ่ในทุกเขตเมือง ยกเว้นชลบุรีที่กลุ่มที่เห็นด้วยน้อยที่สุดกลับเป็นกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี (ร้อยละ 48.9) ซึ่งตรงกันข้ามกับเขตเมืองอื่นอย่างชัดเจน

ตารางที่ 3-19 : การผลิตรายการโทรทัศน์มุ่งสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการให้ข่าวสารความรู้

ที่มีสาระแก่ประชาชน

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	55.4	64.0	62.2	61.3	63.4	71.7	62.4
เฉยๆ	28.1	22.8	23.0	23.3	19.0	12.1	22.8
ไม่เห็นด้วย	16.5	13.2	14.8	15.4	17.6	16.2	14.8
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	48.0	62.6	72.6	72.5	73.6	78.5	68.4
เฉยๆ	34.3	21.8	13.8	11.7	16.1	8.3	17.0
ไม่เห็นด้วย	17.7	15.6	13.6	15.8	10.3	13.2	14.6
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	48.9	64.7	68.6	70.6	65.1	71.2	65.0
เฉยๆ	31.8	21.7	15.4	14.7	17.8	12.1	19.4
ไม่เห็นด้วย	19.3	13.6	16.0	14.7	17.1	16.7	15.6
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	56.6	65.1	66.5	64.5	69.2	61.6	64.8
เฉยๆ	21.4	19.0	16.4	17.6	16.3	20.1	18.1
ไม่เห็นด้วย	22.0	15.9	17.1	17.9	14.5	18.3	17.1
ชลบุรี							
เห็นด้วย	58.6	56.4	57.7	57.6	62.3	48.9	57.3
เฉยๆ	30.3	30.2	28.8	25.3	23.8	38.3	29.1
ไม่เห็นด้วย	11.1	13.4	13.5	17.1	13.9	12.8	13.6

จากผลการสำรวจแสดงว่าผู้ตอบส่วนใหญ่มีทัศนคติว่าการผลิตรายการโทรทัศน์ยังคงมุ่งสร้างประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการให้ข่าวสารความรู้ที่มีสาระแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันมีรายการโทรทัศน์ผลิตออกมาแข่งขันกันมากก็ยิ่งมีการแข่งขันในเชิงธุรกิจกันมากยิ่งขึ้น

จาก 2 ประเด็นคำถามนี้ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าสื่อมวลชนที่สำคัญของไทยคือหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ค่อนข้างจะมีภาพลักษณ์เชิงลบในสายตาของคนในสังคมเมือง นักหนังสือพิมพ์ได้รับการมองว่าขาดจรรยาบรรณในอาชีพ และโทรทัศน์ได้รับการมองว่าประกอบการเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการทำหน้าที่ให้ข่าวสารความรู้ที่เป็นสาระแก่ประชาชน ถึงแม้ว่าจะเป็นการสะท้อนภาพในเชิงลบสำหรับวงการสื่อมวลชนของไทยแต่ถ้าทุกฝ่ายยอมรับฟังความคิดเห็นและนำไปปรับปรุงพฤติกรรมของตนคงไม่เป็นการยากที่จะแก้ไขภาพลักษณ์เช่นนี้ออกไปจากสายตาประชาชนในสังคมเมืองได้

ประเด็นที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและศาสนา

1. ทัศนคติต่อประเด็นทางค่านิยมและวัฒนธรรม

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการสืบทอดวัฒนธรรมมาเป็นเวลานาน แม้ในระยะหลังจะรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามาก แต่หลายลักษณะยังคงดำรงอยู่ในสังคมไทย โดยเฉพาะระบบค่านิยมหลักของสังคมไทยคือ การเคารพพ่อแม่และระบบอาวุโสยังคงเป็นค่านิยมหลักที่คนไทยส่วนใหญ่ยังยึดถืออยู่ อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดความมั่นใจในข้อสันนิษฐานดังกล่าวนี้ คณะผู้ศึกษาจึงได้นำเอาระบบค่านิยมหลักมาเป็นประเด็นในการสำรวจทัศนคติครั้งนี้ด้วย ทั้งนี้ได้กำหนดประเด็นคำถามเกี่ยวกับระบบค่านิยมไว้ 3 ประเด็นดังผลการสำรวจต่อไปนี้

1.1 “เด็ก ๆ สมัยนี้ให้ความเคารพพ่อแม่ น้อยลง”

พ่อแม่ถือเป็นบุพการีที่คนไทยทุกคนต้องให้ความเคารพสูงสุด เพราะเป็นผู้ให้กำเนิดให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน ให้ความรักความอบอุ่น และทุกสิ่งทุกอย่างแก่บุตรธิดา สังคมไทยในอดีตให้ความเคารพบูชาพ่อแม่สูงสุด แต่ในสังคมปัจจุบันมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าพ่อแม่และลูกมีความห่างเหินกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองซึ่งพ่อแม่ต้องดิ้นรนต่อสู้ในวังวนของระบบเศรษฐกิจ ทั้งพ่อและแม่ส่วนมากต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เมื่อมีลูกถ้าไม่ส่งไปให้ญาติผู้ใหญ่เลี้ยงก็อาจจะต้องจ้างพี่เลี้ยงมาดูแล ความสัมพันธ์และความผูกพันระหว่างพ่อแม่ลูกจึงลดน้อยลง กระทั่งเกิดสภาพที่ลูก ๆ สมัยนี้ให้ความเคารพพ่อแม่ น้อยลงกว่าเดิม ประเด็นนี้จึงสมควรจะได้รับการตรวจสอบว่าสังคมไทยปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงในค่านิยมนี้ไปมากน้อยเพียงไร

จากผลการสำรวจข้อมูล พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีทัศนคติ “เห็นด้วย” มีสัดส่วนระหว่างร้อยละ 64.1 ถึงร้อยละ 73.3 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 64.1 เชียงใหม่ร้อยละ 73.3 หาดใหญ่ร้อยละ 72.6 นครราชสีมาร้อยละ 68.3 และชลบุรีร้อยละ 67.6) ขณะที่ผู้ที่ไม่เห็นด้วย” ระหว่างร้อยละ 13.1 ถึงร้อยละ 22.2 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 18.3 เชียงใหม่ร้อยละ 16.9 หาดใหญ่ร้อยละ 16.0 นครราชสีมาร้อยละ 22.2 และชลบุรีร้อยละ 13.1) แสดงว่าคนในสังคมเมืองส่วนมากยอมรับว่าเด็กสมัยนี้ให้ความเคารพพ่อแม่ น้อยลงซึ่งหมายความว่าค่านิยมนี้กำลังลดความสำคัญลงในสังคมเมืองปัจจุบัน และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างแต่ละเขตเมืองก็พบว่า มีสัดส่วนร้อยละไม่แตกต่างกันมากนัก

เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละกลุ่มอายุ พบว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุ ไม่ชัดเจนในกลุ่มผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยและเฉยๆ แต่ในกลุ่มผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยในเขตกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และหาดใหญ่ ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีและตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปมีร้อยละที่แตกต่างกันชัดเจน โดยกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีมี ร้อยละต่ำกว่าค่าเฉลี่ย สำหรับในเขตเมืองนครราชสีมาพบว่ามีความแตกต่างกันในทัศนคติระหว่างกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีกับตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป โดยกลุ่มผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีมีร้อยละที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยพอสมควร ขณะที่ในเขตเมืองชลบุรี ปรากฏว่าแต่ละกลุ่มอายุไม่มีความแตกต่างในทัศนคติอย่างชัดเจนทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

ผลจากการสำรวจที่ปรากฏผลเช่นนี้ กล่าวได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากยอมรับว่าค่านิยมหลักประการนี้ลดความสำคัญในสังคมไทยปัจจุบัน และวัยวุฒิมีผลต่อความแตกต่างในทัศนคตินี้พอสมควร (ยกเว้นในเขตเมืองชลบุรี) โดยในกลุ่มผู้ที่มีอายุน้อยมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับความเสื่อมถอยในค่านิยมหลักประการนี้ในสัดส่วนร้อยละที่น้อยกว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเห็นความแตกต่างที่ชัดเจนมากระหว่างกลุ่มผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองเชียงใหม่ และหาดใหญ่

ตารางที่ 3-20 : เด็กๆสมัยนี้ให้ความเคารพพ่อแม่น้อยลง

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	60.4	63.7	66.1	64.5	64.1	62.6	64.1
เฉยๆ	22.8	17.6	16.8	16.0	18.3	14.2	17.6
ไม่เห็นด้วย	16.8	18.7	17.1	19.5	17.6	23.2	18.3
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	61.7	72.5	73.6	75.1	74.1	85.1	73.3
เฉยๆ	14.9	11.9	9.5	9.1	6.3	2.5	9.8
ไม่เห็นด้วย	23.4	15.6	16.9	15.8	19.6	12.4	16.9
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	66.8	72.9	70.5	76.2	81.4	77.3	72.6
เฉยๆ	16.4	10.4	11.4	9.7	9.3	10.6	11.4
ไม่เห็นด้วย	16.8	16.7	18.1	14.1	9.3	12.1	16.0
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	73.0	67.2	64.3	73.4	66.8	67.1	68.3
เฉยๆ	7.1	10.6	9.4	7.2	11.8	11.0	9.5
ไม่เห็นด้วย	19.9	22.2	26.3	19.4	21.4	21.9	22.2
ชลบุรี							
เห็นด้วย	67.7	66.0	63.2	71.0	75.4	81.9	67.6
เฉยๆ	20.0	20.9	21.5	17.1	11.5	9.6	19.3
ไม่เห็นด้วย	12.3	13.1	15.3	11.9	13.1	8.5	13.1

1.2 “คนไทยยังคงให้ความสำคัญด้านอาวโสอยู่มาก”

สังคมไทยนับแต่อดีตมาให้ความสำคัญกับระบบอาวโสอย่างมาก ผู้ที่อ่อนวัยกว่าจะให้ความเคารพและยอมรับความคิดเห็นจากผู้ที่อาวโสกว่า เพราะเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์และเรื่องราวต่างๆ ในสังคมมากกว่าหรือที่กล่าวกันว่า “อาบน้ำร้อนมาก่อน” ความสำคัญของระบบอาวโสจึงกลายเป็นค่านิยมหลักประการหนึ่งของสังคมไทยที่คาดว่าอาจจะยังสืบทอดมาถึงสังคมปัจจุบันนี้

ตารางที่ 3-21 : คนไทยยังคงให้ความสำคัญด้านอาวโสอยู่มาก

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	62.4	64.7	63.5	65.3	63.4	74.7	64.5
เฉยๆ	23.4	23.0	22.9	21.3	20.8	10.1	22.1
ไม่เห็นด้วย	14.2	12.3	13.6	13.4	15.8	15.2	13.4
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	67.4	77.4	77.5	75.0	74.1	79.3	76.0
เฉยๆ	26.9	15.3	13.3	14.8	11.5	13.2	15.0
ไม่เห็นด้วย	5.7	7.3	9.2	10.2	14.4	7.5	9.0
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	63.9	68.5	72.3	70.4	69.8	69.7	69.4
เฉยๆ	23.7	16.5	13.6	14.1	13.2	10.6	15.8
ไม่เห็นด้วย	12.4	15.0	14.1	15.5	17.0	19.7	14.8
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	60.7	71.8	67.7	68.0	66.2	66.5	67.7
เฉยๆ	16.3	15.1	15.7	16.9	14.5	14.0	15.5
ไม่เห็นด้วย	23.0	13.1	16.6	15.1	19.3	19.5	16.8
ชลบุรี							
เห็นด้วย	69.1	60.0	59.4	64.3	65.6	64.9	62.7
เฉยๆ	24.9	30.7	31.1	24.5	25.4	26.6	28.3
ไม่เห็นด้วย	6.0	9.3	9.5	11.2	9.0	8.5	9.0

จากผลการสำรวจข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติ “เห็นด้วย” กับประเด็นคำถามนี้คืออยู่ระหว่างร้อยละ 62.7 ถึงร้อยละ 76.0 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 64.5 เชียงใหม่ร้อยละ 76.0 หาดใหญ่ร้อยละ 69.4 นครราชสีมา ร้อยละ 67.7 และชลบุรีร้อยละ 62.7) ขณะที่ผู้ที่มีทัศนคติ “ไม่เห็นด้วย” ระหว่างร้อยละ 9.0 ถึงร้อยละ 14.8

(กรุงเทพมหานครร้อยละ 13.4 เชียงใหม่อ้อยละ 9.0 หาดใหญ่ร้อยละ 14.8 นครราชสีมาร้อยละ 16.8 และชลบุรีร้อยละ 9.0) และผู้ที่มีทัศนคติ “เฉยๆ” มีระหว่างร้อยละ 15.0 ถึงร้อยละ 28.3 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 22.1 เชียงใหม่อ้อยละ 15.0 หาดใหญ่ร้อยละ 15.8 นครราชสีมาร้อยละ 15.5 และชลบุรีร้อยละ 28.3) จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าคนไทยยังคงให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสอยู่มากเช่นเดิมและมีร้อยละที่ไม่แตกต่างกันระหว่างแต่ละเขตเมือง ยกเว้นเมืองเชียงใหม่ที่สูงถึงร้อยละ 76.0

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ พบว่าไม่มีแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุในแต่ละทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจกล่าวสรุปได้ว่าระดับอายุไม่มีผลต่อความแตกต่างในทัศนคติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่ามีทัศนคติที่สอดคล้องกันระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มอายุต่างๆ

ผลจากการสำรวจข้อมูลประเด็นนี้จึงแสดงให้เห็นว่าระบบอาวุโสยังคงเป็นค่านิยมหลักในสังคมไทย คนไทยยังคงให้ความสำคัญด้านอาวุโสอยู่มากเช่นเดียวกับในอดีต

1.3 “การคบหาของคนในสังคมปัจจุบันมุ่งหวังที่จะได้รับผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าการให้ความจริงใจต่อกัน”

การสำรวจข้อมูลในประเด็นนี้มี แม้ว่าจะไม่ใช่ค่านิยมหลักในสังคมไทยแต่ก็เป็นภาวะ หรือค่านิยมพื้นฐานที่เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม กล่าวคือถ้าคนไทยส่วนใหญ่คบหาหรือมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันบนพื้นฐานการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนโดยให้ความจริงใจต่อกันน้อยก็จะมีแต่ความหวาดระแวงต่อกันไม่ไว้ใจซึ่งกันและกัน และพร้อมที่จะแปรเปลี่ยนไปสู่การขัดแย้งหรือเอาัดเอาเปรียบกันได้ตลอดเวลา สังคมก็คงจะไม่สงบราบรื่นอยู่ได้

จากผลการสำรวจข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามระหว่างร้อยละ 60.8 ถึง 84.7 มีทัศนคติที่ “เห็นด้วย” กับประเด็นคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 75.5 เชียงใหม่อ้อยละ 84.7 หาดใหญ่ร้อยละ 82.3 นครราชสีมาร้อยละ 77.9 และชลบุรีร้อยละ 60.8) ที่เหลือเป็นผู้ที่มีทัศนคติ “ไม่เห็นด้วย” ระหว่างร้อยละ 6.7 ถึงร้อยละ 12.3 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 8.6 เชียงใหม่อ้อยละ 7.3 หาดใหญ่ร้อยละ 6.7 นครราชสีมาร้อยละ 12.3 และชลบุรีร้อยละ 9.4) จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับคำถามนี้ คือมีทัศนคติที่เชื่อว่าการคบหาสมาคมของคนในสังคมปัจจุบันมุ่งหวังที่จะได้รับประโยชน์ส่วนตนมากกว่าการให้ความจริงใจต่อกัน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบในแต่ละเขตเมืองแล้วพบว่าทัศนคติเช่นนี้ไม่แตกต่างกันในแต่ละเขตเมือง

เมื่อเปรียบเทียบตามกลุ่มอายุ พบว่าระดับอายุไม่มีผลต่อความแตกต่างของแต่ละทัศนคติอย่างชัดเจนในเขตกรุงเทพมหานคร หาดใหญ่ และนครราชสีมา จะมีเพียงในเขตเมืองเชียงใหม่และชลบุรี ที่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี และตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป โดยแตกต่างกันในทัศนคติที่เห็นด้วยและเฉยๆ อย่างชัดเจนและมีความแตกต่างกับค่าเฉลี่ยค่อนข้างมากด้วย

ตารางที่ 3-22 : การคบหาสมาคมของคนในสังคมปัจจุบันมุ่งหวังที่จะได้รับผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่า
การให้ความจริงใจต่อกัน

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	71.9	77.5	75.4	73.2	76.1	76.8	75.5
เฉยๆ	16.5	15.4	16.7	16.0	16.2	10.1	15.9
ไม่เห็นด้วย	11.6	7.1	7.9	10.8	7.7	13.1	8.6
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	70.8	86.5	86.7	84.0	83.9	90.0	84.7
เฉยๆ	18.9	6.6	7.1	8.4	6.3	5.0	8.0
ไม่เห็นด้วย	10.3	6.9	6.2	7.6	9.8	5.0	7.3
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	78.1	82.5	83.2	83.6	86.8	75.8	82.3
เฉยๆ	15.0	11.3	9.2	9.7	9.3	18.2	11.0
ไม่เห็นด้วย	6.9	6.2	7.6	6.7	3.9	6.0	6.7
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	79.1	78.0	77.5	78.0	77.0	78.7	77.9
เฉยๆ	8.7	9.9	11.9	8.2	10.3	7.9	9.8
ไม่เห็นด้วย	12.2	12.1	10.6	13.8	12.7	13.4	12.3
ชลบุรี							
เห็นด้วย	53.4	61.3	58.9	63.6	67.2	79.8	60.8
เฉยๆ	39.7	30.0	30.1	25.3	21.3	13.8	29.8
ไม่เห็นด้วย	6.9	8.7	11.0	11.1	11.5	6.4	9.4

จากผลการสำรวจข้อมูลครั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบค่านิยมจะพบว่า ในส่วนของค่านิยมด้านระบบอาวุโสเป็นค่านิยมที่ยังคงมีความสำคัญอยู่ในสังคมไทยไม่แตกต่างไปจากเดิม แต่ที่น่าเป็นห่วงมากคือค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการให้ความเคารพพ่อแม่ของเด็กๆ ในสมัยนี้ที่มีน้อยลงกว่าแต่ก่อน ถือเป็นเรื่อง que ทุกคนในสังคมควรจะทบทวนกันดูว่ามีสาเหตุอะไรทำให้เกิดภาวะสังคมเช่นนี้ขึ้น เป็นเพราะความห่างเหินระหว่างพ่อแม่และลูกๆ ในสังคมเมือง หรือเป็นเพราะกลไกทางสังคมอื่นๆ เพื่อที่จะได้หาทางปรับแก้ให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปสู่ค่านิยมที่เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้รวมถึงค่านิยมในการคบหาสมาคมในสังคมที่ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นการคบหาที่อยู่บนพื้นฐานการแสวงหาผลประโยชน์มากกว่าการคบหาด้วยความจริงใจก็ควรจะต้องมีการปรับแก้ไขให้ดีขึ้นด้วยเช่นกัน

2. ทักษะคนที่มีความเชื่อศาสนา

ศาสนาเป็นหนึ่งในสามสถาบันหลักของสังคมไทยที่มีส่วนในการส่งเสริมความสงบร่มเย็น และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม ทั้งในส่วนของขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวิถีปฏิบัติต่างๆ ก็ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาต่างๆทั้งสิ้น คนไทยไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของประเทศจึงล้วนแต่ผูกพันกับศาสนาโดยตลอด แม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ศาสนาก็ยังมีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของคนโดยเฉพาะในสังคมชนบท แต่สำหรับสังคมเมืองยังเป็นปัญหาว่าศาสนาจะยังคงมีความสำคัญในวิถีชีวิตอยู่หรือไม่ การสำรวจทัศนคติครั้งนี้มีเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งที่จะตรวจสอบภาวะสังคมในเขตเมืองในประเด็นที่เกี่ยวกับศาสนา ว่าปัจจุบันนี้ดำเนินไปในภาวะเช่นไร ยังคงมีความสำคัญต่อสังคมเมืองอีกต่อไปหรือไม่และมากน้อยเพียงไร ดังรายละเอียดผลการสำรวจต่อไปนี้

2.1 “การบริจาคเงินให้สมาคมและมูลนิธิที่ทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ดีกว่าการบริจาคให้ศาสนสถาน (วัด โบสถ์ มัสยิด)”

เมื่อกล่าวถึงศาสนาเรามักจะมองถึงศาสนสถานและบุคคลที่อยู่ในขอบเขตของศาสนสถานนั้น รวมทั้งการทำบุญหรือการบริจาคเงินให้แก่ศาสนสถาน แต่ในปัจจุบันสังคมไทยมีการจัดตั้งกลุ่ม สมาคม หรือมูลนิธิที่ทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ขึ้นมามากมาย และองค์กรเหล่านี้ก็มีผลงานปรากฏให้เห็นทางสื่อมวลชนมาโดยตลอด การทำบุญหรือบริจาคเงินจึงมีทางเลือกอื่นที่นอกเหนือจากศาสนสถาน การสำรวจทัศนคติในประเด็นนี้จึงมุ่งเป้าไปที่การเปรียบเทียบการบริจาคเงินให้แก่ศาสนสถานและองค์กรเพื่อสาธารณประโยชน์ ซึ่งจะเป็นการวัดศรัทธาของคนเมืองต่อศาสนาได้ทางหนึ่ง

จากผลการสำรวจข้อมูลพบว่า ร้อยละของความแตกต่างในทัศนคติของผู้ตอบในแต่ละเขตเมืองไม่แตกต่างกันมากนัก คือมีผู้ที่มีทัศนคติ “เห็นด้วย” มีอยู่ระหว่างร้อยละ 31.2 ถึงร้อยละ 34.2 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 33.5 เชียงใหม่ร้อยละ 34.2 หาดใหญ่ร้อยละ 31.2 นครราชสีมาร้อยละ 34.3 และชลบุรีร้อยละ 31.4) โดยมีผู้ที่ “ไม่เห็นด้วย” ระหว่างร้อยละ 26.6 ถึงร้อยละ 37.0 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 28.6 เชียงใหม่ร้อยละ 36.6 หาดใหญ่ร้อยละ 36.2 นครราชสีมาร้อยละ 37.0 และชลบุรีร้อยละ 26.6) และมีผู้ที่ “เฉยๆ” ระหว่างร้อยละ 28.7 ถึงร้อยละ 39.3 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 37.9 เชียงใหม่ร้อยละ 29.2 หาดใหญ่ร้อยละ 32.6 นครราชสีมาร้อยละ 28.7 และชลบุรีร้อยละ 39.3) จะเห็นได้ว่าหากพิจารณาโดยภาพรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติเห็นด้วย เฉยๆ และไม่เห็นด้วย มีร้อยละที่ไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน หากพิจารณาเฉพาะในแต่ละทัศนคติเปรียบเทียบแต่ละเขตเมืองจะพบว่าผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยในแต่ละเขตเมืองมีร้อยละที่ไม่แตกต่างกัน แต่สำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วยมีความแตกต่างกันพอสมควร โดยผู้ที่มีทัศนคติเฉยๆมีมากที่สุดที่เขตเมืองชลบุรีถึงร้อยละ 39.3 และมีน้อยที่สุดในเขตเมืองนครราชสีมา ร้อยละ 28.7 ส่วนผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยมีมากที่สุดในนครราชสีมาร้อยละ 37.0 และน้อยที่สุดในชลบุรีร้อยละ 26.2 การวิเคราะห์ในส่วนนี้มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่ตอบว่าเฉย ๆ นั้นโดยแท้จริงแล้วคนกลุ่มนี้มีความคิดเห็นเช่นไร คืออาจจะไม่แน่ใจว่าการบริจาคเงินอย่างไรจะดีกว่ากัน หรือไม่แน่ใจว่าทั้งสองฝ่ายจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมจริง หรือไม่สนใจเกี่ยวกับเรื่องราวของทั้งสองแห่งนี้เลยก็ได้

ตารางที่ 3-23 : การบริจาคเงินให้สมาคมและมูลนิธิที่ทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ดีกว่าการบริจาคเงิน

		ให้ศาสนสถาน (วัด โบสถ์ และมัสยิด)					หน่วย : ร้อยละ	
อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย	
กรุงเทพฯ								
เห็นด้วย	30.4	31.4	33.1	36.7	37.3	41.4	33.5	
เฉยๆ	44.9	42.3	35.3	33.5	34.2	24.2	37.9	
ไม่เห็นด้วย	24.8	26.4	31.5	29.8	28.5	34.3	28.6	
เชียงใหม่								
เห็นด้วย	27.4	30.7	35.3	31.8	42.5	48.8	34.2	
เฉยๆ	44.6	31.7	26.6	29.5	21.8	20.7	29.2	
ไม่เห็นด้วย	28.0	37.6	38.1	38.7	35.6	30.6	36.6	
หาดใหญ่								
เห็นด้วย	22.6	24.7	32.0	39.3	45.0	48.5	31.2	
เฉยๆ	44.2	33.3	31.7	26.4	26.4	30.3	32.6	
ไม่เห็นด้วย	33.2	41.9	36.2	34.3	28.7	21.2	36.2	
นครราชสีมา								
เห็นด้วย	31.6	32.1	34.8	40.7	29.6	36.6	34.3	
เฉยๆ	31.1	31.0	25.8	26.9	32.9	23.2	28.7	
ไม่เห็นด้วย	37.2	36.9	39.3	32.5	37.5	40.2	37.0	
ชลบุรี								
เห็นด้วย	29.7	32.6	35.0	36.8	41.8	36.2	31.4	
เฉยๆ	50.6	39.3	36.2	34.2	31.1	40.4	39.3	
ไม่เห็นด้วย	19.7	28.1	28.8	29.0	27.0	23.4	26.6	

เมื่อจำแนกผลการสำรวจข้อมูลตามกลุ่มอายุจะพบว่ากลุ่มอายุที่มากขึ้นมีผลต่อความแตกต่างในทัศนคติที่เห็นด้วยของผู้ตอบแบบสำรวจในทุกเขตเมืองยกเว้นนครราชสีมา กล่าวคือยิ่งมีอายุมากขึ้นก็ยิ่งมีความโน้มเอียงของทัศนคติไปทางเห็นด้วยมากขึ้น สำหรับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยและกลุ่มที่มีทัศนคติเฉยๆ มีความโน้มเอียงที่ไม่ชัดเจน แต่จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จะมีทัศนคติเฉยๆ ในร้อยละที่สูงกว่ากลุ่มอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปอย่างชัดเจน ผลจากการเปรียบเทียบทัศนคติตามกลุ่มอายุแสดงให้เห็นว่ากลุ่มอายุไม่มีผลต่อความแตกต่างในทัศนคติอย่างชัดเจน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทัศนคติในประเด็นนี้ แม้จะไม่สามารถสะท้อนให้เห็นเด่นชัดว่าคนในสังคมเมืองเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยมากกว่ากัน แต่ประเด็นที่น่าสนใจมากคือกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี กลับมีทัศนคติ “เฉยๆ” ในสัดส่วนร้อยละที่สูงมาก ซึ่งทัศนคติเฉยๆ นี้อาจจะค่อนข้างไปทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ หรืออาจจะมีลักษณะปฏิเสธไม่อยากจะสนใจกับประเด็นนี้เลยก็ได้ ซึ่งถ้าเป็นประเด็นหลังจะยิ่งน่าเป็นห่วงที่วัยรุ่นจะปฏิเสธไม่สนใจทั้งศาสนาและการทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์

2.2 “ปัจจุบันพระสงฆ์แสดงบทบาทด้านเผยแผ่คำสอนทางพุทธศาสนาน้อยกว่าบทบาทด้านอื่น (ในศาสนาคริสต์ ไสยศาสตร์ ฯลฯ)”

หากจะกล่าวว่าประเด็นแรกเป็นคำถามเพื่อวัดความเสื่อมศรัทธาในพุทธศาสนา ประเด็นนี้ก็จะเป็นการวิเคราะห์ทัศนคติต่อสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้คนในสังคมเมืองเสื่อมศรัทธาต่อพุทธศาสนา เพราะพระสงฆ์คือผู้ที่ต้องทำหน้าที่สืบทอดและเผยแผ่พุทธศาสนา ถ้าพระสงฆ์ไม่แสดงบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสมหันไปแสดงบทบาทเป็นโหราจารย์เป็นหมอผี หมอเสน่ห์ หรือผู้ผลิตเครื่องรางของขลังเพื่อการค้าพาณิชย์ พระสงฆ์ก็ไม่แตกต่างจากคนธรรมดา ถ้ามีพระสงฆ์เช่นนี้มากๆ ก็ย่อมเป็นธรรมดาที่พุทธศาสนิกชนจะเสื่อมศรัทธาต่อพุทธศาสนามากขึ้นเรื่อยๆ

จากผลการสำรวจข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีทัศนคติ “เห็นด้วย” มีประมาณครึ่งหนึ่งคือระหว่างร้อยละ 43.5 ถึงร้อยละ 56.8 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 48.7 เชียงใหม่ร้อยละ 56.8 หาดใหญ่ร้อยละ 47.1 นครราชสีมา ร้อยละ 51.7 และชลบุรีร้อยละ 43.6) ผู้ที่มีทัศนคติ “ไม่เห็นด้วย” มีระหว่างร้อยละ 18.7 ถึงร้อยละ 24.9 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 18.7 เชียงใหม่ร้อยละ 20.0 หาดใหญ่ร้อยละ 22.8 นครราชสีมาร้อยละ 24.9 และชลบุรีร้อยละ 23.7) และมีผู้ที่มีทัศนคติ “เฉยๆ” ระหว่างร้อยละ 23.2 ถึงร้อยละ 32.8 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 32.6 เชียงใหม่ร้อยละ 23.2 หาดใหญ่ร้อยละ 30.1 นครราชสีมาร้อยละ 23.4 และชลบุรีร้อยละ 32.8) จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นด้วยกับประเด็นคำถามนี้ ส่วนที่เหลือจะมีทัศนคติเฉยๆมากกว่าไม่เห็นด้วย (ยกเว้นเขตเมืองนครราชสีมาที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยและเฉยๆใกล้เคียงกัน) เมื่อเปรียบเทียบแต่ละกลุ่มทัศนคติในแต่ละเขตเมือง กล่าวได้ว่ามีความแตกต่างอย่างค่อนข้างชัดเจนในทุกเขตเมือง

เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติตามกลุ่มอายุต่าง ๆ พบว่าไม่มีแนวโน้มความแตกต่างที่เด่นชัดของแต่ละทัศนคติในกลุ่มอายุต่างๆของผู้ตอบแบบสอบถามในทุกเขตเมือง และร้อยละของแต่ละทัศนคติในแต่ละกลุ่มอายุก็ไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยของแต่ละเขตเมืองมากนัก ที่พอจะกล่าวได้ว่ามีความแตกต่างบ้าง คือกลุ่มผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ในเขตเมืองเชียงใหม่ หาดใหญ่ และชลบุรี มีร้อยละต่ำกว่ากลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปอย่างชัดเจน

ผลจากการสำรวจข้อมูลอาจกล่าวได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีทัศนคติที่เห็นด้วยว่าในปัจจุบันพระสงฆ์ไทยแสดงบทบาทด้านการเผยแผ่คำสอนทางพุทธศาสนาน้อยกว่าบทบาทด้านอื่น ที่มีบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ อันเป็นประเด็นที่น่าเป็นห่วงว่าหากพระสงฆ์ไทยยังคงแสดงบทบาทหน้าที่ที่ไม่เหมาะสมเช่นนี้สืบต่อไปในอนาคตประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองก็จะยิ่งเสื่อมศรัทธาในพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น ผู้ที่เข้าวัดในอนาคตอาจจะมึนน้อยมากที่ซาบซึ้งในพระธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนา อาจจะเข้าวัดเพื่อให้พระสงฆ์ดูหมอบ เป่ากระหม่อม รดน้ำมนต์ หรือเข้าไปซื้อขายเครื่องรางของขลัง วัดอาจจะเปลี่ยนสภาพจากศาสนสถานเป็นสถานการค้าพาณิชย์ นับเป็นภาพสะท้อนที่น่าเป็นห่วงมาก และอีกประเด็นที่น่าสนใจคือมีผู้ตอบแบบสอบถามประมาณ 1 ใน 4 ที่มีทัศนคติลังเล หรือสับสนต่อบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์จึงมีทัศนคติเฉย ๆ คนกลุ่มนี้อาจเป็นคนที่เสื่อมศรัทธาต่อพระสงฆ์จนไม่ให้ความสนใจที่จะคิดว่าบทบาทของพระสงฆ์ปัจจุบันเป็นเช่นไร หรืออาจจะคิดว่าบทบาทของพระสงฆ์ด้านโหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ หรืออื่นๆไม่ใช่บทบาทที่เสียหาย ซึ่งถ้าเป็นประการหลังก็ยิ่งน่าเป็นห่วง เพราะต่อไปจะมีลูกศิษย์ของพระสงฆ์ที่แสดงบทบาทไม่เหมาะสมเช่นนี้มากยิ่งขึ้นศาสนาก็จะเสื่อมถอยลงไปเรื่อยๆ

ตารางที่ 3-24 : ปัจจุบันพระสงฆ์ไทยแสดงบทบาทด้านเผยแผ่คำสอนทางพุทธศาสนาน้อยกว่าบทบาทด้านอื่น

(โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ ฯลฯ)

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
เห็นด้วย	45.6	46.1	52.6	47.0	54.6	46.5	48.7
เฉยๆ	35.6	36.2	30.2	32.3	25.7	27.3	32.6
ไม่เห็นด้วย	18.8	17.7	17.2	20.7	19.7	26.2	18.7
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	38.3	53.7	58.9	59.8	63.2	66.1	56.8
เฉยๆ	36.0	25.7	22.0	21.9	17.8	12.4	23.2
ไม่เห็นด้วย	25.7	20.6	19.1	18.3	19.0	21.5	20.0
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	38.3	43.9	48.7	51.9	56.6	54.5	47.1
เฉยๆ	40.1	33.2	27.8	23.2	28.7	19.7	30.1
ไม่เห็นด้วย	21.5	22.9	23.5	24.9	14.7	25.8	22.8
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	52.0	49.8	51.9	52.4	50.2	57.3	51.7
เฉยๆ	27.1	28.9	23.4	22.0	21.4	11.6	23.4
ไม่เห็นด้วย	20.9	21.3	24.7	25.6	28.4	31.1	24.9
ชลบุรี							
เห็นด้วย	32.0	45.7	45.1	47.6	47.5	46.8	43.5
เฉยๆ	46.9	30.9	33.2	25.6	27.1	18.1	32.8
ไม่เห็นด้วย	21.1	23.4	21.7	26.8	25.4	35.1	23.7

2.3 “คนไทยมักศรัทธาในตัวพระสงฆ์หรือนักบวชมากกว่ายึดมั่นในคำสอนทางศาสนา”

ประเด็นคำถามนี้ต้องการที่จะทดสอบภาวะความศรัทธาต่อศาสนาให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่า ความศรัทธาที่คนเมืองมีให้ต่อศาสนาทุกศาสนาเป็นศรัทธาที่มีต่อคำสอนทางศาสนาหรือต่อพระสงฆ์หรือนักบวชกันแน่ ซึ่งจะช่วยให้สามารถระบุภาวะสังคมเมืองได้ว่ามีความศรัทธาต่อสถาบันศาสนาหรือตัวบุคคลในองค์กรทางศาสนาแค่ไหน

ผลการสำรวจข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่งหนึ่งมีทัศนคติ “เห็นด้วย” กับประเด็นนี้ โดยมีความแตกต่างของสัดส่วนร้อยละอยู่ระหว่างร้อยละ 50.0 ถึงร้อยละ 66.6 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 60.8 เชียงใหม่ร้อยละ 66.6 หาดใหญ่ร้อยละ 58.0 นครราชสีมาร้อยละ 59.2 และชลบุรีร้อยละ 50.0) ผู้มีทัศนคติ “ไม่เห็นด้วย” มีระหว่างร้อยละ 17.4 ถึงร้อยละ 26.9 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 17.5 เชียงใหม่ร้อยละ 19.9 หาดใหญ่ร้อยละ 25.3 นครราชสีมาร้อยละ 26.9 และชลบุรีร้อยละ 24.0) และมีผู้มีทัศนคติ “เฉยๆ” ระหว่างร้อยละ 13.5 ถึงร้อยละ 26.0

(กรุงเทพมหานครร้อยละ 21.7 เชียงใหม่ร้อยละ 13.5 หาดใหญ่ร้อยละ 16.7 นครราชสีมาร้อยละ 13.9 และชลบุรีร้อยละ 26.0) จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับประเด็นนี้ ส่วนผู้ที่มีทัศนคติเฉยๆและไม่เห็นด้วยมีสัดส่วนร้อยละไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติตามกลุ่มอายุต่าง ๆ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีมีทัศนคติเห็นด้วยในสัดส่วนร้อยละที่ต่ำกว่ากลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปอย่างชัดเจนในเขตเมืองเชียงใหม่และหาดใหญ่ ส่วนเขตเมืองอื่นๆไม่มีแนวโน้มความแตกต่างที่เด่นชัดของแต่ละทัศนคติในกลุ่มอายุต่างๆของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลจากการสำรวจข้อมูลกล่าวได้ว่า คนเมืองส่วนใหญ่ในทุกเขตเมืองมีทัศนคติที่เห็นด้วยว่าความศรัทธาต่อศาสนาในสังคมเมืองเป็นความศรัทธาที่มีต่อตัวบุคคลในองค์กรศาสนามากกว่าความศรัทธาในคำสอนทางศาสนา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าภาวะศรัทธาต่อศาสนากำลังอยู่ในขั้นวิกฤต ที่เป็นความศรัทธาอยู่บนพื้นฐานของความศรัทธาต่อตัวบุคคล มากกว่าความศรัทธาในสถาบันศาสนาอย่างแท้จริง

ตารางที่ 3-25 : คนไทยมักจะศรัทธาในตัวพระสงฆ์หรือนักบวชมากกว่ายึดมั่นในคำสอนทางศาสนา

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	57.4	64.2	61.9	59.2	52.5	60.6	60.8
เฉยๆ	22.5	20.4	20.8	24.8	24.6	16.2	21.7
ไม่เห็นด้วย	20.1	15.4	17.3	16.0	22.9	23.2	17.5
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	53.7	65.5	70.7	64.7	66.7	74.4	66.6
เฉยๆ	22.9	15.4	11.5	13.2	10.9	7.4	13.5
ไม่เห็นด้วย	23.4	19.0	17.9	22.1	22.4	18.2	19.9
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	49.3	57.8	60.2	61.6	59.7	56.0	58.0
เฉยๆ	23.0	17.5	15.5	13.8	13.2	15.2	16.7
ไม่เห็นด้วย	27.7	24.7	24.3	24.6	27.1	28.8	25.3
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	56.1	61.2	59.3	60.6	55.6	61.0	59.2
เฉยๆ	19.9	13.6	14.2	11.0	14.5	12.2	13.9
ไม่เห็นด้วย	24.0	25.2	26.5	28.4	29.9	26.8	26.9
ชลบุรี							
เห็นด้วย	50.9	53.8	46.7	51.7	46.7	43.6	50.0
เฉยๆ	36.3	26.0	26.3	18.2	18.0	18.1	26.0
ไม่เห็นด้วย	12.8	20.2	27.0	30.1	35.3	38.3	24.0

2.4 “ความเชื่อเรื่องบาปและบุญเป็นความเชื่อที่ล้าสมัยในปัจจุบัน”

“บาปและบุญ” เป็นความเชื่อของคนไทยที่ถูกนำมาเชื่อมโยงกับคำสอนทางศาสนาในเรื่อง “ความชั่วกับความดี” จนเลยไปถึงความเชื่อเรื่อง “นรกกับสวรรค์” ทั้ง 3 ส่วนนี้มักจะถูกมองให้เกี่ยวโยงเป็นเรื่องเดียวกัน คือถ้าทำชั่วก็จะเป็นการสร้างบาปและเมื่อตายแล้วจะต้องตกนรก ถ้าทำดีพร้อมกับทำบุญมากๆ เมื่อตายแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์ ดังนั้นบางคนที่ทำชั่วจึงพยายามทำบุญมากๆ เพื่อว่าจะได้มีโอกาสจะได้ไต่บันไดสวรรค์กับเขาบ้าง ความเชื่อเรื่องการทำบาปและทำบุญจึงแทรกอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านานและสืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในสังคมชนบท ความเชื่อเรื่องบาปบุญเป็นความเชื่อที่ลึกซึ้งมาก แต่ในสังคมเมืองมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าความเชื่อในเรื่องนี้ลดน้อยลง อย่างเช่นมีความเชื่อที่เปลี่ยนไปว่า “สวรรค์อยู่ในอกนรกอยู่ในใจ” หรือ “ทำดีได้ดีมีที่ไหนทำชั่วได้ดีมีถมไป” คำกล่าวเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องบาปและบุญในสังคมเมืองอาจมีลดน้อยลง ซึ่งควรที่จะต้องหาคำตอบว่า จะเป็นเช่นนั้นหรือไม่

จากผลการสำรวจข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีทัศนคติ “เห็นด้วย” กับประเด็นนี้มี ร้อยละ 22.2 ถึง ร้อยละ 28.0 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 25.2 เชียงใหม่ร้อยละ 26.1 หาดใหญ่ร้อยละ 25.4 นครราชสีมาร้อยละ 28.0 และชลบุรีร้อยละ 22.3) ผู้ที่ “ไม่เห็นด้วย” มีประมาณครึ่งหนึ่งคือระหว่างร้อยละ 47.1 ถึงร้อยละ 57.3 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 47.1 เชียงใหม่ร้อยละ 55.7 หาดใหญ่ร้อยละ 55.0 นครราชสีมาร้อยละ 57.3 และชลบุรีร้อยละ 49.9) และมีผู้ที่มีทัศนคติ “เฉยๆ” ระหว่างร้อยละ 14.7 ถึงร้อยละ 27.8 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 27.7 เชียงใหม่ร้อยละ 18.2 หาดใหญ่ร้อยละ 19.6 นครราชสีมาร้อยละ 14.7 และชลบุรีร้อยละ 27.8) จะเห็นได้ว่าคนในสังคมเมืองส่วนมากไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวนี้ กล่าวคือยังคิดว่าความเชื่อเรื่องบาปและบุญยังไม่ใช่ความเชื่อที่ล้าสมัยในปัจจุบันนี้ ส่วนที่เหลือเป็นผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยและเฉยๆ ไม่ต่างกันมากนัก ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบแต่ละทัศนคติในแต่ละเขตเมือง กลุ่มผู้ที่มีทัศนคติเห็นด้วยและเฉยๆ มีร้อยละที่แตกต่างกันมากเฉพาะในเขตเมืองเชียงใหม่ หาดใหญ่ และนครราชสีมา กลุ่มผู้ที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยไม่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างเขตเมืองต่างๆ

เมื่อเปรียบเทียบตามกลุ่มอายุ พบว่าทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มอายุต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ หาดใหญ่ และนครราชสีมา มีสัดส่วนร้อยละไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน และมีร้อยละที่ไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยมากนัก จึงกล่าวได้ว่าอายุไม่มีผลต่อความแตกต่างในทัศนคติประเด็นนี้ของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละเขตเมืองดังกล่าว ขณะที่เมืองชลบุรีมีแนวโน้มความแตกต่างในแต่ละกลุ่มอายุอย่างชัดเจนในทัศนคติไม่เห็นด้วยและเฉยๆ กล่าวคือยิ่งมีอายุมากขึ้นก็ยิ่งมีร้อยละของผู้ที่ไม่เห็นด้วยมากขึ้น และในทางตรงกันข้ามยิ่งมีอายุน้อยลงก็ยิ่ง มีร้อยละของทัศนคติเฉยๆมากขึ้น

ผลจากการสำรวจแสดงให้เห็นว่าในสังคมเมืองคนส่วนมากยังมีทัศนคติว่าความเชื่อเรื่องบาปและบุญนั้น ไม่ใช่ความเชื่อที่ล้าสมัย นับเป็นนัยที่สื่อให้เห็นว่าไม่ว่าคนในสังคมเมืองจะมีศรัทธาต่อพุทธศาสนามากน้อยเพียงไร แต่ความเชื่อเรื่องบาปและบุญจะเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งให้มีการประพฤติดีมากกว่าประพฤติชั่ว ถ้าหากความเชื่อในเรื่องนี้ลดความสำคัญลงสังคมคงจะวุ่นวายสับสน ไม่มีใครสนใจความดีความชั่วหรือบาปบุญคุณโทษใครคิดจะทำอะไรก็ทำไปตามแรงปรารถนาของตนเอง สังคมคงจะสงบสุขอยู่ต่อไปไม่ได้

ตารางที่ 3-26 : ความเชื่อบาปและบุญเป็นความเชื่อที่ล้าสมัยในปัจจุบัน

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	20.1	24.3	26.6	27.2	26.4	27.3	25.2
เฉยๆ	24.8	31.2	28.1	27.4	20.8	17.2	27.7
ไม่เห็นด้วย	55.1	44.5	45.3	45.4	52.8	55.5	47.1
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	21.1	25.5	25.9	28.8	24.7	30.6	26.1
เฉยๆ	28.6	20.0	18.7	14.5	13.2	12.4	18.2
ไม่เห็นด้วย	50.3	54.5	55.4	56.7	62.1	57.0	55.7
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	21.9	23.2	26.7	29.3	24.0	28.8	25.4
เฉยๆ	26.3	22.6	17.9	16.1	14.0	9.1	19.6
ไม่เห็นด้วย	51.8	54.2	55.4	54.6	62.0	62.1	55.0
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	27.0	26.7	31.0	29.4	25.7	25.6	28.0
เฉยๆ	23.0	14.7	16.2	11.8	12.1	12.8	14.7
ไม่เห็นด้วย	50.0	58.6	52.8	58.8	62.2	61.6	57.3
ชลบุรี							
เห็นด้วย	22.3	23.0	22.3	23.1	15.6	24.5	22.3
เฉยๆ	41.4	33.2	26.5	15.6	14.7	4.2	27.8
ไม่เห็นด้วย	36.3	43.8	51.2	61.3	69.7	71.3	49.9

2.5 “ประเพณีที่ชาวไทยต้องผ่านการบวชยังคงเป็นเรื่องสำคัญในสังคมปัจจุบัน”

การบวชพระถือเป็นเรื่องปฏิบัติของชาวไทยมาแต่อดีต การบวชเปรียบเสมือนการทำให้คนดิบกลายเป็นคนสุก คือเป็นคนที่สมบูรณ์ มีความเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถรับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคมได้ ในอดีตชายใดที่ต้องการจะแต่งงานจำเป็นต้องผ่านการบวชเสียก่อน ญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงจึงจะยินยอมให้จัดพิธีแต่งงานได้ แต่การบวชก็ได้กระทำเพื่อยึดถือตามประเพณีปฏิบัติแต่เพียงอย่างเดียว ยังมีชายไทยที่บวชเพื่อต้องการจะสืบทอดพุทธศาสนาอย่างแท้จริง แม้ว่าจะมีน้อยกว่าการบวชตามประเพณีปฏิบัติก็ตาม การบวชไม่ว่าจะด้วยวัตถุประสงค์ใดอย่างน้อยที่สุดจะเกิดประโยชน์ต่อตัวผู้บวชเอง คือจะมีโอกาสได้เรียนรู้คำสั่งสอนของพุทธศาสนาที่มีเป้าหมายเพื่อให้คนเป็นคนดี การบวชจึงเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยมาโดยตลอด

จากผลการสำรวจข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีทัศนคติ “เห็นด้วย” คือมีผู้ตอบแบบสอบถามระหว่างร้อยละ 56.5 ถึงร้อยละ 81.8 ที่เห็นด้วยกับคำถามประเด็นนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 56.5 เชียงใหม่ร้อยละ

57.8 หาดใหญ่ร้อยละ 64.2 นครราชสีมาร้อยละ 81.8 และชลบุรีร้อยละ 72.2) ในขณะที่ผู้ที่ “ไม่เห็นด้วย” มีน้อยมากคือร้อยละ 8.2 ถึงร้อยละ 15.2 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 12.0 เชียงใหม่ร้อยละ 15.2 หาดใหญ่ร้อยละ 11.8 นครราชสีมาร้อยละ 8.2 และชลบุรีร้อยละ 8.9) และผู้ที่มีทัศนคติ “เฉย ๆ” มีร้อยละ 10.0 ถึงร้อยละ 31.5 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 31.5 เชียงใหม่ร้อยละ 27.0 หาดใหญ่ร้อยละ 24.0 นครราชสีมาร้อยละ 10.0 และชลบุรีร้อยละ 18.9) จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากยังมีทัศนคติว่าประเพณีชาวไทยต้องผ่านการบวชยังเป็นเรื่องสำคัญในสังคมปัจจุบัน มีคนส่วนน้อยที่เห็นว่าไม่สำคัญและมีทัศนคติเฉย ๆ โดยทัศนคติทั้ง 3 ด้านนี้ในส่วนของผู้ที่ไม่เห็นด้วยมีร้อยละที่ไม่แตกต่างกันในแต่ละเขตเมือง ส่วนผู้ที่เห็นด้วยและเฉย ๆ จะแตกต่างกันชัดเจนมากระหว่างเขตกรุงเทพมหานคร กับ นครราชสีมา

ตารางที่ 3-27 : ประเพณีที่ชาวไทยต้องผ่านการบวชยังคงเป็นเรื่องสำคัญในสังคมปัจจุบัน

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	59.4	57.9	53.9	53.8	57.7	62.6	56.5
เฉย ๆ	32.0	31.4	34.0	32.0	28.5	18.2	31.5
ไม่เห็นด้วย	8.6	10.6	12.0	14.2	13.7	19.2	12.0
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	61.1	59.0	53.2	57.0	62.6	68.6	57.8
เฉย ๆ	28.6	29.7	29.1	27.0	19.5	12.4	27.0
ไม่เห็นด้วย	10.3	11.3	17.7	16.0	17.8	19.0	15.2
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	64.2	65.3	61.1	62.8	71.3	77.3	64.2
เฉย ๆ	28.5	23.9	24.3	24.0	18.6	13.6	24.0
ไม่เห็นด้วย	7.3	10.8	14.6	13.2	10.1	9.1	11.8
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	81.6	80.4	78.4	83.6	85.5	83.5	81.8
เฉย ๆ	10.7	12.5	12.4	6.6	7.9	7.9	10.0
ไม่เห็นด้วย	7.7	7.1	9.2	9.7	6.6	8.5	8.2
ชลบุรี							
เห็นด้วย	73.1	67.2	71.4	77.7	76.2	83.0	72.2
เฉย ๆ	18.3	23.0	20.8	14.5	11.5	7.4	18.9
ไม่เห็นด้วย	8.6	9.8	7.8	7.8	12.3	9.6	8.9

เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่าในแต่ละกลุ่มทัศนคติของแต่ละเขตเมืองไม่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน และไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มทัศนคติไม่มากนัก ระดับอายุจึงไม่มีผลต่อความแตกต่างในทัศนคติประเด็นนี้

ผลจากการสำรวจข้อมูลนี้ กล่าวโดยสรุปได้ว่าการบวชยังเป็นประเพณีสำคัญที่ชาวไทยในสังคมปัจจุบันยึดถือ และผู้ตอบแบบสำรวจส่วนมากในเขตนครราชสีมาและชลบุรี มีทัศนคติที่ให้ความสำคัญกับประเพณีการบวชมากกว่าเขตเมืองอื่นๆอย่างชัดเจน

เมื่อวิเคราะห์โดยภาพรวมของศาสนาแล้ว กล่าวได้ว่าในด้านความเชื่อและประเพณีปฏิบัติทางศาสนายังคงมีความสำคัญต่อสังคมเมืองค่อนข้างมาก แต่ในเรื่องการปฏิบัติอย่างเช่นการบริจาคเงินให้ศาสนสถานเป็นสิ่งที่คนในสังคมเมืองให้ความสำคัญน้อยลงเพราะประมาณ 1 ใน 3 เห็นว่าการบริจาคเงินให้แก่องค์กรที่มีกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์นั้น ดีกว่าการบริจาคเงินให้แก่ศาสนสถาน ทั้งนี้อาจมีส่วนสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน ที่ได้แสดงบทบาทด้านเผยแผ่คำสอนทางพุทธศาสนาน้อยกว่าการเป็นโหราจารย์ พระใบฎีกา พระหมอมณี หมอเสน่ห์ หรือพระผิดและชายเครื่องรางของขลัง เพราะพระสงฆ์โดยภาพรวมไม่แสดงบทบาทของสาวกในพุทธศาสนาที่ดี จึงอาจจะไม่แน่ใจว่าการบริจาคเงินให้ศาสนสถานจะดีกว่าการบริจาคให้มูลนิธิหรือสมาคมที่มีกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ และเมื่อทดสอบถึงภาวะความศรัทธาในศาสนาพบว่าโดยส่วนใหญ่ของคนเมืองที่แสดงความศรัทธาในศาสนามีความโน้มเอียงที่จะศรัทธาในตัวบุคคลทางศาสนามากกว่าจะศรัทธาในคำสอนของศาสนา จึงไม่เป็นเรื่องแปลกที่มีข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ว่ามีลูกศิษย์ของพระสงฆ์บางรูปออกมาแสดงพฤติกรรมตอบโต้ในลักษณะต่างๆ เมื่อมีความพยายามจะพิสูจน์ให้ชัดเจนว่าพระสงฆ์รูปนั้นมีพฤติกรรมเป็นอสังฆิกหรือไม่ ซึ่งก็เป็นเพราะบุคคลเหล่านั้นมีความศรัทธาในตัวบุคคลโดยไม่ยึดมั่นในคำสอนของศาสนาเป็นหลักปฏิบัติ

ประเด็นเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

1. ทัศนคติเกี่ยวกับการยอมรับนายกรัฐมนตรีนอกจากทหารและพลเรือน

ในช่วง 60 ปีที่ผ่านมาภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 ประเทศไทยได้มีการสลับสับเปลี่ยนรัฐบาลอยู่ตลอดเวลากระหว่างรัฐบาลที่มาจากกาเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาลที่มาจากกาทำรัฐประหารของฝ่ายทหาร อันมีผลให้ประเทศไทยมีทั้งนายกรัฐมนตรีที่มาจากฝ่ายพลเรือนและนายกรัฐมนตรีที่มาจากฝ่ายทหาร โดยที่ประชาชนทั่วไปมีทัศนคติที่แตกต่างกันในประเด็นการยอมรับนายกรัฐมนตรีนใน 2 ลักษณะนี้ การยอมรับตัวนายกรัฐมนตรีประกอบด้วยหลายแง่มุม เช่น การได้มาซึ่งฐานอำนาจ (ผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากการเลือกตั้งหรือผ่านกลุ่มนายทหารที่ทำรัฐประหาร) บุคลิกภาพส่วนตัวของนายกรัฐมนตรี ความเป็นเอกภาพของรัฐบาล กระบวนการนำนโยบายมาปฏิบัติ และปริมาณและคุณภาพของผลงานที่ออกมาสู่สายตาประชาชน เป็นต้น

จากการสอบถามทัศนคติที่ว่า “ประชาชนให้การยอมรับนายกรัฐมนตรีนอกจากฝ่ายทหารมากกว่านายก รัฐมนตรีนอกจากฝ่ายพลเรือน” หรือไม่ ผลการสำรวจปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 44.1 ถึงร้อยละ 52.1 มีทัศนคติ “ไม่เห็นด้วย” ต่อคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 44.1 เชียงใหม่อ้อยละ 48.3 หาดใหญ่ร้อยละ 48.4 นครราชสีมาร้อยละ 52.1 และชลบุรีร้อยละ 45.6) ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 18.0 ถึงร้อยละ 20.5 มีทัศนคติ “เห็นด้วย” ต่อคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 20.5 เชียงใหม่อ้อยละ 19.3 หาดใหญ่ร้อยละ 18.0 นครราชสีมาร้อยละ 20.0 และชลบุรีร้อยละ 18.0) อย่างไรก็ตามมีผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 27.9 ถึงร้อยละ

36.4 ไม่มีทัศนคติที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย แต่มีทัศนคติ 'เฉยๆ' ต่อคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 35.4 เชียงใหม่ร้อยละ 32.4 หาดใหญ่ร้อยละ 33.6 นครราชสีมาร้อยละ 27.9 และชลบุรีร้อยละ 36.4)

นอกจากนี้ จากผลการสำรวจแสดงว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มอายุที่ต่างกันในแต่ละเขตเมือง ยกเว้นกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีในบางเขตเมือง กล่าวคือ กลุ่มผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปในแต่ละกลุ่มมีสัดส่วนของผู้ที่ 'เห็นด้วย' 'ไม่เห็นด้วย' และ 'เฉยๆ' ใกล้เคียงกันกับค่าเฉลี่ย ในขณะที่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีมีสัดส่วนของผู้ที่มีทัศนคติ 'เฉยๆ' กับคำถามนี้ค่อนข้างสูงมาก ยกเว้นกรุงเทพมหานครและนครราชสีมา (กรุงเทพมหานครร้อยละ 42.3 เชียงใหม่ร้อยละ 49.1 หาดใหญ่ร้อยละ 45.6 นครราชสีมาร้อยละ 25.5 และชลบุรีร้อยละ 48.6)

ผลการสำรวจนี้แสดงนัยว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อคำถามที่ว่า 'ประชาชนให้การยอมรับนายกรัฐมนตรีที่มาจากฝ่ายทหารมากกว่านายกรัฐมนตรีที่มาจากฝ่ายพลเรือน' และผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีในแต่ละเขตเมืองยกเว้นกรุงเทพมหานครและนครราชสีมามีส่วนทำให้ไม่สามารถตัดสินใจว่าจะมีทัศนคติที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับคำถามนี้ค่อนข้างสูง

ตารางที่ 3-28 : ประชาชนให้การยอมรับนายกรัฐมนตรีที่มาจากฝ่ายทหารมากกว่านายกรัฐมนตรีที่มาจากฝ่าย

พลเรือน		หน่วย : ร้อยละ					
อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	13.5	17.2	23.7	23.5	25.7	20.2	20.5
เฉยๆ	42.3	37.8	30.9	34.1	32.8	39.4	35.4
ไม่เห็นด้วย	44.2	45.0	45.4	42.4	41.5	40.4	44.1
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	14.3	17.4	19.6	21.1	20.1	25.6	19.3
เฉยๆ	49.1	33.9	31.8	27.2	31.0	24.0	32.4
ไม่เห็นด้วย	36.6	48.7	48.6	51.7	48.9	50.4	48.4
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	14.6	17.7	21.6	15.2	17.1	18.2	18.0
เฉยๆ	45.6	31.8	29.7	31.7	33.3	43.9	33.6
ไม่เห็นด้วย	39.8	50.5	48.7	53.1	49.6	37.9	48.4
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	22.5	17.0	21.6	20.5	18.1	23.8	20.0
เฉยๆ	25.5	29.5	26.1	28.9	29.3	25.6	27.9
ไม่เห็นด้วย	52.0	53.5	52.3	50.6	52.6	50.6	52.1
ชลบุรี							
เห็นด้วย	19.4	19.9	16.9	16.0	16.4	13.8	18.0
เฉยๆ	48.6	36.6	32.4	30.1	27.9	42.6	36.4
ไม่เห็นด้วย	32.0	43.5	50.7	53.9	55.7	43.6	45.6

2. ทักษะคิดเกี่ยวกับการผูกขาดในการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง

การพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีส่วนทำให้ประเทศไทยมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่ค่อนข้างสูงตลอดมา แต่ในขณะเดียวกันการกระจายรายได้และการกระจายความมั่งคั่งไปสู่ท้องถิ่นที่เป็นประเด็นปัญหาของการพัฒนาประเทศอีกเช่นกัน โดยเฉพาะการที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองมีโอกาสที่จะแสวงหาผลประโยชน์และได้รับการกล่าวขานว่าสภาวะการผูกขาดนี้จะมีมากขึ้นในอนาคต

ตารางที่ 3-29 : การผูกขาดในการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองจะมีมากขึ้น

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	71.3	73.5	71.5	70.2	72.9	76.8	72.2
เฉยๆ	19.5	18.1	19.0	18.6	18.0	11.1	18.3
ไม่เห็นด้วย	9.2	8.4	9.5	11.2	9.1	12.1	9.5
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	71.4	76.0	76.4	77.0	78.7	77.7	76.3
เฉยๆ	24.6	15.9	13.5	11.5	12.1	9.9	14.3
ไม่เห็นด้วย	4.0	8.1	10.1	11.5	9.2	12.4	9.4
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	61.0	74.6	71.1	71.5	79.1	59.1	71.0
เฉยๆ	32.1	20.0	18.8	18.2	13.2	30.3	20.9
ไม่เห็นด้วย	6.9	5.4	10.1	10.3	7.7	10.6	8.1
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	70.9	76.5	78.4	74.2	73.1	71.4	74.9
เฉยๆ	15.8	14.0	11.2	14.8	14.8	15.2	14.0
ไม่เห็นด้วย	13.3	9.5	10.4	11.0	12.1	13.4	11.1
ชลบุรี							
เห็นด้วย	70.9	63.3	58.7	60.2	61.5	54.3	62.4
เฉยๆ	23.1	26.2	29.7	29.7	27.9	40.4	27.9
ไม่เห็นด้วย	6.0	10.5	11.6	10.1	10.6	5.3	9.7

จากการสอบถามทัศนคติที่ว่า "การผูกขาดในการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองจะมีมากขึ้น" หรือไม่ ผลการสำรวจปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 62.4 ถึงร้อยละ 76.3 มีทัศนคติ "เห็นด้วย" ต่อคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 72.2 เชียงใหม่ร้อยละ 76.3 หาดใหญ่ร้อยละ 71.0 นครราชสีมาร้อยละ 74.9 และชลบุรีร้อยละ 62.4) ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 8.1 ถึงร้อยละ

11.1 มีทัศนคติ "ไม่เห็นด้วย" ต่อคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 9.5 เชียงใหม่ร้อยละ 9.4 หาดใหญ่ร้อยละ 8.1 นครราชสีมาร้อยละ 11.1 และชลบุรีร้อยละ 9.7) ส่วนผู้ที่ไม่มีทัศนคติที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยหรือ "เฉยๆ" ต่อคำถามนี้มีประมาณร้อยละ 14.0 ถึงร้อยละ 27.9 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 18.3 เชียงใหม่ร้อยละ 14.3 หาดใหญ่ร้อยละ 20.9 นครราชสีมาร้อยละ 14.0 และชลบุรีร้อยละ 27.9)

นอกจากนี้ ผลการสำรวจแสดงว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มอายุที่ต่างกันในแต่ละเขตเมือง ยกเว้นกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีในเชียงใหม่และหาดใหญ่ กล่าวคือ กลุ่มผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปในแต่ละเขตเมืองมีสัดส่วนของผู้ที่ "เห็นด้วย" "ไม่เห็นด้วย" และ "เฉยๆ" ใกล้เคียงกันกับค่าเฉลี่ย ในขณะที่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีมีสัดส่วนของผู้มีทัศนคติ "เฉยๆ" กับคำถามนี้ข้างมาก (กรุงเทพมหานครร้อยละ 19.5 เชียงใหม่ร้อยละ 24.6 หาดใหญ่ร้อยละ 32.1 นครราชสีมาร้อยละ 15.8 และชลบุรีร้อยละ 23.1) นอกจากนี้ผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีในเขตเมืองหาดใหญ่และชลบุรีมีสัดส่วนของผู้มีทัศนคติ "เฉยๆ" กับคำถามนี้ข้างมาก (กรุงเทพมหานครร้อยละ 11.1 เชียงใหม่ร้อยละ 9.9 หาดใหญ่ร้อยละ 30.3 นครราชสีมาร้อยละ 15.2 และชลบุรีร้อยละ 40.4)

ผลการสำรวจนี้แสดงนัยว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติเห็นด้วยต่อคำถามที่ว่า "การผูกขาดในการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองจะมีมากขึ้น" โดยผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีในเขตเมืองเชียงใหม่และหาดใหญ่ และผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีในเขตเมืองหาดใหญ่และชลบุรี มีสัดส่วนร้อยละที่ไม่สามารถตัดสินใจว่าจะมีทัศนคติที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับคำถามนี้ค่อนข้างสูง

3. ทัศนคติเกี่ยวกับการมุ่งหาประโยชน์ส่วนตัวของนักการเมือง

ภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นักการเมืองจำนวนมากได้มีโอกาสเสนอตัวเป็นผู้แทนของประชาชนผ่านการเลือกตั้ง และในการเลือกตั้งแต่ละสมัยนักการเมืองต่างมุ่งเน้นการหาเสียงโดยอ้างความประสงค์ที่ต้องการอุทิศตนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและต่อต้านนักการเมืองที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว และหากคำสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนได้รับการปฏิบัติจริงแล้วสังคมไทยไม่น่าจะมีนักการเมืองที่มุ่งหาประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ของประชาชน

จากการสอบถามทัศนคติที่ว่า "นักการเมืองมุ่งหาประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ของประชาชน" หรือไม่ ผลการสำรวจปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 70.3 ถึงร้อยละ 83.9 มีทัศนคติ "เห็นด้วย" ต่อคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 78.5 เชียงใหม่ร้อยละ 83.9 หาดใหญ่ร้อยละ 78.8 นครราชสีมาร้อยละ 80.5 และชลบุรีร้อยละ 70.3) ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 6.8 ถึงร้อยละ 9.9 มีทัศนคติ "ไม่เห็นด้วย" ต่อคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 7.6 เชียงใหม่ร้อยละ 7.1 หาดใหญ่ร้อยละ 6.8 นครราชสีมาร้อยละ 9.9 และชลบุรีร้อยละ 7.0) ส่วนผู้ที่มีทัศนคติ "เฉยๆ" ต่อคำถามนี้มีประมาณร้อยละ 9.1 ถึงร้อยละ 22.7 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 13.9 เชียงใหม่ร้อยละ 9.1 หาดใหญ่ร้อยละ 14.4 นครราชสีมาร้อยละ 9.6 และชลบุรีร้อยละ 22.7)

นอกจากนี้ ผลการสำรวจแสดงว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มอายุที่ต่างกันในแต่ละเขตเมือง ยกเว้นกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปีของเมืองหาดใหญ่และชลบุรีมีสัดส่วนของผู้มีทัศนคติ "เฉยๆ" ร้อยละ 22.7 และ 34.1 ตามลำดับ

ผลการสำรวจนี้แสดงนัยว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มอายุมีทัศนคติเห็นด้วยต่อคำถามที่ว่า "นักการเมืองมุ่งหาประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ของประชาชน"

ตารางที่ 3-30 : นักการเมืองมุ่งหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ของประชาชน

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	76.6	80.7	77.4	77.3	75.7	84.8	78.5
เฉยๆ	17.8	12.3	14.5	13.6	16.2	8.1	13.9
ไม่เห็นด้วย	5.6	7.0	8.1	9.1	8.1	7.1	7.6
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	74.3	87.3	85.9	82.2	82.8	79.3	83.9
เฉยๆ	18.8	7.1	7.0	10.7	9.2	9.1	9.1
ไม่เห็นด้วย	6.9	5.6	7.1	7.1	8.0	11.6	7.1
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	73.7	80.8	83.2	74.5	76.0	68.2	78.8
เฉยๆ	21.9	13.5	10.1	16.4	13.2	22.7	14.4
ไม่เห็นด้วย	4.4	5.7	6.7	9.1	10.8	9.1	6.8
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	80.6	82.4	78.4	82.9	77.3	81.8	80.5
เฉยๆ	11.7	8.8	9.7	7.1	12.1	9.1	9.6
ไม่เห็นด้วย	7.7	8.8	11.9	10.0	10.6	9.1	9.9
ชลบุรี							
เห็นด้วย	78.9	68.9	69.7	68.0	67.2	60.6	70.3
เฉยๆ	17.1	24.5	21.7	23.8	23.8	34.1	22.7
ไม่เห็นด้วย	4.0	6.6	8.6	8.2	9.0	5.3	7.0

4.ทัศนคติเกี่ยวกับการคอร์รัปชันในวงราชการ

การจัดการคอร์รัปชันในวงราชการทั้งข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นนโยบายของรัฐบาลทุกสมัย ซึ่งจากการสอบถามทัศนคติที่ว่า "การคอร์รัปชันในวงราชการทั้งข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองนับแต่จะมีน้อยลง" หรือไม่ ผลการสำรวจปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 51.9 ถึงร้อยละ 68.9 มีทัศนคติ "ไม่เห็นด้วย" ต่อคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 64.7 เชียงใหม่ร้อยละ 68.9 หาดใหญ่ร้อยละ 66.0 นครราชสีมาร้อยละ 68.8 และชลบุรีร้อยละ 51.9) ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 14.6 ถึงร้อยละ 17.6 มีทัศนคติ "เห็นด้วย" ต่อคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 15.4 เชียงใหม่ร้อยละ 14.6 หาดใหญ่ร้อยละ 15.1 นครราชสีมาร้อยละ 17.2 และชลบุรีร้อยละ 17.6) ส่วนผู้ที่มีทัศนคติที่ "เฉยๆ" ต่อคำถามนี้มีประมาณร้อยละ 14.0 ถึงร้อยละ 30.5 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 19.9 เชียงใหม่ร้อยละ 16.5 หาดใหญ่ร้อยละ 18.9 นครราชสีมาร้อยละ 14.0 และชลบุรีร้อยละ 30.5)

นอกจากนี้ ผลการสำรวจแสดงว่ามีความแตกต่างกันระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีในเขตเมืองของเชียงใหม่ หาดใหญ่ และชลบุรี กล่าวคือกลุ่มผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปในแต่ละกลุ่มมีสัดส่วนของผู้ที่มีทัศนคติ 'เฉยๆ' กับคำถามนี้ข้างมาก (กรุงเทพมหานครร้อยละ 22.4 เชียงใหม่ร้อยละ 27.4 หาดใหญ่ร้อยละ 28.1 นครราชสีมาร้อยละ 17.8 และชลบุรีร้อยละ 40.3) นอกจากนี้ผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีในเขตเมืองของหาดใหญ่และชลบุรีมีสัดส่วนของผู้มีทัศนคติ 'เฉยๆ' กับคำถามนี้ข้างมาก (กรุงเทพมหานครร้อยละ 18.2 เชียงใหม่ร้อยละ 16.5 หาดใหญ่ร้อยละ 24.3 นครราชสีมาร้อยละ 14.0 และชลบุรีร้อยละ 35.1)

ตารางที่ 3-31 : การคอรัปชันในวงราชการทั้งข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองนับวันมีแต่จะลดน้อยลง

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	12.9	12.6	15.7	19.1	19.0	19.2	15.4
เฉยๆ	22.4	19.2	20.6	18.8	20.8	18.2	19.9
ไม่เห็นด้วย	64.7	68.2	63.7	62.1	60.2	62.6	64.7
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	13.7	11.1	13.9	14.2	22.4	24.0	14.6
เฉยๆ	27.4	16.4	12.4	18.1	19.0	14.0	16.5
ไม่เห็นด้วย	58.9	72.5	73.7	67.7	58.6	62.0	68.9
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	15.0	11.3	14.3	15.8	31.0	22.7	15.1
เฉยๆ	28.1	16.5	17.1	18.2	17.8	24.3	18.9
ไม่เห็นด้วย	56.9	72.2	68.6	66.0	51.2	53.0	66.0
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	18.4	13.2	17.5	19.7	19.3	16.5	17.2
เฉยๆ	17.8	14.2	13.3	13.3	13.0	14.0	14.0
ไม่เห็นด้วย	63.8	72.6	69.2	67.0	67.7	69.5	68.8
ชลบุรี							
เห็นด้วย	14.8	17.4	18.8	18.2	21.3	14.9	17.6
เฉยๆ	40.3	29.7	26.9	27.1	25.4	35.1	30.5
ไม่เห็นด้วย	44.9	52.9	54.3	54.7	53.3	50.0	51.9

ผลการสำรวจนี้แสดงนัยว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อคำถามที่ว่า "การคอรัปชันในวงราชการทั้งข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองนับแต่จะมีน้อยลง"

5.ทัศนคติเกี่ยวกับความนิยมในอาชีพรับราชการ

การรับราชการได้รับการยอมรับจากสังคมโดยทั่วไปว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติและมีความมั่นคง รวมทั้งเป็นความหวังของสังคมว่าควรจะเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความเจริญให้กับประเทศชาติได้ แต่การเข้ารับราชการในปัจจุบันมีการแข่งขันที่สูงมาก ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานภาคเอกชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศและให้รายได้แก่พนักงานในอัตราที่สูงกว่าหน่วยงานราชการ

ตารางที่ 3-32 : คนไทยยังนิยมรับราชการมากกว่าอาชีพอื่นๆ

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	26.4	29.8	33.4	39.7	43.0	45.5	33.8
เฉยๆ	31.7	31.1	30.2	27.8	27.1	20.2	29.6
ไม่เห็นด้วย	41.9	39.1	36.4	32.5	29.9	34.3	36.6
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	38.9	50.3	48.7	52.2	60.3	77.7	51.7
เฉยๆ	35.4	21.8	23.9	20.1	16.1	9.9	22.1
ไม่เห็นด้วย	25.7	27.9	27.4	27.7	23.6	12.4	26.2
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	38.0	48.5	51.5	53.7	60.5	69.7	50.3
เฉยๆ	28.1	23.2	18.1	17.9	17.8	9.1	20.7
ไม่เห็นด้วย	33.9	28.3	30.4	28.4	21.7	21.2	29.0
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	55.6	53.2	63.6	60.1	64.0	68.9	60.2
เฉยๆ	17.9	21.1	14.6	16.6	12.4	12.8	16.3
ไม่เห็นด้วย	26.5	25.7	21.8	23.3	23.6	18.3	23.5
ชลบุรี							
เห็นด้วย	42.3	40.8	42.5	48.7	51.6	48.9	43.7
เฉยๆ	28.6	31.3	29.1	31.6	27.0	35.1	30.2
ไม่เห็นด้วย	29.1	27.9	28.4	19.7	21.3	16.0	26.1

จากการสอบถามทัศนคติที่ว่า 'คนไทยยังนิยมรับราชการมากกว่าอาชีพอื่นๆ' หรือไม่ ผลการสำรวจปรากฏว่ามีความแตกต่างระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามในเขตเมืองต่างๆที่สำรวจ โดยเฉพาะมีผู้ที่มีทัศนคติ 'เห็นด้วย' ต่อคำถามนี้มากที่สุดร้อยละ 60.2 ที่นครราชสีมาและน้อยที่สุดร้อยละ 33.8 ที่กรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานครร้อยละ 33.8 เชียงใหม่ร้อยละ 51.7 หาดใหญ่ร้อยละ 50.3 นครราชสีมาร้อยละ 60.2 และชลบุรีร้อยละ 43.7) ในลักษณะตรงกัน

ข้าม ผู้ที่มีทัศนคติ "ไม่เห็นด้วย" ต่อคำถามนี้ น้อยที่สุดร้อยละ 23.5 ที่นครราชสีมา มากที่สุดร้อยละ 36.6 ที่กรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานครร้อยละ 36.6 เชียงใหม่ร้อยละ 26.2 หาดใหญ่ร้อยละ 29.0 นครราชสีมาร้อยละ 23.5 และชลบุรีร้อยละ 26.1) ส่วนผู้ที่มีทัศนคติ "เฉยๆ" ต่อคำถามนี้ มีประมาณร้อยละ 16.3 ถึงร้อยละ 30.2 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 39.6 เชียงใหม่ร้อยละ 22.1 หาดใหญ่ร้อยละ 20.7 นครราชสีมาร้อยละ 16.3 และชลบุรีร้อยละ 30.2)

นอกจากนี้ผลการสำรวจแสดงว่ามีความแตกต่างกันระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มอายุที่ต่างกันในแต่ละเขตเมือง โดยที่กลุ่มผู้ที่มีอายุมากมีทัศนคติที่โน้มเอียงไปทางเห็นด้วยกับคำถามนี้ โดยเฉพาะกลุ่มอายุสูงกว่า 40 ปีในแต่ละเขตเมืองมีสัดส่วนของผู้ที่ "เห็นด้วย" มากกว่า "ไม่เห็นด้วย" ในขณะที่กลุ่มผู้ที่มีอายุน้อยมีทัศนคติที่โน้มเอียงไปทางไม่เห็นด้วยกับคำถามนี้ โดยเฉพาะกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปีในแต่ละเขตเมืองมีสัดส่วนของผู้ที่ "ไม่เห็นด้วย" มากกว่า "เห็นด้วย"

ผลการสำรวจนี้แสดงนัยว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติเห็นด้วยต่อคำถามที่ว่า "คนไทยยังนิยมรับราชการมากกว่าอาชีพอื่นๆ" แต่มีแนวโน้มว่าความนิยมรับราชการจะค่อยๆ ลดน้อยลงในอนาคต

6. ทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของข้าราชการ

นโยบายการปรับปรุงพฤติกรรมทางการบริหารราชการโดยให้ข้าราชการเล็กทำตัวเป็นเจ้านาย และทำตัวเป็นผู้ให้บริการประชาชนเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่สำคัญของระบบการบริหารเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แต่การปรับปรุงพฤติกรรมนี้ในทางปฏิบัติจำเป็นต้องอาศัยเวลาพอสมควร

จากการสอบถามทัศนคติ "ข้าราชการส่วนใหญ่ปฏิบัติตนเป็นผู้ให้บริการประชาชนมากกว่าทำตัวเป็นเจ้านาย" หรือไม่ ผลการสำรวจปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 39.5 ถึงร้อยละ 56.7 มีทัศนคติ "ไม่เห็นด้วย" ต่อคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 51.8 เชียงใหม่ร้อยละ 52.1 หาดใหญ่ร้อยละ 56.6 นครราชสีมาร้อยละ 53.4 และชลบุรีร้อยละ 39.5) ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 21.4 ถึงร้อยละ 30.0 มีทัศนคติ "เห็นด้วย" ต่อคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 23.8 เชียงใหม่ร้อยละ 27.9 หาดใหญ่ร้อยละ 21.4 นครราชสีมาร้อยละ 30.0 และชลบุรีร้อยละ 27.4) ส่วนผู้ที่มีทัศนคติ "เฉยๆ" ต่อคำถามนี้มีประมาณร้อยละ 16.6 ถึงร้อยละ 33.1 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 24.4 เชียงใหม่ร้อยละ 20.0 หาดใหญ่ร้อยละ 22.0 นครราชสีมาร้อยละ 16.6 และชลบุรีร้อยละ 33.1)

ผลการสำรวจนี้แสดงนัยว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มอายุมีทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อคำถามที่ว่า "ข้าราชการส่วนใหญ่ปฏิบัติตนเป็นผู้ให้บริการประชาชนมากกว่าทำตัวเป็นเจ้านาย"

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3-33 : ข้าราชการส่วนใหญ่ปฏิบัติตนเป็นผู้ให้บริการประชาชนมากกว่าทำตัวเป็นเจ้านาย

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	24.8	20.4	22.5	28.8	27.1	32.3	23.8
เฉยๆ	28.7	22.7	23.2	24.5	30.6	20.2	24.4
ไม่เห็นด้วย	46.5	56.9	54.3	46.7	42.3	47.5	51.8
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	29.2	25.9	24.2	26.5	36.8	44.6	27.9
เฉยๆ	29.7	19.2	19.2	19.6	17.8	19.0	20.0
ไม่เห็นด้วย	41.1	54.9	56.6	53.9	45.4	36.4	52.1
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	20.4	19.7	21.0	24.9	21.7	25.8	21.4
เฉยๆ	34.3	20.5	19.1	19.6	25.6	24.2	22.0
ไม่เห็นด้วย	45.3	59.8	59.9	57.5	52.7	50.0	56.6
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	30.1	26.3	31.9	29.2	31.7	33.5	30.0
เฉยๆ	19.4	16.8	15.1	16.1	17.2	17.1	16.6
ไม่เห็นด้วย	50.5	56.9	53.0	54.7	51.1	49.4	53.4
ชลบุรี							
เห็นด้วย	21.7	27.4	29.0	29.0	31.2	29.8	27.4
เฉยๆ	41.7	31.6	32.2	30.9	26.2	30.8	33.1
ไม่เห็นด้วย	36.6	41.0	38.8	40.1	42.6	39.4	39.5

7.ทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิของผู้ที่มีอายุ 18 ปีในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันเกี่ยวกับสิทธิของผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าควร จะเปลี่ยนแปลงจากผู้ที่มีอายุ 20 ปีเป็น 18 ปี ว่าเป็นมาตรฐานหนึ่งของการแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งมองว่า ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีนั้นยังมีอายุน้อยเกินไปและมีประสบการณ์ในชีวิตที่สัมพันธ์กับการเมืองน้อยเกินไป โดยเฉพาะ การต่อการศึกษาของเยาวชนในเขตชนบท ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งมองว่าผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-20 ปี มีประสบการณ์ ในชีวิตที่สัมพันธ์กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งเชื่อมโยงกับการเมืองโดยเฉพาะการใช้แรงงานในเมืองจากการเคลื่อนย้าย ของหนุ่มสาวจากชนบท จึงน่าจะมีความวุฒิภาวะที่ควรจะได้สิทธิดังกล่าวนี้ ประเด็นข้อถกเถียงนี้ยังไม่อาจหาข้อสรุปได้ ชัดเจน (ในขณะที่ทำการสำรวจข้อมูล)

จากการสอบถามทัศนคติที่ว่า "ผู้ที่มีอายุ 18 ปีสมควรจะมีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรได้" หรือไม่ ผลการสำรวจปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 54.3 ถึงร้อยละ 67.1 มีทัศนคติ

‘เห็นด้วย’ ต่อคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 54.3 เชียงใหม่อ้อยละ 64.2 หาดใหญ่ร้อยละ 58.9 นครราชสีมา ร้อยละ 67.1 และชลบุรีร้อยละ 63.3) ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 11.7 ถึงร้อยละ 25.2 มีทัศนคติ ‘ไม่เห็นด้วย’ ต่อคำถามนี้ (กรุงเทพมหานครร้อยละ 22.5 เชียงใหม่อ้อยละ 23.7 หาดใหญ่ร้อยละ 25.2 นครราชสีมา ร้อยละ 19.2 และชลบุรีร้อยละ 11.7) ส่วนผู้ที่มีทัศนคติ ‘เฉยๆ’ ต่อคำถามนี้มีประมาณร้อยละ 12.1 ถึงร้อยละ 25.0 (กรุงเทพมหานครร้อยละ 23.2 เชียงใหม่อ้อยละ 12.1 หาดใหญ่ร้อยละ 15.9 นครราชสีมาร้อยละ 13.7 และชลบุรี ร้อยละ 25.0)

ตารางที่ 3-34 : ผู้ที่มีอายุ 18 ปี สมควรที่จะมีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	56.8	52.6	57.2	54.8	53.9	41.4	54.3
เฉยๆ	22.8	23.3	23.2	23.1	23.9	22.2	23.2
ไม่เห็นด้วย	20.4	24.1	19.6	22.1	22.2	36.4	22.5
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	62.3	65.3	64.2	65.1	63.2	59.5	64.2
เฉยๆ	19.4	11.9	11.1	10.7	13.8	10.7	12.1
ไม่เห็นด้วย	18.3	22.8	24.7	24.2	23.0	29.8	23.7
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	55.5	55.7	64.2	59.8	53.5	57.5	58.9
เฉยๆ	19.0	16.2	15.3	15.3	12.4	16.7	15.9
ไม่เห็นด้วย	25.5	28.1	20.5	24.9	34.1	25.8	25.2
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	72.4	69.2	67.9	67.2	64.0	57.9	67.1
เฉยๆ	12.3	14.4	11.4	13.6	15.1	17.1	13.7
ไม่เห็นด้วย	15.3	16.4	20.7	19.2	20.9	25.0	19.2
ชลบุรี							
เห็นด้วย	73.7	60.7	60.8	62.1	60.7	60.7	63.3
เฉยๆ	14.9	25.7	29.9	26.4	27.0	25.5	25.0
ไม่เห็นด้วย	11.4	13.6	9.3	11.5	12.3	13.8	11.7

จากผลการสำรวจแสดงว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มอายุที่ต่างกันในแต่ละเขตเมือง ยกเว้นกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปีของกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และนครราชสีมา ซึ่งมีสัดส่วนของผู้มีทัศนคติที่ ‘ไม่เห็นด้วย’ ร้อยละ 36.4, 29.8 และ 25.0 ตามลำดับ

ผลการสำรวจนี้แสดงนัยว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มอายุมีทัศนคติเห็นด้วยต่อคำถามที่ว่า ‘ผู้ที่มีอายุ 18 ปีสมควรจะมีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้’ แต่มีข้อสังเกตว่ากลุ่มผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีของกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และนครราชสีมา ยังคงเป็นห่วงในวุฒิภาวะของผู้ที่มีอายุ 18 ปีในการจะไปใช้สิทธิ์ในเรื่องนี้

ประเด็นเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมโดยส่วนรวม และนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น การแก้ไขปัญหาโดยให้ประชาชนในสังคมร่วมมือกันเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าจะได้ผล ปัจจุบันนี้มีประเด็นที่น่าสนใจว่าในเขตสังคมเมืองประชาชนคิดถึงการมีส่วนร่วมในการรักษาสาธารณสุขสมบัติและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างไร มีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับแหล่งเกิดมลภาวะ ตลอดจนผลกระทบของการสร้างเขื่อน

ในการพิจารณาความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะพิจารณาตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การร่วมมือรักษาสาธารณสุขสมบัติ และลดมลภาวะที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตน
 2. ผลกระทบของการสร้างเขื่อน
 3. โรงงานอุตสาหกรรมกับการเป็นแหล่งเกิดมลภาวะ
1. ทัศนคติต่อการร่วมมือรักษาสาธารณสุขสมบัติและลดมลภาวะที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น

1.1 “ประชาชนให้ความร่วมมือกันมากขึ้นในการช่วยกันรักษาสาธารณสุขสมบัติ”

การสำรวจข้อมูลในปี 2537 นี้ได้คำตอบที่น่าสนใจว่ามีจำนวนเฉลี่ยของผู้ที่เห็นด้วยกับคำถามที่ว่า “ประชาชนให้ความร่วมมือกันมากขึ้นในการช่วยกันรักษาสาธารณสุขสมบัติ” มากกว่าร้อยละ 50 ในทุกเขตเมือง โดยเฉพาะในเขตเมืองชลบุรีมีจำนวนเฉลี่ยของผู้ตอบว่าเห็นด้วยมากกว่าเขตเมืองอื่น ๆ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของคำตอบในแต่ละเขตเมือง พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

กรุงเทพมหานคร พบว่าในจำนวนผู้ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความที่ว่าประชาชนให้ความร่วมมือกันมากขึ้นในการช่วยกันรักษาสาธารณสุขสมบัติเฉลี่ยร้อยละ 50 นั้น ส่วนมากเป็นกลุ่มผู้ที่มีอายุเกิน 30 ปีโดยเป็นกลุ่มอายุ 40-49 ปีถึงร้อยละ 56.2 รองลงไปเป็นกลุ่มอายุ 50-59 ปีจำนวนร้อยละ 54.6 ในขณะที่กลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี มีจำนวนผู้ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความนี้ในจำนวนไม่ถึงร้อยละ 50 (ร้อยละ 42.2 ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีและร้อยละ 47.4 ในกลุ่มอายุ 20-29 ปี) สำหรับผู้ที่ตอบว่าเฉย ๆ คือ ไม่มีความรู้สึกว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยชัดเจน มีจำนวนผู้ตอบโดยเฉลี่ยร้อยละ 26.7 โดยมีกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ตอบว่าเฉย ๆ มากกว่ากลุ่มอายุอื่น (ร้อยละ 30.7) ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยซึ่งมีจำนวนเฉลี่ยร้อยละ 23.2 ก็เช่นเดียวกันกับผู้ตอบว่าเฉย ๆ คือส่วนใหญ่เป็นคนกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี (ร้อยละ 27.1 ในกลุ่มผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และร้อยละ 25.3 ในกลุ่มอายุ 20-29 ปี)

เชียงใหม่ ในเขตเมืองเชียงใหม่มีคำตอบที่เห็นด้วยว่าประชาชนช่วยกันรักษาสาธารณสุขสมบัติมากขึ้นถึงร้อยละ 55.8 โดยมีสัดส่วนร้อยละที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีและกลุ่มอายุสูงกว่า 60 ปี กล่าวคือ ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีมีผู้ที่เห็นด้วยร้อยละ 49.1 ส่วนผู้ที่มีอายุสูงกว่า 60 ปีมีผู้ที่เห็นด้วยถึงร้อยละ 72.7 แต่จังหวัดเชียงใหม่ไม่มีลักษณะเด่นชัดที่ว่า กลุ่มคนอายุน้อยส่วนมากจะตอบว่าเฉย ๆ หรือไม่เห็นด้วย คือในจำนวน

ผู้ตอบว่าเฉย ๆ มีกลุ่มคนอายุ 50-59 ปีตอบมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ (ร้อยละ 23) แต่รองลงไปก็ยังคงเป็นกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี ที่ตอบว่าเฉย ๆ มากกว่าร้อยละ 20 ในแต่ละกลุ่ม ส่วนผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วย ซึ่งมีจำนวนเฉลี่ยร้อยละ 25.8 นั้นก็เช่นเดียวกันคือ มีจำนวนผู้ตอบในกลุ่มอายุ 40-49 ปีสูงกว่ากลุ่มอื่น (ร้อยละ 30.3) รองลงไปเป็นกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี (ร้อยละ 29.7)

ตารางที่ 3-35 : ประชาชนให้ความร่วมมือกันมากขึ้นในการช่วยกันรักษาสาธารณสุขสมบัติ

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	42.2	47.4	51.1	56.2	54.6	49.5	50.1
เฉยๆ	30.7	27.3	26.4	25.8	24.6	21.2	26.7
ไม่เห็นด้วย	27.1	25.3	22.5	18.0	20.8	29.3	23.2
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	49.1	52.7	57.9	53.9	56.3	72.7	55.8
เฉยๆ	21.1	20.6	18.2	15.8	23.0	9.1	18.4
ไม่เห็นด้วย	29.7	26.7	23.9	30.3	20.7	18.2	25.8
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	42.0	51.0	56.2	59.5	53.5	62.1	53.3
เฉยๆ	30.6	23.7	19.3	15.6	22.5	18.2	21.7
ไม่เห็นด้วย	27.4	25.3	24.5	24.9	24.0	19.7	25.0
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	51.0	53.4	59.3	56.8	59.2	61.0	56.8
เฉยๆ	15.8	20.5	17.3	18.2	16.9	16.5	17.9
ไม่เห็นด้วย	33.2	26.1	23.4	25.0	23.9	22.5	25.3
ชลบุรี							
เห็นด้วย	53.1	54.3	59.0	63.6	74.6	72.4	58.8
เฉยๆ	33.7	29.8	28.0	22.3	17.2	22.3	27.8
ไม่เห็นด้วย	13.1	15.9	13.0	14.1	8.2	5.3	13.4

หาดใหญ่ ในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่มีจำนวนผู้ที่เห็นด้วยกับข้อความนี้โดยเฉลี่ยในทุกกลุ่มอายุร้อยละ 53.3 โดยส่วนมากเป็นคนอายุเกิน 30 ปี เช่นเดียวกัน และกลุ่มอายุที่มีผู้ตอบว่าเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มอื่น คือ กลุ่มอายุเกิน 60 ปี (ร้อยละ 62.1) และน่าสนใจว่า สำหรับผู้ที่ตอบว่าเฉย ๆ และไม่เห็นด้วยกับข้อความ (จำนวนเฉลี่ย ร้อยละ 21.7 และ 25.0 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่เป็นคนกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี

นครราชสีมา ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีถึงร้อยละ 56.8 ที่ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความ โดยมีจำนวนของผู้ตอบในกลุ่มอายุที่เกิน 30 ปี ที่ตอบว่าเห็นด้วยเกินกว่า ร้อยละ 56 ในแต่ละกลุ่มอายุดังกล่าว และมีกลุ่ม

อายุเกิน 60 ปี ที่มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 61 ตอบว่าเห็นด้วย ในขณะที่กลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปีมีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วย เพียงร้อยละ 51-53 เท่านั้น (ร้อยละ 51 ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี และร้อยละ 53.4 ในกลุ่มอายุ 20-29 ปี) สำหรับผู้ที่ตอบว่าเฉย ๆ มีจำนวนเฉลี่ยร้อยละ 17.9 ที่น่าสังเกตว่า ในจำนวนผู้ตอบว่า เฉย ๆ นี้ คนกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนที่ตอบดังกล่าวต่ำกว่าทุกกลุ่มอายุคือมีเพียงร้อยละ 15.8 แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มที่ตอบว่าเฉย ๆ มากได้แก่ กลุ่มอายุ 20-29 ปี (ร้อยละ 20.5) ส่วนผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยนั้นเป็นเช่นเดียวกับเขตเมืองที่กล่าวมาแล้ว คือ ส่วนใหญ่เป็นคนอายุต่ำกว่า 30 ปี

ชลบุรี ในเขตเมืองชลบุรีเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจมากในฐานะที่เป็นจังหวัดที่มีการส่งเสริมอุตสาหกรรม แต่ปรากฏว่ามีจำนวนผู้เห็นด้วยกับข้อความนี้ถึงร้อยละ 58.8 โดยส่วนใหญ่เป็นคนที่มียุอายุเกินกว่า 30 ปี โดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 50-59 ปีขึ้นไปที่มีจำนวนมากกว่าร้อยละ 70 ตอบว่าเป็นด้วย (ร้อยละ 74.6 ในกลุ่มอายุ 50-59 ปี และร้อยละ 72.3 ในกลุ่มอายุเกินกว่า 60 ปี) ที่น่าสังเกตคือ ที่ชลบุรีนี้มีจำนวนผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยกับข้อความต่ำกว่าเขตเมืองอื่นทั้งหมด คือ มีเพียงร้อยละ 13.4 โดยเฉลี่ย แต่มีจำนวนผู้ตอบว่า เฉย ๆ สูงกว่าจังหวัดอื่น คือมีร้อยละ 27.8 ในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่าเฉย ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี (ร้อยละ 33.7 ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี และร้อยละ 29.8 ในกลุ่มอายุ 20-29 ปี) ในขณะที่กลุ่มของผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยนั้นส่วนใหญ่เป็นคนกลุ่มอายุ 20-29 ปี มากกว่ากลุ่มอื่น (ร้อยละ 15.9) รองลงไปเป็นกลุ่มอายุ 40-49 ปี (ร้อยละ 14.1)

จากข้อมูลทั้งหมด สรุปได้จากผลการสำรวจ ปี 2537 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีจำนวนตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป ในทุกเขตเมืองเห็นด้วยกับข้อความที่ว่าประชาชนให้ความร่วมมือกันมากขึ้นในการช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ โดยกลุ่มที่เห็นด้วยส่วนใหญ่เป็นคนที่มียุอายุเกินกว่า 30 ปี และสำหรับผู้ที่ตอบว่าเฉย ๆ และไม่เห็นด้วยส่วนใหญ่เป็นคนอายุต่ำกว่า 30 ปี

1.2 "ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการลดมลภาวะที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนมากขึ้น"

ต่อประเด็นความเห็นนี้ปรากฏผลจากการสำรวจในแต่ละเขตเมือง ดังนี้

กรุงเทพมหานคร มีจำนวนผู้ตอบว่าเห็นด้วยโดยเฉลี่ยจากทุกกลุ่มอายุ จำนวนร้อยละ 56.2 โดยมีจำนวนผู้ตอบในแต่ละกลุ่มอายุใกล้เคียงกันคืออยู่ระหว่างร้อยละ 54-58 น่าสังเกตว่าในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีมีผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยมากกว่ากลุ่มอื่น คือ ร้อยละ 58.4 รองลงไปเป็นกลุ่มอายุ 30-39 ปี (ร้อยละ 58.0) ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าคนกลุ่มอายุน้อยเริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน สำหรับผู้ที่มีความคิดเห็น "เฉย ๆ" ต่อข้อความนี้ ปรากฏว่ามีจำนวนเฉลี่ยร้อยละ 24.8 และส่วนใหญ่เป็นคนในกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี ส่วนผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้มีจำนวนเฉลี่ยร้อยละ 19.0 ส่วนมากเป็นคนอายุ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 21.5 ในกลุ่มอายุ 50-59 และ ร้อยละ 27.3 ในกลุ่มอายุเกิน 60 ปี)

เชียงใหม่ มีจำนวนเฉลี่ยของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความนี้ร้อยละ 60 โดยมีจำนวนกลุ่มอายุเกินกว่า 50 ปี มากกว่ากลุ่มอายุอื่น (ร้อยละ 66.1 ในกลุ่ม 50-59 ปีและร้อยละ 62 ในกลุ่มอายุเกิน 60 ปี) สำหรับผู้ที่ตอบว่า เฉย ๆ ซึ่งมีจำนวนเฉลี่ย ร้อยละ 19.2 ปรากฏว่า ส่วนใหญ่เป็นคนที่มียุอายุ ต่ำกว่า 30 ปี คือ กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนที่ตอบว่า เฉย ๆ ร้อยละ 29.7 รองลงไปเป็นกลุ่ม 21-29 ปี ซึ่งมี ร้อยละ 21.2 ส่วนผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยกับข้อความ ซึ่งมีจำนวนเฉลี่ยร้อยละ 20.8 นั้น กลุ่มอายุ 40-49 ปี เป็นกลุ่มที่มีจำนวนผู้ตอบว่า ไม่เห็นด้วย มีมากกว่ากลุ่มอื่น (ร้อยละ 25.29) รองลงไปเป็นกลุ่มอายุ 30-39 ปี (ร้อยละ 22.5)

ตารางที่ 3-36 : ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการลดมลภาวะที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนมากขึ้น

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	58.4	54.0	58.0	57.2	55.6	54.5	56.2
เฉยๆ	27.1	26.6	22.6	25.2	22.9	18.2	24.8
ไม่เห็นด้วย	14.5	19.4	19.4	17.6	21.5	27.3	19.0
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	55.4	59.6	59.2	60.6	66.1	62.0	60.0
เฉยๆ	29.7	21.2	18.3	14.2	19.0	16.5	19.2
ไม่เห็นด้วย	14.9	19.2	22.5	25.2	14.9	21.5	20.8
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	54.7	57.6	62.6	61.3	58.9	50.0	59.1
เฉยๆ	25.9	21.7	20.0	18.5	21.7	22.7	21.3
ไม่เห็นด้วย	19.4	20.7	17.4	20.2	19.4	27.3	19.6
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	56.6	53.4	57.1	55.7	58.3	52.4	55.7
เฉยๆ	18.9	21.6	15.5	15.1	15.7	18.9	17.5
ไม่เห็นด้วย	24.5	25.0	27.4	29.2	26.0	28.7	26.8
ชลบุรี							
เห็นด้วย	62.0	55.1	59.8	66.2	71.3	76.6	61.2
เฉยๆ	28.9	30.4	24.8	21.9	15.6	20.2	26.0
ไม่เห็นด้วย	9.1	14.5	15.4	11.9	13.1	3.2	12.8

หาดใหญ่ มีจำนวนผู้ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความร้อยละ 59.1 เฉย ๆ ร้อยละ 21.3 และไม่เห็นด้วยอีก ร้อยละ 19.4 ในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วย คำตอบส่วนใหญ่อยู่ที่กลุ่มอายุ 30-49 ปี (ร้อยละ 62.6 ในกลุ่ม 30-39 ปี และร้อยละ 61.3 ในกลุ่ม 40-49 ปี) โดยมีกลุ่มอายุเกิน 60 ปี ตอบว่าเห็นด้วยต่ำกว่ากลุ่มอื่นทั้งหมด คือมีเพียงร้อยละ 50 เท่านั้น สำหรับผู้ตอบว่า เฉย ๆ ส่วนใหญ่เป็นคนอยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี และในกลุ่มผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วย เป็นคนกลุ่มอายุเกินกว่า 60 ปี มากกว่ากลุ่มอื่น

นครราชสีมา มีจำนวนผู้ตอบว่าเห็นด้วย ร้อยละ 55.7 เฉย ๆ ร้อยละ 17.5 และ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 26.8 เมื่อพิจารณากลุ่มที่ตอบว่าเห็นด้วย ปรากฏว่า กลุ่มอายุ 50-59 ปี ตอบว่าเห็นด้วยถึงร้อยละ 58.3 รองลงไป คือกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี (ร้อยละ 56.6) แสดงให้เห็นว่ามีลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมที่กลุ่มคนอายุน้อยสนใจสิ่งแวดล้อมในสังคมมากขึ้น ส่วนกลุ่มที่ตอบว่า เฉย ๆ ส่วนใหญ่เป็นคำตอบของกลุ่มอายุ 20-29 ปี (ร้อยละ 21.6) โดยมีกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี และเกิน 60 ปีเป็นจำนวนที่รองลงมา (ร้อยละ 18.9 ของทั้งสองกลุ่ม) ที่น่าสังเกตคือกลุ่มที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยกับข้อความส่วนใหญ่เป็นคนกลุ่มอายุ 40 ปี ขึ้นไปจนถึงเกิน 60 ปี

ชลบุรี มีจำนวนผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยเฉลี่ย ร้อยละ 61.2 ตอบว่า เฉย ๆ ร้อยละ 26 และตอบว่าไม่เห็นด้วยกับข้อความร้อยละ 12.8 ในกลุ่มที่เห็นด้วยกับข้อความ ปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นคนกลุ่มอายุ เกินกว่า 40 ปีถึงมากกว่า 60 ปี โดยมีจำนวนของผู้เห็นด้วยในกลุ่มอายุเกิน 60 ปี สูงถึงร้อยละ 76.6 ในขณะที่กลุ่มของผู้ที่ตอบว่า เฉย ๆ ส่วนใหญ่เป็นคนอายุต่ำกว่า 30 ปี และกลุ่มผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยส่วนใหญ่เป็นคนอายุ 20-39 ปี โดยมีกลุ่มอายุเกิน 60 ปี ตอบไม่เห็นด้วยน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 3.2

สรุปได้ว่า ในส่วนของการร่วมมือของประชาชนที่จะทำงานทางด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่สังคมหรือท้องถิ่นของตนนั้น ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติเห็นด้วยว่ามีความร่วมมือกันในการช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ และให้ความร่วมมือในการลดมลภาวะที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนมากขึ้น

2. ทัศนคติต่อผลกระทบของการสร้างเขื่อน

ในช่วงปี 2537 โดยเฉพาะในระยะต้นปี ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤตการณ์แห้งแล้งอย่างหนัก โครงการการสร้างเขื่อนหลายแห่งได้ถูกนำขึ้นมาพิจารณาดำเนินการ แต่ในช่วงเวลาต่อมาก็เกิดปัญหาเขื่อนหลายแห่งพังจนเกิดผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่อยู่ใต้เขื่อน จึงนำเสนอว่าประชาชนในเขตเมืองหลักมีความคิดเห็นอย่างไรต่อผลกระทบของการสร้างเขื่อน ซึ่งจะพิจารณาโดยให้แสดงความคิดเห็นต่อข้อความว่า "การสร้างเขื่อนก่อให้เกิดประโยชน์ที่คุ้มค่ามากกว่าการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพรรณไม้" ผลการสำรวจพบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

กรุงเทพมหานคร มีจำนวนผู้เห็นด้วยกับข้อความโดยเฉลี่ยจากทุกกลุ่มอายุร้อยละ 39.8 ตอบว่า เฉย ๆ ร้อยละ 26.1 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 34.1 สำหรับผู้ที่เห็นด้วยในจำนวนที่สูงเกินกว่าจำนวนเฉลี่ยนั้นปรากฏว่าเป็นกลุ่มอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไปจนถึงอายุเกิน 60 ปี โดยมีจำนวนของกลุ่มอายุเกิน 60 ปี สูงที่สุด คือร้อยละ 63.6 กลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี เป็นกลุ่มที่ตอบว่าเห็นด้วยต่ำกว่าจำนวนเฉลี่ย ส่วนกลุ่มที่ตอบว่า เฉย ๆ ส่วนมากเป็นคนกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปีลงมา และเช่นเดียวกันกลุ่มผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่ากลุ่มอื่นและมากกว่าจำนวนเฉลี่ย คือกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี โดยเฉพาะในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี สรุปได้ว่าในเขตกรุงเทพมหานครมีจำนวนผู้ตอบว่าเห็นประโยชน์ของการสร้างเขื่อนคือเห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วย

เชียงใหม่ มีจำนวนผู้เห็นด้วยกับข้อความโดยเฉลี่ยจากทุกกลุ่มอายุร้อยละ 43.4 ตอบว่าเฉย ๆ ร้อยละ 20.6 และตอบว่าไม่เห็นด้วยร้อยละ 36.0 เมื่อพิจารณากลุ่มที่ตอบว่าเห็นด้วย พบว่า กลุ่มอายุมากจะมีจำนวนผู้เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อนสูง คือในกลุ่มอายุเกิน 60 ปี มีถึงร้อยละ 58.7 รองลงไปกลุ่มอายุ 50-59 ปี มีร้อยละ 54.6 ในขณะที่กลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี มีผู้เห็นด้วยต่ำกว่าจำนวนเฉลี่ย ในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่าเฉย ๆ ปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นคนกลุ่มอายุ 40-49 ปี และต่ำกว่า 20 ปี ในขณะที่ผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยเป็นคนกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี คือร้อยละ 46.3 ในคนกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี และร้อยละ 42.4 ในกลุ่มอายุ 20-29 ปี โดยมีกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป มีจำนวนผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยค่อนข้างต่ำ

หาดใหญ่ คำตอบของประชาชนในเขตเมืองหาดใหญ่พบว่า มีจำนวนผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความร้อยละ 40 ตอบว่า เฉย ๆ ร้อยละ 22.9 และตอบว่าไม่เห็นด้วย ร้อยละ 37.1 สำหรับกลุ่มที่ตอบว่าเห็นด้วยที่มีจำนวนร้อยละเกินกว่าค่าเฉลี่ยนั้น ปรากฏว่าพบในทุกกลุ่มอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป โดยมีกลุ่มอายุเกิน 60 ปี มีจำนวนผู้ตอบมากกว่ากลุ่มอื่นคือร้อยละ 51.5 รองลงไปเป็นกลุ่มอายุ 50-59 ปีจำนวนร้อยละ 51.2 กลุ่มอายุที่มีจำนวนผู้ตอบว่าเห็นด้วยต่ำสุดคือกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ส่วนกลุ่มที่ตอบว่า เฉย ๆ ส่วนมากเป็นกลุ่มอายุ 50-59 ปี รองลงไปเป็นกลุ่มต่ำกว่า 20

ปี และ 20-29 ปี (ร้อยละ 27.1, ร้อยละ 23.4 และร้อยละ 24.2 ตามลำดับ) กลุ่มที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยก็มีลักษณะเช่นเดียวกับเขตเมืองอื่น คือเป็นกลุ่มคนอายุต่ำกว่า 30 ปีลงมา สิ่งที่น่าสนใจสำหรับคนกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปีลงมาซึ่งควรถือเป็นข้อสังเกตคือ ผู้ตอบในกลุ่มอายุทั้งสองในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีจำนวนของผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยถึงร้อยละ 51.8 ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี

ตารางที่ 3-37 : การสร้างเขื่อนก่อกำเนิดประโยชน์ที่คุ้มค่ามากกว่าการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพรรณไม้

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	27.1	30.8	43.6	48.7	52.5	63.6	39.8
เฉยๆ	28.7	27.8	26.6	23.1	23.6	17.2	26.1
ไม่เห็นด้วย	44.2	41.4	29.8	28.2	23.9	19.2	34.1
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	30.3	38.2	44.9	43.5	54.6	58.7	43.4
เฉยๆ	23.4	19.4	19.5	23.9	21.8	14.9	20.6
ไม่เห็นด้วย	46.3	42.4	35.6	32.6	23.6	26.4	36.0
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	24.8	35.0	44.1	46.9	51.2	51.5	40.0
เฉยๆ	23.4	24.3	21.0	22.3	27.1	21.2	22.9
ไม่เห็นด้วย	51.8	40.7	34.9	30.8	21.7	27.3	37.1
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	33.7	36.2	46.0	46.3	45.9	50.0	42.9
เฉยๆ	13.3	16.8	17.8	15.3	14.5	17.7	16.1
ไม่เห็นด้วย	53.0	47.0	36.2	38.4	39.6	32.3	41.0
ชลบุรี							
เห็นด้วย	26.6	41.0	41.7	50.2	59.0	59.6	41.9
เฉยๆ	45.7	31.2	32.8	26.4	15.6	23.4	32.2
ไม่เห็นด้วย	27.7	27.8	25.5	23.4	25.4	17.0	25.9

นครราชสีมา มีจำนวนผู้เห็นด้วยกับข้อความโดยเฉลี่ยในทุกกลุ่มอายุร้อยละ 42.9 ตอบว่า เฉย ๆ ร้อยละ 16.1 และตอบว่าไม่เห็นด้วยร้อยละ 41 สำหรับกลุ่มที่มีจำนวนผู้เห็นด้วยมากกว่ากลุ่มอื่น คือ กลุ่มอายุเกิน 60 ปี (ร้อยละ 50) และถ้าจะพิจารณาจำนวนผู้ตอบเห็นด้วยที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยพบว่าส่วนใหญ่จะอยู่ในทุกกลุ่มอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป กลุ่มอายุ 30-39 ปีและอายุเกิน 60 ปีเป็นกลุ่มที่ตอบเฉย ๆ มากกว่ากลุ่มอายุอื่น และเช่นเดียวกับเขตเมืองอื่น คือกลุ่มอายุที่มีผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยมากกว่ากลุ่มอื่น คือ กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี และ 20-29 ปี

ชลบุรี มีจำนวนผู้ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความเฉลี่ยร้อยละ 41.9 ตอบว่าเฉย ๆ ร้อยละ 32.2 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 25.9 ซึ่งโดยภาพรวมแล้วก็มีลักษณะของความคิดเห็นเช่นเดียวกับเขตเมืองอื่น ที่ส่วนใหญ่คนอายุเกินกว่า 40 ปี จะเป็นกลุ่มที่เห็นด้วยกับข้อความมากกว่ากลุ่มอื่น โดยมีจำนวนเกินกว่าร้อยละ 50 ในแต่ละกลุ่มอายุ และมีคนกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี เห็นด้วยน้อยกว่ากลุ่มอื่น ที่น่าสนใจคือความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่หรืออายุต่ำกว่า 30 ปี โดยเฉพาะในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยเพียงร้อยละ 27.7 แต่มีคำตอบ เฉย ๆ ถึงร้อยละ 45.7 จำนวนผู้ที่เห็นด้วยมีร้อยละ 26.6 สำหรับกลุ่มอายุ 20-29 ปีก็เช่นเดียวกันจำนวนผู้ไม่เห็นด้วยมีเพียงร้อยละ 27.7 ขณะที่ตอบ เฉย ๆ มีร้อยละ 31.2 และตอบว่าเห็นด้วยถึงร้อยละ 41

กล่าวโดยสรุปในด้านความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการสร้างเขื่อนนี้ ปรากฏว่าในปี 2537 ในทุกเขตเมืองมีจำนวนผู้เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วย การที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อความอาจเป็นผลของภัยแล้งและปัญหาเขื่อนพังที่เกิดขึ้น จึงมีอิทธิพลต่อคำตอบ ดังนั้นจึงจะต้องพิจารณาในปีต่อ ๆ ไปว่าความคิดเห็นในเชิงการอนุรักษ์ของประชาชนในเขตเมืองนั้นเป็นอย่างไร

3. ทศคนคิดต่อการเป็นแหล่งสร้างมลภาวะของโรงงานอุตสาหกรรม

จากการพยายามผลักดันให้ประเทศเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมมีการส่งเสริมให้สร้างโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นในท้องที่ต่าง ๆ ซึ่งอาจจะได้ผลดีทางด้านเศรษฐกิจ แต่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในด้านของการก่อให้เกิดมลภาวะมากขึ้นถ้ามีการจัดการไม่ดี สิ่งที่น่าสนใจคือคนในเขตเมืองมีความคิดต่อผลกระทบของโรงงานอุตสาหกรรมอย่างไร โดยใช้ข้อความในการพิจารณาคือ “ การสนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นเท่ากับเป็นการสร้างแหล่งมลภาวะให้มากขึ้น” ดังรายละเอียดผลการสำรวจดังนี้

กรุงเทพมหานคร ปรากฏว่า ร้อยละ 62.8 ตอบว่าเห็นด้วย ร้อยละ 18.6 ตอบว่าเฉย ๆ และร้อยละ 18.6 ตอบว่าไม่เห็นด้วย ในกลุ่มของผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วย ปรากฏว่ากลุ่มที่มีจำนวนผู้ตอบว่าเห็นด้วยสูงกว่ากลุ่มอื่นเป็นกลุ่มอายุเกิน 60 ปี ซึ่งน่าสนใจที่จะหาเหตุผลว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น และน่าสังเกตว่าเมื่อพิจารณากลุ่มที่ตอบว่า เฉย ๆ คือไม่ให้ความคิดเห็นโดยอาจจะไม่เข้าใจผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรมทั้งด้านดีและด้านเสีย ส่วนมากอยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปีลงมา โดยเฉพาะในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มีจำนวนผู้ตอบว่าเฉย ๆ มากกว่ากลุ่มอื่น คือ มีร้อยละ 21.5 แสดงว่ากลุ่มนี้เริ่มจะลังเลที่จะตอบว่าเห็นด้วยว่าโรงงานอุตสาหกรรมเป็นแหล่งสร้างมลภาวะ ในขณะที่เดียวกัน ปรากฏว่ากลุ่มผู้มีอายุเกิน 40 ปีขึ้นไปเป็นกลุ่มที่มีจำนวนผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยกับข้อความสูงกว่ากลุ่มอื่น โดยเฉพาะกลุ่มอายุ 50-59 ปี และเกิน 60 ปี (ร้อยละ 24.3 และ 20.2 ตามลำดับ)

เชียงใหม่ มีจำนวนผู้ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความ ร้อยละ 67.8 เฉย ๆ ร้อยละ 13 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 19.2 ในจังหวัดเชียงใหม่กลุ่มผู้เห็นด้วยกับข้อความ เป็นกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปีลงมา มากกว่ากลุ่มอื่น คือกลุ่มอายุ 20-29 ปี มีจำนวนผู้เห็นด้วยกับข้อความร้อยละ 74.1 และกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีร้อยละ 71.4 โดยในกลุ่มผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี นั้นมีจำนวนผู้ตอบว่า เฉย ๆ เท่ากับกลุ่มอายุ 50-59 ปี ซึ่งมีจำนวนผู้ตอบว่า เฉย ๆ ร้อยละ 15.5 ที่น่าสนใจมากคือ ในจำนวนของผู้ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วย ปรากฏว่าส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุเกิน 30 ปีขึ้นไป โดยมีกลุ่มอายุเกิน 60 ปีถึงร้อยละ 24.8 ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยกับข้อความ

ตารางที่ 3-38 : การสนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นเท่ากับเป็นการสร้างแหล่งมลภาวะให้มากขึ้น

หน่วย : ร้อยละ

อายุ	< 20	20-29	30-39	40-49	50-59	> 60	เฉลี่ย
กรุงเทพฯ							
เห็นด้วย	63.4	63.3	61.8	64.3	59.2	65.7	62.8
เฉยๆ	21.4	19.2	19.9	16.0	16.5	14.1	18.6
ไม่เห็นด้วย	15.2	17.5	18.3	19.7	24.3	20.2	18.6
เชียงใหม่							
เห็นด้วย	71.4	74.1	65.7	65.4	62.7	62.0	67.8
เฉยๆ	15.4	10.9	12.2	14.8	15.5	13.2	13.0
ไม่เห็นด้วย	13.2	15.0	22.1	19.8	21.8	24.8	19.2
หาดใหญ่							
เห็นด้วย	73.7	68.7	70.3	66.3	56.6	56.1	68.2
เฉยๆ	14.2	13.6	14.6	15.8	22.5	24.2	15.3
ไม่เห็นด้วย	12.1	17.7	15.1	17.9	20.9	19.7	16.5
นครราชสีมา							
เห็นด้วย	71.4	66.6	63.4	60.9	64.4	60.4	64.3
เฉยๆ	8.2	11.4	11.4	11.3	9.3	14.6	11.0
ไม่เห็นด้วย	20.4	22.0	25.2	27.9	26.3	25.0	24.7
ชลบุรี							
เห็นด้วย	49.4	53.9	54.5	62.8	69.7	75.5	56.5
เฉยๆ	42.0	30.7	29.7	21.6	19.7	20.2	30.0
ไม่เห็นด้วย	8.6	15.4	15.8	15.6	10.6	4.3	13.5

หาดใหญ่ มีจำนวนผู้เห็นด้วยกับข้อความร้อยละ 68.2 เฉย ๆ ร้อยละ 15.3 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 16.5 สำหรับความคิดเห็นในด้านเห็นด้วยกับข้อความของประชาชนในเขตเมืองหาดใหญ่นั้น ส่วนใหญ่เป็นของกลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปีลงมา โดยมีกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีตอบว่าเห็นด้วยสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น คือร้อยละ 73.7 แสดงว่ากลุ่มคนอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะคิดว่าโรงงานอุตสาหกรรมเป็นแหล่งสร้างมลภาวะมากกว่าคนที่มียุเกินกว่า 40 ปี สำหรับกลุ่มคนอายุเกิน 50 ปีขึ้นไป มีจำนวนที่ตอบว่า "เฉย ๆ" และ "ไม่เห็นด้วย" สูงกว่าคนกลุ่มอายุอื่น ๆ

นครราชสีมา มีจำนวนผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความ ร้อยละ 64.3 ตอบว่าเฉย ๆ ร้อยละ 11 และตอบว่าไม่เห็นด้วย ร้อยละ 24.7 เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยกับข้อความ พบว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีเป็นกลุ่มที่ตอบว่าเห็นด้วยมากที่สุด คือมีจำนวน ร้อยละ 73.7 รองลงมาเป็นคนกลุ่มอายุ 20-29 ปี ร้อยละ 68.7 แสดงว่าคนกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี เป็นกลุ่มที่คิดถึงผลกระทบของโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่ากลุ่มอายุอื่น นอกจากนั้นเมื่อพิจารณากลุ่มที่ตอบว่ารู้สึกเฉย ๆ และไม่เห็นด้วย ก็ปรากฏว่าคนที่อายุเกิน 60 ปี มีจำนวนที่ตอบว่า เฉย ๆ มากกว่ากลุ่มอายุอื่น และกลุ่มอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไปเป็นกลุ่มที่มีผู้ตอบว่าไม่เห็นด้วยสูงกว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปี

ชลบุรี เขตเมืองชลบุรีมีจำนวนผู้เห็นด้วยกับข้อความร้อยละ 56.5 ตอบว่า 'เฉย ๆ' ร้อยละ 30.0 และตอบว่าไม่เห็นด้วยร้อยละ 13.5 สำหรับผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยซึ่งมีจำนวนเฉลี่ยจากทุกกลุ่มอายุเป็นจำนวนร้อยละ 56.5 นั้น ปรากฏว่า ผู้ที่ตอบว่าเห็นด้วยที่มีจำนวนสูงกว่าค่าเฉลี่ยไปตกอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ คือเกินกว่า 40 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะกลุ่มอายุเกิน 60 ปี (ร้อยละ 62.8, 69.7 และ 75.5 ของกลุ่มอายุ 40-49 ปี, 50-59 ปี และเกินกว่า 60 ปีตามลำดับ) ส่วนกลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปี มีผู้เห็นด้วยกับข้อความต่ำกว่าจำนวนเฉลี่ย ที่น่าสังเกตคือกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่มีจำนวนเพียงร้อยละ 49.4 ตอบว่าเห็นด้วย และร้อยละ 42 ตอบว่า 'เฉย ๆ' ซึ่งเป็นจำนวนผู้ตอบที่สูงกว่ากลุ่มอายุอื่นทั้งหมด นอกจากนั้น เมื่อพิจารณากลุ่มที่ตอบว่า 'เฉย ๆ' ก็พบข้อมูลที่น่าสนใจ คือในกลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปีนี้ มีจำนวนผู้ตอบว่า 'เฉย ๆ' ค่อนข้างสูง แสดงให้เห็นว่า จากการที่จังหวัดชลบุรีได้มีการส่งเสริมการอุตสาหกรรมมากจนกลายเป็นจังหวัดอุตสาหกรรม ทำให้ทัศนคติของคนเปลี่ยนแปลงไป กลุ่มอายุที่ยังสามารถทำงานได้จะมองโรงงานอุตสาหกรรมในแง่ของการเป็นแหล่งงานมากกว่าเป็นแหล่งสร้างมลภาวะ คงมีแต่กลุ่มอายุสูงที่คิดถึงการเป็นแหล่งมลภาวะ การที่มีจำนวนผู้ตอบว่า 'เฉย ๆ' มาก โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีอายุต่ำกว่า 40 ปี แสดงถึงการลังเลที่จะให้คำตอบชี้ชัดลงไปว่า การสนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นจะเป็นการสร้างแหล่งมลภาวะให้มากขึ้นหรือไม่ ซึ่งการลังเลนี้สามารถมองทิศทางของความคิดได้ว่าค่อนข้างไปในทางไม่เห็นด้วยกับข้อความมากกว่าที่จะเห็นด้วย

จากตารางจะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นของชาวเมืองหลักทั้ง 5 เมือง ในส่วนที่เกี่ยวกับผลกระทบในด้านของการเป็นแหล่งสร้างมลภาวะของโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากจังหวัดชลบุรีที่มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดว่ามีจำนวนผู้เห็นด้วยกับข้อความต่ำกว่าเขตเมืองอื่น ๆ มาก และที่สำคัญคือกลุ่มอายุที่ควรจะเป็นกลุ่มที่คำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มอื่น คือกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี กลับมีจำนวนผู้เห็นด้วยกับข้อความต่ำกว่ากลุ่มอื่น เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับข้อเท็จจริงที่ว่าเมืองชลบุรีเป็นเมืองอุตสาหกรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าการมีโรงงานอุตสาหกรรมเข้าไปตั้งในพื้นที่นี้มากอาจทำให้มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นที่ให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจมากกว่า

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจำนวนผู้เห็นด้วยกับข้อความในทุกเขตเมือง จะเห็นว่าโดยรวมแล้วมีจำนวนร้อยละไม่แตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นข้อสังเกตเพื่อการพิจารณาจากการสำรวจครั้งนี้ได้ว่า คนในเขตเมืองคิดว่าการสนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นเท่ากับเป็นการสร้างแหล่งมลภาวะให้มากขึ้น

ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข

1. ทัศนคติต่อปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข

ในแต่ละเขตเมืองอาจจะมีปัญหาของตัวเองที่แตกต่างไปจากเขตเมืองอื่น แต่อย่างไรก็ตามปัญหาสังคมของแต่ละเมืองก็คงจะไม่แตกต่างกันมากนัก ความสำคัญอยู่ที่ว่าคนในเมืองนั้น ๆ คิดว่าปัญหาใดเป็นปัญหาใหญ่หรือปัญหาสำคัญของเขา

สำหรับการสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับภาวะทางสังคมในเขตเมืองนี้ได้กำหนดประเด็นปัญหาสังคมไว้ 5 ประการ คือ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี ปัญหาการใช้แรงงานเด็ก และปัญหาการว่างงาน โดยให้ประชาชนที่อยู่ในแต่ละเมืองที่ศึกษาลำดับความสำคัญว่า เขาคิดว่าปัญหาสังคมดังกล่าวนี้ปัญหาใดเป็นปัญหาที่สำคัญในท้องถิ่นของเขา แล้วนำคำตอบที่ได้มาพิจารณาค่าเฉลี่ยและพิจารณาลำดับความสำคัญจากค่าเฉลี่ยนั้นในแต่ละเขตเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาปี 2537 ปรากฏว่า คนกรุงเทพมหานครให้ลำดับความสำคัญของปัญหาสังคมที่ควรแก้ไขเป็นอันดับแรกคือ ปัญหาอาชญากรรม ส่วนปัญหาสังคมอันดับรองลงมาคือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการว่างงาน ปัญหาโสเภณี และปัญหาแรงงานเด็ก ตามลำดับ ดังนี้

ลำดับที่	ปัญหา	คะแนนเฉลี่ย
1	ปัญหาอาชญากรรม	1.9090
2	ปัญหายาเสพติด	1.4207
3	ปัญหาการว่างงาน	1.0443
4	ปัญหาโสเภณี	0.9377
5	ปัญหาแรงงานเด็ก	0.6587

เชียงใหม่ ปัญหาสังคมที่คนเชียงใหม่คิดว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ควรแก้ไขเป็น 3 อันดับแรกเป็นลำดับความสำคัญเดียวกันกับกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันที่จังหวัดเชียงใหม่เห็นความสำคัญของปัญหาแรงงานเด็กมากกว่าปัญหาโสเภณี

ลำดับที่	ปัญหา	คะแนนเฉลี่ย
1	ปัญหาอาชญากรรม	1.6105
2	ปัญหายาเสพติด	1.4920
3	ปัญหาการว่างงาน	1.0270
4	ปัญหาแรงงานเด็ก	0.4205
5	ปัญหาโสเภณี	0.2170

หาดใหญ่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัญหาอาชญากรรมและปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงสูง ที่น่าสนใจคือปัญหาโสเภณีซึ่งได้รับการจัดลำดับความสำคัญไว้เป็นลำดับที่ 3 นั้นอาจจะเป็นไปได้ว่าในช่วงการสำรวจปัญหานี้กำลังเป็นข่าวที่ครึกโครมมาก เช่น ข่าวการฆาตกรรมโสเภณีบนศาลากลางจังหวัด หรือข่าวโสเภณีก๊วยตายที่สถานีตำรวจ เป็นต้น จึงมีผลให้คนคิดถึงปัญหานี้กันมาก

ลำดับที่	ปัญหา	คะแนนเฉลี่ย
1	ปัญหาอาชญากรรม	1.7975
2	ปัญหายาเสพติด	1.6005
3	ปัญหาการว่างงาน	1.2635
4	ปัญหาโสเภณี	0.9140
5	ปัญหาแรงงานเด็ก	0.4270

นครราชสีมา ปัญหาที่คนในเขตเทศบาลนครราชสีมาให้ความสำคัญมากที่สุดคือปัญหาการว่างงาน ในขณะที่เขตเมืองอื่นๆให้ความสำคัญกับปัญหาอาชญากรรม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยแล้ว จะเห็นได้ว่า ปัญหาในอันดับรอง ๆ ลงไปคือปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี และปัญหาอาชญากรรมที่มีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างจากปัญหาการว่างงานมากเท่าไรนัก

ลำดับที่	ปัญหา	คะแนนเฉลี่ย
1	ปัญหาการว่างงาน	1.5043
2	ปัญหายาเสพติด	1.3962
3	ปัญหาโสเภณี	1.1462
4	ปัญหาอาชญากรรม	1.1336
5	ปัญหาแรงงานเด็ก	0.7459

ชลบุรี ปัญหาสังคมที่คนเมืองชลบุรีสนใจให้ลำดับคะแนนไว้เป็นลำดับที่ 1 และ 2 คือ ปัญหาอาชญากรรมและปัญหายาเสพติด ส่วนปัญหาที่ได้รับคะแนนสูงเป็นอันดับรอง ๆ ลงมา เป็นปัญหาโสเภณี ปัญหาการว่างงาน และปัญหาแรงงานเด็ก ตามลำดับ

ลำดับที่	ปัญหา	คะแนนเฉลี่ย
1	ปัญหาอาชญากรรม	1.8101
2	ปัญหายาเสพติด	1.6161
3	ปัญหาโสเภณี	0.9907
4	ปัญหาการว่างงาน	0.9648
5	ปัญหาแรงงานเด็ก	0.5132

เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญของปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไขที่ประชาชนในเขตเมืองหลักทั้ง 5 ได้ให้คำตอบไว้ จะเห็นได้ว่าปัญหาอาชญากรรมและปัญหายาเสพติดมีค่าคะแนนสูงเป็นอันดับหนึ่งและอันดับสอง นอกจากเขตเมืองนครราชสีมาที่ให้ความสำคัญต่อการว่างงานมากเป็นอันดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดก็ยังคงได้คะแนนสูงอยู่นั่นเอง

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดเป็นการสรุปว่าผู้อยู่อาศัยในเขตเมืองหลักเห็นว่าปัญหาสังคมใดที่มีความสำคัญหรือรุนแรงมากในท้องถิ่นของเขา สำหรับประเด็นที่จะพิจารณาต่อจากนี้คือ รายละเอียดในการมองปัญหาของคนในกลุ่มอายุต่าง ๆ ว่าให้ความสำคัญลดหลั่นกันอย่างไร โดยจะพิจารณาตามประเด็นแต่ละปัญหา ดังนี้คือ

ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมที่คนในเกือบทุกเมืองหลักให้ลำดับความสำคัญสูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง ยกเว้นเมืองนครราชสีมาเท่านั้น ที่ให้ความสำคัญต่อปัญหาการว่างงานมากกว่า

ตารางที่ 3-39 : ความสำคัญของปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข : อาชญากรรม

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
กรุงเทพฯ			
< 20	1.5149	1.1760	303
20-29	1.9051	1.1030	1,043
30-39	1.9280	1.1153	764
40-49	2.0296	1.1039	507
50-59	2.0423	1.0458	284
> 60	2.0101	1.1203	99
รวม	1.9090	1.1173	3,000

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
เชียงใหม่			
< 20	1.4343	1.1621	175
20-29	1.4851	1.1583	505
30-39	1.6851	1.1526	632
40-49	1.6667	1.1488	393
50-59	1.7356	1.2208	174
> 60	1.6364	1.2111	121
รวม	1.6105	1.1668	2,000

ตารางที่ 3-39 : (ต่อ)

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
หาดใหญ่			
< 20	1.5000	1.1233	274
20-29	1.7222	1.0874	594
30-39	1.9161	1.0418	596
40-49	1.9355	1.0440	341
50-59	1.9302	1.0839	129
> 60	1.6667	1.1001	66
รวม	1.7975	1.0812	2,000
นครราชสีมา			
< 20	1.0510	1.1036	196
20-29	1.1056	1.1570	464
30-39	1.2315	1.1675	445
40-49	1.0435	1.1348	391
50-59	1.1208	1.1588	331
> 60	1.2866	1.2472	164
รวม	1.1336	1.1593	1,991
ชลบุรี			
< 20	1.8886	1.1563	350
20-29	1.8168	1.1525	573
30-39	1.8076	1.1864	525
40-49	1.7807	1.1591	269
50-59	1.6148	1.2091	122
> 60	1.8298	1.1790	94
รวม	1.8101	1.1684	1,933

ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองเชียงใหม่ และเมืองหาดใหญ่ปรากฏว่า ผู้มีอายุเกิน 30 ปี เป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญแก่ปัญหาอาชญากรรมมาก โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครมีคะแนนสูงมากในกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป แสดงว่าในพื้นที่ดังกล่าวกลุ่มผู้มีอายุมากจะวิตกเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมมาก

ในเขตชลบุรี ลักษณะการมองปัญหาอาชญากรรมต่างออกไปจาก 3 เมืองที่กล่าวแล้วคือปรากฏว่ากลุ่มที่ให้ความสำคัญแก่ปัญหาอาชญากรรมมากเป็นกลุ่มคนอายุต่ำกว่า 30 ปี และคนอายุเกิน 60 ปี ในขณะที่คนกลุ่มอายุระหว่าง 40-59 ปี มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยรวม เหตุที่เป็นดังนี้อาจจะเนื่องมาจากปัญหาของจังหวัดชลบุรีคือการเป็นเมืองอุตสาหกรรมมีคนอพยพจากถิ่นอื่นเข้ามาทำงาน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยอายุไม่สูงมากนัก กลุ่มคนอายุน้อยเป็นกลุ่มที่มีโอกาสสัมผัสกับปัญหาได้มากกว่า เช่นปัญหากลุ่มวัยรุ่นอันธพาล เป็นต้น

สำหรับจังหวัดนครราชสีมา ปรากฏว่าการมองปัญหาอาชญากรรมไม่แตกต่างกันมากนักในแต่ละกลุ่มอายุ และส่วนมากมีจำนวนใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยรวมแสดงว่าคนนครราชสีมาให้ความสำคัญต่อปัญหาอาชญากรรมใกล้เคียงกันโดยไม่ขึ้นกับอายุ

ปัญหายาเสพติด ปัญหายาเสพติดได้รับการพิจารณาความสำคัญเป็นอันดับที่ 2 ในการสำรวจในทุกเขตเมือง น่าสนใจว่าในแต่ละกลุ่มอายุให้ความสำคัญแก่ปัญหายาเสพติดมากน้อยต่างกันอย่างไร

ตารางที่ 3-40 ความสำคัญของปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข : ยาเสพติด

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
กรุงเทพฯ			
< 20	1.3399	1.0978	303
20-29	1.2828	1.0603	1,043
30-39	1.5236	1.0269	764
40-49	1.5227	1.0581	507
50-59	1.4718	1.0680	284
> 60	1.6566	0.9493	99
รวม	1.4207	1.0583	3,000
เชียงใหม่			
< 20	1.4457	1.0206	175
20-29	1.2614	0.9895	505
30-39	1.4889	1.0380	632
40-49	1.7048	0.9255	393
50-59	1.6379	0.9918	174
> 60	1.6364	1.0488	121
รวม	1.4920	1.0112	2,000
หาดใหญ่			
< 20	1.4380	1.0473	274
20-29	1.4798	1.0094	594
30-39	1.6728	0.9746	596
40-49	1.6158	0.9341	341
50-59	1.8760	1.0078	129
> 60	2.0909	0.9069	66
รวม	1.6005	0.9987	2,000

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
นครราชสีมา			
< 20	1.3724	1.1587	196
20-29	1.3341	1.1262	464
30-39	1.4180	1.0908	445
40-49	1.3939	1.1201	391
50-59	1.3656	1.1048	331
> 60	1.2805	1.0828	164
รวม	1.3962	1.1127	1,991
ชลบุรี			
< 20	1.6800	1.0600	350
20-29	1.6440	1.0638	573
30-39	1.5638	1.0440	525
40-49	1.5613	1.1658	269
50-59	1.6639	1.0803	122
> 60	1.5957	1.1295	94
รวม	1.6161	1.0766	1,933

ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองเชียงใหม่ และหาดใหญ่ มีลักษณะที่ไปในทิศทางเดียวกันคือคนกลุ่มอายุเกิน 40 ปีขึ้นไปให้ความสำคัญต่อปัญหา ยาเสพติดมากกว่าคนกลุ่มอายุน้อย ซึ่งน่าสนใจว่ากลุ่มคนอายุ 20-29 ปีทั้ง 3 เขตเมืองนี้ มีค่าเฉลี่ยการให้ค่าความสำคัญของปัญหา ยาเสพติดต่ำกว่าค่าความสำคัญของกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งเป็นจุดที่น่าสังเกต

จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจ กลุ่มคนอายุต่ำกว่า 30 ปีเป็นกลุ่มที่ให้ค่าคะแนนสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น และคนอายุเกิน 60 ปี ให้ความสำคัญต่อปัญหานี้น้อย

สำหรับจังหวัดนครราชสีมา การให้คะแนนลำดับความสำคัญไม่แตกต่างกันมากนักในแต่ละกลุ่มอายุ และมีคะแนนของแต่ละกลุ่มอายุใกล้เคียงค่าเฉลี่ยรวม แสดงให้เห็นว่าปัญหา ยาเสพติดได้รับความสนใจจากคนนครราชสีมาโดยทั่วไปไม่จำกัดกลุ่มอายุ

ปัญหาไสเณณี การสำรวจปี 2537 ปัญหาไสเณณีในเขต 3 พื้นที่ ได้รับการจัดอันดับอยู่ในความสำคัญลำดับที่ 3 คือ หาดใหญ่ นครราชสีมา และชลบุรี ในขณะที่กรุงเทพมหานครและเชียงใหม่จัดอันดับความสำคัญของปัญหานี้ไว้ที่ลำดับที่ 4 และที่ 5 ตามลำดับ

ตารางที่ 3-41 ความสำคัญของปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข : ไสเณณี

อายุ	Mean	Std Dev	Cases	อายุ	Mean	Std Dev	Cases
กรุงเทพฯ				นครราชสีมา			
< 20	1.2343	1.1311	303	< 20	1.2653	1.0959	196
20-29	0.9664	1.0864	1,043	20-29	1.2263	1.1358	464
30-39	0.8691	1.0245	764	30-39	1.1371	1.1197	445
40-49	0.8994	1.0724	507	40-49	1.0588	1.0690	391
50-59	0.9366	1.1355	284	50-59	1.1208	1.1162	331
> 60	0.4545	0.7860	99	> 60	1.0610	1.0949	164
รวม	0.9377	1.0771	3,000	รวม	1.1462	1.1097	1,991
เชียงใหม่				ชลบุรี			
< 20	0.1943	0.6224	175	< 20	1.1000	1.0178	350
20-29	0.2535	0.6690	505	20-29	1.0175	1.0477	573
30-39	0.2326	0.6454	632	30-39	1.0133	1.0744	525
40-49	0.1552	0.5429	393	40-49	0.9665	1.0628	269
50-59	0.1609	0.5349	174	50-59	0.7623	0.8725	122
> 60	0.2975	0.7488	121	> 60	0.6596	0.9105	94
รวม	0.2170	0.6294	2,000	รวม	0.9907	1.0395	1,933
หาดใหญ่							
< 20	1.7153	1.1319	274				
20-29	1.2626	1.1550	594				
30-39	1.2131	1.1493	596				
40-49	1.0792	1.1387	341				
50-59	1.0775	1.0354	129				
> 60	1.1667	1.1036	66				
รวม	1.2635	1.1531	2,000				

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมจากทั้ง 5 เมือง ปรากฏว่า เมืองหาดใหญ่ให้ค่าคะแนนเฉลี่ยของปัญหาไสเณณีสูงกว่าพื้นที่อื่น คือสูงถึง 1.2635 รองลงไปเป็นนครราชสีมา (1.1462) ชลบุรี (0.9907) กรุงเทพมหานคร (0.9377) โดยเมืองเชียงใหม่ให้ค่าคะแนนค่อนข้างต่ำมาก คือ 0.2170

นอกจากนั้น ก็ยังมีความแตกต่างในการให้คะแนนความสำคัญของปัญหาในแต่ละกลุ่มอายุ กล่าวคือ กลุ่มอายุที่ให้คะแนนปัญหาไสเณณีสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย คือ กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ในกรุงเทพมหานครและหาดใหญ่ แต่ในพื้นที่อื่นปรากฏว่าค่าคะแนนที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมนี้กระจายออกไปยังกลุ่มอายุอื่นด้วย แสดงว่า

ในปี 2537 ความสนใจในปัญหาโสเภณีในเขตเมืองเชียงใหม่ นครราชสีมา และชลบุรี ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในคนอายุต่ำกว่า 20 ปี เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจปี 2537 นี้ ยังไม่อาจเป็นข้อสรุปได้ เนื่องจากในปีนี้มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับปัญหาโสเภณีเกิดขึ้นอย่างค่อนข้างครึกโครมดังกล่าวแล้ว จึงอาจมีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนได้ โดยเฉพาะในพื้นที่เมืองหาดใหญ่

ปัญหาแรงงานเด็ก ปัญหาการใช้แรงงานเด็กได้รับการจัดอันดับความสำคัญในลำดับหลัง ๆ

ตารางที่ 3-42 ความสำคัญของปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข : แรงงานเด็ก

อายุ	Mean	Std Dev	Cases	อายุ	Mean	Std Dev	Cases
กรุงเทพฯ				นครราชสีมา			
< 20	0.8680	1.0496	303	< 20	0.7755	1.0331	196
20-29	0.7315	0.9840	1,043	20-29	0.8147	1.0578	464
30-39	0.5615	0.8735	764	30-39	0.6989	0.9996	445
40-49	0.5937	0.8647	507	40-49	0.7698	1.0492	391
50-59	0.5563	0.8451	284	50-59	0.7251	1.0120	331
> 60	0.6263	1.0260	99	> 60	0.6280	0.9730	164
รวม	0.6587	0.9380	3,000	รวม	0.7459	1.0266	1,991
เชียงใหม่				ชลบุรี			
< 20	0.5771	0.9307	175	< 20	0.5657	0.9209	350
20-29	0.5644	0.9260	505	20-29	0.5480	0.9141	573
30-39	0.3592	0.7356	632	30-39	0.4724	0.8298	525
40-49	0.3384	0.7423	393	40-49	0.5056	0.7994	269
50-59	0.3161	0.7197	174	50-59	0.3525	0.7598	122
> 60	0.3306	0.7347	121	> 60	0.5638	0.9339	94
รวม	0.4205	0.8118	2,000	รวม	0.5132	0.8702	1,933
หาดใหญ่							
< 20	0.5949	0.9608	274				
20-29	0.4815	0.8943	594				
30-39	0.3742	0.7752	596				
40-49	0.3636	0.7913	341				
50-59	0.3023	0.7027	129				
> 60	0.2879	0.6965	66				
รวม	0.4270	0.8391	2,000				

น่าสังเกตว่า กลุ่มอายุที่ให้ค่าความสำคัญ
ของปัญหานี้สูงกว่าค่าเฉลี่ยมีเพียง 2 กลุ่มเท่านั้นใน
ทุกเขตเมืองคือ กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีและกลุ่มอายุ
20-29 ปี โดยมีกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ให้คะแนนสูง
กว่า แสดงว่าคนรุ่นใหม่มีความสนใจต่อปัญหานี้
มากกว่าคนอายุมาก ซึ่งน่าจะเป็นสัญญาณที่ดีของ
สังคม

ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการว่างงานจัดว่าเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญควรได้รับการแก้ไขในสายตาของคน
ที่อยู่ในเขตเมืองหลักทั้ง 5 เมือง

ตารางที่ 3-43 ความสำคัญของปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข : การว่างงาน

อายุ	Mean	Std Dev	Cases	อายุ	Mean	Std Dev	Cases
กรุงเทพฯ				นครราชสีมา			
< 20	1.0264	1.2709	303	< 20	1.5000	1.3068	196
20-29	1.0901	1.2390	1,043	20-29	1.4892	1.2452	464
30-39	1.1060	1.2417	764	30-39	1.4697	1.2847	445
40-49	0.9231	1.1282	507	40-49	1.5422	1.2920	391
50-59	0.8662	1.1072	284	50-59	1.5287	1.2821	331
> 60	1.2727	1.1590	99	> 60	1.5061	1.2508	164
รวม	1.0443	1.2131	3,000	รวม	1.5043	1.2747	1,991
เชียงใหม่				ชลบุรี			
< 20	0.8914	1.2057	175	< 20	0.7400	1.0856	350
20-29	1.0871	1.2647	505	20-29	0.9511	1.1622	573
30-39	1.0127	1.2035	632	30-39	0.9771	1.1785	525
40-49	0.9389	1.1829	393	40-49	1.0781	1.1644	269
50-59	1.2299	1.1700	174	50-59	1.2131	1.2677	122
> 60	1.0413	1.1719	121	> 60	1.1702	1.1790	94
รวม	1.0270	1.2124	2,000	รวม	0.9648	1.1671	1,933
หาดใหญ่							
< 20	0.7628	1.1381	274				
20-29	1.0606	1.2549	594				
30-39	0.8255	1.1360	596				
40-49	1.0029	1.2066	341				
50-59	0.7984	1.0487	129				
> 60	0.7879	1.0600	66				
รวม	0.9140	1.1821	2,000				

จากตารางพบว่ามีลักษณะค่อนข้างกระจาย
ไปในกลุ่มอายุต่าง ๆ เช่น กรุงเทพมหานครกลุ่มที่
ให้ความสำคัญต่อปัญหาการว่างงานมากที่สุด คือ
กลุ่มอายุเกิน 60 ปี เช่นเดียวกับเชียงใหม่ที่เป็น
กลุ่มอายุ 50-59 ปี ในขณะที่หาดใหญ่ มี 2 กลุ่ม
อายุที่ให้คะแนนปัญหานี้สูง คือกลุ่มอายุ 20-29 ปี
และกลุ่ม 40-49 ปี ส่วนเมืองนครราชสีมาและ
ชลบุรี ปรากฏว่ากลุ่มอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไปให้
คะแนนปัญหาการว่างงานสูงอย่างเห็นได้ชัด นั่นคือ
ในปี 2537 มีแนวโน้มแสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้สูงอายุ
จะให้ความสำคัญกับปัญหานี้มากกว่า

สรุปได้ว่า ปัญหาสังคมที่ประชาชนที่อยู่ในเขตเมืองหลักคิดว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมากที่สุด คือปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาการว่างงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคม อันควรจะได้รับแก้ไขโดยเร่งด่วน

2. ทัศนคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ควรได้รับการแก้ไข

ในการสำรวจได้กำหนดปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองไว้ 8 ประการให้ประชาชนที่อยู่ในเขตเมืองที่สำรวจทั้ง 5 แห่งได้แสดงความคิดเห็นว่าปัญหาใดเป็นปัญหาที่สำคัญมากที่สุดและรองลงมาตามลำดับ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ ประกอบด้วย ปัญหาจราจร ปัญหาการขนส่งมวลชน ปัญหาด้านที่พักอาศัย ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาอากาศเสีย และปัญหาเสียงรบกวน ปรากฏผลการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในแต่ละเมืองดังรายละเอียดในตารางที่ 3-45

เมื่อพิจารณາตารางที่ 3-44 จะเห็นได้ว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่คนในเมืองหลักทั้งหมดให้ความสำคัญอันดับหนึ่ง คือปัญหาจราจร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นปัญหาประจำเมืองใหญ่ทั้งหลายไปแล้ว ส่วนปัญหาอันดับรองลงมาคือปัญหาเรื่องขยะมูลฝอย ที่เป็นปัญหาใหญ่รองลงมาในทุกเมือง ยกเว้นกรุงเทพมหานครที่ระดับสองเป็นปัญหาอากาศเสีย สำหรับปัญหาสำคัญอันดับที่ 3 ในกรุงเทพมหานครคือปัญหาขนส่งมวลชน ส่วนเมืองเชียงใหม่ หาดใหญ่ และนครราชสีมา เป็นปัญหาน้ำเสีย ขณะที่ชลบุรีให้ความสำคัญกับปัญหาอากาศเสีย

จากตารางมีข้อสังเกตว่า เมืองชลบุรีให้ความสำคัญด้านปัญหาที่พักอาศัยสูงเป็นลำดับที่ 4 ซึ่งน่าจะเป็นผลจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมทำให้คนอพยพเข้ามาจนที่พักอาศัยไม่เพียงพอและเกิดเป็นปัญหาขึ้น จนกระทั่งคนที่อยู่ในเมืองให้คะแนนความสำคัญเฉลี่ยอยู่ในลำดับที่ 4 แต่ในเมืองอื่น ๆ ปัญหานี้ได้รับความสำคัญในลำดับที่ 6 และ 7 ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่น่าสนใจคือ ปัญหาน้ำท่วมได้รับความสำคัญน้อยที่สุด คืออยู่ในลำดับที่ 8 ยกเว้นกรุงเทพมหานครที่ให้ความสำคัญในลำดับที่ 7 และที่น่าจะกล่าวถึงก็คือ ที่หาดใหญ่ปัญหาเรื่องเสียงรบกวน ในปี 2537 มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 5 ซึ่งอยู่ในลำดับความสำคัญที่สูงกว่าในเขตเมืองหลักอื่น ๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3-44 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเมืองที่สำรวจ

ลำดับที่	กรุงเทพฯ	เชียงใหม่	หาดใหญ่	นครราชสีมา	ชลบุรี
ลำดับที่ 1					
ปัญหา	จราจร	จราจร	จราจร	จราจร	จราจร
คะแนนเฉลี่ย	2.4527	2.2060	1.3765	1.6082	1.6901
ลำดับที่ 2					
ปัญหา	อากาศเสีย	ขยะมูลฝอย	ขยะมูลฝอย	ขยะมูลฝอย	ขยะมูลฝอย
คะแนนเฉลี่ย	0.9933	1.6820	1.3400	1.1848	1.3244
ลำดับที่ 3					
ปัญหา	ขนส่งมวลชน	น้ำเสีย	น้ำเสีย	น้ำเสีย	อากาศ
คะแนนเฉลี่ย	0.8350	0.6375	0.9215	0.8573	0.7356
ลำดับที่ 4					
ปัญหา	น้ำเสีย	อากาศ	อากาศ	อากาศ	ที่หักอาศัย
คะแนนเฉลี่ย	0.5880	0.6340	0.6690	0.6323	0.6063
ลำดับที่ 5					
ปัญหา	ขยะมูลฝอย	ขนส่งมวลชน	เสียงรบกวน	ขนส่งมวลชน	ขนส่งมวลชน
คะแนนเฉลี่ย	0.5653	0.3735	0.6690	0.6163	0.5975
ลำดับที่ 6					
ปัญหา	ที่หักอาศัย	ที่หักอาศัย	ที่หักอาศัย	เสียงรบกวน	น้ำเสีย
คะแนนเฉลี่ย	0.2873	0.2175	0.3835	0.4857	0.4361
ลำดับที่ 7					
ปัญหา	น้ำท่วม	เสียงรบกวน	ขนส่งมวลชน	ที่หักอาศัย	เสียงรบกวน
คะแนนเฉลี่ย	0.1707	0.1965	0.3475	0.4028	0.3870
ลำดับที่ 8					
ปัญหา	เสียงรบกวน	น้ำท่วม	น้ำท่วม	น้ำท่วม	น้ำท่วม
คะแนนเฉลี่ย	0.1053	0.0520	0.2980	0.1662	0.1992

เมื่อแยกพิจารณาแต่ละประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมจำแนกตามกลุ่มอายุของประชากรที่สำรวจ พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

ปัญหาการจราจร ปัญหาการจราจรส่วนใหญ่จะได้รับความสนใจให้คะแนนความสำคัญใกล้เคียงกันในแต่ละกลุ่มอายุ แต่มีข้อที่น่าสนใจว่าในเขตกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ หาดใหญ่ และนครราชสีมา กลุ่มคนอายุต่ำกว่า 20 ปี ให้ความสำคัญด้านปัญหาการจราจรต่ำกว่ากลุ่มอายุอื่น ยกเว้นชลบุรีที่กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีให้คะแนนความสำคัญสูงกว่ากลุ่มอื่น

ตารางที่ 3-45 : ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : จราจร

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
กรุงเทพฯ			
< 20	2.3927	1.0457	303
20-29	2.4851	0.9671	1,043
30-39	2.4725	1.0088	764
40-49	2.4122	1.0396	507
50-59	2.4613	1.0063	284
> 60	2.3232	1.1142	99
รวม	2.4527	1.0070	3,000
เชียงใหม่			
< 20	2.0000	1.1447	175
20-29	2.1960	1.0816	505
30-39	2.2943	1.0112	632
40-49	2.2214	1.0543	393
50-59	2.1897	1.0879	174
> 60	2.0579	1.1640	121
รวม	2.2060	1.0682	2,000
หาดใหญ่			
< 20	1.3686	1.2949	274
20-29	1.3822	1.3130	594
30-39	1.3876	1.3179	596
40-49	1.3372	1.3198	341
50-59	1.4109	1.3265	129
> 60	1.3939	1.3112	66
รวม	1.3765	1.3125	2,000

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
นครราชสีมา			
< 20	1.4898	1.2004	196
20-29	1.7069	1.2626	464
30-39	1.5685	1.2477	445
40-49	1.6317	1.2393	391
50-59	1.6737	1.2294	331
> 60	1.3902	1.2210	164
รวม	1.6082	1.2417	1,991
ชลบุรี			
< 20	1.9943	1.2346	350
20-29	1.7277	1.2925	573
30-39	1.5848	1.3261	525
40-49	1.5799	1.3009	269
50-59	1.6475	1.2851	122
> 60	1.2872	1.3330	94
รวม	1.6901	1.3040	1,933

ตารางที่ 3-46 : ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : ระบบขนส่งมวลชน

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
กรุงเทพฯ			
< 20	0.5908	0.9685	303
20-29	0.8514	1.0713	1,043
30-39	0.8770	1.0887	764
40-49	0.8679	1.0836	507
50-59	0.7887	1.0284	284
> 60	1.0505	1.1813	99
รวม	0.8350	1.0709	3,000
เชียงใหม่			
< 20	0.2400	0.6339	175
20-29	0.4000	0.7983	505
30-39	0.3750	0.7782	632
40-49	0.3664	0.7271	393
50-59	0.4310	0.8421	174
> 60	0.3884	0.7678	121
รวม	0.3735	0.7677	2,000
หาดใหญ่			
< 20	0.2920	0.7228	274
20-29	0.3670	0.8005	594
30-39	0.3658	0.8140	596
40-49	0.3930	0.8564	341
50-59	0.2946	0.7224	129
> 60	0.1061	0.4343	66
รวม	0.3475	0.7912	2,000

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
นครราชสีมา			
< 20	0.6327	0.9702	196
20-29	0.6573	0.9908	464
30-39	0.6404	0.9983	445
40-49	0.6445	0.9813	391
50-59	0.4955	0.8820	331
> 60	0.5915	0.9708	164
รวม	0.6163	0.9071	1,991
ชลบุรี			
< 20	0.5000	0.9170	350
20-29	0.6911	1.0728	573
30-39	0.6095	1.0493	525
40-49	0.5576	0.9932	269
50-59	0.6393	1.0607	122
> 60	0.3830	0.8309	94
รวม	0.5975	1.0192	1,933

ปัญหาระบบขนส่งมวลชน เป็นปัญหาที่คนกรุงเทพมหานครคิดถึงมากกว่าเมืองอื่น และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจากค่าเฉลี่ยรองลงไปพบว่า เป็นเมืองนครราชสีมา โดยกลุ่มอายุที่ให้ความสำคัญแก่ปัญหานี้ในทั้งสองพื้นที่เป็นประชากรอยู่ในวัยทำงาน คือส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง 20-49 ปี แสดงว่าในพื้นที่นี้อาจจะมีเหตุการณ์หรือปัญหา ระบบขนส่งมวลชนที่ทำให้คนเพิ่มความสนใจ

ตารางที่ 3-47 : ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : ที่พักอาศัย

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
กรุงเทพฯ			
< 20	0.2409	0.6182	303
20-29	0.2560	0.6605	1,043
30-39	0.3037	0.6807	764
40-49	0.3097	0.7173	507
50-59	0.3803	0.8040	284
> 60	0.2525	0.6600	99
รวม	0.2873	0.6867	3,000
เชียงใหม่			
< 20	0.1943	0.6224	175
20-29	0.2535	0.6690	505
30-39	0.2326	0.6454	632
40-49	0.1552	0.5429	393
50-59	0.1609	0.5349	174
> 60	0.2975	0.7488	121
รวม	0.2170	0.6294	2,000
หาดใหญ่			
< 20	0.1898	0.5872	274
20-29	0.4276	0.8821	594
30-39	0.4128	0.8759	596
40-49	0.3812	0.8161	341
50-59	0.4884	0.9772	129
> 60	0.3333	0.7910	66
รวม	0.3835	0.8413	2,000

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
นครราชสีมา			
< 20	0.3724	0.8881	196
20-29	0.4138	0.8800	464
30-39	0.4337	0.9046	445
40-49	0.3913	0.8960	391
50-59	0.3958	0.8406	331
> 60	0.3659	0.8582	164
รวม	0.4028	0.8805	1,991
ชลบุรี			
< 20	0.3829	0.8305	350
20-29	0.6230	0.9935	573
30-39	0.7067	1.0084	525
40-49	0.7323	1.0415	269
50-59	0.5656	0.9534	122
> 60	0.4681	0.9356	94
รวม	0.6063	0.9784	1,933

ปัญหาที่พักอาศัย ผลการสำรวจพบว่ากลุ่มอายุที่ให้ความสำคัญต่อปัญหานี้ส่วนมากเป็นคนอยู่ในกลุ่มอายุ 20-39 ปี ซึ่งส่วนมากกำลังสร้างตัวสร้างฐานะ ยกเว้นเมืองเชียงใหม่ที่กลุ่มผู้มีอายุเกิน 60 ปีให้คะแนนความสำคัญด้านที่พักอาศัยสูงกว่ากลุ่มอายุอื่นทั้งหมด สำหรับชลบุรีให้ความสำคัญแก่ปัญหาที่พักอาศัยมากกว่าเมืองอื่นคืออยู่ในลำดับที่ 4 ปรากฏว่ากลุ่มอายุที่ให้คะแนนสูงเป็นคนอายุระหว่าง 30-49 ปี

ตารางที่ 3-48 : ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : น้ำท่วม

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
กรุงเทพฯ			
< 20	0.1386	0.4956	303
20-29	0.1371	0.4712	1,043
30-39	0.1741	0.5294	764
40-49	0.1775	0.5298	507
50-59	0.2746	0.6844	284
> 60	0.2626	0.6322	99
รวม	0.1707	0.5288	3,000
เชียงใหม่			
< 20	0.0171	0.1686	175
20-29	0.0455	0.2816	505
30-39	0.0491	0.3172	632
40-49	0.0483	0.3198	393
50-59	0.0575	0.3680	174
> 60	0.1488	0.4409	121
รวม	0.0520	0.3136	2,000
หาดใหญ่			
< 20	0.1387	0.5571	274
20-29	0.2643	0.7154	594
30-39	0.3473	0.8108	596
40-49	0.3431	0.8168	341
50-59	0.3876	0.8778	129
> 60	0.4091	0.8589	66
รวม	0.2980	0.7632	2,000

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
นครราชสีมา			
< 20	0.1122	0.5141	196
20-29	0.1789	0.5991	464
30-39	0.1730	0.6034	445
40-49	0.1816	0.6245	391
50-59	0.1480	0.5498	331
> 60	0.1768	0.5959	164
รวม	0.1662	0.5888	1,991
ชลบุรี			
< 20	0.1314	0.5189	350
20-29	0.1571	0.4945	573
30-39	0.2286	0.6458	525
40-49	0.2751	0.6847	269
50-59	0.2623	0.7019	122
> 60	0.2447	0.7576	94
รวม	0.1992	0.6003	1,933

ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาน้ำท่วมเป็นปัญหาที่
ได้รับการจัดอันดับอยู่ในความสำคัญท้ายสุดของ
ทุกเมือง อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบค่าเฉลี่ยการให้
ความสำคัญในแต่ละเมือง พบว่าหาดใหญ่ให้ค่า
คะแนนปัญหาน้ำท่วมสูงกว่าเมืองอื่น กลุ่มที่ให้
คะแนนความสำคัญของปัญหาน้ำท่วมมากกว่า
กลุ่มอื่นในแต่ละเมือง ส่วนใหญ่เป็นคนอายุเกินกว่า
60 ปี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3-49 : ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : ชยะมูลฝอย

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
กรุงเทพฯ			
< 20	0.5710	0.8807	303
20-29	0.5091	0.8200	1,043
30-39	0.6152	0.9035	764
40-49	0.5661	0.8534	507
50-59	0.5669	0.8731	284
> 60	0.7475	0.9186	99
รวม	0.5653	0.8629	3,000
เชียงใหม่			
< 20	1.5429	1.1075	175
20-29	1.6000	1.0720	505
30-39	1.6883	1.0162	632
40-49	1.7455	1.0358	393
50-59	1.7816	1.1010	174
> 60	1.8430	1.0409	121
รวม	1.6820	1.0533	2,000
หาดใหญ่			
< 20	1.4051	1.1291	274
20-29	1.3030	1.1524	594
30-39	1.3523	1.1494	596
40-49	1.2962	1.2212	341
50-59	1.3798	1.1739	129
> 60	1.4394	1.3258	66
รวม	1.3400	1.1671	2,000

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
นครราชสีมา			
< 20	1.2398	1.1805	196
20-29	1.1961	1.0950	464
30-39	1.2045	1.0868	445
40-49	1.1151	1.1046	391
50-59	1.0937	1.0417	331
> 60	1.3841	1.1044	164
รวม	1.1848	1.0973	1,991
ชลบุรี			
< 20	1.2829	1.0772	350
20-29	1.2391	1.1468	573
30-39	1.3276	1.1735	525
40-49	1.4758	1.1925	269
50-59	1.4016	1.1759	122
> 60	1.4468	1.1604	94
รวม	1.3244	1.1524	1,933

ปัญหาขยะมูลฝอย เมื่อพิจารณาจากผลการสำรวจ พบว่าปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่ชาวเมืองหลักในเขตภูมิภาคเห็นว่ามีค่าความสำคัญมากกว่ารองจากปัญหาการจราจร โดยเฉพาะเชียงใหม่มีคะแนนเฉลี่ยความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอยสูงกว่าเมืองอื่นทั้งหมด ทั้งนี้ในเขตกรุงเทพมหานคร หาดใหญ่ และนครราชสีมา มีผู้ให้ความสำคัญต่อปัญหาขยะมากกว่ากลุ่มอื่นอยู่ 2 กลุ่มอายุ คือ กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี และอายุเกิน 60 ปี ส่วนในเมืองเชียงใหม่และชลบุรี กลุ่มที่เห็นว่าปัญหาขยะสำคัญ คือกลุ่มอายุ 40 ปีขึ้นไปทั้งหมด

ตารางที่ 3-50 : ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : อากาศเสีย

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
กรุงเทพฯ			
< 20	1.2079	1.0130	303
20-29	1.0614	1.0010	1,043
30-39	0.9882	0.9625	764
40-49	0.9389	0.9932	507
50-59	0.6972	0.9131	284
> 60	0.7879	1.0028	99
รวม	0.9933	0.9908	3,000
เชียงใหม่			
< 20	0.8743	1.0206	175
20-29	0.6752	0.9415	505
30-39	0.6076	0.8926	632
40-49	0.6132	0.9164	393
50-59	0.5977	0.8392	174
> 60	0.3719	0.7760	121
รวม	0.6340	0.9151	2,000
หาดใหญ่			
< 20	0.8759	1.0652	274
20-29	0.7037	1.0388	594
30-39	0.6208	0.9842	596
40-49	0.6540	0.9809	341
50-59	0.4341	0.8464	129
> 60	0.4697	0.8633	66
รวม	0.6690	1.0045	2,000

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
นครราชสีมา			
< 20	0.8367	1.0688	196
20-29	0.6810	1.0317	464
30-39	0.6270	1.0202	445
40-49	0.5754	0.9760	391
50-59	0.5650	1.0051	331
> 60	0.5366	0.9489	164
รวม	0.6323	1.0132	1,991
ชลบุรี			
< 20	1.0743	1.0626	350
20-29	0.7539	1.0020	573
30-39	0.6590	0.9670	525
40-49	0.5874	0.9565	269
50-59	0.4918	0.8930	122
> 60	0.5319	0.9240	94
รวม	0.7356	1.0020	1,933

ปัญหาอากาศเสีย ปัญหาอากาศเสียเป็นปัญหาที่สืบเนื่องจากปัญหารถจากรถ ดังนั้นเมื่อทุกเมืองเห็นว่าปัญหาการจราจรเป็นปัญหาสำคัญอันดับหนึ่งของเมือง ปัญหาอากาศเสียจึงเข้าอยู่ในอันดับต้นๆของการจัดลำดับความสำคัญ โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ที่จัดไว้ในลำดับที่ 2 อย่างไรก็ตามความสำคัญของปัญหาอากาศเสียในเมืองอื่น ๆ ยกเว้นกรุงเทพมหานครถูกจัดให้ต่ำกว่าปัญหาน้ำเสีย นอกจากชลบุรีที่อยู่ในอันดับที่ 3 น่าสนใจว่ากลุ่มที่ให้ความสำคัญต่อปัญหาอากาศเสียมากที่สุด คือกลุ่มคนอายุต่ำกว่า 20 ปี และรองลงไปคือกลุ่ม 20-29 ปี นั่นคือคนที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ในทุกเมืองใหญ่เริ่มคำนึงถึงความสำคัญของปัญหานี้

ตารางที่ 3-51 : ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : น้ำเสีย

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
กรุงเทพฯ			
< 20	0.7888	0.9637	303
20-29	0.6107	0.8518	1,043
30-39	0.5144	0.8037	764
40-49	0.5602	0.8654	507
50-59	0.5458	0.7984	284
> 60	0.5657	0.8940	99
รวม	0.5880	0.8535	3,000
เชียงใหม่			
< 20	0.9543	1.0495	175
20-29	0.6594	0.9209	505
30-39	0.5665	0.8456	632
40-49	0.6132	0.8795	393
50-59	0.5862	0.7385	174
> 60	0.6116	0.8696	121
รวม	0.6375	0.8925	2,000
หาดใหญ่			
< 20	1.1825	1.1497	274
20-29	0.9310	1.1036	594
30-39	0.8087	1.0324	596
40-49	0.8563	1.0232	341
50-59	0.8450	1.0566	129
> 60	1.2576	1.0570	66
รวม	0.9215	1.0784	2,000

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
นครราชสีมา			
< 20	0.8316	1.1081	196
20-29	0.8384	1.1220	464
30-39	0.8674	1.1539	445
40-49	0.8159	1.1126	391
50-59	0.9547	1.2288	331
> 60	0.8171	1.1631	164
รวม	0.8574	1.1473	1,991
ชลบุรี			
< 20	0.4457	0.8266	350
20-29	0.4642	0.8595	573
30-39	0.4267	0.7844	525
40-49	0.4052	0.7747	269
50-59	0.3689	0.7296	122
> 60	0.4574	0.7573	94
รวม	0.4361	0.8086	1,933

ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาน้ำเสียได้รับความสนใจจากคนในเมืองหลักอื่นมากกว่าคนกรุงเทพฯ และส่วนใหญ่คนที่สนใจปัญหานี้เป็นคนกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี เช่นเดียวกับปัญหาอากาศเสีย นอกจากหาดใหญ่ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยของปัญหาน้ำท่วมสูงกว่าเมืองอื่น และมีคนหลายกลุ่มอายุให้คะแนนความสำคัญสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยรวม

ตารางที่ 3-52 : ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข : เสียงรบกวน

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
กรุงเทพฯ			
< 20	0.0924	0.3791	303
20-29	0.0729	0.2946	1,043
30-39	0.1034	0.4077	764
40-49	0.1381	0.4497	507
50-59	0.1655	0.5488	284
> 60	0.1616	0.4888	99
รวม	0.1053	0.3979	3,000
เชียงใหม่			
< 20	0.1714	0.5716	175
20-29	0.1782	0.5491	505
30-39	0.1820	0.5372	632
40-49	0.2417	0.5891	393
50-59	0.1897	0.5085	174
> 60	0.2479	0.6229	121
รวม	0.1965	0.5568	2,000
หาดใหญ่			
< 20	0.5620	1.0008	274
20-29	0.6246	0.9969	594
30-39	0.6963	1.0500	596
40-49	0.7478	1.0632	341
50-59	0.8062	1.0314	129
> 60	0.5909	0.8767	66
รวม	0.6690	1.0247	2,000

อายุ	Mean	Std Dev	Cases
นครราชสีมา			
< 20	0.4592	0.9300	196
20-29	0.4159	0.8323	464
30-39	0.5146	0.9192	445
40-49	0.4604	0.8816	391
50-59	0.5468	0.9342	331
> 60	0.5732	1.0216	164
รวม	0.4857	0.9054	1,991
ชลบุรี			
< 20	0.2200	0.6105	350
20-29	0.3543	0.7945	573
30-39	0.3943	0.8509	525
40-49	0.4349	0.8554	269
50-59	0.5410	0.9460	122
> 60	0.8298	1.1230	94
รวม	0.3870	0.8280	1,933

ปัญหาเสียงรบกวน จากผลการสำรวจ
ปรากฏว่าที่หาดใหญ่ปัญหาเสียงรบกวนได้รับการ
ให้คะแนนความสำคัญมาเป็นอันดับที่ 5 ซึ่งนำ
สนใจว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ทั้งนี้ อาจจะเป็นเสียง
จากปัญหาการจราจรก็ได้ อย่างไรก็ตามยังคงไม่
สามารถสรุปได้ สำหรับกลุ่มผู้ที่ให้ความสำคัญ
ด้านปัญหาเสียงรบกวนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุสูง
กว่า 50 ปีขึ้นไป มากกว่ากลุ่มอื่น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข ทั้งในด้านของปัญหาสังคมและปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองนั้นค่อนข้างจะชัดเจนว่าคนในเมืองคิดถึงปัญหาอาชญากรรมและปัญหาการจราจรเป็นปัญหาสำคัญที่สุดที่ควรจะต้องได้รับการพิจารณาแก้ไขโดยเร่งด่วน

บทที่ 4

สรุปและเสนอแนะ

สรุปทัศนคติที่มีต่อภาวะทางสังคมสังคมในเขตเมือง

ภาวะทางสังคมที่ใช้เป็นตัวแสดงทัศนคติของคนที่ย้ายอยู่ในเขตเมือง สำหรับการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกได้เป็น 8 ประเด็นหลักคือ

- ประเด็นเรื่องครอบครัว
 - ประเด็นเรื่องสุขภาพอนามัย
 - ประเด็นเรื่องการศึกษา
 - ประเด็นเรื่องการเสนอข่าวสารต่อสาธารณะ
 - ประเด็นเรื่องวัฒนธรรมและศาสนา
 - ประเด็นเรื่องการเมืองและการปกครอง
 - ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อม
 - ประเด็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข
- จากผลการศึกษา สามารถสรุปได้ในแต่ละประเด็นดังนี้

1. ประเด็นเรื่องทัศนคติที่มีต่อครอบครัว

ครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุดแต่มีความสำคัญที่สุดในฐานะเป็นสถาบันที่กลมกลืนบุคคลให้เรียนรู้การจัดระเบียบทางสังคมต่างๆ เพื่อเตรียมให้เข้าสู่การเป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างสมบูรณ์ การสำรวจครั้งนี้ได้ใช้ข้อความจำนวน 9 ข้อความ เพื่อพิจารณาทัศนคติของคนที่ย้ายอยู่ใน 5 เมืองหลักที่มีต่อครอบครัวในปัจจุบันว่าเป็นอยู่อย่างไรปรากฏผลสรุปได้ดังนี้

- 1) ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกในครอบครัวของประชากรในเขตเมืองหลัก มีทัศนคติโน้มเอียงไปในทางเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า ครอบครัวในเมืองมีความห่างเหินมากขึ้นระหว่างพ่อแม่ลูก
- 2) ในด้านของการเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในเมือง ปรากฏว่ามีทัศนคติที่โน้มเอียงไปในทางเห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูบุตรในปัจจุบันมุ่งแต่ทางด้านความสะดวกสบายทางวัตถุมากกว่าการให้ความรักความอบอุ่น
- 3) ในด้านการออกทำงานนอกบ้านของผู้หญิง ปรากฏว่าประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละเขตเมืองเห็นด้วยกับข้อความที่ว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนจะราบรื่นถ้าผู้หญิงเน้นบทบาทหน้าที่ดูแลบ้านมากกว่าตำแหน่งหน้าที่ในอาชีพการงานนอกบ้าน แต่มีแนวโน้มว่ามีโอกาสที่ทัศนคติจะเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้มาก เนื่องจากคนกลุ่มอายุน้อยมีคำตอบที่เห็นด้วยกับข้อความนี้ต่ำกว่ากลุ่มอายุมาก
- 4) ในด้านการช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้านในเรื่องงานซักผ้าของสมาชิกในครอบครัว ปรากฏว่ามีทัศนคติโน้มเอียงไปในทางที่สามีจะมีบทบาทในการรับภาระงานซักผ้ามากขึ้น แต่ยังไม่เป็นภาพที่ชัดเจนนัก เพราะยังมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยและเฉยๆในสัดส่วนร้อยละที่สูงพอสมควร

5) ในด้านการช่วยเลี้ยงดูบุตร ปรากฏว่าในสังคมเมืองการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระด้านการเลี้ยงดูบุตรระหว่างสามีภรรยาเป็นสิ่งที่เห็นได้ค่อนข้างชัดเจน

6) ในด้านของการยอมรับบทบาทและความสามารถของผู้หญิงไทย ปรากฏว่าการไม่ยอมรับความสามารถของผู้หญิงไทยในทุกด้านยังคงมีอยู่ แต่จากคำตอบของคนกลุ่มอายุน้อยมีแนวโน้มที่แสดงให้เห็นว่าในอนาคตจะมีการยอมรับได้เพิ่มขึ้น

7) สำหรับความสำคัญระหว่างลูกผู้หญิงและลูกผู้ชายนั้น ปรากฏผลว่าคนในเมืองเริ่มมีแนวโน้มให้ความสำคัญต่อลูกสาว และลูกชายไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนรุ่นใหม่หรือในกลุ่มคนอายุน้อย

8) คนแก่ยังคงมีความสำคัญอยู่ในสายตาของคนในเมือง กล่าวคือไม่เห็นว่าคุณแก่จะกลายเป็นภาระหนักของครอบครัวในอนาคต แต่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับกลุ่มคนยังมีอายุสูงขึ้นก็ยังมีแนวโน้มว่าจะเห็นว่าคุณแก่ซึ่งอาจหมายถึงตนเองจะเป็นภาระของครอบครัว

9) ในกรณีที่ครอบครัวมีปัญหาระหว่างสามีภรรยา สังคมเมืองในปัจจุบันก็ยังไม่รับแนวความคิดที่ว่าภรรยาจ้างจะเป็นการช่วยแก้ปัญหา

ในด้านทัศนคติที่มีต่อครอบครัว สรุปได้จากข้อมูลว่าประชากรในเมืองหลักเห็นความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ลูกนับวันจะห่างเหินขึ้น แม้ว่าจะมีการยอมรับว่าสามีหรือพ่อมีหน้าที่รับผิดชอบแบ่งเบาภาระงานเลี้ยงดูลูก แต่ส่วนใหญ่ก็เห็นว่าการเลี้ยงดูบุตรในปัจจุบันนั้นเน้นทางด้านให้ความสะดวกสบายทางวัตถุมากกว่าความรัก ความอบอุ่น ส่วนในด้านของความเสมอภาคระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายซึ่งถือว่าเกี่ยวข้องกับชีวิตทางครอบครัว ปรากฏว่ายังคงมีการไม่ยอมรับบทบาทและความสามารถของผู้หญิง แต่ก็มีแนวโน้มแสดงให้เห็นว่าในอนาคตทัศนคติเช่นนี้อาจจะลดลง เนื่องจากกลุ่มคนอายุน้อยมีทัศนคติที่เป็นไปในเชิงบวก นอกจากนั้นการพิจารณาทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการให้ความสำคัญระหว่างบุตรชายหญิงปรากฏว่าประชากรที่ศึกษาให้ความสำคัญไม่แตกต่างกัน สำหรับการแก้ปัญหาค่าความขัดแย้งในครอบครัว ปรากฏว่าประชากรในเมืองส่วนใหญ่ไม่ยอมรับว่าการหย่าร้างจะเป็นการแก้ปัญหา ซึ่งแสดงให้เห็นทัศนคติที่ยังคงความผูกพันระหว่างคนในครอบครัวอยู่ ในส่วนกรณีของคนแก่ที่อาจจะกลายเป็นภาระหนักของครอบครัวนั้น จากการสำรวจพบว่า ประชากรเมืองยังคงให้ความสำคัญกับคนแก่ไม่คิดว่าคนแก่จะกลายเป็นภาระ ซึ่งเป็นข้อมูลที่น่ายินดีเพราะแสดงว่าความผูกพันระหว่างคนในครอบครัวที่ต่างรุ่นอายุกันยังคงมีอยู่ในสังคมแม้จะเป็นสังคมเมืองก็ตาม แต่ตัวคนแก่เองกลับมีแนวโน้มจะคิดว่าตนเองเป็นภาระของครอบครัว

2. ประเด็นทัศนคติที่มีต่อทางด้านสุขภาพอนามัย

1) คนในสังคมเมืองให้ความสำคัญแก่งานมากกว่าการออกกำลังกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ที่มีอายุมาก แต่สำหรับกลุ่มอายุที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวจะมีแนวโน้มว่า เห็นความสำคัญของการออกกำลังกายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมีสุขภาพที่แข็งแรง

2) คนในเมืองส่วนใหญ่จะฝากความหวังเรื่องสุขภาพอนามัยของตนไว้กับแพทย์ แต่สำหรับคนอายุน้อยมีผู้ที่เห็นด้วยน้อยกว่า แสดงว่าคนรุ่นอายุน้อยฝากความหวังไว้เรื่องสุขภาพอนามัยกับแพทย์น้อยกว่า และในทางตรงกันข้ามยังมีอายุมากขึ้นก็ยิ่งให้ความไว้วางใจเรื่องสุขภาพอนามัยกับแพทย์มากขึ้น

ทางด้านสุขภาพอนามัย ปรากฏว่าประชากรในเขตเมืองฝากความหวังเรื่องสุขภาพอนามัยไว้กับแพทย์ แต่มีแนวโน้มแสดงให้เห็นว่าคนกลุ่มอายุน้อยจะมีทางเลือกปฏิบัติอื่นด้วยนอกจากการฝากความหวังไว้กับแพทย์ อย่างเช่นการออกกำลังกายนับว่าเป็นวิธีหนึ่งที่สร้างเสริมให้ร่างกายแข็งแรงเป็นการต้านทานโรคได้ ซึ่งเห็นได้ชัดจากผล

การสำรวจว่าคนรุ่นอายุหนุ่มสาวจะเห็นความสำคัญของการออกกำลังกายมากกว่าคนกลุ่มอายุมากที่มักจะให้ความสำคัญแก่งานมากกว่าการออกกำลังกาย

3. ประเด็นทัศนคติที่มีต่อการศึกษา

ในด้านของระบบการศึกษา ใช้ข้อความเพื่อทดสอบทัศนคติของคนในเมืองจำนวน 5 ข้อความ สรุปผลที่ได้จากการศึกษาสรุปได้ดังนี้

- 1) คนในเมืองส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เห็นว่าผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการเข้ากำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอนของโรงเรียนที่บุตรหลานของตนเรียนอยู่
- 2) คนในเมืองส่วนใหญ่มีความเห็นว่า วิธีการเรียนการสอนของระบบการศึกษาในปัจจุบันยังเน้นการใช้ความจำเพื่อให้สอบไล่ได้มากกว่าการฝึกฝนให้คิดอย่างมีเหตุผล
- 3) ในด้านหลักสูตรการศึกษาในระบบโรงเรียน คนในเมืองส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่มีการประยุกต์ให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
- 4) ทางด้านจริยธรรม คนในเมืองเห็นว่าควรจะสอดแทรกจริยธรรมให้เข้าอยู่ในหลักสูตรการเรียนให้มากขึ้นทุกระดับชั้น
- 5) ในด้านการศึกษาสมัยใหม่ได้สร้างหรือก่อให้เกิดภาวะการแข่งขันระหว่างบุคคลมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมือง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในด้านทัศนคติที่เกี่ยวกับการศึกษานั้น คนในเมืองหลักมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าถึงเวลาสมควรที่จะต้องมีการสังคายนาด้านหลักสูตร เนื้อหา และวิธีการเรียนการสอนได้แล้ว เพราะนอกจากจะไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้แล้ว ยังเป็นระบบที่ก่อให้เกิดการแข่งขันกันระหว่างบุคคลมากขึ้น ซึ่งเริ่มมีการแข่งขันกันมาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลเป็นต้นมาทีเดียว

4. ประเด็นทัศนคติที่มีต่อการเสนอข่าวสารต่อสาธารณะ

ในประเด็นเกี่ยวกับการเสนอข่าวสารและสื่อมวลชนนั้นมีข้อความทัศนคติอยู่ 3 ข้อ ซึ่งมีผลการสำรวจคือ

- 1) คนในเมืองส่วนใหญ่มีทัศนคติว่าข่าวสารที่ตนได้รับนั้นส่วนมากทำให้เกิดความสับสนในข้อเท็จจริง
- 2) สำหรับความคิดเห็นของคนในเมืองส่วนมากมีทัศนคติต่อนักหนังสือพิมพ์ไทยว่า ยังไม่เป็นผู้ที่ประพฤติตนโดยยึดถือจรรยาบรรณในอาชีพของตนค่อนข้างมาก
- 3) ทางด้านโทรทัศน์คนส่วนใหญ่คิดว่าการผลิตรายการทางโทรทัศน์มุ่งสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการให้ข่าวสารความรู้ที่มีสาระแก่ประชาชน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าในประเด็นเกี่ยวกับการเสนอข่าวสารต่อสาธารณะนั้น ข่าวสารที่ประชาชนในเขตเมืองส่วนใหญ่ได้รับเป็นข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสับสนในข้อเท็จจริง ส่วนในด้านของสื่อมวลชนได้แก่ นักหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ซึ่งถือเป็นแหล่งให้การศึกษาอันกระตือรือร้นที่สำคัญมากสำหรับสังคมข่าวสารเช่นในปัจจุบันนี้ ค่อนข้างจะมีภาพในลักษณะเชิงลบในสายตาของคนในสังคมเมือง คือนักหนังสือพิมพ์ถูกมองว่าประพฤติตนโดยไม่ถือจรรยาบรรณในอาชีพและโทรทัศน์ถูกมองว่าประกอบการเพื่อหาประโยชน์ทางธุรกิจ อันเป็นภาพลักษณ์ที่ควรได้รับการพิจารณาแก้ไข

5. ประเด็นปัญหาที่มีต่อวัฒนธรรมและการศาสนา

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงพื้นฐานจิตใจของคนในสังคมได้ในระดับหนึ่งการที่จะได้รู้ว่าคนในเมืองมี ชีวิตจิตใจ ความเชื่อ และค่านิยมอย่างไร จึงเป็นสิ่งที่น่าพิจารณาควบคู่ไปกับเรื่องเกี่ยวกับศาสนาที่เป็นพื้นฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย จากการสำรวจข้อมูลเราสามารถสรุปผลทัศนคติทางด้านนี้ได้ดังนี้

- 1) ความเคารพพ่อแม่ของเด็กสมัยนี้มีลดน้อยลงโดยเฉพาะความเห็นของคนอายุมาก
- 2) ระบบอาวุโสยังคงมีความสำคัญเป็นค่านิยมหลักของคนไทยอยู่เช่นเดิม และเป็นทัศนคติที่สอดคล้องกันระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มอายุต่างๆ
- 3) ในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลปรากฏว่าเป็นลักษณะการคบหาอย่างมุ่งหวังที่จะได้รับประโยชน์ส่วนตนมากกว่าการให้ความจริงใจต่อกัน ซึ่งเป็นทัศนคติที่ไม่แตกต่างกันในแต่ละเขตเมือง
- 4) สำหรับความสำคัญของศาสนสถานในฐานะที่เป็นที่รับบริจาคเพื่อการกุศลปรากฏว่าได้คำตอบที่ไม่ชัดเจนพอที่จะระบุได้ว่า มีทัศนคติโน้มเอียงไปในทางใดระหว่างกรบริจาคให้แก่มูลนิธิเพื่อการกุศลหรือศาสนสถาน แต่ที่น่าสังเกตคือในกลุ่มผู้มียุอายุมากมีแนวโน้มที่เห็นความสำคัญของศาสนสถานน้อยกว่ากลุ่มผู้มียุอายุน้อย
- 5) ทัศนคติที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าในปัจจุบันพระสงฆ์ทำบทบาทด้านการเผยแผ่คำสอนทางพุทธศาสนาน้อยกว่าบทบาทด้านอื่นที่ไม่ควรเป็นกิจของสงฆ์ เช่น ด้านโหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ เป็นต้น
- 6) ทัศนคติที่มีต่อความศรัทธาในศาสนา ผลจากการสำรวจข้อมูลกล่าวได้ว่าคนเมืองส่วนใหญ่ในทุกเขตเมืองมีทัศนคติที่เห็นด้วยว่าความศรัทธาต่อศาสนาในสังคมเมืองเป็นความศรัทธาที่มีต่อตัวบุคคลในองค์กรศาสนามากกว่าความศรัทธาในคำสอนทางศาสนา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าภาวะศรัทธาต่อศาสนากำลังอยู่ในขั้นวิกฤต ที่เป็นความศรัทธาอยู่บนพื้นฐานของความศรัทธาต่อตัวบุคคลไม่ใช่ความศรัทธาในสถาบันศาสนาอย่างแท้จริง
- 7) คนในเมืองยังคงเห็นว่าความเชื่อเรื่องบาปและบุญนั้นเป็นความเชื่อที่ไม่ล้าสมัย แสดงให้เห็นว่าถึงแม้คนจะลดความศรัทธาจากวัดหรือพระสงฆ์ลงแต่ความเชื่อเรื่องบาปและบุญยังคงมีอยู่
- 8) การบวชยังคงเป็นประเพณีที่ชาวไทยในปัจจุบันยึดถือเป็นเรื่องสำคัญในสังคมเมือง โดยคนอายุมากมีน้ำหนักของคำตอบเห็นด้วยมากกว่า

สรุปได้ว่า จากผลการสำรวจข้อมูลครั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบค่านิยมนั้นค่านิยมด้านระบบอาวุโสเป็นค่านิยมที่ยังคงมีความสำคัญอยู่ในสังคมไทยไม่แตกต่างไปจากเดิม แต่ที่น่าเป็นห่วงมากคือค่านิยมที่เกี่ยวกับการให้ความเคารพพ่อแม่ของเด็กๆ ในสมัยนี้มีน้อยลงกว่าแต่ก่อน ถือเป็นเรื่อง que ทุกคนในสังคมควรจะทบทวนกันดูว่ามีสาเหตุอะไรที่ทำให้เกิดภาวะสังคมเช่นนี้ขึ้น เป็นเพราะความห่างเหินระหว่างพ่อแม่และลูกๆ ในสังคมเมือง หรือเป็นเพราะกลไกทางสังคมอื่นๆ เพื่อที่จะได้หาทางปรับแก้ให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปสู่ค่านิยมที่เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้รวมถึงค่านิยมในการคบหาคนในสังคมที่ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นการคบหาที่อยู่บนพื้นฐานการแสวงหาผลประโยชน์มากกว่าการคบหาด้วยความจริงใจก็ควรจะต้องมีการปรับแก้ไขให้ดีขึ้นด้วยเช่นกัน สำหรับในด้านความเชื่อและประเพณีปฏิบัติทางศาสนายังคงมีความสำคัญต่อสังคมเมืองค่อนข้างมาก แต่ในเรื่องการปฏิบัติอย่างเช่นการบริจาคเงินให้ศาสนสถานเป็นสิ่งที่คนในสังคมเมืองให้ความสำคัญน้อยลง ทั้งนี้อาจมีส่วนสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน ที่ได้แสดงบทบาทด้านเผยแผ่คำสอนทางพุทธศาสนาน้อยกว่าการเป็นโหราจารย์ พระไม้หอย พระหมอมณี หมอเสน่ห์ หรือพระผลิตและขายเครื่องรางของขลัง ซึ่งถือว่าไม่แสดงบทบาทของสาวกในพุทธศาสนาที่ดี จึงอาจจะไม่แน่ใจว่าการบริจาคเงินให้ศาสนสถานจะดีกว่าการบริจาคให้มูลนิธิหรือ

สมาคมที่มีกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ และเมื่อทดสอบถึงภาวะความศรัทธาในศาสนาพบว่าโดยส่วนใหญ่ของคนเมืองที่แสดงความศรัทธาในศาสนามีความโน้มเอียงที่จะศรัทธาในตัวบุคคลทางศาสนามากกว่าจะศรัทธาในคำสอนของศาสนา

6. ประเด็นทัศนคติที่มีต่อการเมืองและการปกครอง

การพิจารณาทัศนคติทางด้านการเมืองการปกครอง สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) คนในสังคมเมือง มีแนวโน้มที่จะยอมรับนายกรัฐมนตรีนอกจากฝ่ายพลเรือนมากกว่านายกรัฐมนตรีนอกจากฝ่ายทหาร

2) คนในสังคมเมืองส่วนใหญ่เห็นว่าการผูกขาดในการแสวงหาประโยชน์ของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองจะมีมากขึ้น

3) นักการเมืองถูกมองในแง่ลบจากคนในสังคมเมืองทุกกลุ่มอายุว่ามุ่งหาประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ประชาชน

4) คนในสังคมเมืองส่วนใหญ่มองว่าการคอร์รัปชันในวงราชการคงมีอยู่ต่อไปโดยไม่ลดน้อยลง โดยมีข้อสังเกตว่ากลุ่มผู้สูงอายุมีทัศนคติเชิงลบเช่นนี้น้อยกว่ากลุ่มอายุน้อย

5) ในปัจจุบัน คนในสังคมเมืองส่วนใหญ่ยังคงมองว่าคนไทยยังนิยมอาชีพรับราชการอยู่ แต่จากข้อมูลมีแนวโน้มแสดงว่าความนิยมรับราชการจะค่อยๆลดน้อยลงในอนาคต

6) กลุ่มข้าราชการมีภาพเชิงลบในสายตาของคนในสังคมเมือง คือส่วนมากมองว่าข้าราชการส่วนใหญ่ปฏิบัติตนเป็นเจ้านายมากกว่าจะเป็นผู้ให้บริการประชาชน

7) คนในเมืองส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าผู้ที่มีอายุ 18 ปีสมควรจะมีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ แต่มีข้อสังเกตว่ากลุ่มผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ในบางเขตเมืองยังคงเป็นห่วงในวุฒิภาวะของผู้ที่มีอายุ 18 ปีในการจะไปใช้สิทธิในเรื่องนี้

ผลการศึกษาที่สรุปมาแล้ว แสดงให้เห็นภาพอย่างหนึ่งว่าคนในเมืองมองการเมืองการปกครองในลักษณะที่ค่อนข้างจะเป็นเชิงลบ เห็นว่ายังมีการผูกขาดอำนาจและมีการคอร์รัปชัน นอกจากนั้นก็ยังเห็นว่าระบบการทำงานของกลุ่มข้าราชการยังคงมีลักษณะเป็นเจ้านายซึ่งเป็นความคิดแบบเก่า ทั้งๆที่ในปัจจุบันข้าราชการควรจะต้องทำงานบริการประชาชนเป็นสำคัญ ความคิดนี้ก็ยังคงติดอยู่ในความคิดเห็นของคนที่อยู่ในสังคมเมือง อย่างไรก็ตามอาจจะด้วยความคิดเช่นนี้ทำให้อาชีพรับราชการยังคงเป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมอยู่แม้จะมีแนวโน้มที่จะค่อยๆลดลงในอนาคตก็ตาม สำหรับประเด็นสำคัญเกี่ยวกับผู้นำประเทศนั้นคนเมืองส่วนใหญ่ต้องการนายกรัฐมนตรีนอกจากพลเรือนที่มาจาก การเลือกตั้ง และในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบันนี้สมควรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีอายุ 18 ปีได้ร่วมใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้วย

7. ประเด็นทัศนคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

เรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญเพราะเป็นเรื่องของสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวเราซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละสังคมได้มากถ้าสิ่งแวดล้อมเกิดปัญหาขึ้น ในการศึกษาทัศนคติของคนในเมืองที่มีต่อสิ่งแวดล้อมสรุปได้ดังนี้

1) ในด้านของความร่วมมือกันของประชาชนในการช่วยกันรักษาสาธารณสุขสมบัติ จากคำตอบแสดงให้เห็นว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความคิดเห็นที่ประชาชนให้ความร่วมมือกันมากขึ้นในการช่วยกันรักษาสาธารณสุขสมบัติ

2) คนในสังคมเมืองเห็นว่าการร่วมมือกันเพื่อการลดมลภาวะในท้องถิ่นของตนมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการลดมลภาวะเป็นภาระหน้าที่ของคนในท้องถิ่นที่จะต้องร่วมมือกัน

3) เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างเขื่อน ปรากฏว่าคำตอบยังคงมีลักษณะกำกวมระหว่างความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับคุณค่าของเขื่อนเมื่อเปรียบเทียบกับการสูญเสียทรัพยากร แต่พอสรุปได้ว่าใน 5 เมืองหลักมีผู้เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อนมากกว่าไม่เห็นด้วย แต่สำหรับคนอายุน้อยต่ำกว่า 30 ปี จะมีแนวโน้มของการไม่เห็นประโยชน์ของการสร้างเขื่อนมากกว่าคนอายุมาก

4) คนในสังคมเมืองส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการมีโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นเป็นการสร้างแหล่งมลภาวะให้มากขึ้น แต่มีข้ออ้างสังเกตว่าคนในเมืองชลบุรีมีทัศนคติที่เห็นด้วยในจำนวนร้อยละที่ต่ำกว่าเขตเมืองอื่นๆ

จากผลการศึกษา แม้จะมีข้อสรุปออกมาว่าคนในสังคมเมืองส่วนใหญ่จะเห็นด้วยว่ามีความร่วมมือในท้องถิ่นเพื่อการรักษาสาธารณสุขสมบัติและลดมลภาวะ แต่มีข้ออ้างสังเกตว่ากลุ่มคนอายุน้อยเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างจะไม่เห็นด้วย

8. ประเด็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข

1) ปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไข สรุปได้ว่าปัญหาสังคมที่ประชาชนที่อยู่ในเขตเมืองหลักคิดว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมากที่สุด คือปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาการว่างงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคม อันควรจะได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน

2) ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ควรได้รับการแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดที่คนในทั้ง 5 เมืองหลักมองเห็นตรงกันว่าเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ควรได้รับการแก้ไข คือ ปัญหาจราจร รongลงมาเป็นปัญหาขยะมูลฝอย น้ำเสียและปัญหาอากาศเสีย

ทั้งหมดนี้เป็นผลที่ได้รับจากการสำรวจครั้งนี้ ซึ่งพอจะบ่งชี้ภาวะทางสังคมของสังคมเมืองปัจจุบันได้บ้างว่ามีลักษณะอย่างไรและมีแนวโน้มของอนาคตไปในทิศทางใด อันน่าจะเป็นประโยชน์ที่จะนำไปพิจารณาเพื่อที่จะทำให้สังคมดำเนินต่อไปได้โดยมีปัญหาน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นเพียงข้อเสนอแนะเชิงความคิดเห็น เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นสำหรับผู้สนใจจะนำไปศึกษาค้นคว้าหรือนำไปเป็นแนวทางกำหนดเป็นนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ต่อไป ซึ่งคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะกว้าง ๆ ในแต่ละประเด็นที่ศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ด้านครอบครัว หน่วยงานต่างๆทั้งของรัฐและเอกชนจะต้องให้ความสำคัญต่อสถาบันครอบครัว โดยควรจะช่วยส่งเสริมประเด็นความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน ว่าควรมีแนวทางอย่างไรที่จะช่วยกันสร้างความอบอุ่นและความผูกพันที่ดีต่อกันขึ้นในครอบครัว ทั้งนี้เพื่อลดความเหินห่างกันระหว่างทุกคนในครอบครัว ไม่ใช่พ่อแม่ผู้ดูแลจะหาเงินทองมาสร้างความสุขหรืออำนวยความสะดวกสบายทางวัตถุต่างๆในครอบครัว โดยไม่เหลียวแลว่าบุตรหลานจะขาดความรักความอบอุ่นเพียงไร ถ้าหากครอบครัวในสังคมเมืองยังขาดความเอาใจใส่หรือเอื้ออาทรต่อกันแล้ว ปัญหาสังคมต่างๆที่พยายามจะแก้ไขกันทั้งหมดคงจะไม่มีวันที่จะลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไปได้ นอกจากนี้ควรส่งเสริมการแสดงบทบาทของสมาชิกในครอบครัวอย่างเท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการทำงานต่างๆในครอบครัว นอกจากนี้แล้วรัฐและเอกชนยังควรที่จะจัดบริการให้คำปรึกษาแนะนำกลุ่มเป้าหมายในด้านชีวิตเพศและชีวิตครอบครัวทุกรูปแบบ เพื่อลดปัญหาการหย่าร้างและปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว รวมทั้งการจัดสวัสดิการบางอย่างเพื่อการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ ตลอดจนสวัสดิการเพื่อคนชรา

2. ด้านสุขภาพอนามัย รัฐและเอกชนมุ่งเน้นในด้านนโยบายการป้องกันและรักษาสุขภาพด้วยตนเองเป็นสำคัญ โดยการส่งเสริมทั้งในด้านการให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านสุขภาพอนามัยซึ่งจะนำมาถึงการเป็นผู้มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรงและเป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่ใช่คอยแต่จะฝากความหวังไว้แต่ที่ตัวแพทย์มากกว่าการดูแลป้องกันสุขภาพอนามัยของตนเอง

3. ทางด้านการศึกษา เป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงในการปรับปรุงระบบการศึกษาตลอดจนถึงวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาในปัจจุบัน โดยพยายามเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน เนื้อหาในหลักสูตรก็จำเป็นต้องปรับให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ที่สำคัญคือต้องให้ระบบการศึกษามีความเท่าเทียมกันมากขึ้น เพื่อลดภาวะการแข่งขันระหว่างบุคคลในการเข้ารับการศึกษาให้น้อยลงหรือให้เป็นธรรมชาติมากขึ้นเพราะประชาชนทุกคนควรมีสิทธิในการได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้การที่ผลการศึกษาระบุว่าคนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรจะต้องแทรกจริยธรรมเข้าอยู่ในหลักสูตรการเรียนทุกระดับ แสดงให้เห็นว่าจริยธรรมในปัจจุบันได้รับการให้ความสำคัญน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนซึ่งจะต้องกลายเป็นอนาคตของชาติ รัฐควรจะต้องปรับหลักสูตรโดยพยายามให้ความสำคัญทางด้านจริยธรรมในทุกสาขาวิชาและทุกระดับชั้นเรียน รวมทั้งการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเยาวชนต่อไปเมื่อเขาจบการศึกษาออกมาเผชิญความเป็นจริงและปัญหาต่างๆในสังคม

4. ทางด้านการเล่นสำหรับเด็ก ถือว่าเป็นประเด็นที่สำคัญมากด้านหนึ่งในสังคมชาวสวนยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งกำลังมีการขยายเครือข่ายการเล่นสำหรับเด็กที่กว้างขวางมากขึ้น ดังนั้นในการเล่นสำหรับเด็กต่างๆ ผู้เล่นชาวสวนจึงควรที่จะต้องมีการบรรณาการและจริยธรรมในการเล่นสำหรับเด็ก โดยเบื้องต้นคือการเล่นสำหรับเด็กที่เป็นจริงไม่ควรบิดเบือนสำหรับเด็กเพื่อสร้างความสนใจหรือเพื่อผลประโยชน์อื่นใดจากการเล่นสำหรับเด็กนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กที่ผ่านออกมาจาก 2 สื่อสำคัญคือ หนังสือพิมพ์และสถานีวิทยุโทรทัศน์ นอกจากนี้รัฐบาลจะต้องหามาตรการในการกวดขันและลงโทษอย่างรุนแรงแก่สื่อมวลชนที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณ ตัวอย่างเช่นการลงโทษด้วยการถอนใบอนุญาตของหน่วยงานที่ผลิตสื่อ คงไม่สามารถสร้างความหลากหลายให้แก่บุคคลเหล่านี้ได้ รัฐควรจะไม่ให้บุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับวงการสื่อสารมวลชนโดยเด็ดขาด อย่างเช่นกรณีการถอนใบประกอบโรคศิลป์ของแพทย์ที่ทำผิดจรรยาบรรณ

5. ทางด้านวัฒนธรรมและศาสนา ทางด้านค่านิยมและวัฒนธรรมนั้นกล่าวได้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งของรัฐและเอกชนควรจะช่วยกันรณรงค์และสร้างเสริมวัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่ในสังคมเมืองสืบไป เพราะปัจจุบันนี้คน

ในสังคมเมืองคบหากันและอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของผลประโยชน์เป็นสิ่งสำคัญ แม้ว่าจากผลการศึกษาจะพบว่าคนในสังคมเมืองยังคงมีค่านิยมและความเชื่อในด้านของระบบอาวุโส แต่ที่น่าเป็นห่วงคือคนส่วนใหญ่มองเห็นว่าเด็กหรือลูกๆ ให้ความเคารพพ่อแม่น้อยลง รัฐจะต้องคำนึงถึงจุดนี้ให้มาก การดำเนินกิจกรรมในเรื่องนี้อาจกระทำได้ทั้งโดยการสอดแทรกเข้าในระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่เยาวชนมากขึ้น แต่ควรจะต้องมีกิจกรรมและการรณรงค์ที่เป็นรูปธรรมที่สามารถจะสื่อความหมายได้ชัดเจนและเป็นที่น่าสนใจแก่ประชาชนโดยรวม โดยควรจะเน้นเป็นพิเศษกับกลุ่มเยาวชน ส่วนทางด้านศาสนานั้นทัศนคติของคนในสังคมเมืองมีแนวโน้มเป็นเชิงลบ จึงควรที่สถาบันที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมศาสนา และกระทรวงศึกษาธิการจะต้องคำนึงถึงบทบาทของพระสงฆ์ซึ่งจะมีผลไปถึงความเชื่อถือศรัทธาต่อศาสนามากขึ้น ไม่ใช่เป็นความศรัทธาที่มีต่อตัวบุคคล อันเป็นความศรัทธาที่ไม่ยั่งยืนและอาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ดังเช่นที่เกิดขึ้นกับพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงมากรูปหนึ่งอยู่ในขณะนี้ อยากรู้ก็ตาม การที่คนทั่วไปยังคงเชื่อเรื่องบาปบุญอยู่ รัฐควรจะเน้นจุดแข็งนี้ให้มากโดยพยายามส่งเสริมให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อเป็นฐานสำคัญในการสร้างความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในสังคมไทยสืบไป

6. ทางด้านของการเมืองการปกครอง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าคนในสังคมเมืองมีทัศนคติและมองการเมืองการปกครองค่อนข้างจะเป็นในเชิงลบ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐและสถาบันการเมืองที่จะต้องหาวิธีการสร้างศรัทธาด้านนี้มาสู่ประชาชนให้มากขึ้น เช่น การดูแลเรื่องคอร์รัปชันในวงราชการและการเมืองให้ลดน้อยลง การให้ข้าราชการตระหนักว่าตนมีหน้าที่ต้องให้บริการแก่ประชาชนการปรับปรุงระบบการเมืองการปกครองให้เป็นที่เชื่อถือและศรัทธาเป็นต้น แต่ที่สำคัญที่สุดคือรัฐจะต้องมีความจริงจังต่อการสร้างระบบการเมืองการปกครองให้มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขกฎหมายเพื่ออนุญาตให้ผู้ที่มีอายุ 18 ปีสามารถใช้สิทธิในการเลือกตั้งได้ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง การให้ความรู้ด้านการเมืองการปกครองที่ถูกต้องแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง รวมถึงการดำรงรักษาสถานะทางการเมืองบนพื้นฐานประชาธิปไตยที่มีนายกรัฐมนตรีที่มาจากกาเลือกตั้ง ไม่ใช่มาจากการปฏิวัติของทหารเพียงกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

7. ทางด้านสิ่งแวดล้อม ปรากฏผลจากการศึกษาว่าประชาชนค่อนข้างจะมีแนวโน้มที่ดีในการมีส่วนร่วมต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน รัฐควรจะใช้ข้อเด่นนี้ให้เป็นประโยชน์ด้วยการวางแผนนโยบายการเข้ามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน มิใช่ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้นแต่ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วย และสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือการให้การศึกษาและแนวทางเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีขึ้นแก่ประชาชนในการร่วมมือกันรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนให้มากขึ้น ขณะเดียวกันรัฐบาลจะต้องมีความจริงจังที่จะรักษาสภาพแวดล้อมที่ดี โดยนโยบายหรือแผนงานบางอย่างที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม รัฐบาลควรที่จะเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะอย่างแท้จริง มิใช่บงกชทำอะไรกันเองหรือเร่งรีบอนุมัติโครงการโดยขาดการศึกษาข้อมูลที่ชัดเจนและรอบด้านเพียงพอ ดังที่มีข่าวความขัดแย้งระหว่างรัฐ ประชาชน องค์กรเอกชน และองค์กรทางสังคมอื่นๆ อยู่ตลอดเวลา

8. ในด้านของปัญหาสังคมและปัญหาสิ่งแวดล้อม ปรากฏว่าปัญหาสังคมที่ได้รับการระบุว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สุด ได้แก่ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการว่างงาน และปัญหายาเสพติด ทั้ง 3 ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องและเป็นผลกระทบซึ่งกันและกัน รัฐจะต้องเห็นความสำคัญที่จะใส่ไว้ในนโยบายเพื่อการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง เช่น ปัญหาอาชญากรรม ในทางปฏิบัติอาจมีการร่วมมือกันระหว่างรัฐและเอกชนหรือชุมชนช่วยกันดูแล แต่การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมเช่นนี้เป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น การแก้ไขระยะยาวจะต้องคำนึงถึงหลายด้าน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาจริยธรรม และปัญหาอื่นๆ ส่วนปัญหาสิ่งแวดล้อมปรากฏว่าปัญหาจระเข้ได้รับการระบุว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สุดของเมืองหลักทั้ง 5 เมือง นับเป็นปัญหาที่รัฐจะมองข้ามไปมิได้ เพราะปัญหาจระเข้จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครปัญหาจระเข้มีขึ้น

ปัญหาระดับท้องถิ่นอีกต่อไป แต่เป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขจากรัฐโดยตรง โดยการแก้ปัญหาในลักษณะภาพรวม อย่างมีว่แต่แย้งงานกันทำเพื่อสร้างผลงาน จนเกิดความซ้ำซ้อนและปัญหาอื่นๆตามมามากมาย รัฐบาลควรมีความ จริใจต่อการแก้ไขปัญหาคารจรจรได้แล้ว สำหรับในเมืองอื่น ๆ ก็เช่นกันถ้ายังคงละเลยกันอีกปัญหาที่จะทวีความ รุนแรงขึ้น และนำไปสู่ปัญหาอื่น เช่น อากาศเสีย ซึ่งทำลายสุขภาพของคนในเมืองได้อย่างมาก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

สรุปข้อคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนา

การเสนอผลการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง ปี 2536

ณ ห้องประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่ 10 สิงหาคม 2536

ดร.อมรา พงศาพิชญ์

ความคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะสังคมเมืองเป็นเรื่องที่สถาบันวิจัยสังคมคิดจะทำมานานแล้วแต่ยังไม่ค่อยได้ทำมากเท่าที่ควร ด้วยเหตุที่ในระยะแรกของการก่อตั้งสถาบันนั้น ได้มุ่งงานวิจัยไปทำงานพัฒนาชนบทมากกว่าเมือง.....เรื่องภาวะสังคมเมืองนั้นเรารู้ว่ามันเป็นอย่างไร แต่แท้จริงแล้วเราก็ไม่รู้ คือเหมือนรู้แต่ไม่รู้จริง.....เพราะฉะนั้นการเก็บข้อมูลเป็นระบบจึงเป็นเรื่องที่น่าทำ.....เพื่อเป็นการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับเมือง.....การเก็บข้อมูลเพื่อสร้างฐานข้อมูลเรื่องเมืองควรจะเก็บข้อมูลปฐมภูมิ และเก็บในเรื่องที่สำนักงานสถิติหรือหน่วยงานของรัฐไม่เก็บ.....เพื่อสร้างฐานข้อมูลเพิ่มเติมจากข้อมูลทุติยภูมิ.....และคิดว่าควรจะทำเป็นระยะๆเพื่อตรวจสอบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมเมืองอย่างไร

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเรื่องภาวะทางสังคมในเขตเมืองปีแรกที่สถาบันวิจัยสังคมจัดทำ และจะนำเสนอในวันนี้เป็นการมองเพื่อว่าคุณเมืองมีความเห็นอย่างไร มีทัศนคติเกี่ยวกับภาวะของสังคมเมืองอย่างไร.....และหวังถึงว่าจะสร้างตัวชี้วัดได้ว่ามีตัวไหนบ้างที่สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดเพื่อมองเรื่องการเปลี่ยนแปลงของเมืองได้ด้วย.....

ดร.พิจิตต์ รัตตกุล (กรรมการอำนวยการมูลนิธิป้องกันคว้นพิษและพิทักษ์สิ่งแวดล้อม)

ประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอันแรกที่สุดคือ เรื่องทัศนคติของการร่วมมือของประชาชนในสาธารณสมบัติ จากตัวเลขและข้อสรุปผลการวิจัยแล้ว ผมมีความคิดเห็นเพิ่มเติมบางส่วน ตัวเลขที่ออกมาทั้งหมดนี้อาจจะสะท้อนให้เห็นอะไรหลาย ๆ อย่างได้เหมือนกันว่า คนที่มีอายุอยู่ในช่วง 50 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นว่าเป็นด้วยและก็เห็นความสำคัญของการที่จะต้องรักษาสาธารณสมบัติ ทั้งนี้ช่วงชีวิตที่เขาอยู่มากยาวนานนั้นเขาให้ความสำคัญกับการที่จะต้องอยู่กับธรรมชาติ การพักผ่อนและออกกำลังกาย.....แต่ที่ว่าที่นำสังเกตอย่างหนึ่งคือ คนที่อยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปีลงมาส่วนใหญ่เฉยๆหรือไม่เห็นด้วย ผมเชื่อว่าอาจจะไม่สามารถตีความได้ว่าไม่เห็นความสำคัญของสาธารณสมบัติ เช่น สวนสาธารณะ แต่เป็นเพราะว่าในวัยของกลุ่มคนอายุนั้นเป็นวัยที่กำลังเรียน กำลังทำงาน กำลังเพิ่งจะเดินอยู่ตามห้างสรรพสินค้าคิดแอร์ บางครั้งก็คงลืมนึกไปถึงสาธารณสมบัติ แต่ว่าไม่ใช่ไม่เห็นความสำคัญ.....อีกทั้งอายุในระดับนี้นั้นอาจจะใช้ประโยชน์ของสาธารณสมบัติน้อย หรืออาจจะอนุมานได้ว่าบุคคลที่มีอายุน้อยเหล่านี้มีความรู้สึกรู้สึกว่าเฉยๆหรือไม่เห็นด้วยนั้น เป็นไปได้ไหมว่าเขาเล็งเลอยู่ว่า สมบัติเหล่านั้นเป็นสมบัติของใครกันแน่ สาธารณสมบัติที่มีอยู่มีความหมายว่าเป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ หรือจริงๆแล้วเขาไม่ได้มีส่วนร่วมไม่ได้มีโอกาสที่จะเข้าไปร่วมในการบำรุงรักษาหรือสร้างสาธารณสมบัติเหล่านั้นขึ้นมา หรืออีกนัยหนึ่งที่มีข้อวิจารณ์ว่า.....เขาเป็นคนรุ่นใหม่ เขาจะไม่

เป็นการเรียบเรียงประเด็นสำคัญจากคำวิจารณ์และความคิดเห็นของผู้ร่วมสัมมนา เฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลการศึกษา

รักษาสาธารณสมบัติละ เพราะว่าจะสร้างขึ้นใหม่....ซึ่งผมคิดว่าน่าจะมีความสำคัญและน่าจะต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป....ตรงนี้น่าคิดว่าคนที่มียุ่ต่ำกว่า 30 ปีลงมาเขามีความคิดอย่างไรในประเด็นนี้

ในคำถามที่ 2 คือในเรื่องของทัศนคติที่มีต่อความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อลดมลภาวะที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง คิดว่าผลของการวิจัยที่ออกมามันสื่อความหมายได้หลายอย่างว่าประชาชนโดยทั่วไปแล้วมีแนวโน้มที่จะมีความต้องการในการที่จะเข้าร่วมการจัดการท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น.....ค่อนข้างเป็นเอกฉันท์ว่าทุกเมืองใหญ่มีอัตราเฉลี่ย 62-65% และก็ทุกระดับอายุด้วย ซึ่งนับว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีว่าเขาอยากจะมีส่วนร่วมในการที่จะจัดการท้องถิ่นของตนเองเพื่อที่จะลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากมลภาวะ ปัญหาก็คือว่าเราเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยแค่ไหน.....รัฐบาลสนับสนุนส่งเสริมตรงจุดนี้อย่างไร.....ผมคิดว่าตรงนี้น่าจะขยายความต่อไป เพราะอาจเกี่ยวข้องกับกำกับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น.....และบทบาทขององค์กรเอกชนที่อยู่ตามเมืองใหญ่นั้นจะต้องมีบทบาทเข้าร่วมในการจัดการท้องถิ่นของตนเองด้วย.....

ในทัศนคติที่ 3 คือในเรื่องของการสร้างเขื่อน น่าสนใจมากตรงจุดที่ว่าในกรุงเทพฯกับชลบุรี ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปีส่วนใหญ่ตอบชัดเจนคือไม่เอาแน่ แต่ในส่วนของผู้ที่อายุสูงขึ้น ไปก็มีลักษณะที่เฉยๆและเห็นด้วยว่าเขื่อนมีความจำเป็น ผมเชื่อว่ากลุ่มที่อยู่ในวัยศึกษาอาจจะตอบได้อย่างไม่ลังเลใจนั้นอาจเนื่องจากได้ข้อมูลในเรื่องผลกระทบของเขื่อนหรือผลดีของเขื่อนจากสื่อต่างๆที่ปรากฏอยู่ในขณะนี้มาก และอาจเป็นเพราะปรากฏการณ์ที่สอนเขาว่าป่าลดลงเขื่อนแก้ท่วมไม่ได้แก้การขาดแคลนน้ำไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เขื่อนลำตะคอง เขื่อนอุบลรัตน์ เขื่อนเขียวหวาน ป่าก็ลดลงไป น้ำก็ไม่มีความเพิ่มขึ้น..... ปรากฏการณ์ต่างๆเหล่านี้ล้วนแต่เป็นข้อมูลที่คนที่อยู่ในวัยการศึกษาได้ข้อมูลไปมาก จึงตัดสินใจตอบโดยไม่ลังเล ที่น่าสนใจอีกอันหนึ่ง คือที่เชียงใหม่และภาคใหญ่มีผู้ที่ตอบว่าเขาเขื่อนมีเปอร์เซ็นต์ที่สูงกว่าในกรุงเทพฯหรือชลบุรี และผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปีก็ตอบว่าเฉยๆ ซึ่งคิดกับในเขตกรุงเทพฯกับชลบุรีที่พวกเขาอายุน้อยตอบไม่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ ผมเชื่อว่าตรงนี้มีนัยสำคัญ.....จุดที่จะนำมาสู่การตัดสินใจของคนตอบคำถามนั้น เขาพิจารณาถึงสภาพปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดของเขา.....ผมเชื่อว่าประเด็นนี้น่าที่จะมีการศึกษาวิจัยอีกต่อไปว่าสาเหตุที่แท้จริงในการที่จะตอบว่าเขาหรือไม่เอาเขื่อนนั้นคืออะไร หรือเนื่องจากข่าวสารข้อมูล หรือเนื่องจากสภาพความเป็นจริงที่เขาเผชิญอยู่ทุกวันนี้.....ปัญหาในภูมิภาคต่างๆที่หลากหลายในประเทศไทยนั้นเป็นปัญหาที่แตกต่างกัน เราคงจะไม่สามารถใช้นโยบายเดียวกันทั้งหมดทั่วทั้งประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและจัดการสิ่งแวดล้อมคงจะต้องมีการจัดการที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ น่าสังเกตนะครับว่าคนที่บอกได้ทันทีว่า ไม่เอาเขื่อนนั้นเป็นคนที่อยู่ในกรุงเทพฯ.....และก็ไม่เห็นเขื่อนทั้งยังได้ผลประโยชน์จากเขื่อนมากที่สุด คือทั้งจากพลังไฟฟ้าและน้ำ.....เพราะฉะนั้นการสร้างเขื่อนในอนาคตของรัฐอาจจะต้องเผชิญกับคนกลุ่มนี้ที่จะต้องเพิ่มขึ้น จากสภาพที่เป็นอยู่หรือข่าวสารหรือประสบการณ์ที่สอนเขาหรือที่เขาเห็นเอง

ประเด็นที่ 4 ทัศนคติที่เกี่ยวกับต้นเหตุของมลภาวะนั้น คำถามที่บอกว่าการสนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นเท่ากับเป็นการสร้างแหล่งมลภาวะให้มากขึ้น คนที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปีมีความคิดเห็นรุนแรงในระดับ 70% ของทุกๆเมืองว่าโรงงานอุตสาหกรรมก่อมลพิษ.....ผมเข้าใจว่าคนรุ่นใหม่จะเป็นคนตอบคำถามนี้ได้รวดเร็วอีกเหมือนกัน อาจเป็นเพราะได้เข้าไปสัมผัสกับปัญหาเอง หรือเกิดสำนึกเองจากข่าวสารที่ได้รับแล้วก็มีความเป็นห่วงเป็นใยภัยพิบัติของชีวิตตนเองในอนาคต เพราะว่าเขาอายุยังน้อยอยู่.....ตรงจุดนี้เป็นการบอกรัฐบาลหรือบอกผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องได้รับทราบว่าจะต้องทำความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องของการพัฒนาที่กระทบกับสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นมากที่สุด มิฉะนั้นแล้วการพัฒนานั้นจะกลายเป็นภาพลบ.....ที่แท้จริงการพัฒนาโดยการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นเป็นส่วนที่ทำให้เกิดการพัฒนาศรษฐกิจ แต่ก็ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งกันมาก

ขึ้น.....ผมคิดว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมคงต้องเป็นแนวทางใหม่ที่พัฒนาอุตสาหกรรมโดยไม่ละเลยต่อสิ่งที่เป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม.....และต้องทำความเข้าใจกับชุมชนด้วย.....

ประเด็นที่ 5 ในเรื่องประเด็นปัญหาของสังคมเมืองที่ควรได้รับการแก้ไข ในเขตกรุงเทพฯ เชียงใหม่ หาดใหญ่ ปัญหาอาชญากรรมควรได้รับการแก้ไขแรกสุด นครราชสีมาและชลบุรี ปัญหาการว่างงานและยาเสพติดได้รับความสำคัญมากกว่า ผมคิดว่าจริงๆ แล้วทุกปัญหานั้นจำเป็นต่อปัญหาสังคมที่ฝังตัวอยู่ตามเมืองทั้งสิ้น แล้วแต่ปัญหาเป็นปัญหาที่มีวงจรรีงพอกันทั้งยาเสพติด การว่างงาน โสเภณี จริง ๆ แล้วทุกปัญหาเหล่านี้คือแหล่งเพาะอาชญากรรม เพราะฉะนั้นการที่จะจัดการแก้ไขปัญหานั้นคงจะทำแยกส่วนไม่ได้ง่ายนัก หากว่าจะแก้ไขปัญหานี้มันคงกระทบไปถึงปัญหาอื่นๆ ด้วย ต่อปัญหาในเรื่องของการว่างงาน แรงงานเด็ก และโสเภณีนั่น ผมคิดว่าควรอยู่ในกลุ่มปัญหาเดียวกัน ยาเสพติดและอาชญากรรมก็ต้องถูกพิจารณาเป็นกลุ่มปัญหาเดียวกันด้วย.....

ประเด็นสุดท้ายคือในเรื่องของทัศนคติต่อประเด็นเกี่ยวกับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองว่าจะไรที่ควรได้รับการแก้ไขก่อนหลัง จากตารางที่ทุกเมืองใหญ่มีปัญหาจากรางรถเป็นอันดับหนึ่งแล้วปัญหาที่ 2 ก็แตกต่างกันไปตามแต่ละเมือง ผมคิดว่าในกรุงเทพมหานครคงจะชัดเจนว่าทุกกลุ่มอายุในกรุงเทพมหานครตอบว่าปัญหาจากรางรถเป็นปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุด ในเชียงใหม่ก็เช่นเดียวกันในทุกกลุ่มอายุ.....สิ่งที่พบว่าน่าสนใจอีกประการหนึ่งคือคนที่อายุ 50-59 ปี เห็นว่าปัญหาที่พ่อกอศัยนั้นเป็นปัญหามาก ซึ่งน่าแปลกตรงที่ว่าคนที่อายุน้อยกว่า 20 ปีกลับไม่ค่อยรู้สึกว่าเป็นปัญหาที่อยู่อาศัยเป็นปัญหา ทั้งๆ ที่จริงแล้วผมเชื่อว่าคนที่อายุน้อยๆ จะเป็นคนที่ต้องการที่อยู่อาศัยใหม่เกิดขึ้น แต่ทำไมไม่มีความรู้สึกว่ามีปัญหาในเรื่องที่อยู่อาศัย แล้วขณะนี้คนรุ่นใหม่ไม่สามารถหาที่อยู่อาศัยในเมืองใจกลางกรุงเทพมหานครได้เพราะว่าราคามันสูงมาก ต้องออกไปอยู่แถวมีนบุรี หนองจอก แต่ก็ยังไม่ได้เพราะปัญหาในเรื่องการขนส่งจากรอบเมืองเข้ามาในเมือง เพราะฉะนั้นคนที่อายุน้อยก็เลยตัดสินใจอยู่กับพ่อแม่ การอยู่กับพ่อแม่ตรงจุดนั้นก็เลยทำให้คนที่อายุมากคือ 50-59 ปี เริ่ม มีความรู้สึกที่ต้องขยายบ้าน ขยายสถานที่ของตัวเอง ก็เลยกลายเป็นผู้ที่มีปัญหาในเรื่องที่อยู่อาศัย แต่ผมคิดว่าประเด็นนี้เป็นประเด็นปัญหาชั่วคราวเท่านั้น.....พูดถึงอัตราการขยายตัวของชุมชนเมืองแล้ว.....ในท้ายที่สุดคนรุ่นใหม่คงต้องมีบ้านของตัวเอง.....ที่น่าสนใจปัญหานี้ทว่าหมดความสำคัญกลายเป็นอันดับที่ 8 ของทุกเมือง.....ผมเชื่อว่าในประเด็นเหล่านี้ขึ้นอยู่กั้กับจังหวะของปัญหา คือยังไม่ได้หมดไปแต่ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้ถูกคามคนส่วนใหญ่ในเมืองใหญ่ขณะนี้.....ที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือ เชียงใหม่ หาดใหญ่นครราชสีมา และชลบุรีนั้น มีปัญหาขยะมูลฝอยเป็นอันดับที่ 2 ในกรุงเทพฯ ปัญหาอากาศเสียเป็นอันดับที่ 2.....แต่ว่าอากาศเสียกำลังไล่ขึ้นมาอย่างรวดเร็ว โดยเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปีให้ความสำคัญกับปัญหาอากาศเสียมากที่สุด ผมเชื่อว่าพวกเขาคงห่วงอากาศของเขาที่ผู้ใหญ่อย่างพวกเราไปสร้างความสกปรกให้กับอากาศของเขา แล้วเขาก็ต้องหายใจเข้าไปอีก 40-50 ปี แต่อย่างพวกเราหายใจอีกเพียงไม่กี่ปี เพราะฉะนั้นจึงให้ความสำคัญตรงจุดนี้มากขึ้นเรื่อยๆปัญหาน้ำเสียอีกเหมือนกันในกรุงเทพมหานคร เด็กที่อายุต่ำกว่า 20 ปีให้ความสำคัญมากกว่ากลุ่มอื่น.....ผมเข้าใจว่าคนรุ่นใหม่ในกรุงเทพฯ หรือคนรุ่นใหม่ในเมืองใหญ่นั้น เขากำลังห่วงใยสภาวะคุณภาพชีวิตของเขาเองทั้งในเรื่องของอากาศและน้ำ ที่น่าแปลกใจคือปัญหาขยะมูลฝอยในกรุงเทพฯ ตกไปเป็นอันดับที่ 4.....

หลายประเด็นที่พูดมาทั้งหมดนี้ คงต้องวานอาจารย์ช่วยหาวิธีการที่จะตอบคำถามให้มากขึ้น เพราะจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ถ้าหากว่ามีคนนำเอาผลวิจัยเหล่านี้ไปใช้ ที่พูดกันอยู่เสมอว่าจะกระจายอำนาจการปกครอง มีการเลือกตั้งเพื่อที่จะบริหารเมืองนั่นเอง คงต้องสนใจกับภาพสะท้อนของปัญหาเหล่านี้ว่าเมืองมีความแตกต่างที่หลากหลายกัน เพราะฉะนั้นถ้าจะใช้หลักการเดียวกันจากกระทรวงมหาดไทยก็คงจะไม่ได้.....สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือประชาชนในระบอบประชาธิปไตยใหม่ของเรานั้นอยากที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองมากยิ่งขึ้น เขาคงไม่ใช่อยากแต่เพียงไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่หลังเลือกตั้งเขาก็อยากอยู่ในแวดวงขบวนการตัดสินใจสำหรับเมืองของ

เขา.....เขาถือว่าการลงคะแนนเสียงเป็นเพียงมาตรการหนึ่งเท่านั้นเอง ความต้องการเข้าไปมี ส่วนร่วมอาจจะจะเป็น เพราะสื่อมวลชน อาจจะเป็นเพราะสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเร็วๆนี้ว่าต้องเข้าไปมีส่วนร่วม มากขึ้นในการตัดสินใจ ประเด็นของสาธารณะมากยิ่งขึ้น แม้แต่เรื่องการสร้างเขื่อนที่ยกมาเมื่อสักครู่นี้ คงจะใช้หลักการอันเดียวทั้งหมดไม่ได้ สื่อมวลชนที่นำเสนอข้อมูลหลากหลายออกไปจะเป็นส่วนสำคัญให้การแสดงข้อคิดเห็นหรือการเข้าร่วมของประชาชน ในแต่ละท้องถิ่นชัดเจนมากยิ่งขึ้น เวลานี้ประชาชนอยากเข้าร่วมมากขึ้น.....จะถามว่าประชาชนจะเข้าร่วมได้อย่างไร ขณะนี้มีทางเดียวคืออาศัยข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน รัฐยังไม่มีโอกาสที่จะทำข้อมูลเหล่านี้ให้กระจ่างแล้วประชาชน จะตัดสินใจเข้าร่วมได้เอง.....

พระมหา เจริญ สุจิณฺโณ

ทางด้านศาสนาหรือวัฒนธรรมที่อาตมาได้รับมอบหมายมาให้แสดงทัศนะนั้น จากการทำคู่มือที่ได้มาซึ่งข้อมูล ก็สงสัยอยู่นิดหนึ่งในเรื่องของระเบียบวิธีวิจัยตรงที่ในแบบสอบถามมีการกำหนดตัวแปรทางศาสนาอยู่ด้วย แต่เมื่อ แปลเป็นฐานข้อมูลแล้วไม่มีตัวแปรศาสนา ก็เลยข้องใจว่ามีคนไม่ตอบหรือว่าตอบแต่ไม่มีอะไรแตกต่าง.....อันนี้คิดว่า มีส่วนไปถึงคำตอบที่เขาตอบมา อย่างเช่นประเด็นการบริจาคให้ศาสนสถานซึ่งรวมถึงโบสถ์ วัด มัสยิด กลุ่มไหนตอบ กันแน่ อันนี้เป็นข้อสงสัยเบื้องต้น

เมื่อดูภาพรวมแล้วการตั้งคำถามในประเด็นการศึกษา วัฒนธรรม และศาสนานั้น แต่ละประเด็นจะเป็นภาพรวม ได้มากน้อยเพียงไร ในสิ่งที่จะนำมาเป็นประเด็นของการวิจัย.....การตั้งคำถามในประเด็นเหล่านี้เป็นเชิงของนามธรรม ก่อนข้างมาก การตั้งคำถามครอบคลุมประเด็นได้เพียงพอแล้วหรือยัง ขอฝากไว้ช่วยพิจารณา

ประเด็นระบบคุณค่าทางวัฒนธรรม

ในเรื่องของความกตัญญู ผลของคำตอบที่ได้มาแสดงว่าคนตอบให้ความสำคัญต่อความกตัญญูค่อนข้าง มาก.....แต่ข้อน่าสังเกตคือความหมายของคำว่ากตัญญูคือรู้คุณ และคำที่มักจะพ่วงกันมาคือกตเวทิตที่หมายถึงการตอบ แทน ทีนี้เวลาคนตอบเขาตอบในลักษณะของการตอบว่าเพียงรู้คุณ หรือว่าในลักษณะของการตอบแทนด้วย ซึ่งอาจจะ เกิดความสับสนในความคิดเห็นที่ตอบมา.....อาตมาขอทำความเข้าใจเพิ่มเติมว่าในทางศาสนา กตัญญู เป็นลักษณะของ การให้คุณค่าสิ่งที่ดีงาม มี 2 ระดับ ระดับที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ซึ่งถือว่าได้ทั้งคุณค่าหรือสิ่งของที่มีคุณค่า หรืออะไรที่เป็นคุณค่าต่อบุคคล บุคคลก็จะเห็นคุณค่าตรงนั้น รวมไปถึงความพยายามตอบแทนคุณค่าตรงนั้นด้วย และอีกด้าน หนึ่งเป็นเรื่องของการให้คุณค่าในระดับที่กว้างออกไปในระดับที่สังคมหรือสิ่งอื่นที่ให้คุณค่าต่อสังคม และสิ่งที่ตอบแทนก็ให้มองภาพในวงกว้างออกไปด้วย.....ทั้งนี้เรามีปัญหาในเรื่องของการตีค่าของคำว่ากตัญญู อย่างกรณีปัญหาแรงงานเด็ก โสเภณีเด็ก มีการอ้างว่าการที่มาเป็นโสเภณีก็เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อครอบครัวต่อพ่อแม่ แต่ในความหมายของกตัญญูในมุมมองของศาสนาเป็นลักษณะว่า กตัญญูคือคุณค่าของความดีงามซึ่งคนที่ตอบแทนก็จะ ต้องตอบแทนด้วยคุณค่าของความดีงาม ไม่ใช่ตอบแทนด้วยการทำสิ่งที่ไม่ดีงาม อันนี้เป็นลักษณะความสับสนต่อ การเข้าใจในคุณค่าของความกตัญญู อันเป็นการรับทราบข้อมูลที่ถูกต้องชอคกันมา.....แต่อย่างไรก็ตามผลที่ออกมา ก็ได้ประจักษ์ว่าควรจะให้คุณค่าความกตัญญูนี้ต่อไป

ประเด็นที่ 2 ในด้านวัฒนธรรม การตั้งคำถามที่ว่าคนยังให้ความเคารพต่อพ่อแม่กับผู้ปกครองมากน้อยเพียงใด ก็ได้คำตอบอย่างชัดเจนว่ามีการลดบทบาทลงในแง่ของการให้ความเคารพพ่อแม่ผู้ปกครอง.....คำถามและคำตอบมัน สำคัญตรงที่ “ความเคารพ” ในแง่ของความหมายที่เป็นการเอื้อเพื่อและเห็นคุณค่ากับการแสดงการปฏิบัติต่อกันนั้น

ถ้าจะพ่วงไปถึงในแง่ของหลักฐานทางศาสนาเมื่อพูดถึงเคารพแล้ว ศาสนาจะขยายไปถึงการเคารพต่อสิ่ง 6 ประการ เป็นอย่างน้อย ก็คือเคารพในภาวะพุทธ ในแง่ของการเสริมความรู้ภายใน เคารพในแง่ของธรรมที่เป็นกฎธรรมชาติ เคารพในแง่ของพระสงฆ์หรือองค์กรสงฆ์ที่เป็นบุคลากรเป็นตัวนำ เคารพในแง่ของการศึกษาซึ่งพูดถึงการพัฒนาตนเอง เคารพในแง่ของการมีสติอยู่เสมอในการครองชีวิตในการดำเนินชีวิตในสังคม และเคารพด้วยการให้ความสำคัญต่อการเอื้อเพื่อปฏิสัมพันธ์.....แต่ในที่นี้เรามุ่งที่เคารพในพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ความเอื้อเพื่อ ความผูกพัน อันเป็นรากฐานที่สร้างตัวจริยธรรมออกมา.....การขยายผลการวิจัยในประเด็นนี้ ก็ควรจะมองทั้งในประเด็นกว้างและประเด็นเจาะลึกเฉพาะด้านเฉพาะกรณี

ประเด็นที่ 3 ในเรื่องของระบบอาวูโต อาตมาตั้งข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่งว่า คำ “อาวูโต” ถ้าพูดในแง่ของศาสนา คำว่าอาวูโตเป็นวัฒนธรรมทางภาษาซึ่งใช้ในความหมายของการหักทลายกัน เดิมจริงๆแล้วเป็นเพียงความหมายของคำ ซึ่งผู้ใหญ่เรียกผู้น้อย หรือผู้มีประสบการณ์มากเรียกผู้น้อย แต่สิ่งที่นำมาใช้ในสังคมไทยกลับเป็นสิ่งที่ตรงกันข้าม เพราะฉะนั้นในการรับรู้ในการตอบอะไรต่างๆ คำตอบที่ได้มาอาจจะรวมทั้ง 2 แง่ด้วย คนที่เข้าใจในทางศาสนาอาจจะมองลักษณะอาวูโตเป็นลักษณะของผู้น้อย แต่ถ้ามองในลักษณะของคนทั่วไปก็คือผู้ที่มีประสบการณ์สูง ประเด็นที่ ตั้งไว้อาจเป็นคำที่มีปัญหาค่อนข้างน้อย แต่ในคำถามได้อธิบายไว้ชัดเจนว่าเป็นเรื่องของความหมายในด้านอายุมากหรือผู้มีประสบการณ์มาก.....ผลที่ได้มาก็เป็นสิ่งที่มิประโยชน์มาก เป็นเรื่องของสังคมไทยที่ยังให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ค่อนข้างมาก

ประเด็นที่ 4 เป็นเรื่องของประเด็นการคบหากันซึ่งมองว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์มากกว่าความจริงใจ คำตอบที่ได้รับนั้นค่อนข้างจะเห็นด้วยกับคำถาม คือเห็นด้วยกับคำถามว่ามีการมุ่งหวังผลประโยชน์ ประเด็นนี้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าในปัจจุบันการที่สังคมไทยถูกวางกรอบมาจากการใช้แผนพัฒนาฯ จนมีผลต่อการกำหนดทิศทางของคนที่จะตีค่าระหว่างวัตถุกับจิตใจ อันนี้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นชัดเจน ซึ่งก็เป็นเรื่องที่คุณสงสัยมักมีคำตอบไว้ล่วงหน้าพอสมควรว่าจะจะเป็นลักษณะนี้แหละ คำตอบที่ได้มาจึงเป็นสิ่งที่ช่วยย้ำความคิดค่อนข้างมากและก็คงจะเป็นประโยชน์อย่างมากมาที่เดียวในการที่จะชี้ให้เห็นว่าระหว่างวัตถุกับจิตใจ ความสัมพันธ์ของคนเน้นหนักไปในเชิงของวัตถุมากขึ้น และอะไรจะเป็นปัญหาหรือผลกระทบตามมา อันนี้เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างมาก

ประเด็นทางวัฒนธรรมที่ตั้งคำถามไว้แสดงถึงสภาพที่ยังคงมีความสำคัญอยู่ 2 ประเด็นคือ คุณค่าต่อเรื่องความกตัญญูและระบบอาวูโต แต่ก็มีอีก 2 ประเด็นที่ลดคุณค่าลงคือ ความเคารพในพ่อแม่ผู้ปกครองและการคบหากันที่คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์มากกว่าความจริงใจ.....การวัดอุณหภูมิของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมครั้งนี้เป็นสิ่งที่น่าจะขยายผลไปถึงความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมหรือในเชิงด้านวัตถุบ้างซึ่งอาจจะได้ภาพใหญ่ในเชิงของวัฒนธรรมอีกมากมาย.....

ประเด็นด้านศาสนา

ประเด็นแรกจะเกี่ยวข้องกับการให้ทานหรือบริจาคเงินให้สมาคม มูลนิธิ ที่ทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ดีกว่าการบริจาคให้กับศาสนสถาน เช่นวัด โบสถ์ มัสยิด คำตอบที่ได้มาจากคนสังคมเมืองมีความเห็นก้ำกึ่งกัน และก็มีแนวโน้มชี้ให้เห็นว่าคนในสังคมเมืองมักจะสบายใจที่จะทำทานให้กับสมาคมหรือมูลนิธิเหล่านี้มากกว่า อันนี้เป็นเรื่องที่ทำทลายต่อศาสนจักร ศาสนจักรเองน่าจะได้ประโยชน์จากผลการวิจัยครั้งนี้ค่อนข้างมากในแง่ที่ทำให้ทราบว่าคนในเมืองเขาคิดอะไรรักกันตอนนี้เป็น การให้สติที่ดีมากที่สุด ผลการวิจัยถือเป็นเรื่องที่สยดสยองมาก แต่อย่างไรก็ตามผลที่ออกมาเช่นนี้อาจจะแสดงผลที่พ่วงไปถึงบทบาทของพระสงฆ์ด้วยคือว่า เวลาแสดงกิจกรรมอะไรต่างๆ การสร้าง

องค์กรที่เป็นมูลนิธิเป็นสมาคม มีผู้จัดการมีผู้วางรูปแบบที่ดี อาจจะสะทอนใจสำหรับคนเมืองมากกว่าที่จะจัดองค์กรในรูปแบบของวัด ซึ่งพระสงฆ์เองก็ยังไม่ได้ปรับตัวเรื่องนี้.....

ประเด็นต่อมาคือเรื่องของการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ต่อการเผยแพร่คำสอนทางพุทธศาสนาน้อยกว่าบทบาทด้านอื่น เช่น โหราศาสตร์ หรือไสยศาสตร์ เป็นต้น ในคำของการแสดงบทบาทส่วนนี้ คำว่า “เผยแพร่” ทางศาสนาไม่ค่อยได้ใช้ เผยแพร่จะต่างจากคำว่า “เผยแผ่” ในทางพุทธศาสนาจะใช้คำว่า “เผยแผ่” มากกว่า เพราะคำสอนพุทธศาสนาเป็นลักษณะของการซึมซับ กระจาย คอยรับทีละนิด หมายถึงว่าผู้รับพร้อมที่จะรับ ซึ่งจากความหมายของการเผยแพร่ ที่อาจจะเหมาะสำหรับการใช้ในความหมายของลัทธิหรือศาสนาอื่นก็ได้.....ฉะนั้นในการตั้งคำถามตรงนี้อาตมาอยากเสนอให้มีการเปลี่ยนคำไปตามแนวของพุทธศาสนา น่าจะใช้คำว่าเผยแผ่เป็นความหมายกลางๆ.....บทบาทของพระสงฆ์ครั้งนี้เป็นเรื่องที่ทำทาบอีกเหมือนกัน อาตมาก่อนข้างจะเห็นด้วยว่าบทบาทของพระสงฆ์มาเน้นในด้านอื่นมากกว่าการเผยแผ่ศาสนา เช่นการไปทำงานในด้านไสยศาสตร์ การผลิตทางวัตถุจนถึงขั้นที่เรียกว่าส่งเสริมการพาณิชย์อะไรทำนองนั้น บทบาทตรงนี้ก็กับคำตอบที่ได้รับบอกได้ว่าเป็นประเด็นที่จะทำลายศาสนาได้ด้วยในแง่ของสาระ แต่ภาคปฏิบัติที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอาจจะมิภาพร่อนตรงนี้ได้.....คือว่ากลุ่มสังคมเมืองไซหรือเปล่าที่เป็นผู้บริโภควัตถุทั้งหลาย เพราะเป็นผู้ที่มีกำลังเงินสูงพอที่จะจ่ายตรงนี้ได้ แต่ชนบททงไม่มีโอกาสทำได้ในลักษณะนี้ คำตอบที่มองว่าพระสงฆ์ไปแสดงบทบาทด้านนั้นในลักษณะที่สังคมกำลังเรียกร้องทางวัตถุของการไปสนองตรงนั้นไม่ทราบว่าสังคมเมืองถือว่าเป็นบทบาทที่สังคมเมืองยอมรับหรือเปล่า อันนี้เป็นเรื่องที่ทำทาบอีกเช่นเดียวกัน

ต่อมาเป็นเรื่องของความเชื่อเรื่องบาปบุญว่าเป็นเรื่องล้าสมัยหรือไม่ ผลที่ได้มาองว่าเป็นเรื่องที่ไม ล้าสมัยยังเป็นสิ่งที่ถูกคุณค่าดั้งเดิม แต่ตรงนี้อาตมายังเห็นเพิ่มเติมว่า ความเห็นเรื่องล้าสมัยหรือไม่ล้าสมัยนี้อาจจะพุ่งไปถึงเรื่องของการยอมรับไปสู่การปฏิบัติด้วยว่า การที่ดีคำว่าอะไรล้าสมัยหรือไม่นั้นสังคมเมืองมองอย่างไร ชีตถือปฏิบัติอย่างไร....การตีความในเรื่องของบุญและบาปแสดงให้เห็นว่าคนในสังคมเมืองยังไม่หมดความเชื่อเรื่องบุญบาป มันเป็นปัจจัยรองรับพื้นฐานสังคม คนเมืองยังไม่ลืมที่จะกลัวบุญกลัวบาป.....ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับระบบของสังคมที่ทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆของคนสังคมเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ประเด็นเรื่องของพิธีกรรมเรื่องประเพณีที่ว่า ประเพณีชาวไทยต้องผ่านการบวชเป็นเรื่องสำคัญในสังคม คำตอบที่ได้ก็คือว่าคนในสังคมเมืองยังเห็นว่าสำคัญอยู่ซึ่งเห็นด้วยมาก การบวชนั้นเป็นโอกาสที่นอกจากจะได้รับการศึกษาการพัฒนาตนเองแล้ว ในระบบการทำงานทั่วไปจะถือว่าได้มีโอกาสพักผ่อนด้วย....ประเด็นหนึ่งที่น่าจะขยายผลวิจัยออกไปคือ เมื่อพูดถึงการบวชที่ผู้ชายใช้ช่วงเวลานึงมาใช้ชีวิตในศาสนา แล้วผู้หญิงล่ะ ในทางปฏิบัติมันมีผู้หญิงเข้าปฏิบัติธรรมเป็นระยะ มีผู้ใช้เวลาวันหยุดซึ่งบางคนรวมไว้ไปหยุดทีเดียวยาวๆวันเพื่อไปเข้าวัดปฏิบัติธรรม ซึ่งลักษณะนี้สังคมไม่ได้เอื้อโอกาสให้ผู้หญิง งานวิจัยนี้สามารถจะบุกเบิกได้ว่าสังคมควรมีบทบาทที่จะสร้างประสบการณ์ทางศาสนาให้กับทุกคน ทั้งผู้หญิงและผู้ชายน่าจะมีโอกาสเท่าเทียมกัน ตรงนี้ถ้าพัฒนาไปสู่การเสริมในกฎระเบียบอะไรต่างๆที่จะสร้างโอกาสเท่าเทียมกันได้มากขึ้น อันนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าจะพัฒนาตรงนี้สืบต่อไป

โดยรวมแล้วอาตมาเห็นว่าคำตอบที่ได้มาในแง่ของวัฒนธรรมและศาสนาแต่ละประเด็นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แต่ประเด็นที่อยากจะฝากไว้ในเรื่องของการสร้างประเด็นการวิจัยเรื่องของศาสนา ซึ่งศาสนาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบความคิดในระดับลึกมากกว่าในเชิงของทัศนคติ ถ้ามีการวิจัยที่ลึกหรือขยายผลออกไปในเชิงประสบการณ์หรือในเชิงคุณภาพ น่าจะมีความจำเป็นมากทีเดียวสำหรับการที่จะพัฒนาไปสู่การใช้กับสถาบันต่างๆในสังคม เช่นสถาบันครอบครัวที่มีผลต่อการสร้างฐานในการเคารพพ่อแม่ ต่อการมองคุณค่าความดีงาม ถ้าเราจะพัฒนาองค์ความรู้ตรงนี้พื้นฐาน

ของการที่จะสร้างเสริมให้คนในครอบครัวมีรากฐานคุณค่าที่งดงามให้มนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และมีการบริการสังคมไปด้วยดี งานวิจัยอันนี้คงเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อการที่จะขยายผลของการวิจัยออกไปสู่สังคม

ดร.สุธี อากาศฤกษ์ (ประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาถ้อยแถลงการณ์โครงการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์)

.....ในฐานะที่ผมมองในด้านประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้ ผมไม่คิดใจในเรื่องระเบียบวิธีวิจัยหรือการดำเนินการตามขั้นตอนใดๆทั้งสิ้น.....แต่ที่เป็นปัญหาอยู่ที่คือ ผลที่เกิดจากการวิจัยจะนำไปสู่การแก้ปัญหาในประเด็นต่างๆได้อย่างไร รัฐบาลก็ดี หน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องก็ดี จะนำเอาผลวิจัยนี้ไปทำได้แค่ไหนอย่างไร โดยเฉพาะความพร้อมของประชาชนทั่วไปที่จะยอมรับทัศนคติหรือข้อเสนอดังกล่าวนี้อาจจะช่วยที่บ้านเมืองได้ อยู่รอดปลอดภัยอย่างไร ผมมีความคิดเห็นในเบื้องต้นว่าในการหยิบยกปัญหานี้ขึ้นมานั้นน่าจะเอาเหตุการณ์ในปัจจุบันไม่ใช่คำถามชนิดที่เรียกว่าตอบขังใจก็ถูก เพราะว่าในการคาดคะเนเขาก็สามารถจะตอบได้ว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับทางบ้านเมืองในขณะนี้เราเชื่อแน่ว่าในทางการเมืองหรือการปกครองเกิดวิกฤตศรัทธาขึ้นอย่างหนัก มีลักษณะไม่ปกติเท่าที่ควร ความผันผวนเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นตัวแปรที่ทำให้เศรษฐกิจสังคมและการบริหารงานของรัฐบาลเสถียรภาพ หมายความว่ามันมีผลกระทบถึงกันอย่างยิ่ง ดังนั้นในเรื่องที่จะให้เป็นประโยชน์ก็น่าจะหยิบยกปัญหาที่เป็นปัจจุบันขึ้นมาวิจัยแล้วก็เสนอรัฐบาล

ผมเห็นอยู่ในขณะนี้ว่าวิกฤตศรัทธาที่เกิดขึ้นมันเกิดขึ้นเพราะอะไร เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในด้านการเมืองหรือการบริหาร เมื่อเกิดขึ้นแล้วรัฐบาลสามารถแก้ปัญหาได้แค่ไหนเพียงไร.....แม้ในสภาเองก็มีการท้าทาย การฟ้องศาลอะไรต่ออะไรกันให้วุ่น มันเกิดอะไรขึ้น เพราะอะไร.....ผมคิดว่าเรื่องต่างๆที่บานปลายนั้นเป็นเรื่องของการตั้งคำถามของผู้สื่อข่าวทั้งหลาย คำถามที่ตั้งให้หนักการเมืองก็ดี นักปกครองก็ดี นักบริหารก็ดี มักจะเป็นคำถามที่สร้างความขัดแย้ง และจำเป็นจะต้องตอบในลักษณะทวนกระแสความคิดเห็นของผู้อื่น และก็เป็นเรื่องที่เกิดวิกฤตศรัทธาขึ้นในทางราชการและการเมืองอย่างมาก ผมคิดว่าประการแรกที่เดียว การใช้สิทธิในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของแต่ละบุคคลนั้นไม่บันยะบันยังเท่าที่ควร ยกตัวอย่างในเรื่องของการเผาโรงเรียน 34 แห่ง คนระดับรัฐมนตรีระดับผู้หลักผู้ใหญ่พูดจาไปในลักษณะที่ก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อองค์กรอื่นๆทั่วไป แม้แต่ทางการเมืองก็โยนความผิดหรือการคาดคะเนว่าเกิดจากบุคคลกลุ่มนั้นกลุ่มนี้ แม้กระทั่งไปกระทบกระเทือนต่อศาสนา บางศาสนาอีกด้วย.....ผมว่าวิกฤตศรัทธาน่าจะวิจัยว่ามีตัวแปรอะไรที่จะช่วยเหลือรัฐบาลได้แค่ไหนอย่างไร โดยเฉพาะผมก็คิดว่าในตัวของแต่ละคนผู้เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมืองเวลาจะพูดอะไรน่าจะทบทวนดูก่อนว่าจะเกิดผลกระทบหรือก่อความเสียหายให้แก่สังคมอย่างไร นี่เป็นประการแรก ประการที่สองทางฝ่ายนักข่าวไม่ควรตั้งคำถามในการให้เขาตอบหรือบังคับให้เขาตอบในลักษณะที่สร้างความขัดแย้งขึ้นในบ้านเมือง รัฐบาลเองก็ขาดเสถียรภาพในการแก้ปัญหาหลายทำให้เห็นว่ารัฐบาลนั้นหย่อนความสามารถ อันนี้ผมอยากหยิบยกให้เป็นประเด็นว่าถ้าวิจัยก็น่าจะวิจัยในเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน

ประเด็นคำถามแรกเกี่ยวกับการยอมรับนายกรัฐมนตรีที่มาจากทหารและพลเรือน ตัวผมเองไม่ถียงมันขึ้นอยู่กับสถานการณ์บ้านเมืองเป็นสำคัญว่าเหตุการณ์บ้านเมืองมีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยความศรัทธา ความเชื่อถือ หรือว่าฐานกำลังอะไรที่จะมาสนับสนุนให้การเมืองได้มีเสถียรภาพและความมั่นคงของชาติ ไม่ใช่คิดที่ตัวบุคคลอย่างชนิดที่เรียกว่ากบเลือกนาย ก็เป็นเรื่องที่ต้องคิดว่ากรณีคำตอบที่ได้ว่าส่วนใหญ่ไม่ยอมรับนายกรัฐมนตรีที่มาจากทหารนั้นผมเองก็ไม่คิดใจในเรื่องนี้ ผมว่าแล้วแต่เหตุการณ์ ในบางเหตุการณ์เมื่อเกิดวิกฤตศรัทธาทางการเมืองหลายๆที่ผู้ที่จะเข้ามาแก้สถานการณ์มีฐานกำลังโดยเฉพาะทหารทำการยึดอำนาจก็มีความจำเป็น

ประเด็นที่ 2 ทศนคติเกี่ยวกับการผูกขาดในการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองจริงๆ แล้วกลุ่มผลประโยชน์เป็นผู้กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา และในเชิงธุรกิจเขาต้องแสวงหาผลประโยชน์โดยธรรมชาติอยู่แล้ว จะไปฝืนอย่างไรมันก็แก้ไขไม่ได้ คำถามนี้เป็นคำถามที่รู้สึกว่าจะไม่ค่อยจะมีประโยชน์เท่าไรนัก ตามความคิดของผมเพราะว่าในเรื่องธุรกิจเขาก็ต้องการแสวงหากำไร หรือกลุ่มผลประโยชน์ก็ต้องการหาประโยชน์ แต่อย่างไรก็ตามก็จะต้องให้แต่ละฝ่ายเกิดความสำนึกว่าทำอะไรจึงจะเอื้อประโยชน์หรือก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญนั้นคงจะเป็นเรื่องของคุณธรรมมากกว่าว่ามีคุณธรรมเพียงพอไหม ในกรณีที่คุณคนเหล่านี้เข้ามาบริหารบ้านเมืองหรือทางด้านเศรษฐกิจ สำนึกถึงคนส่วนรวมบ้างหรือไม่ว่าประเทศเรายังมีความยากจนและไม่พัฒนาเท่าที่ควร

ประเด็นที่ 3 ทศนคติเกี่ยวกับการมุ่งหาผลประโยชน์ในส่วนตัวของนักการเมือง ประเด็นนี้มีจริงเพราะเท่าที่ผมมีประสบการณ์ในด้านนี้.....ในวงราชการนักการเมืองเข้ามาจูนจ้านมาก มารยาททางการเมืองหรือจรรยาบรรณของนักการเมืองนั้นผมอยากจะตำหนิบ้างพอสมควรว่ามุ่งไปทางหาผลประโยชน์ของพวกพ้องเป็นสำคัญ อันนี้หมายความว่าใครที่สนับสนุนให้ผ่านการเลือกตั้งเข้ามาเป็น ส.ส หรือเป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลต่างๆ เมื่อดำรงตำแหน่งแล้วก็มักใช้ตำแหน่งเอื้ออำนาจการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อส่วนตัวและพรรคพวก.....ที่นักการเมืองหาผลประโยชน์ของนักการเมืองและพรรคพวกที่สนับสนุนหรือแม้กระทั่งรับใช้พรรคพวกในกรณีต่างๆ รูปแบบของการแสวงหาผลประโยชน์อันนี้เป็นปัญหาที่มีอยู่ในทุกๆ โอกาสที่นักการเมืองมีโอกาสเข้าดำรงตำแหน่งหน้าที่ที่เอื้ออำนาจต่อการแสวงหาผลประโยชน์

ประเด็นที่ 4 ทศนคติเกี่ยวกับการคอร์รัปชันในวงราชการ นับเป็นตัวปัญหาหลักที่เป็นปัญหาใหญ่ของบ้านเมืองเป็นปัญหาสากลไม่ใช่เฉพาะบ้านเมืองเรา เราไม่มีขอบเขตหรือมาตรการอย่างใดที่จะวัดปริมาณ ไม่มีมาตรการตรวจวัดทั้งสิ้น แต่เหตุการณ์แวดล้อมกรณีทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเป็นตัวกระตุ้น.....คอร์รัปชันเป็นปัญหาเรื้อรังเหมือนกับมะเร็งเนื้อร้ายในราชการ ดังนั้นถ้าจะพูดถึงเรื่องการคอร์รัปชันว่าสามารถจะปราบได้แค่ไหนอย่างไรนั้น ในทางวิชาการก็มีการพูดกันอยู่หรือมีการวิจัยถึงตัวแปรสำคัญที่จะให้เกิดปัญหาการคอร์รัปชันว่ามี 4 ตัวแปร ตัวแรกคือมีช่องโอกาสหรือไม่ ข้อนี้ก็จะเห็นได้ว่าการรับราชการนั้น ถ้าเกิดช่องโอกาสมีกฎหมายหรือระเบียบเปิดช่องให้แล้ว ก็มักจะแสวงหาผลประโยชน์อย่างนั้น เมื่อมีช่องโอกาสแล้วก็ต้องดูว่ามีสิ่งจูงใจหรือไม่ ในที่นี้คือประโยชน์ที่จะได้รับนั้นมันล่อตาล่อใจล่อความกระหายความอยากได้ ถ้ามีก็จะแสวงหาประโยชน์นั้น เมื่อมีประโยชน์ล่อใจอย่างนี้แล้วก็จะต้องมีคู่อีกตัวหนึ่งซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญคือความเสี่ยงภัย มาตรการในการตรวจสอบหรือสอบสวนหรือการลงโทษนั้นมีความเข้มข้นเพียงใด ถ้าหากว่าความเสี่ยงภัยมีไม่มาก พอมีโอกาส มีสิ่งจูงใจ มีความเสี่ยงภัยน้อย ตรงนี้ก็มาถึงปัจจัยตัวที่ 4 คือ ความซื่อสัตย์ ปัจจัยนี้ยากที่จะแก้ไข ปัจจัย 3 ตัวแรกนั้นถ้ามีช่องโอกาสเปิดให้ก็แก้ไขเสีย อดช่องว่างเสีย สิ่งจูงใจที่จะได้รับประโยชน์ก็พยายามอย่าให้คนนั้นเข้าไปเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์โดยตรง หรือปัจจัยด้านความเสี่ยงภัยก็พยายามเพิ่มมาตรการลงโทษให้เกิดความเกรงกลัว ปัจจัย 3 ตัวนี้แก้ได้แต่ความซื่อสัตย์นั้นแก้ไขได้ยาก.....ปัญหาการคอร์รัปชันจะลดน้อยลงได้จะต้องแก้ปัญหาคือปัจจัยแวดล้อมกรณีทั้งหมดให้ได้

ประเด็นที่ 5 ทศนคติเกี่ยวกับความนิยมในอาชีพราชการ ผมว่ายังมีความนิยมอยู่มากๆ ความเป็นเจ้าใหญ่ นายโต ความมีตำแหน่งหน้าที่ที่เอื้ออำนาจต่อการแสวงหาผลประโยชน์ เพราะว่าความจริงแม้ว่าเงินเดือนจะน้อย แต่สถานะบ้านเมืองเรายังเป็นที่ยอมรับในสังคมว่า การเป็นข้าราชการเหมือนกับเป็นนายประชาชนยังอยู่ในความคิดของคนส่วนมาก เขาไม่ได้คิดว่าข้าราชการเป็นผู้รับใช้ประชาชน ฉะนั้นในเรื่องของการนิยมในอาชีพราชการ แม้ประโยชน์ที่เห็นคือเงินเดือนและค่าจ้างหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้นั้นไม่มากพอก็ตาม แต่มันมีสิ่งที่เป็นโอกาสหรือมีตำแหน่งหน้าที่ที่เอื้ออำนาจต่อการกระทำความผิด บางคนนั้นมีฐานะทางครอบครัวดี การศึกษาดี ก็ไม่วายที่จะคอร์รัปชัน.....

ตัวปัญหาคอร์ปชั่นจึงไม่อยู่ในขอบเขตที่เราจะวิจัยได้เท่าที่ควรว่ามีเหตุมาจากอะไรแน่ นอกจากเหตุแวดล้อมดังกล่าวแล้ว ฉะนั้นความนิยมในราชการมันมีสิ่งล่อใจมีประโยชน์ซึ่งเห็นกันอยู่ ความนิยมในราชการจึงมีอยู่ตลอดไป

ประเด็นที่ 6 เกี่ยวกับทัศนคติที่ว่าข้าราชการส่วนใหญ่ปฏิบัติตนเป็นผู้ให้บริการประชาชนมากกว่าทำตัวเป็นเจ้าของ นาย ประเด็นนี้ได้กล่าวถึงมาบ้างแล้ว ตามอุดมการณ์ที่ว่าข้าราชการคือผู้รับใช้ประชาชนยังใช้ไม่ได้ในโอกาสที่บ้านเมืองเราอยู่ในภาวะวิกฤตศรัทธาเช่นนี้ เป็นเรื่องที่คนในราชการมีทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติของข้าราชการไปในทางที่เป็นลักษณะเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวเสียเป็นส่วนมาก

ขอสรุปสั้นๆว่าในส่วนที่เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนในการดำเนินการของผู้วิจัยจนมีคำตอบมาแล้วนั้น ผมไม่คิดใจอะไรทั้งสิ้น แต่ขอเสนอแนะว่าเราจะวิจัยในลักษณะใดที่น่าจะสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นในทางราชการด้วย คือให้ได้รับผลประโยชน์และสามารถที่จะเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปตามสมควรว่าข้อเสนอแนะของเราทำได้ไม่ยาก.....ผมขอเสนอแนะว่าอย่าทำการวิจัยเพียงเพื่อประโยชน์ในการศึกษาอย่างเดียว แต่อาจจะไปปรับเสนอรัฐบาลหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องหรือเสนอให้ประชาชนรับทราบเนื่องจากจะได้อะไรกัน แก่ปัญหาที่เป็นเรื่องของส่วนรวมด้วย

คุณไพโรจน์ จันทรมิถ (บรรณาธิการฝ่ายบริหาร หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายสัปดาห์)

ในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาและสื่อมวลชน เมื่อดูจากคำถาม ดูจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยออกมากับคำตอบที่ได้รับผมคิดว่ามีประโยชน์อย่างมากต่อการสังคายนากระบวนการศึกษาบ้านเรา.....ในตัวคำถามส่วนของ การศึกษานั้น ผมเห็นว่าค่อนข้างจะกระชับมากและตีตรงประเด็นกับสิ่งที่เราต้องการหรือสิ่งที่ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

ประเด็นเกี่ยวกับการศึกษา

ประเด็นที่ 1 เรื่องของเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอน ที่บอกว่าผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาหรือไม่นั้น จากผลการวิจัยที่ออกมาสูงถึงร้อยละ 60 ที่คนในเขตเมืองเห็นด้วยว่าผู้ปกครองควรมีส่วนเข้าไปกำหนดเนื้อหา ผมว่าตรงนี้เป็นเรื่องที่น่าคิดมากกว่า ชั้นชั้นกลางในเมืองใหญ่มีการรับรู้และก็เข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม ทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง ผู้ปกครองเหล่านี้เริ่มที่จะตื่นตัวแล้วว่าเมื่อหันกลับไปดูตรงเนื้อหาที่ผ่านมา กล่าวได้ว่ายังไม่ได้รับการปรับปรุงหรือพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน.....จริงๆแล้วผู้ปกครองถือว่าเป็นครุคนแรกของเด็กมีความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของเด็กแต่ละช่วงวัย.....ดังนั้นในหลายวิชาหรือ ในหลายๆโอกาส หลายๆกิจกรรม ควรจะเปิดโอกาส ให้ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วม เพราะถ้าเกิดเป็นไปตามระบบการเรียนการสอนในบ้านเรานั้นจะสอนให้เด็กเป็นนกขุนทองมากกว่าสอนให้เด็กรู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล.....ในเขตเมืองนครราชสีมาผู้เห็นด้วยสูงเกือบ 70% เป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าถ้าผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยจะทำให้เนื้อหาการสอนนั้นสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และทำให้การพัฒนาเด็กเกิดความสัมพันธ์กันขึ้น จะไม่พัฒนาไปทางใดทางหนึ่งอย่าง โดดเดี่ยวเกินไป.....ตรงนี้เป็นคำตอบที่น่าสนใจมาก รัฐเองถ้าเอางานวิจัยไปไตร่ตรองกันใหม่ ผมว่าควรจะสังคายนาเกี่ยวกับเนื้อหาการสอนได้แล้ว เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองหรือเปิดโอกาสให้ผู้ชำนาญการหลายๆทางเข้ามามีส่วนร่วมที่จะปรับปรุง หรือกำหนดเนื้อหาที่เหมาะสม.....ในเมืองที่เป็นเมืองอุตสาหกรรมหรือเมืองเกษตรกรรม หลักสูตรการเรียนการสอนควรจะออกมาสอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียนที่เป็นอยู่ ให้สอดคล้องอยู่กับสภาพชีวิตที่เป็นอยู่ในสังคมนั้นๆ.....เพื่อให้เด็กจะได้นำเอาความรู้ไปใช้ได้แทนที่เขาเรียนไปแล้วเหมือนทิ้งไปเลย.....ในอดีตเราเรียนหลักสูตรการเกษตรก็เรียนแบบหลักสูตรที่รัฐกำหนดมา เป็นไปตามหลักสูตร

ที่มาจากส่วนกลาง เราอยู่โคราชเราอยากรู้เรื่องมันสำปะหลังว่าจะทำอย่างไร กลไกตลาดเป็นอย่างไร เราก็มองไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ในสิ่งเหล่านี้

ประเด็นที่ 2 เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ยึดหลักท่องจำโดยไม่ฝึกฝนการคิดอย่างมีเหตุผล ตรงนี้ผมค่อนข้างจะเห็นด้วย.....ระบบการเรียนการสอนในบ้านเรานั้นคล้ายกับว่าเดินคนไหนอ่านหนังสือมามากท่องจำมามากเด็กคนนั้นจะทำข้อสอบได้ดีหรือทำคะแนนได้อย่างที่ครูต้องการ ผมว่ามันผิดหลักโดยสิ้นเชิง อย่างในมหาวิทยาลัยเองข้อสอบปรนัยก็ยังมีอยู่ ซึ่งถ้าเราอ่านมา เราสามารถที่ตอบตรงนั้นได้ ไม่ได้สร้างเสริมการใช้ความคิดความรู้อย่างแท้จริง.....ในการเรียนการสอนควรที่จะสร้างทักษะให้เด็กเป็นคนใช้เหตุผลในการขบคิดมากกว่าที่จะจะใช้ระบบท่องจำ.....เด็กสมัยใหม่ที่ได้อ่านอะไรมาๆ ได้เห็นข่าวสารที่มาจากหลายๆ สื่อ บางครั้งในความอยากรู้อยากเห็นของเขาทำให้เขากล้าที่จะทำ แต่ว่าครูหรือผู้ใหญ่ยังไม่เข้าใจถึงวิธีการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนไปตามกระแสของสังคม.....ผมว่าระบบการเรียนการสอนที่สอนให้คนรู้จักใช้เหตุผล จะทำให้คนเรามีความกล้าที่จะแสดงออกถ้าระบบการเรียนการสอนในบ้านเราสอนให้เด็กรู้จักคิดใช้เหตุใช้ผลตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาหรือระดับประถมมาเลย ก็จะสร้างสมมาเรื่อยๆ เขาจะขงกล้าที่จะพูด กล้าที่จะถกเถียงกันภายใต้กรอบของเหตุและผล ถ้าเราสามารถสร้างตรงนี้ได้ ต่อไปในเวทีการเมืองของบ้านเราคงจะไม่เห็นนิยายน้ำเน่าปรากฏขึ้นในการประชุมสภา ผลการวิจัยในประเด็นนี้ควรจะนำเสนอต่อรัฐหรือส่วนงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมากว่าจะทำอย่างไรให้ระบบการเรียนการสอน ระบบการวัดผล จะช่วยเสริมสร้างให้เยาวชนของเราเป็นคนที่มีเหตุผล มีรู้จักใช้ความคิดมากขึ้น แต่ถ้ารัฐหรือผู้เกี่ยวข้องยังไม่เข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ นับว่าเป็นจุดอันตรายมาก

ประเด็นที่ 3 ที่ว่าหลักสูตรการศึกษายังไม่ประยุกต์ให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ผมคิดว่าหลักสูตรการเรียนแต่ละท้องถิ่น แต่ละพื้นที่น่าจะปรับให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ ด้วย แม้ว่าเราจะมีการศึกษานอกโรงเรียนมาเสริมตรงนี้ จริงๆ แล้วระบบการศึกษานอกโรงเรียนของเรายังมีจุดที่ควรจะต้องปรับปรุงแก้ไขอีกมาก.....ถ้าดูจากผลวิจัยที่ว่าทุกกลุ่มอายุหรือทุกคนในเมืองในเขตเมืองใหญ่ส่วนมากเห็นด้วยว่าควรถึงเวลาที่จะเปลี่ยนแปลงได้แล้ว ซึ่งมีร้อยละสูงเกือบ 60 โดยเฉพาะในเขตเมืองนครราชสีมา เชียงใหม่ และชลบุรี.....โดยภาพรวมแล้วฐานเฉลี่ยของผู้ที่เห็นด้วยให้มีการปรับปรุงหลักสูตรที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันมีฐานที่ใหญ่มากจนคำตอบไม่เห็นด้วยและเฉยๆ ไม่มีความสำคัญ

ประเด็นที่ 4 หลักสูตรการเรียนทุกระดับควรมีการสอดแทรกด้านจริยธรรมให้มากขึ้น ประเด็นนี้ถ้ามองดูในสังคมนานาชาติทั้ง 5 เมืองแล้ว จะเห็นได้ว่าใน 5 เมืองนั้นมีปัญหาสังคมเกิดขึ้นมากมาย บางทีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างหรือพัฒนาการบางอย่างที่ก้าวเข้ามาอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กหรือเยาวชนขาดระบบที่จะซึมซับแล้วมากลั่นกรองอย่างมีเหตุผล ก็คงจะไม่ต้องประสบปัญหาสังคม และคงไม่ต้องมีการสอดแทรกเรื่องจริยธรรมให้ เป็นปัญหาที่ต้องกังวลกันมากนัก เพราะถ้าเยาวชนมีความคิดหรือใช้เหตุใช้ผลให้เขาสามารถกลั่นกรองว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดควรหรือไม่ควร.....สามารถที่จะตอบรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้โดยไม่เกิดปัญหาหรือเกิดปัญหาน้อยที่สุด ตรงนี้ระบบการเรียนการสอนจะต้องสอนให้คนมีเหตุผลเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ควรมีการแก้ไขโดยเร็ว ถ้าแก้ตรงนี้แก้ไขได้เรื่องจริยธรรม คุณธรรม ยังไม่ใช่เรื่องที่น่าวิตกกังวลมาก เพราะมันจะเกิดการเรียนรู้เกิดความเข้าใจได้ด้วยตนเอง

ประเด็นที่ 5 ระบบการศึกษาในบ้านเราสอนให้มีการแข่งขันกันมากขึ้น ประเด็นนี้เป็นอยู่มานานแล้ว.....แต่ก่อนนั้นเราพูดถึงช่องว่างระหว่างกรุงเทพฯ กับต่างจังหวัด ตอนนั้นผมว่าเมืองแต่ละเมืองก็มีช่องว่างระหว่างคนเมืองกับคนชนบทมากขึ้น แม้ว่ารัฐเองจะขยายระบบการศึกษาภาคบังคับและขยายโอกาสเรียนมัธยมศึกษาสู่ชนบทมากขึ้น แต่ผมคิดว่ามันเป็นการขยายในรูปแบบเชิงปริมาณ ขยายไปโดยขาดพื้นฐานหรือขาดเหตุผล ขาดความเข้าใจต่อสภาพการเรียนของสังคม ฉะนั้นการขยายโอกาสการศึกษารองรับเด็กในชนบทนั้น ไม่สามารถตอบสนองความต้องการ

การที่แท้จริงได้เลย ทั้งยังกลายเป็นตัวสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นเนื่องจาก (1) คุณภาพไม่ถึง (2) เกิดการแข่งขันนักเรียนจากการคัดเลือกนักเรียนตามระบบโรงเรียนของบ้านเราถึงตอนนี้ผมคิดว่า การสอบวัดผลหรือการสอบคัดเลือกเข้าไป ควรจะมีการปรับปรุงให้มีการขยายโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ไม่ปิดกั้นโอกาสกับคนบางกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคนชนบท

ระบบการศึกษาในบ้านเรามีความสัมพันธ์กันในทุกประเด็นที่กล่าวมา ถ้าสามารถสังคายนากันใหม่ทั้งหมด โอกาสที่จะเกิดความเสมอภาคระหว่างเด็กในชนบทกับในเมืองจะเป็นจริงได้มากกว่าในปัจจุบัน.....แต่ถ้าระบบการศึกษายังเป็นอยู่อย่างในปัจจุบัน ย่อมแน่นอนว่าการช่วงชิงโอกาสการเรียนจะเกิดขึ้นตั้งแต่ระดับอนุบาล ตั้งแต่การจับฉลากและก็จะรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ไปตามระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าห่วงมาก พื้นฐานการศึกษาของบ้านเรานั้น 30-40 ปีที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ปัจจุบันก็ไม่มีเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก..... ประเด็นการศึกษานี้ น่าจะเป็นฐานที่จะเรียกร้องให้รัฐเหลียวกลับมาทบทวนเป็นอย่างมาก

ประเด็นเรื่องของสื่อมวลชน

ตามที่ ดร.สุธี กล่าวไว้ว่า วิกฤตศรัทธาต่อระบบการเมืองมีสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดมาจากสื่อมวลชนตั้งคำถามนำ.....ผมไม่เห็นด้วย.....ผมคิดว่าเป็นเพราะนักการเมืองในบ้านเมืองเราส่วนใหญ่ไม่มีเหตุผลอะไรมากมายนัก มักจะเล่นการเมืองกันด้วยกิเลสตัณหา คำนี้ถึงผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าที่จะคำนึงถึงหลักการ สื่อมวลชนในปัจจุบันไม่ใช่สื่อมวลชนในยุคเก่าๆ ไม่ใช่สื่อมวลชนที่ใช้ปากกาเขียนเพื่อหากิน.....และเป็นสื่อมวลชนที่อยู่ในพลวัตรของโลกที่ไร้พรมแดน เป็นสื่อมวลชนที่อยู่ในโลกของเทคโนโลยีสมัยใหม่ การที่สื่อมวลชนได้สัมผัสตัวอย่างจากต่างประเทศหรือจากประเทศที่เจริญแล้วนำเข้ามามองกับสังคมไทยว่าทำไมจึงเป็นอย่างนั้น.....ฉะนั้นเมื่อนักการเมืองเองขาดการทำความเข้าใจ ขาดการทำการบ้าน ขาดการเรียนรู้ต่อเรื่องนั้นๆ มันเป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้ที่จะถูกค้อนด้วยคำถามนำ ในเมื่อคุณตอบไม่ได้ คุณพูดออกมาอย่างนั้น แน่ใจว่ามันอาจเป็นคำตอบที่ไม่ฉลาดเลย อาจจะกลายเป็นเรื่องที่ขัดแย้ง ตรงนี้ผมว่าคนชั้นกลางในเมืองเขากลั่นกรองได้ แยกแยะได้ว่าต่อไปจะเลือกนักการเมืองที่มีคุณภาพอย่างไรบ้าง

ประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชนในคำถามว่า นักหนังสือพิมพ์ประพุดิติน โดยยึดถือจรรยาบรรณในอาชีพอยู่เสมอ คำตอบออกมาว่าไม่เห็นด้วยสูง ตรงนี้ผมคิดว่าแม้ว่าคนที่เข้ามาสู่อาชีพนี้จะเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว เป็นคนที่มีการศึกษาดีเข้ามา แล้วเป็นคนที่คิดว่าอาชีพนี้สามารถสร้างหลักการ สามารถที่จะสร้างความมั่นคงได้ คือสมัยก่อนอาชีพนักข่าวนั้นได้เสีย ก็เลยทำให้เกิดโอกาสหรือเกิดช่องว่างในการที่จะประกอบเรื่องไม่ชอบมาพากล หรือใช้วิชาชีพไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ก็เลยเกิดความคิดเห็นเช่นนี้ขึ้นมา ซึ่งภาพเก่าๆผมว่ามันยังฝังแน่นอยู่หรือตรึงอยู่ในความทรงจำของคนในสังคม เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงหรือจะทำความเข้าใจตรงนี้ ผมคิดว่าอาจจะต้องใช้เวลาลึกช่วงหนึ่ง แต่ผมคิดว่าสภาพภาพของสื่อมวลชนในปัจจุบันนี้ดีขึ้นมากต่อความเข้าใจของคนในสังคม ที่ว่าสื่อมวลชนใช้ข่าวไปตบทรัพย์อะไรเขามา ผมคิดว่าในปัจจุบันนี้น้อยลงแล้ว เพราะถ้าเรามองดูรายได้ของสื่อมวลชนในปัจจุบันรู้สึกว่ามีแล้ว นักข่าวปริญญาตรีมีรายได้ทั้งค่าพาหนะแล้วตกเดือนละเกือบหมื่นสามหมื่นสี่ เมื่อมีรายได้ค่อนข้างจะงดงามแล้วเป็นคนที่มีการศึกษา ทุกคนคำนึงถึงศักดิ์ศรีของตัวเอง คำนึงถึงเกียรติภูมิของตัวเอง แต่ว่าจากความหมายที่ออกมาว่าไม่เห็นด้วยคือไม่มีจรรยาบรรณนั้นอยู่ คิดว่าตรงนี้อาจเป็นความเข้าใจดั้งเดิม แล้วถ้าดูจากคำตอบในเขตเมืองโดยเฉพาะภาคใหญ่ โคราช เชียงใหม่ ชลบุรี ก็ยอมรับว่ายังมีนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งเขาเองทำหนังสือพิมพ์เพื่อเป็นช่องทางในการที่จะประกอบธุรกิจอย่างอื่น ตรงนี้เลยเกิดช่องว่างได้ ทำให้ทุกคนคิดว่านักหนังสือพิมพ์ยังมีวิถีปฏิบัติเช่นเดิมอยู่ โดยเฉพาะในต่างจังหวัด เพราะเราเองก็ปฏิเสธความเป็นจริงไม่ได้ว่านักหนังสือพิมพ์ในต่างจังหวัดและหลายแห่งนั้นส่วนใหญ่ทำหน้าที่หนังสือพิมพ์เป็นกระบังหน้าเฉยๆ เบื้องหลังหลายคน

เป็นทั้งมิชชันนารี เป็นทั้งเจ้ามือหอยเดือน โรงฆ่าหมูเดือน อะไรต่างๆมากมาย อันนี้เป็นความจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ เหมือนกัน แต่ผมคิดว่าในอนาคตอีก 5 ปีข้างหน้าภาพของสื่อมวลชนไทยจะดีขึ้นมาก แล้วสถาบันสื่อมวลชนจะเป็นสถาบันที่คนในสังคมให้การยอมรับอย่างสูงว่าเป็นกลไกหนึ่งที่จะเข้ามาเป็นส่วนร่วมในการพัฒนาสร้างสรรค์สังคมได้มาก อย่างปัจจุบันนี้ผมคิดว่าคนที่สื่อมวลชนลงไปค้นหาข้อเท็จจริงของความไม่ชอบมาพากลหลายๆเรื่อง นั้น ผมว่าได้สร้างความพึงพอใจให้กับคนในเขตเมืองมาก เพราะฉะนั้นจึงสังเกตได้ว่าหนังสือพิมพ์การเมืองมีอัตราการเติบโตค่อนข้างจะสูงมากในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา

อีกประเด็นหนึ่งการผลิตรายการโทรทัศน์นั้นมุ่งสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการให้ความรู้ ตรงนี้ตัวผมเองไม่ได้อยู่ในสายนี้ จากเท่าที่ผมคิดว่าเพื่อทางธุรกิจนั้นคงเป็นเรื่องที่เราปฏิเสธไม่ได้เหมือนกันว่าคงจะต้องทำแต่จะมากกว่าการให้ข่าวสารความรู้หรือไม่ ผมคิดว่าในปัจจุบันสื่อในบ้านเราหลายๆสื่อไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เราเองก็คำนึงถึงในเรื่องสาระความรู้ที่จะให้กับผู้บริโภค คือไม่ได้คำนึงว่าจะต้องยึดเรื่องธุรกิจอย่างเดียว ผมคุยกับกันตนา...เขาว่าอย่างละครบ้าน ไร่ริมธารเขาขาดทุนทุกตอน แต่เขาอินดีจะทำรายการนี้ต่อไปแม้ว่าจะขาดทุน เพราะถือว่าเป็นรายการที่ให้สาระความรู้แก่ประชาชน.....เป็นการสร้าง image ขององค์กร ผมคิดว่าคนที่อยู่ในอาชีพนี้ จะคำนึงถึงมันเป็นอย่างมาก.....ฉะนั้นรายการทีวีในบ้านเราแม้จะมีอัตราส่วนแตกต่างระหว่างข่าวสารความรู้กับด้านบันเทิง ผมว่าถึงจะ 60:40 ก็ยังไม่เป็นเรื่องน่ารังเกียจอะไรมากมายนัก และคิดว่าในอนาคตหลังจากเราชิงดาวเทียมขึ้นไปแล้ว เทคโนโลยีใหม่ๆที่เกิดขึ้นมาจะเป็นตัวเปลี่ยนแปลงระบบสื่อโทรทัศน์ในบ้านเรา.....ผมคิดว่าหลังจากตรงนี้ไป 1 ปีข้างหน้าสื่อโทรทัศน์จะเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาผู้คนในสังคมอย่างมาก ต่อไปที่ทีวีบ้านเราจะมี 30-40 ช่องนั้น ช่องหนึ่งอาจเป็นเรื่องของสาระความรู้ สารคดี หรือการศึกษา ผมคิดว่าเรากำลังเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีแล้วกับเทคโนโลยีใหม่ๆ มีเพียงอย่างเดียวคือรัฐเองจะต้องแก้กฎระเบียบที่ค่อนข้างจะคร่ำครึล่าช้า ผมคุยกับคุณชินวัตรเขาบอกว่าใครเคยทีวีในบ้านเราทำได้ง่ายมาก ทำแล้วก็เกิดประโยชน์อย่างมากมาย เช่นอาจจะยกให้ช่องหนึ่งเป็นเรื่องของข่าวสารความรู้ ให้ช่องหนึ่งสนองกับการศึกษานอกโรงเรียน แต่ติดขัดที่ว่ากฎระเบียบของรัฐยังไม่แก้ไข และอีกหลายๆเรื่องซึ่งเกิดอุปสรรคขัดขวาง ฉะนั้นปัญหานี้เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงมาก

ดร.อมรา พงศาพิชญ์

.....ขอถือ โอกาสนี้ให้ท่านทั้งหลายแสดงความคิดเห็นต่างๆต่อผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้

อาจารย์วิจิตร

ประเด็นแรกอยากจะถูกถึงระเบียบวิธีวิจัยที่ชี้แจงว่าพยายามให้เป็นตัวแทนของสังคมเมืองมากที่สุด ดิฉันมีคำถามอยู่คนเดียวว่า อันนี้ยังไม่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องผู้ที่จะตอบคำถาม ประการแรกคือว่าคนที่ตอบคำถามทั้งหมดเป็นคนในสังคมเมืองหรือไม่ เพราะว่าวิธีการสุ่มตัวอย่างก็อาจจะไม่ตรงเป้าหมายได้ แม้แต่ในกรุงเทพฯเองตัวอย่างของเราอาจจะไปตกกับคนซึ่งจริงๆแล้วมีประสบการณ์ในสังคมชนบทยาวนานกว่าสังคมเมืองก็อาจจะเป็นไปได้ ซึ่งเราอาจจะไม่ทราบสัดส่วน ประเด็นที่ 2 ก็คือ คนที่ตอบโดยไม่ได้คนเป็นตัวอย่างในเบื้องต้น อันนี้ไม่ทราบว่ามีการสุ่มหรือเปล่า อาจจะน้อยมากแต่น้อยเท่าไร ถ้าทราบก็จะเป็นการดี ประเด็นต่อมาดิฉันเห็นว่าการใช้ Likert Scale ถ้าเพื่อเป็น 5 scale ก็อาจจะดี คืออาจจะวัดอะไรได้มากขึ้น รวมทั้งประเด็นการวิเคราะห์ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ตัวแปรอายุเพียงตัวเดียว ในขณะที่ตัวแปรมีมากกว่านั้น เช่น ตัวแปรเพศหรือตัวแปรอื่นๆทั้งหมดนั้นมีความหมายทั้งสิ้น ไม่ว่าจะ

สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว และสถานภาพในการทำงาน คือเรามีตัวเลขอยู่เราเอามาเล่นได้แล้วก็ขยายผลไปได้มากขึ้น อันนี้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย

ในส่วนที่ 2 เรื่องของการเมืองการปกครอง คิดฉันไม่ค่อยจะเห็นด้วย.....ที่บอกว่าคนในสังคมเมืองส่วนใหญ่เห็นว่าการผูกขาดและการแสวงหาประโยชน์ของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองจะมีมากขึ้น และที่บอกว่าคนในสังคมเมืองส่วนใหญ่มองว่าการคอร์รัปชันในระบบราชการคงมีอยู่ต่อไปโดยไม่ลดน้อยลงนั้นเป็นความจริง ที่จริงแล้วอาจไม่เป็นอย่างนี้ทั้งหมด คิดฉันมองว่าปัจจุบันนี้มี social function ค่อนข้างจะสูง บางท่านพูดถึงการมีส่วนร่วมอะไรต่อมิอะไร ก็คงจะเห็นว่าคนในสังคมเมืองอยากจะมีส่วนร่วมในเรื่องนั้นเรื่องนี้ รวมไปถึงการดำเนินคดีในสังคมต่อคนที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือคอร์รัปชัน คิดฉันคิดว่าคนที่จะทำอย่างนี้น่าจะมีแนวโน้มที่ลดลงหรือระงับตัวมากขึ้น ก็มองในอีกแง่หนึ่งมันอาจจะไม่เป็นไปตามข้อค้นพบก็เป็นได้ แล้วในเรื่องการเมืองการปกครองคิดฉันขอแย้งกับ ดร.สุธี นิดหนึ่ง คือท่านบอกว่าเราควรจะหยิบยกปัญหาวิกฤตมาวิจัย คิดฉันเห็นว่าปัญหาวิกฤตก็ทำกันเยอะแยะแล้ว ทำทีไรก็ดังกันทูท แต่ท่าน ดร.อมรา พุดไ้ว้เบื้องต้นว่าสถาบันวิจัยสังคมจะมุ่งเก็บข้อมูลพื้นฐานและก็ให้ใช้ได้ทั่วไป คิดฉันเห็นว่าที่ใช้อย่างนี้ดีแล้ว ส่วนปัญหาวิกฤตให้สถาบันอื่นๆมีอีกมากให้เขาทำกันไป แต่ก็เห็นด้วยกับประเด็นสื่อมวลชนที่น่าจะทำหน้าที่ได้ดีกว่าในปัจจุบัน ที่คุณไพโรจน์ได้ชี้แจง คิดฉันก็เห็นด้วยหลายประเด็นเหมือนกัน แต่ไม่ค่อยแน่ใจว่าสื่อมวลชนบางส่วนทำประโยชน์ให้บ้านเมือง คือราคาญาติเกี่ยวกับเรื่องภาษา คือภาษาที่เอามาใช้คิดฉันคิดว่ามันไม่น่าจะเป็นภาษาของนักหนังสือพิมพ์ที่บอกว่าจบปริญญาตรีขึ้นไป คือใช้คำที่ไม่น่าจะใช้ เช่น ใช้คำที่จะว่าใครก็ใช้คำว่า “จวก” หรือใช้กับคนที่เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาว่า “ตะแบง” หรือถ้ามีความอยากได้มากก็ใช้คำว่า “กระสัน” คิดฉันคิดว่าไม่น่าจะใช้คำพวกนี้อยู่ในสังคม แล้วอีกอย่างหนึ่งเวลานี้มีหนังสือพิมพ์บางฉบับเวลาพิมพ์บรรทัดต่อบรรทัดจะไม่เต็มตัวสะกด บางทีคำสำคัญๆเมื่อแยกตัวสะกดออกความหมายมันเปลี่ยน ยกตัวอย่างคำว่า “กฎหมาย” ถ้าเอาตัว “ย” มาอยู่อีกบรรทัดหนึ่งความหมายคงจะไม่ค่อยสวย แสดงว่าหนังสือพิมพ์ไม่ได้อนุรักษ์ในความสำคัญของภาษาเลย ต่อมาเรื่องศาสนา คิดฉันไม่ค่อยจะเห็นด้วยที่ประเด็นหนึ่งบอกว่าพระเจ้าเวลานี้แสดงบทบาทในการเผยแผ่ศาสนาบ่อยกว่าอื่นๆ ที่มีคำอธิบายคือ โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ วัตถุมงคล..... คิดฉันคิดว่าเวลานี้โหราศาสตร์เราก่อนข้างยอมรับกัน ในต่างประเทศก็มีและถือว่าเป็นศาสตร์ในการเรียน ให้ปริญญาเหมือนกัน คิดฉันไม่ชอบหมอดูแต่ถ้ามีการยอมรับว่าโหราศาสตร์เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งก็อย่าไปว่าท่านเลย มาในเรื่องของการเผยแผ่ศาสนาที่มองเห็นว่ามากขึ้นอย่างการเผยแผ่ผ่านสื่อมวลชน คือการใช้สื่อเข้าถึงชาวบ้าน อย่างเวลานี้ไม่มีแล้วเทศน์เป็นภาษาบาลี คิดว่าพระเจ้ามีวิธีที่จะเข้าถึงพวกเราได้มาก และก็คิดว่าเป็นเรื่องที่ดี ถ้ามองในแง่ของต่างประเทศคือเขามีการเผยแผ่ไปในประเทศต่างๆ จนกระทั่งมีสถิติว่าพระเจ้าของเราสามารถทำให้ชาวต่างประเทศหันมาสนใจพุทธศาสนาและกลายเป็นพุทธศาสนิกชนในที่สุด คิดฉันคิดว่าเป็นสิ่งที่ควรจะทำก็เลยมองรวมๆว่าพระเจ้าท่านได้แสดงบทบาทในการเผยแผ่พระศาสนา แต่เราไม่รู้สัดส่วนระหว่างการเพิ่มขึ้นของการเผยแผ่ในลักษณะที่น่าจะเป็นการยอมรับกับส่วนหนึ่งในอีกด้านหนึ่งที่น่าจะไม่เป็นที่ยอมรับ

อาจารย์ จูรี

....คิดฉันขอเสนอแนะนิดหนึ่ง ในเมื่อเราถามเฉพาะความเห็นที่เห็นว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ถ้าสมมติว่ามีการทำรอบต่อไปจะเป็นไปได้ไหมถ้าจะมีคำถามที่ใกล้เคียงกัน แต่ถามในคนละลักษณะเพื่อที่จะเห็นได้แน่ชัดว่าการที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเป็นอย่างนั้นแน่ๆ เพราะว่าคำถามบางคำถามอาจจะโน้มนำให้ผู้ตอบตอบตามไป อีกประการหนึ่งในการวิเคราะห์นั้นควรจะใส่ตัวแปรอื่นๆมาวิเคราะห์ด้วย คงจะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลสมบูรณ์ขึ้น อย่างเช่น

เรื่องของการศึกษาเราจะดูได้อย่างไรบ้างว่าการศึกษามีส่วนสัมพันธ์อย่างไรกับข้อคิดเห็นต่างๆ อีกประเด็นหนึ่งที่ถามถึงสมาชิกของครอบครัวไม่ทราบว่าใช้เกณฑ์อะไรในการถาม ถามเฉพาะสมาชิกของครอบครัวหรือเครือข่ายที่อยู่ด้วยกันรวมด้วย อันนี้เป็นประเด็นที่ค่อนข้างสำคัญและน่าสนใจมาก....สมมติถามว่าครอบครัวมีกี่คนเขาอาจจะตีความเป็นครอบครัวเดียว แต่ถ้าถามว่ามีสมาชิกที่อยู่ร่วมกันกี่คน ก็อาจจะมีญาติพี่น้องคนอื่นด้วย ซึ่งไม่ทราบการนิยามนั้นมันแคบหรือกว้างแค่ไหนและมีผลอย่างไร อันนี้เป็นประเด็นที่สงสัย ที่นี้ในเรื่องของ wording ของคำถาม คำถามที่เราถามในส่วนหนึ่งจะเกิดการชักจูง โน้มน้าวได้ไหม อันนี้ไม่ค่อยแน่ใจ.....คำถามที่ตั้งอาจจะเป็นวิชาการมากและค่อนข้างจะใช้ศัพท์อะไรต่ออะไร คิดฉันไม่แน่ใจว่าคนที่จบการศึกษาชั้นประถมจะเข้าใจได้มากนักแค่นั้น ถ้าสมมติเข้าใจคืออย่างคำตอบที่สะท้อนออกมา ก็ต้องให้เรารอคอยกับคนเมืองว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสังคมมากขึ้น.....เพียงแต่เป็นข้อสงสัยจากการอ่าน

ผู้วิจัย

ผมขอตอบในประเด็นข้อสังเกตที่เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย คำถามแรกที่ว่าได้นำตัวแปรอื่นไม่ว่าจะเป็นเพศ การศึกษา และอีกหลายๆตัวรวมถึงขนาดของครอบครัวเข้ามาวิเคราะห์ด้วยหรือเปล่า โดยระเบียบวิธีแล้วเรามองว่าอันนี้เป็นตัวแปรต้น เรามองเห็นว่าตัวแปรแทรกตรงกลางซึ่งค่อนข้างจะสำคัญกับทัศนคติ อย่างความรู้กับการศึกษานั้นไม่ใช่ตัวเดียวกัน ความรู้ต่างหากที่ทำให้เกิดทัศนคติที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามเราก็ได้ทดสอบตัวแปรต้นเหล่านี้ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ซึ่งปรากฏว่าจากการคำนวณทางสถิติที่อยู่ในรายงานฉบับใหญ่ ตัวแปรที่เราเอาเข้ามานั้นมีเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ สมรส และขนาดของครอบครัว ซึ่งปรากฏว่าไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันคือตัวแปรต้นแต่ละตัวกับตัวแปรวัดทัศนคติมีความเป็นอิสระต่อกัน ซึ่งหมายความว่าเลือกใช้ตัวแปรต้นตัวใดตัวหนึ่งเพื่อเสนอผลกระทบต่อความโน้มเอียงของทัศนคติในแต่ละประเด็นได้ผลเช่น เดียวกัน.....

อีกเรื่องหนึ่งที่อยากทำความเข้าใจคือเรื่อง attitude กับ fact สองตัวนี้อาจจะขัดแย้งกันได้.....ขอให้แยกการพิจารณาความแตกต่างของสองตัวนี้ อย่างเช่น โดย fact แล้วคนอยากเป็นข้าราชการอยู่มาก เวลาสอบกันเป็นหมื่นรับได้แค่พัน โดย attitude ก็เลยไม่อยากเป็นข้าราชการ ขอให้พิจารณาผลการศึกษาวิจัยนี้ในแง่ของ attitude ไม่ใช่ fact

อาจารย์จรี

สำหรับผู้ตกสำรวจที่ไม่มีทะเบียนบ้านในเมืองต่างๆจะไม่อยู่ในเกณฑ์สำรวจใช่ไหมคะ

ผู้วิจัย

อันนี้เราไม่ใช้ทะเบียนบ้าน เราใช้วิธี Area Sampling บ้านที่ไม่มีทะเบียนบ้านก็มีสิทธิ์ที่จะเป็นตัวอย่างไม่เขต สัมซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีทะเบียนอยู่ในเขตเมืองนั้นก็ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษานี้ด้วย

อาจารย์ ค้อฟ

ผมไม่เชื่อในประเด็นที่ว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างผู้ที่อยู่ในเมืองและผู้ที่เข้าไปอยู่ในเมืองระยะสั้นๆ ถ้าเราดูผู้ที่อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จะเห็นว่ามีความแตกต่างอย่างมากระหว่างโคราช กรุงเทพฯ และเชียงใหม่ แต่เด็กที่อายุน้อยกว่า 20 ปีมีความคิดเห็นใกล้ๆกัน ซึ่งอาจจะมีสาเหตุจากผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี พวกนี้ส่วนมากเกิดในเมือง แต่ผู้ที่มีอายุมากกว่า 50 ปีส่วนมากมาจากต่างจังหวัด ถ้าเราดูจากรูปแบบวัฒนธรรมแต่ละภาคมีวัฒนธรรมพิเศษต่างกันอยู่ด้วย แต่วัฒนธรรมเมืองเป็นวัฒนธรรมไทยที่มีลักษณะเฉพาะ ผู้ที่มีอายุน้อยได้เรียนรู้วัฒนธรรมเมืองที่มีผลให้มีความคิดเห็นใกล้ๆกัน.....ประเด็นจึงน่าจะอยู่ที่ความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท

ผู้วิจัย

ขอเสนอข้อสังเกตหนึ่ง.....คนอายุน้อยกว่า 20 ปีนั้นมีคำตอบหลายๆเข้ามามากในหลายๆข้อ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง แต่ขณะเดียวกันคนที่อายุ 60 ปีขึ้นไปซึ่งมีอายุถึงกว่า 70-80 ปีก็มี คำตอบที่ได้มาก็มีหลายๆค่อนข้างมาก ดังนั้นถ้าหากเราตัดสองข้างออกตรงที่ต่ำกว่า 20 ปีและสูงกว่า 60 ปีออกไปแล้ว พอเอามาคำนวณปรากฏว่าค่าสถิติค่อนข้างจะสูงมากในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความคิดเห็นในด้านต่างๆ และเมื่อเราตัดคน 2 กลุ่มนี้ออกไปพบว่าการศึกษาก็จะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในเชิงความสัมพันธ์กับความคิดเห็น แต่เพศกลับไม่มีความสัมพันธ์ แล้วทำไมเราต้องคงคนกลุ่มนี้ในการวิเคราะห์ด้วย เหตุผลก็คือเราต้องการให้ทุกคนทั้งหมดเข้ามามีส่วนในการคำนวณผลครั้งนี้ด้วย แต่ถ้าหากเราจะวิเคราะห์จะลึกจริงๆจากข้อมูลที่มีอยู่นั้น ข้อเสนอในการวิเคราะห์ก็คือต้องตัดคนอายุต่ำกว่า 20 ปีและมากกว่า 60 ปีออกไป จะทำให้ค่าสถิติออกมาชัดเจนมาก และก็ให้คำอธิบายในหลายส่วนได้ดี ต้องเรียนอีกประเด็นหนึ่งว่าการที่เราใช้อายุในการคำนวณสถิติครั้งนี้เราไม่ได้มองดูในแง่ของ single factor ตัวแปรอื่นๆเราก็ได้นำไปคำนวณสถิติที่เรียกว่า discriminant analysis เพื่อที่จะจำแนกกลุ่มคนที่เห็นด้วยว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร แล้วคนที่ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นอย่างไร เราพบว่าค่าความครอบคลุมนั้นจะอยู่ไม่สูงกว่า 60% ซึ่งทำให้เราไม่สบายใจที่จะนำเสนอในรายงานนี้ เพราะโดยการยอมรับทางสถิติแล้วต้องเกิน 60% ขึ้นไป.....เราได้ทำการทดสอบสถิติในส่วนนี้มาแล้ว แต่เนื่องจากในขั้นต้นเราต้องการให้อยู่ภายใต้ขอบข่ายของ probability sampling ที่มีการวิเคราะห์ทุกตัวอย่าง.....แต่ถ้าจะวิเคราะห์จะลึกในเชิงสถิติแล้วต้องตัดคน 2 กลุ่มดังกล่าวออกไปจึงจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์.....ในกรณีที่มีท่านใดสนใจจะใช้ตัวเลขจากผลการศึกษาของเราไปศึกษาวิเคราะห์ต่อเรายินดีที่จะให้เราไม่ปิดบังตัวเลขเหล่านี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักวิจัย อาจารย์ และนิสิตปริญญาโทที่ต้องการจะศึกษาในรายละเอียดเรื่องนี้

ดร.อมรา พงศาพิชญ์

ดิฉันขอขอบคุณผู้เสนอแนะและผู้วิจารณ์ที่ได้แสดงความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่ และก็ทำให้ข้อคิดที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาและก้าวหน้าขึ้นไปทั้งในด้านวิธีวิจัยและด้านเนื้อหา ขอขอบคุณมากค่ะ ขอปิดประชุม

การสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง
จัดทำโดย
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

มีนาคม 2537

เรื่อง ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม
เรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินการสำรวจทัศนคติของผู้อาศัยในเขตเมืองที่มีต่อภาวะทางสังคมในปัจจุบันประจำปี 2537 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับภาวะที่เป็นอยู่และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอนาคตซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนในการนำไปพิจารณาประกอบการวางแผนและแนวทางที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาสังคมไทยต่อไป

สถาบันฯ ใคร่ขอความร่วมมือจากท่านซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งซึ่งได้รับการสุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ทุกข้อด้วยตัวของท่านเอง และส่งคืนแบบสอบถามที่ท่านได้กรอกแล้วให้แก่พนักงานสำรวจของสถาบันฯ ซึ่งจะมาขอรับจากท่านในวันที่

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.ไกรยยุทธ วีรทยาสินันท์)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคม

การสำรวจทัศนคติต่อภาวะสังคมในเขตเมือง
กรุณาทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง [] เพื่อแสดงทัศนะของท่านต่อข้อความต่อไปนี้

	เห็นด้วย	เจาะๆ	ไม่เห็นด้วย
1. ครอบครัวในเมืองมีความห่างเหินมากขึ้นระหว่างพ่อแม่และลูก	[]	[]	[]
2. การอบรมเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวในเมืองมุ่งแต่ให้ความสะดวกสบายทางวัตถุมากกว่าให้ความรักและความอบอุ่น	[]	[]	[]
3. ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนจะราบรื่นถ้าผู้หญิงทำหน้าที่ดูแลบ้านมากกว่าออกไปทำงานนอกบ้าน	[]	[]	[]
4. สามีมีหน้าที่แบ่งเบาภาระงานบ้านในเรื่องซักผ้าของสมาชิกในครอบครัว	[]	[]	[]
5. สามีมีหน้าที่รับผิดชอบแบ่งเบาภาระของภรรยาในเรื่องงานเลี้ยงดูลูก	[]	[]	[]
6. ผู้หญิงไทยยังไม่มีความสามารถเท่าเทียมกับผู้ชายในทุกด้าน	[]	[]	[]
7. ครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ พ่อแม่จะเลือกส่งเสียให้ลูกชายได้เรียนสูงกว่าลูกสาว	[]	[]	[]
8. ในอนาคตคนแก่จะกลายเป็นภาระหนักของครอบครัวในเมือง	[]	[]	[]
9. คู่สามีภรรยาที่มีบุตรแล้ว แต่มีปัญหาหรือไม่เข้าใจกันควรจะหย่ากันเสียเลย	[]	[]	[]
10. ความจำเป็นที่จะต้องทำงานให้เสร็จมีความสำคัญมากกว่าการออกกำลังกาย	[]	[]	[]
11. คนไทยทุกวันนี้ฝากความหวังในเรื่องสุขภาพอนามัยไว้กับแพทย์	[]	[]	[]
12. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนของโรงเรียนที่บุตรหลานเรียนอยู่	[]	[]	[]
13. หลักสูตรการศึกษาในระบบโรงเรียนยังไม่ประยุกต์ให้สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	[]	[]	[]
14. หลักสูตรการเรียนทุกระดับควรมีการสอดแทรกด้านจริยธรรมให้มากขึ้น	[]	[]	[]
15. ระบบการศึกษาปัจจุบันจะสร้างภาวะการแข่งขันระหว่างบุคคลมากขึ้น	[]	[]	[]
16. วิธีการเรียนการสอนยังเน้นการใช้ความจำเพื่อให้สอบไล่ได้มากกว่าการฝึกฝนให้คิดอย่างมีเหตุผล	[]	[]	[]
17. นกหนังสือพิมพ์ไทยประพาดิตนโดยยึดถือจรรยาบรรณในอาชีพอยู่เสมอ	[]	[]	[]
18. การผลิตรายการทางโทรทัศน์มุ่งสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการให้ข่าวสารความรู้ที่มีสาระแก่ประชาชน	[]	[]	[]
19. ปัจจุบันการเสนอข่าวสารต่างๆ มักทำให้ประชาชนสับสนในข้อเท็จจริง	[]	[]	[]
20. การบริจาคเงินให้สมาคมและมูลนิธิที่ทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ ดีกว่าการบริจาคเงินให้ศาสนสถาน (วัด โบสถ์ และมัสยิด)	[]	[]	[]
21. ปัจจุบันพระสงฆ์ไทยแสดงบทบาทด้านเผยแผ่คำสอนทางพุทธศาสนาน้อยกว่าบทบาทด้านอื่น (โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ ฯลฯ)	[]	[]	[]
22. คนไทยมักจะศรัทธาในตัวพระสงฆ์หรือนักบวชมากกว่ายึดมั่นในคำสอนทางศาสนา	[]	[]	[]
23. ความเชื่อเรื่องบาปและบุญเป็นความเชื่อที่ล้าสมัยในปัจจุบัน	[]	[]	[]

	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็นด้วย	
24. ประเพณีที่ชาวไทยต้องผ่านการบวชยังคงเป็นเรื่องสำคัญในสังคมปัจจุบัน	[]	[]	[]	
25. เด็ก ๆ สมัยนี้ให้ความเคารพพ่อแม่ น้อยลง	[]	[]	[]	
26. การคบหาสมาคมของคนในสังคมปัจจุบันมุ่งหวังที่จะได้รับผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าการให้ความจริงใจต่อกัน	[]	[]	[]	
27. คนไทยยังคงให้ความสำคัญด้านอาวุโสอยู่มาก	[]	[]	[]	
28. ประชาชนให้การยอมรับนายกรัฐมนตรีนอกจากฝ่ายทหารมากกว่า นายกรัฐมนตรีที่มาจากฝ่ายพลเรือน	[]	[]	[]	
29. การผูกขาดในการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจ และการเมืองจะมีมากขึ้น	[]	[]	[]	
30. นักการเมืองมุ่งหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ของประชาชน	[]	[]	[]	
31. การคอร์รัปชันในวงราชการทั้งข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง นับวันมีแต่จะลดน้อยลง	[]	[]	[]	
32. คนไทยยังนิยมรับราชการมากกว่าอาชีพอื่นๆ	[]	[]	[]	
33. ข้าราชการส่วนใหญ่ปฏิบัติตนเป็นผู้ให้บริการประชาชนมากกว่า ทำตัวเป็นเจ้านาย	[]	[]	[]	
34. ผู้ที่มีอายุ 18 ปี สมควรที่จะมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้	[]	[]	[]	
35. ประชาชนให้ความร่วมมือกันมากขึ้นในการช่วยกันรักษาสาธารณสุขสมบัติ	[]	[]	[]	
36. การสร้างเขื่อนก่อให้เกิดประโยชน์ที่คุ้มค่ามากกว่าการสูญเสียทรัพยากร ป่าไม้ สัตว์ป่า และพรรณไม้	[]	[]	[]	
37. การสนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นเท่ากับเป็นการสร้างแหล่งมลภาวะให้มากขึ้น	[]	[]	[]	
38. ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการลดมลภาวะที่เกิดขึ้น ในท้องถิ่นของตนมากขึ้น	[]	[]	[]	
39. กรุณากรอกหมายเลข 1 2 และ 3 เพื่อเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาสังคมที่ควรได้รับการแก้ไขเป็นลำดับที่ 1 2 และ 3	[]	[]	[]	
[] อาชญากรรม	[] ยาเสพติด	[] โสเภณี	[] แรงงานเด็ก	[] การว่างงาน
40. กรุณากรอกหมายเลข 1 2 และ 3 เพื่อเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ควรได้รับการแก้ไขเป็นลำดับที่ 1 2 และ 3	[]	[]	[]	[]
[] จราจร	[] ระบบขนส่งมวลชน	[] ที่พักอาศัย	[] น้ำท่วม	[]
[] ขยะมูลฝอย	[] อากาศเสีย	[] น้ำเสีย	[] เสียงรบกวน	[]

(ต่อหน้าถัดไป)

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(โครงการสำรวจนี้ไม่ประสงค์ขอทราบชื่อที่อยู่ของท่าน แต่ใคร่ขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวท่านเฉพาะ 8 ข้อนี้ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ผลการสำรวจ)

1. เพศ [] ชาย [] หญิง 2. อายุ ปี 3. ภูมิลำเนาเดิม [] กรุงเทพฯ [] จังหวัดอื่นๆ (ระบุชื่อจังหวัด) 4. สถานภาพสมรส [] เป็นโสด [] แต่งงานแล้วและสามีภรรยาอยู่ร่วมกัน [] แต่งงานแล้วแต่สามีหรือภรรยาไม่อยู่ร่วมกัน [] เป็นหม้าย [] แยกกันอยู่หรือหย่า 5. ศาสนา [] พุทธ [] คริสต์ [] อิสลาม [] อื่นๆ (ระบุ) 6. ระดับการศึกษา [] ไม่เคยเรียนหนังสือ [] ประถมศึกษา [] มัธยมศึกษาตอนต้น [] มัธยมศึกษาตอนปลาย [] ประโยควิชาชีพ [] อนุปริญญา [] ปริญญาตรี [] สูงกว่าปริญญาตรี [] อื่นๆ (ระบุ)	7. การประกอบอาชีพ [] นักวิทยาศาสตร์ [] สถาปนิก วิศวกร [] แพทย์ พยาบาล [] ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา [] นักข่าว นักหนังสือพิมพ์ [] นักบัญชี [] ทหาร [] ตำรวจ [] งานพาณิชย์กรรม/การตลาด [] งานเสมียนสำนักงาน [] งานประเภทช่างตำแหน่งหรือหน้าที่ [] งานบริการ ตำแหน่งหรือหน้าที่ [] กรรมการรับจ้าง [] หาบเร่ แผงลอย [] แม่บ้าน [] นักเรียน นักศึกษา [] อื่นๆ (ระบุ) 8. สถานภาพในอาชีพ [] ลูกจ้างรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ [] ลูกจ้างเอกชน ตำแหน่ง [] ธุรกิจส่วนตัว [] นายจ้าง [] ช่วยธุรกิจของครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง [] ช่วยธุรกิจของครอบครัวโดยได้รับค่าจ้าง [] อื่นๆ (ระบุ) 9. ท่านมีรายได้ต่อเดือนประมาณ บาท 10. ครอบครัวของท่านมีสมาชิก คน 11. ครอบครัวของท่านมีรายจ่ายต่อเดือนประมาณ บาท

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก ก.

ผลการทดสอบค่าสหสัมพันธ์

ผลการสำรวจทัศนคติต่อภาวะทางสังคมในเขตเมือง ปี 2537

Correlations:	SEX	AGE	EDUC	MARITAL	MB
SEX	1.0000	-.0670**	-.0534**	-.0005	.0066
AGE	-.0670**	1.0000	-.2398**	.6133**	.0102
EDUC	-.0534**	-.2398**	1.0000	-.2701**	-.0303*
MARITAL	-.0005	.6133**	-.2701**	1.0000	-.0513**
MB	.0066	.0102	-.0303*	-.0513**	1.0000
A01	-.0091	.0507**	-.0310*	.0573**	.0138
A02	.0096	.0514**	-.0168	.0684**	-.0031
A03	.0552**	-.0894**	.1146**	-.0881**	-.0048
A04	-.0046	.0225	-.1221**	.0284*	.0226
A05	-.0617**	.0513**	-.1154**	.0493**	.0261*
A06	.0964**	-.0578**	.0418**	-.0486**	.0187
A07	.0362**	-.0142	.0067	.0220	-.0093
A08	.0593**	-.0724**	-.0083	-.0221	.0179
A09	-.0077	-.0707**	-.0007	-.0330**	.0057
A10	.0140	-.0474**	.0838**	-.0617**	.0019
A11	-.0446**	-.0163	.0419**	-.0179	.0095
A12	-.0127	-.0108	-.0154	-.0229	-.0039
A13	.0448**	-.0391**	-.0831**	.0046	.0005
A14	-.0248*	-.0657**	-.0473**	-.0273*	.0112
A15	-.0108	-.0022	-.1053**	.0289*	.0066
A16	-.0073	.0513**	-.0873**	.0573**	-.0199
A17	-.0027	-.0278*	.1858**	-.0608**	-.0094
A18	.0328**	-.0375**	-.0996**	-.0131	.0033
A19	-.0046	-.0009	-.0724**	.0146	.0190
A20	.0290*	-.0387**	-.0513**	.0010	.0239
A21	.0212	-.0308*	-.0528**	-.0189	.0060
A22	.0271*	.0200	-.1362**	.0370**	-.0042
A23	.0478**	.0336**	-.0032	.0235	-.0021
A24	-.0455**	-.0123	.1249**	.0062	.0077

Correlations:	SEX	AGE	EDUC	MARITAL	MB
A25	-.0313*	-.0273*	.0183	-.0188	.0260*
A26	-.0324**	-.0219	-.0578**	-.0065	.0212
A27	.0006	.0039	-.0049	-.0094	-.0123
A28	-.0251*	.0062	.0433**	.0041	.0072
A29	-.0011	.0094	-.1120**	.0260*	.0041
A30	-.0037	.0288*	-.1104**	.0392**	-.0055
A31	.0190	-.0295*	.1081**	-.0307*	-.0107
A32	.0001	-.1104**	.1730**	-.1097**	.0003
A33	.0058	-.0391**	.1168**	-.0293*	-.0040
A34	.0120	.0307*	.0095	.0029	-.0005
A35	-.0017	-.0640**	.0898**	-.0507**	.0120
A36	-.0039	-.1455**	.0704**	-.1220**	.0183
A37	-.0590**	.0299*	-.0114	.0368**	.0053
A38	-.0169	.0031	.0494**	-.0055	.0006

N of cases: 10924

2-tailed Signif: * - .01 ** - .001

หมายเหตุ ชื่อตัวแปร

SEX = เพศ

AGE = อายุ

MARITAL = สถานภาพสมรส

EDUC = ระดับการศึกษา

MB = ขนาดของครอบครัว

A01 ถึง A38 = ทศนคติในแต่ละประเด็นคำถามตั้งแต่ข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 38

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย